

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2012

Utgiftskapitler: 900–960, 2421, 2426 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625 og 5656

Innhold

Del I	Innledende del	7	Kap. 3903 Norsk akkreditering	60
	1 Regjeringens næringspolitikk ..	9	Kap. 904 Brønnøysundregistrene	60
	1.1 En ansvarlig økonomisk politikk ..	9	Kap. 3904 Brønnøysundregistrene	64
	1.2 Regjeringens mål for en helhetlig næringspolitikk	9	Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse ...	64
	1.3 Næringspolitiske prioriteringer i statsbudsjettet 2012	10	Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse ..	68
	1.3.1 Forenkling for næringslivet	12	Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ...	68
	1.3.2 Innovasjon, entreprenørskap og næringsrelevant forskning	13	Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ...	72
	1.3.3 En strategi for maritime næringer	17	Kap. 907 Sjøfartsdirektoratet	73
	1.3.4 Strategi for reiselivsnæringen	19	Kap. 908 Skipsregistrene	75
	1.3.5 Statlig eierskap	19	Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	76
	1.3.7 Nordområdene	21	Kap. 910 (nytt) Sjøfartsdirektoratet	77
	2 Oversiktstabeller for budsjettet	24	Kap. 3910 (nytt) Sjøfartsdirektoratet	79
	2.1 Utgifter	24	Kap. 913 Standardisering	79
	2.1 Inntekter	26	<i>Programkategori 17.20 Forskning, innovasjon og internasjonalisering</i>	82
	3 Oversikt over tilsagnsfullmakter	27	Kap. 920 Norges forskningsråd	83
	4 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger	28	Kap. 922 Romvirksomhet	97
	5 Bruk av stikkordet «kan overføres»	32	Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	105
Del II	Budsjettforslag	33	Kap. 929 Norsk Designråd	109
	6 Nærmere omtale av bevilgningsforslagene mv.	35	Kap. 934 Internasjonaliseringstiltak	111
	Programområde 17		Kap. 937 Svalbard Reiseliv AS	114
	Nærings- og handelsformål	35	Kap. 2421 Innovasjon Norge	115
	<i>Programkategori 17.00 Administrasjon</i>	35	Kap. 5325 Innovasjon Norge	134
	Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet	36	Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	135
	Kap. 3900 Nærings- og handelsdepartementet	49	Kap. 2426 SIVA SF	136
	<i>Programkategori 17.10 Infrastruktur og rammebetingelser</i>	50	Kap. 5326 SIVA SF	144
	Kap. 901 Styret for det industrielle rettsvern	51	Kap. 5613 Renter fra SIVA SF	144
	Kap. 3901 Styret for det industrielle rettsvern	54	Kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt	144
	Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet	54	Kap. 5460 Garanti-instituttet for eksportkreditt	152
	Kap. 902 Justervesenet	55	Kap. 5614 Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt	152
	Kap. 3902 Justervesenet	57	Kap. 2428 Eksportfinans ASA	152
	Kap. 903 Norsk akkreditering	58	<i>Programkategori 17.30 Statlig eierskap</i>	154
			Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap	159
			Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap	160
			Kap. 953 Kings Bay AS	160
			Kap. 960 Raufoss ASA	162
			Kap. 3961 Selskaper under NHDs forvaltning	164
			Kap. 5656 Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning	164

Del III	Spesielle temaer	165	10	Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper	183
7	Likestilling	167			
7.1	Innledning	167			
8	Sektorovergripende miljøpolitikk	173	11	Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter	185
9	Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Nærings- og handelsdepartementet	181		Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2012, kapitlene 900–960, 2421, 2426 og 2460, 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625 og 5656	190

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2012

Utgiftskapitler: 900–960, 2421, 2426 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625 og 5656

*Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet 16. september 2011,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledning del

1 Regjeringens næringspolitikk

1.1 En ansvarlig økonomisk politikk

Norsk økonomi har utviklet seg positivt de siste årene. I kjølvannet av internasjonal finanskriser og nedgangskonjunktur har den økonomiske veksten tiltatt, og flere er tilbake i arbeid. Dette har også vært tilfellet i viktige markeder for norsk eksport, som Tyskland og Sverige. Samlet sett har global vekst vært god det siste året, men den positive trenden er nå svekket. Dempede vekstutsikter og uro rundt flere lands evne til å møte sine gjeldsforpliktelser har bidratt til økende usikkerhet rundt videre økonomisk utvikling internasjonalt.

I norsk økonomi har næringslivet gradvis styrket sin posisjon det siste året. Bedriftene bidrar til stadig mer av veksten, og i undersøkelser fra bl.a. Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og NHO rapporteres det om optimisme og bedre utsikter. Det skyldes bl.a. høyere etterspørsel, høyere markedspriser og økt inntjening sammenlignet med i fjor høst. Næringer som produserer innsatsvarer, har kunnet nyte godt av høyere priser på olje, metaller og kjemiske råvarer det siste året. Den gunstige utviklingen har bidratt til stigende sysselsetting og økte investeringer i privat sektor og et høyt antall nyetablerte selskaper. Flere faktorer, bl.a. høy aktivitet i petroleumssektoren kan tyde på god vekst i norsk næringsliv også framover.

Oppgangen i råvareprisene kan i stor grad knyttes til utviklingen i internasjonal økonomi. Aktivitetsveksten globalt holdes nå oppe av Kina, Brasil og andre framvoksende økonomier, som fortsatt har høye vekstrater. I mange industriland har aktivitetsveksten vært mer dempet. Flere har opplevd en rask økning i offentlig gjeld, og betydelige budsjettinnstramminger, bl.a. i store økonomier som USA, Storbritannia, Spania og Italia, kan redusere disse landenes forbruk og investeringer på kort sikt. Dette kan også dempe den økonomiske aktiviteten hos deres handelspartnere. Sørlike deler av Europa står overfor de største utfordringene, men hele EU - vårt største eksportmarked - berøres av denne situasjonen.

Selv om utsiktene for norsk økonomi er gode, vil også norsk næringsliv påvirkes av utviklingen internasjonalt. Lavere vekst hos våre handelspartnere kan gi redusert etterspørsel etter norske varer og tjenester. Dersom usikkerheten i finansmarkedene skulle tilta, kan også kapitaltilgangen for norske bedrifter bli vanskeligere og dyrere. I en slik situasjon er det viktig at norsk næringsliv beholder sine markedsandeler internasjonalt. Det forutsetter at konkurransevnen opprettholdes. Med utsikter til høyere BNP-vekst og lavere ledighet i norsk økonomi enn gjennomsnittet de siste tiårene, vil kapasitetsutnyttelsen kunne øke. Det vil si at presset på ressursene vil tilta. Med mer beskjedne prognoser for økonomisk vekst og ledighet i eurosonen, Storbritannia og USA kan resultatet bli økt avstand mellom Norges og handelspartnerens rente- og lønnsnivå framover. Det vil kunne heve norske eksportbedrifters relative kostnader ytterligere, noe som igjen kan svekke lønnsomheten i konkurranseutsatt sektor.

Med en aktiv næringspolitikk og en ansvarlig økonomisk politikk vil Regjeringen motvirke en slik utvikling. Konkurransutsatt sektor er en viktig del av grunnlaget for verdiskapingen, og en konkurransedyktig økonomi er en forutsetning for å opprettholde dagens gode velferdsordninger.

1.2 Regjeringens mål for en helhetlig næringspolitikk

Regjeringen vil i 2012 styrke og utvikle Norges konkurransefortrinn videre gjennom en helhetlig satsing på en aktiv næringspolitikk. Vår felles velferd bygges på verdiene vi skaper, og Regjeringen vil derfor føre den næringspolitikken som gir størst mulig verdiskaping samlet sett. En overordnet målsetting er høy sysselsetting og arbeid til alle.

Regjeringen vil legge til rette for et nyskapeende næringsliv som leverer framtidsrettede, kunnskapsbaserte løsninger. Norge skal ha en klar miljøpolitisk profil og være blant de fremste i verden på området. Nasjonale satsinger over hele landet skal sørge for dette. Regjeringen vil fortsatt

prioritere satsinger på områder der Norge har spesielle forutsetninger for å lykkes. De fem områdene energi, miljø, reiseliv, marin- og maritim sektor utgjør fundamentet i Regjeringens aktive næringspolitikk, som bl.a. innebærer en bred satsing på forskning og utvikling.

De menneskelige ressursene må forvaltes godt. Skal Norge videreutvikle velferdssamfunnet og bevare sin konkurransekraft, må bedriftene ha tilgang på den arbeidskraften de trenger. Regjeringen vil bidra til dette bl.a. gjennom målrettede tiltak for å øke yrkesdeltakelsen. Norge har store uutnyttede arbeidsressurser som næringslivet kan ha nytte av. Regjeringen styrker derfor sin satsing på et mer inkluderende arbeidsliv ved å legge fram en jobbstrategi for 2012 med arbeidsrettede tiltak og tilpassede ordninger for unge med nedsatt funksjonsevne. Målet er å aktivisere flere personer i en gruppe som i dag utgjør en betydelig arbeidskraftreserve. Det vises til vedlegg i Arbeidsdepartementets Prop. 1 S.

Verdien av humankapital øker i takt med behovet for nye produkter og prosesser som vanskelig lar seg kopiere. Kunnskap og kompetanse er vesentlige innsatsområder, og det legges derfor til rette for stadig kompetanseutvikling gjennom gode finansierings- og støtteordninger. Sentralt i Regjeringens næringspolitikk står næringsrettet forskning. Kommersialisering av forskningsresultater er viktig og skal fremmes i enda større grad enn i dag. Utviklingen og bruken av norsk miljøteknologi i næringslivet vil få særlig oppmerksomhet og støtte fra Regjeringens side også i 2012.

Eksportrettede næringer skaper store verdier og sysselsetter mange. Flere virksomheter er verdensledende aktører på sitt felt. Ved å føre en ansvarlig økonomisk politikk vil Regjeringen vil legge til rette for at industrien og andre eksportbedrifter kan videreutvikle seg. I tillegg legger Regjeringen vekt på å tilby eksportnæringen gode låne- og garantiordninger. Etterspørselen og bruken av disse ordningene har økt de senere årene, og i 2012 vil de gunstige rammene fra 2011 derfor videreføres der det er behov for det. Videre bidrar Regjeringens aktive handelspolitikk til å bedre konkurranseutsatt sektors markedstilgang og -vilkår internasjonalt.

Norge er i dag en verdensledende maritim nasjon. For å opprettholde denne posisjonen framover vil Regjeringen følge opp sin maritime strategi og fortsatt arbeide for at maritime næringer skal lokalisere sin virksomhet her i landet.

I den globale konkurransen har norske virksomheter et klart fortrinn: de er omstillingsdyktige. En av forutsetningene for deres høye omstil-

lingsevne er den norske samfunnsmodellen – en modell som har fått økt oppmerksomhet etter finanskrisen og som mange land trakter etter. Ved fortsatt å ta vare på vår samfunnsmodell vil Regjeringen stimulere til omstilling i vår økonomi. Regjeringen vil legge til rette for å videreutvikle dagens næringsliv og etablere nye foretak, bl.a. ved å fremme innovasjon og entreprenørskap.

For å stimulere både eksisterende og nye bedrifter til økt verdiskaping arbeider Regjeringen med en rekke tiltak for å forenkle næringslivets rammevilkår. Regjeringens forenklingsmål er å redusere bedriftenes rapporteringsutgifter med 10 mrd. kroner innen 2016. Flere omfattende tiltak, som fritak for revisjonsplikten for mindre aksjeselskaper, er allerede gjennomført. Videre har Regjeringen foreslått å redusere kravet til aksjekapital.

Med basis i Norges natur – og kulturressurser ønsker Regjeringen å videreutvikle Norge som reiselivsdestinasjon. Mange tiltak i reiselivsstrategien fra 2007 er allerede gjennomført, og Regjeringen arbeider nå med en ny strategi for reiselivsnæringene.

Staten har betydelige eierandeler i norsk næringsliv. Regjeringen mener at staten fortsatt skal være en vesentlig eier i viktige norske selskaper og vil opprettholde det statlige eierskapet på om lag samme nivå som i dag. Staten skal utøve et aktivt eierskap preget av langsiktighet, forutsigbarhet og tydelighet, og slik fortsette å bidra til en god og stabil utvikling av norsk næringsliv. Direkte statlig eierskap i norsk næringsliv bidrar bl.a. til nasjonal forankring av viktige selskaper, offentlig eie av sentral infrastruktur og sikring av råderett over nasjonens felles naturressurser. Regjeringen har redegjort for sin eierskapspolitikk i en ny stortingsmelding om det direkte statlige eierskapet, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi.

1.3 Næringspolitiske prioriteringer i statsbudsjettet 2012

Regjeringen foreslår utgiftsbevilgninger for 2012 på til sammen 7 542,3 mill. kroner under Nærings- og handelsdepartementet (unntatt låne- og andre finansposter). Det er en økning på 1,1 pst. i forhold til saldert budsjett 2011. I tillegg foreslås det omfattende rammer for låne- og garantiordninger i regi av Innovasjon Norge og Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) og til å styrke kapitalen

i Investinor AS. Det vises til nærmere omtale nedenfor.

Sentrale prioriteringer i forslaget til statsbudsjettet for 2012 er:

- *Styrking av eierskapsforvaltningen.* Det foreslås å styrke Nærings- og handelsdepartementets eierskapsforvaltning med minst 5 mill. kroner i statsbudsjettet for 2012. Departementet forvalter statens eierinteresser i 24 selskaper. Staten ønsker å være en profesjonell og krevende eier som bl.a. gjennom å utfordre selskapenes styrer bidrar til en positiv utvikling for selskapene. Dette forutsetter bl.a. en styrking av statens analytiske og strategiske oppfølging av selskapene, bedret oppfølging av statens forventninger til selskapenes arbeid med samfunnsansvar og styrking av arbeidet med rekruttering av styremedlemmer. Tiltaket er en oppfølging av Regjeringens ambisjoner fremmet i eierskapsmeldingen (Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi).
- *Omfattende satsing på næringsrettet forskning.* Det foreslås 2 255,9 mill. kroner til næringsrettet forskning og utvikling over Nærings- og handelsdepartementets budsjett for 2012. Til Norges forskningsråds programmer foreslås det 1 360 mill. kroner. Målsettingen med bevilgningen til Forskningsrådet er å bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi gjennom videreutvikling av et kunnskapsbasert næringsliv. For å nå dette målet skal midlene utløse økt FoU-aktivitet og kunnskapsanvendelse i næringslivet. Satsingen på kommersialisering av forskningsresultater (FORNY2020) foreslås styrket, og tildeling til brukerstyrt innovasjonsarena (BIA-programmet) vil muliggjøre en betydelig utlysning i 2012. Innenfor romfartsforskningen foreslås det 610,9 mill. kroner til deltakelse i den europeiske romfartsorganisasjonens programmer og til deltakelse i EUs satellittprogram Galileo. Deltakelsen i ulike romfartsprogrammer gir positive ringvirkninger for norsk industri, næringsutvikling og innovasjon og bidrar til å dekke norske brukerbehov og utvikle og styrke kompetansen i Norge. I tillegg foreslås det at ordningen med forsknings- og utviklingskontrakter i Innovasjon Norge videreføres med en bevilgning på 285 mill. kroner. Ordningen med skattefradrag for kostnader til forskning og utvikling (Skattefunn) foreslås også videreført.
- *Omfattende virkemidler gjennom Innovasjon Norge.* Innovasjon Norge er Regjeringens

fremste virkemiddel for å fremme innovasjon og internasjonalisering av norsk næringsliv og profilering av Norge. Det foreslås avsatt 1 475,7 mill. kroner til Innovasjon Norge (unntatt låne- og kapitalposter) over Nærings- og handelsdepartementets budsjett for 2012. Utlånsrammene til Innovasjon Norges lavrisiko- og innovasjonslån foreslås videreført med henholdsvis 2,5 og 0,5 mrd. kroner i budsjettet for 2012. En sterk satsing på Innovasjon Norges virkemidler er viktig for å realisere flere gode ideer, skape framtidsrettede arbeidsplasser og styrke verdiskapingen i norske næringsliv.

- *Økt kapital i Investinor AS.* I tillegg til tilgang på risikokapital gjennom Innovasjon Norges låneordninger foreslår Regjeringen å øke kapitalen i Investinor AS med 1,5 mrd. kroner. Investinor AS investerer sammen med private investorer og satsingen vil dermed utløse betydelig risikokapital til vekstbedrifter, primært nyetableringer og i fasen etter såkornfondene. Selskapet investerer i bransjer hvor Norge står sterkt, som miljø, energi, reiseliv, marin og maritimt. Det legges spesielt vekt på klima- og miljøprosjekter. Selskapet kan også investere i andre bransjer og sektorer og har hele landet som nedslagsfelt. Styrkingen er en oppfølging av Regjeringens ambisjoner fremmet i eierskapsmeldingen (Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi).
- *Satsing på utvikling og kommersialisering av miljøteknologi.* Over Nærings- og handelsdepartementets budsjett for 2012 foreslås det 257 mill. kroner til miljøteknologi, gjennom Innovasjon Norges ordning. I tillegg foreslås det midler over budsjettene til Olje- og energidepartementet og Samferdselsdepartementet, slik at det samlet foreslås en satsing på i overkant av 300 mill. kroner til utvikling av miljøteknologi. Regjeringen la våren 2011 fram en nasjonal strategi for miljøteknologi – «Næringsutvikling og grønn vekst. Regjeringens strategi for miljøteknologi». Strategien skal bidra til å legge til rette for nasjonal verdiskaping og næringsutvikling og bidra til å nå fastsatte miljømål.
- *Styrking av Selskapet for industrivekst (SIVA SF).* Det foreslås å øke tilskuddet til SIVA med 5,9 mill. kroner i budsjettet for 2012. Økningen skal gå til å styrke SIVA som nasjonal virkemiddelaktør og gi en økt satsing på inkubasjon som virkemiddel for nyskaping og kommersialisering av gode forretningsideer fra FoU-miljøer

- og industri. Totalt foreslås det et tilskudd på 44,5 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til SIVA i 2012. I tillegg kommer betydelige midler over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.
- *Tilskuddet til Ungt Entreprenørskap.* Over Nærings- og handelsdepartementets budsjett foreslås det å øke tilskuddet til organisasjonen Ungt Entreprenørskap med 1 mill. kroner, til 12 mill. kroner for 2012. Ungt Entreprenørskap er en selvstendig medlemsorganisasjon som arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter på samtlige utdanningstrinn får et tilbud om entreprenørskapsutdanning.
 - *Videreføring av satsingen på design.* I budsjettet for 2012 foreslås det å videreføre tilskuddet til Norsk Designråd med 36,8 mill. kroner, herunder en videreføring av Designrevet innovasjonsprogram (DIP) på om lag samme nivå som tidligere år.
 - *Eksportfremme.* Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) skal fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet. Det foreslås at den alminnelige garantiordningen og garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen) videreføres med henholdsvis en ramme på 120 og 3,15 mrd. kroner. Videre forvalter GIEK garantiordningen for byggelån til skip, fartøy og innretninger til havs (byggelånsgarantiordningen), og for 2012 foreslås det at rammen settes til 5 mrd. kroner. I tillegg foreslår Regjeringen å bevilge 449 mill. kroner til ordningen som sikrer norske eksportører konkurransedyktig finansiering i henhold til OECD avtalen (108-ordningen).
 - *Garantiordningen for langsiktige kraftavtaler til kraftintensiv industri foreslås videreført.* Ordningen forvaltes av GIEK og det foreslås en ramme på 20 mrd. kroner i budsjettet for 2012.
 - *Næringsutvikling i nordområdene.* Innenfor Nærings- og handelsdepartementets satsing på nordområdene, prioriteres marin bioprospektering, reiseliv, maritim virksomhet, romrelatert infrastruktur og mineralnæringen. Satsingen innefor disse områdene videreføres. Som nytt tiltak foreslås det å sette av 30 mill. kroner til kunnskapsutvikling om virkninger av økt satsing på verdiskaping i Nordland og Troms. Tiltaket er en oppfølging av Meld. St. 10 (2010–2011) Oppdatering av forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, og midlene vil bli fordelt mellom aktiviteter i regi av Nærings- og han-

delsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet.

- *Videreføring av bevilgning til styrking av maritime næringer.* I budsjettet for 2012 foreslås det å videreføre de ulike ordningene for maritim forskning og utvikling på om lag samme nivå som for 2011. Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk videreføres med samme innretning som for 2011. Det foreslås avsatt 1,6 mrd. kroner til ordningen i budsjettet for 2012.
- *Satsing på reiseliv.* Det foreslås å øke Innovasjon Norges arbeid knyttet til reiselivsaktiviteter i budsjettet for 2012 til 252 mill. kroner. I tillegg til midlene over Innovasjon Norges budsjett, foreslås det midler til reiselivsformål over bevilgningen til Norges forskningsråd (kap. 920), Svalbard Reiseliv (kap. 937) og Nærings- og handelsdepartementet (kap. 900, post 21), inkl. 3 mill. kroner til etablering av stjernemerkingensordning for hoteller.
- *Midler til forurensningsbegrensede tiltak.* I budsjett for 2012 foreslås det 61,4 mill. kroner til gjennomføring av forurensningsbegrensede tiltak etter tidligere gruvevirksomhet i Løkken. Det er vedtatt en samlet fullmaktsramme til arbeidet på 190 mill. kroner.

1.3.1 Forenkling for næringslivet

Regjeringen har lagt sterk vekt på at arbeidet med næringsrettet forenkling skal styrkes og konkretiseres. Det er viktig å sikre at reguleringer er utformet slik at de ikke påfører norske bedrifter unødige kostnader og ulemper, og at offentlige tjenester fungerer på en måte som bygger opp under norsk næringslivs verdiskaping. Verdiskapingen blir størst dersom offentlige reguleringer og krav om informasjon tar vare på samfunnets behov, men samtidig påfører bedriftene lavest mulig ressursbruk.

Regjeringen har satt et forenklingsmål; bedriftenes kostnader med å følge opp myndighetspålagte rapporteringskrav og reguleringer skal reduseres med 10 mrd. kroner innen 2016. Regjeringen har gjennomført et kartleggingsprosjekt for å identifisere informasjonskrav i lover og forskrifter rettet mot næringslivet. I 2006 ble næringslivets ressursbruk knyttet til administrative aktiviteter anslått til om lag 54 mrd. kroner. I perioden 2006–09 holdt denne ressursbruken seg stabil. Kunnskap og erfaringer fra dette arbeidet vil bli nyttegjørt i arbeidet med å nå forenklingmålet.

I norsk næringsliv har 99,5 pst. av bedriftene færre enn 100 ansatte. Kravene i regelverk er ofte de samme for små bedrifter som for store, selv om små bedrifter har færre ressurser til å utføre administrative oppgaver. Forenklingsarbeidet kommer derfor spesielt de mindre bedrifter til gode. Regjeringen vil legge fram en strategi for små og mellomstore bedrifter i løpet av høsten 2011. Strategien er en del av oppfølgingen av St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge, og er utarbeidet i samarbeid med næringsliv og næringsorganisasjoner.

Regjeringen har allerede satt i verk flere konkrete tiltak for å oppnå forenklinger for norsk næringsliv. Regjeringen fremmet i Prop. 51 L (2010–2011) Endringer i revisorloven og enkelte andre lover, forslag om unntak fra revisjonsplikt for små aksjeselskaper. Loven trådte i kraft 1. mai 2011 og innebærer at små aksjeselskaper for regnskapsåret 2011 kan fravelge revisjon. Unntaket inkluderer aksjeselskaper som har under 5 mill. kroner i omsetning (driftsinntekter), under 20 mill. kroner i balansesum og der gjennomsnittlig antall ansatte, ikke overstiger 10 årsverk. Regjeringen la 2. september 2011 fram en lovproposisjon om forenklinger i aksjeloven der det bl.a. foreslås at kravet til aksjekapital settes ned fra 100 000 til 30 000 kroner. Proposisjonen følger opp sentrale forslag i advokat Gudmund Knudsens utredning «Forenkling og modernisering av aksjeloven» som ble avgitt i januar 2011. Justisdepartementet vil fremme en proposisjon om de øvrige forslagene i utredningen på et senere tidspunkt.

Regjeringen la fram Prop. 5 L (2010–2011) Endringer i einingsregisterlova og føretaksregisterlova. Loven trådte i kraft 1. februar 2011 og åpner for forenklet signering av elektroniske meldinger til Enhets- og Føretaksregisteret. Forenklingen innebærer at færre må signere meldingen, og selskapet kan peke ut en person som kan signere på vegne av selskapet.

Regjeringen gjennomfører et omfattende arbeid med å videreutvikle Altinn – næringslivets dør til offentlige tjenester (Altinn II). Det tas sikte på en utvikling der elektroniske tjenester over tid fullt ut erstatter papir i kommunikasjonen mellom næringslivet og offentlig sektor. Ved i større grad å ta i bruk elektroniske tjenester i stedet for papirbaserte tjenester vil det offentlige spare ressurser i form av tid og arbeidskraft. Altinn er en felles plattform som gjør at man kan bruke de samme komponentene til å utføre flere tjenester hos mange forskjellige etater. Dette innebærer sparte investeringer hos de forskjellige etatene. En utvikling der stadig flere etater benytter Altinn til et

økende antall tjenester, forutsetter svært gode løsninger for sikkerhet og elektronisk identifikasjon. Dette vektlegges tungt i det pågående utviklingsløpet for Altinn. Altinn II-prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2013.

Regjeringen har oppfordret bedrifter og næringslivsorganisasjoner til å komme med konkrete innspill til forenklingstiltak på nettstedet *enklereregler.no*. Nettstedet skal brukes aktivt i forenklingsarbeidet.

1.3.2 Innovasjon, entreprenørskap og næringsrelevant forskning

Globaliseringen gir oss nye muligheter, men også store utfordringer. Miljøspørsmål, herunder klima- og energispørsmål, er blant de største utfordringene vår tid står overfor. For å forbli konkurransedyktig må norsk økonomi bli både mer kunnskapsintensiv og bærekraftig. Vår evne til omstilling, ikke minst i retning av en mer miljøvennlig produksjon, kan bedres gjennom investeringer i innovasjon, entreprenørskap og forskning. Regjeringen har tatt en rekke initiativer som bidrar til å dreie innsatsen i virkemiddelapparatet i en mer miljøorientert retning.

Regjeringens innovasjonspolitik

Regjeringens innovasjonspolitik legger til rette for bærekraftig verdiskaping, framtidig sysselsetting og velferd. Som en oppfølging av St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge, vil Regjeringen styrke følgende områder:

- *Innovasjon i tjenester.* Regjeringen har videreført arbeidet med innovasjon i tjenester. Nærings- og handelsdepartementet har våren 2011 fått utarbeidet en rapport om innovasjon i tjenester. Rapporten danner et viktig grunnlag for Regjeringens videre arbeid for å sikre at offentlige virkemidler er tilpasset tjenestesektorens behov.
- *Innovasjonsevnen i offentlig sektor.* Regjeringen vil fremme innovasjon bl.a. gjennom offentlige innkjøp og økt kompetanse hos offentlige innkjøpere.
- *Innovasjon i helse- og omsorgssektoren.* Økt innovasjon i helse og omsorg bidrar til å fremme næringsutvikling, bedre ressursutnyttelse og bedre tjenestene til brukerne. Helse- og omsorgsdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet har gjennomført en felles femårig satsing på behovsdrevet innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren. En evaluering tyder på at denne satsingen har vært vel-

lykket, men peker også på at det fortsatt finnes en rekke barrierer som må overkommes for å øke innovasjonstakten i sektoren. Videre la et offentlig utvalg i juni 2011 fram sin rapport, NOU 2011: 11 Innovasjon i omsorg. Helse- og omsorgsdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet vil komme tilbake til den videre oppfølgingen.

- *Medarbeiderdrevet innovasjon.* For å styrke kunnskapsgrunnlaget på dette feltet har Nærings- og handelsdepartementet fått utført en utredning og utarbeider en håndbok i medarbeiderdrevet innovasjon som kan tas i bruk av norske foretak. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å fremme medarbeiderdrevet innovasjon, bl.a. i samarbeid med LO og NHO.
- *Strategi for små og mellomstore bedrifter.* Regjeringen vil legge fram en strategi for små og mellomstore bedrifter.
- *Videreføring av satsingen på design.* Regjeringen foreslår i budsjettet for 2012 å videreføre tilskuddet til Norsk Designråd. Om lag like mye midler som tidligere år skal benyttes til å videreføre Designdrevet innovasjonsprogram (DIP).

Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd

Innovasjon Norge bidrar med finansiering, kompetanse, rådgivning, profilering og nettverk til innovasjonsaktiviteter i bedriftene. For at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt, bidrar *Innovasjon Norge* med å synliggjøre norske bedrifters muligheter i utenlandske markeder. *Innovasjon Norge* skal være en sentral medspiller for norsk næringsliv. Det foreslås 1 475,7 mill. kroner til innovasjon, internasjonalisering og profilering gjennom *Innovasjon Norge* over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. I tillegg foreslås det en videreføring av utlånsrammene til selskapet på til sammen 3 mrd. kroner og garantier på 40 mill. kroner.

De foreslåtte bevilgningene til *Innovasjon Norge* for 2012 omfatter:

- 257 mill. kroner er øremerket til tilskudd til pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor miljøteknologi
- 233,2 mill. kroner i tilskudd, etablererstipend, utvikling av nærskipfartsflåten, miljøtiltak i maritime næringer og tapsavsetninger til innovasjonslån og landsdekkende garantier
- 311 mill. kroner til bedriftsutvikling og administrasjon
- 128,7 mill. kroner til nettverks- og programvirksomheten

- 252 mill. kroner til markedsføring av Norge og reiselivsformål
- 285 mill. kroner til forsknings- og utviklingskontrakter
- 5 mill. kroner til tilskudd til innkjøpskonsortier for kjøp av kraft

Garanti- og utlånsrammene som foreslås for 2012, er:

- 500 mill. kroner til innovasjonslåneordningen
- 2,5 mrd. kroner til lavrisikolåneordningen
- 40 mill. kroner til landsdekkende garantiordning

For å stimulere til økte investeringer i såkornfasen, og dermed framvekst av nye bedrifter, varslet Regjeringen i Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, at den vil legge fram forslag om å etablere nye landsdekkende såkornfond og økt investeringskapital til Investinor AS. For nye såkornfond skal det vurderes hvordan det kan legges til rette for å gi insentiver for best mulig forvaltning av statens verdier. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med et forslag til dette. I statsbudsjettet for 2012 foreslås det at Investinor AS tilføres 1,5 mrd. kroner i investeringskapital for å sikre at selskapet også framover kan bidra til framvekst av nye internasjonalt konkurransedyktige vekstbedrifter, spesielt i bransjer hvor Norge står sterkt.

SIVA SF skal bidra til innovasjon og næringsutvikling gjennom eiendomsvirksomhet og utvikling av sterke regionale innovasjons- og verdiskapingsmiljøer i hele landet. Selskapets virksomhet er inndelt i hovedområdene eiendom og innovasjon. Eiendomsaktivitetene består av investeringer i bygg og fysisk infrastruktur, som gir risiko- og kapitalavlastning for bedrifter. Innenfor innovasjon investerer *SIVA* i ulike typer innovasjonsselskaper og opererer programmer med tilskudd til disse miljøene. Det foreslås 44,5 mill. kroner i tilskudd til *SIVA* over Nærings- og handelsdepartementets og 83,3 mill. kroner over Kommunal- og regionaldepartementets budsjetter for 2012 (unnatt låneposter).

I 2009 og 2010 ble det gjennomført eksterne evalueringer både av *SIVA* og *Innovasjon Norge*. Evaluator vurderte om og på hvilken måte virksomheten i *Innovasjon Norge* og *SIVA* oppfyller de målene som er satt for selskapene. Evalueringen konkluderer med at *Innovasjon Norge* spiller en viktig rolle for utviklingen av norsk næringsliv og bidrar til økt innovasjon, internasjonalisering og profilering. Samtidig blir det påpekt at selska-

pet i for liten grad har utviklet seg som kunnskapsorganisasjon og premissgiver for norsk næringspolitikk. Hovedkonklusjonen i evalueringen av SIVA er at selskapet jobber i tråd med de målsettingene som er satt for virksomheten. Videre viser evalueringen at det er synergieffekter mellom selskapets to virksomhetsområder. Evalueringene ble sendt ut på en bred høring og vil bli fulgt opp i en melding til Stortinget i 2012. Målet for meldingen er å legge til rette for et offentlig virkemiddelapparat som er tilpasset næringslivets behov framover.

Norges forskningsråd har ansvaret for å gjennomføre Regjeringens forskningspolitikk. Forskningsrådets ansvarsområde dekker stort sett alle fagområder og omfatter et bredt spekter av virkemidler innenfor grunnforskning, næringsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater. Det foreslås 1 360 mill. kroner i bevilgning til Norges forskningsråd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett for 2012. Målsettingen med bevilgningen er å bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi gjennom videreutvikling av et kunnskapsbasert næringsliv. For å nå dette målet skal midlene utløse økt FoU-aktivitet og kunnskapsanvendelse i næringslivet.

Det legges vekt på å prioritere generelle virkemidler som er rettet mot bredden av norsk næringsliv og styrke og videreføre bevilgningene til næringsrelevant forskning på strategisk viktige og prioriterte områder. Satsinger på generiske teknologiområder, som nanoteknologi, bioteknologi og informasjonsteknologi, danner en viktig basis for ytterligere forskning, utvikling og innovasjon i et bredt spekter av næringer som bygger på og anvender disse teknologiene.

Den foreslåtte bevilgningen til Norges forskningsråd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett foreslås fordelt innenfor følgende hovedkategorier:

- 790,85 mill. kroner til tiltak rettet direkte mot bedrifter for å stimulere til økt FoU-innsats – forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid. Tildelingen innebærer utlysning av betydelige midler under BIA-programmet.
- 400,3 mill. kroner til forskningsinstitutter og annen infrastruktur.
- 126,35 mill. kroner til kommersialisering av forskningsresultater og nettverkstiltak. Satsingen på kommersialisering av forskningsresultater gjennom FORNY2020-programmet styrkes med 10 mill. kroner.
- 42,5 mill. kroner til kompetansebygging og administrative støttetiltak.

Ordningen med skattefradrag for kostnader til forskning og utvikling (Skattefunn) ble innført i 2003 og foreslås videreført i budsjettet for 2012. En andel av bevilgningen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til Forskningsrådet går til administrasjon av ordningen. Formålet er å stimulere næringslivets egen FoU-innsats. Dette er en rettighetsbasert støtteordning hvor alle prosjekter som godkjennes ut fra kravene i lov og forskrift, gir rett til skattefradrag. Skattefradragets størrelse beregnes og avgrenses etter nærmere regler i skatteloven. Finansdepartementet har i 2011 bl.a. oppdatert forskriften med en rekke presiseringer og oppdateringer av regelverket, herunder definisjonene av FoU og SMB, og samlet bestemmelsene om kostnadsberegning i ordningen i forskriften. Ordningen omtales nærmere i Prop. 1 LS (2011–2012) Skatter og avgifter 2012.

Miljøteknologi

Nasjonal strategi for miljøteknologi

Regjeringen la våren 2011 fram en nasjonal strategi for miljøteknologi «Næringsutvikling og grønn vekst. Regjeringens strategi for miljøteknologi». Strategien har to hovedformål: å legge til rette for nasjonal verdiskaping og næringsutvikling og å bidra til å nå våre miljømål. Regjeringens politikk på dette feltet er bl.a. forankret i regjeringsplattformen, i St.meld. nr. 34 (2006–2007) Norsk klimapolitikk, og i St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge.

Regjeringens visjon er at Norge skal utvikle seg til å bli en sentral leverandør av miljøteknologiske løsninger. Derfor legger Regjeringens strategi til rette for utvikling av internasjonalt konkurransedyktige norske miljøteknologinæringer og nasjonale og internasjonale markeder for miljøteknologi. Strategien innebærer tiltak og innsats for å utvikle tilbudssiden, etterspørselssiden og for å bedre kunnskapsbasen for videre politikk- og teknologiutvikling.

Regjeringens program for miljøteknologi

Programmet for miljøteknologi er det største enkelttiltaket i den nasjonale strategien, og utgjør en satsing på 500 mill. kroner over årene 2011–13. Programmet skal fremme private investeringer i kommersialisering av miljøteknologi og stimulere til nettverksbygging og samarbeid mellom leverandører av sammensatte systemer og løsninger. Det forslås avsatt i alt 167 mill. kroner for 2012, fordelt med 127 mill. kroner over Nærings- og

handelsdepartementets budsjett, herav 117 mill. kroner den etablerte miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge og 10 mill. kroner til ordningen for Sentre for forskningsdrevet innovasjon i regi av Norges forskningsråd. Over Olje- og energidepartementets budsjett foreslås det avsatt 20 mill. kroner til satsing innenfor havvind, og over Samferdselsdepartementets budsjett foreslås 20 mill. kroner til Transnova. Dette gir en spisset satsing på områder der norske miljøer allerede er sterke.

Disse midlene kommer i tillegg til 140 mill. kroner som foreslås bevilget til den etablerte miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge. Samlet satser Regjeringen dermed i overkant av 300 mill. kroner på tilskudd til utvikling og kommersialisering av miljøteknologi for 2012. Av dette foreslås 257 mill. kroner til Innovasjon Norges miljøteknologiordning i 2012.

I merknadene til Revidert nasjonalbudsjett 2011 ba flertallet i finanskomiteen Regjeringen om å vurdere om den resterende delen av den treårige bevilgningen til miljøteknologiprogrammet i sin helhet burde overføres til Innovasjon Norges miljøteknologiordning. Programmets målsetting er å bidra til bærekraftig næringsvirksomhet basert på miljøteknologi i Norge og å bidra til miljøpolitisk måloppnåelse. Innovasjon Norge har mottatt mange godt kvalifiserte søknader under ordningen i 2011. Transnova lanserte sin miljøteknologiordning for transportbransjen sommeren 2011. Basert på erfaringene med Transnovas øvrige støtteordninger ventes det stor interesse for ordningen. Dette er prosjekter som krever lange forberedelser og gjerne går over mange år, og bedriftene trenger forutsigbare rammevilkår for å igangsette satsinger. Det foreligger ennå ikke resultater fra prosjektene under disse ordningene, og programmet bør derfor ikke evalueres før det har gått noe tid. På denne bakgrunn foreslås programmidlene videreført i 2012 etter samme opplegg som i 2011.

Oppfølgingen av strategien inkluderer etablering av et programråd som bl.a. skal gi råd om bruk av midler under programmet. Regjeringen vil vurdere utvikling og valg av virkemidler under programmet i forslaget til statsbudsjett for 2013, der forslag fra programrådet vil inngå.

Immaterielle rettigheter

Av Regjeringens politiske plattform framgår det at næringspolitikken skal legge til rette for et nyskape, kunnskapsbasert og miljøvennlig næringsliv, og at Regjeringen vil bidra til gode og konkur-

ransedyktige rammebetingelser for norske bedrifter.

Siden Regjeringen la fram sin stortingsmelding om innovasjon i 2008, har det skjedd en rask utvikling, bl.a. i form av økt konkurranse og mer strategisk bruk av immaterielle rettigheter. Mye tyder på at kompetansen og bevisstheten om immaterielle rettigheters betydning er for lav både i næringslivet, i universitets- og høyskolesektoren og i det offentlige virkemiddelapparatet, noe som bl.a. understreker behovet for å styrke kompetansen på dette feltet.

Regjeringen vil derfor fremme en stortingsmelding om immaterielle rettigheter. Meldingen vil ha en bred tilnærming til begrepet immaterielle rettigheter og skal beskrive trender og behov, synliggjøre viktigheten av en framtidsrettet politikk på området og drøfte hvordan Regjeringen kan legge enda bedre til rette for norsk næringsliv. Meldingen vil også omhandle Patentstyrets framtidige rolle som nasjonalt kompetansesenter i lys av nye utfordringer, nye behov i markedet og endrede rammebetingelser, bl.a. som følge av norsk medlemskap i den Europeiske Patentorganisasjonen (EPO).

Entreprenørskap

Entreprenørskap handler om å etablere ny virksomhet og få bedriften til å vokse. For å utvikle en god kultur for entreprenørskap er entreprenørskap i utdanningen avgjørende. Dette er en av grunnene til at Regjeringen la fram en Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen i 2009.

Med utgangspunkt i handlingsplanen vil Regjeringen i 2012 støtte organisasjoner og andre aktører som samarbeider med skoler, høyskoler og universiteter om entreprenørskapsundervisning, og som styrker samarbeidet mellom utdanningssektoren og næringslivet. Organisasjonen Ungt Entreprenørskap bidrar til dette. Regjeringen foreslår et tilskudd på 12 mill. kroner til Ungt Entreprenørskap over Nærings- og handelsdepartementets budsjett i 2012.

Videre følger Regjeringen i 2012 opp «Handlingsplan for meir entreprenørskap blant kvinner» fra 2008. Målet med handlingsplanen er å bidra til en høyere kvinneandel blant entreprenører. Planen har til sammen 12 konkrete tiltak og er forankret i sju departementer. I tråd med handlingsplanen viser rapporter for 2010 at Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA har prioritert kvinner som målgruppe og aktivt arbeidet for å øke andelen kvinner innenfor aktuelle programmer og tjenester. Handlingsplanen ble midtveisevaluert

av NIFU våren 2011 for å vurdere om tiltakene er relevante og bidrar til at målene i planen nås. Evalueringsrapportens hovedkonklusjoner er at handlingsplanen har hatt en viktig rolle for å styrke arbeidet med likestilling i næringslivet. Berørte departementer vurderer ulike tiltak for å bidra til å oppnå målet med handlingsplanen.

For å bygge opp kunnskap om entreprenørskap i Norge lanserte Regjeringen i 2009 forskningsprogrammet «Mer entreprenørskap». Programmet vil gå over fire år med en samlet bevilgning på 16 mill. kroner. Hensikten er å studere entreprenørskap generelt og blant kvinner spesielt ved hjelp av registerdata.

Internasjonale satsinger innenfor innovasjon og forskning

For å gi norsk næringsliv bedre tilgang til europeiske markeder og investeringskapital og større muligheter for samarbeid deltar Norge i EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (CIP). Nærings- og handelsdepartementet har et koordineringsansvar for programmet, i tillegg til et særskilt ansvar for delprogrammet om innovasjon og entreprenørskap, med en samlet kontingent på om lag 400 mill. kroner. Det foreslås om lag 31 mill. kroner til CIP over Nærings- og handelsdepartementets budsjett i 2012.

EUs vedtak i 2009 om at FoU skal være et felles anliggende gjennom Det europeiske forskningsområdet (ERA), har til hensikt å føre til et åpent indre marked for forskere og kunnskap i Europa innen 2020. Dette medfører et økt oppfølgingsansvar for Norges tilknytning til europaforskningen. Det viktigste leddet i arbeidet er deltakelsen i EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling (2007–13), som forblir det mest betydningsfulle finansielle redskap for FoU-aktiviteter i Europa. Nærings- og handelsdepartementet har ansvaret for programkomiteer innenfor IKT, nanoteknologi, materialer og produksjon, romfart og et program for små og mellomstore bedrifter. Norge deltar videre i et voksende antall såkalte randsoneaktiviteter, dvs. aktiviteter delvis tilknyttet rammeprogrammet. Videre deltar Norge i det næringsrettede nettverket EUREKA og programmet Eurostars. Ettersom noen av de viktigste og raskest voksende FoU-land befinner seg utenfor Europa, har Norge et utstrakt bilateralt samarbeid også med land som Canada, India, Japan, Kina, Russland og USA.

Internasjonalisering blir gitt høy prioritet i forskningspolitikken. Internasjonalt forskningssamarbeid skal være en integrert del av Forsk-

ningsrådets vurderinger når det gjelder å gi støtte til prosjekter. Fra 2012 vil derfor tilskuddet til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid i Forskningsrådet bli samlet i forslaget til bevilgning over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Det vises til nærmere omtale under kap. 920, post 50.

Industriutvikling i tilknytning til internasjonalt romfartssamarbeid er et satsingsområde for Regjeringen. Norge bidrar med betydelige midler til Den europeiske romfartsorganisasjonen ESA. Deltakelse i ESA-programmer har positive ringvirkninger for norsk industri, næringsutvikling og innovasjon og bidrar til å dekke norske brukerbehov og utvikle og styrke kompetansen i Norge. Videre er Norge med i det felleseuropeiske satellittnavigasjonssystemet Galileo, Radarsat-avtalen med Canada og EASP-avtalen om driften av Andøya Rakettskytefelt. Galileo vil ha stor betydning for utviklingen av europeisk romindustri og for nedstrømsmarkedet knyttet til tjenester innen satellittnavigasjon. I alt foreslås det bevilget 661,1 mill. kroner til romvirksomhet i statsbudsjettet for 2012, inkl. 50,2 mill. kroner i tilskudd til Norsk Romsenter.

1.3.3 En strategi for maritime næringer

Norges maritime sektor utgjør en komplett klynge, der alle deler av verdikjeden er representert. Den maritime sektor gir grobunn for unik kompetanse og et stort potensial for innovasjon. Den bidro i 2009 til 5,5 pst. av vårt bruttonasjonalprodukt (BNP) og sysselsetter om lag 100 000 personer. Maritime næringer i Norge leverer i økende grad til det maritime offshoremarkedet i inn- og utland.

I Regjeringens maritime strategi er visjonen at Norge skal være en verdensledende maritim nasjon. Norge kontrollerer i dag 3,5 pst. av verdens handelsflåte og er verdens sjuende største skipsfartsnasjon (målt i dødvekttonn) etter Hellas, Japan, Kina, Tyskland, Sør-Korea og USA. Den maritime næringen er i høy grad internasjonalisert, og norske maritime selskaper er avhengig av likeverdige markedsforhold og rammebetingelser også utenfor Norges grenser. Maritim sektor er Norges nest største eksportnæring etter olje og gass. F.eks. utgjør bruttofrakter fra utenriks sjøfart om lag 30 pst. av Norges samlede eksport av tjenester, og norske maritime utstyrsleverandører eksporterer nærmere 70 pst. av sin samlede produksjon. Regjeringen vil derfor arbeide aktivt for å utvikle og påvirke globale rammevilkår av betydning for maritime næringer, med særlig fokus på

likeverdig markedsadgang. Brasil, Russland, India og Kina anses som særlig viktige markeder.

Til tross for at det ble oppnådd prinsipiell enighet om å gjenoppta forhandlingene om en internasjonal skipsbyggingsavtale i OECD, ble det ikke enighet om et forhandlingsmandat. I etterkant av siste møte i arbeidsgruppen i november 2010 besluttet OECDs Ministerråd formelt å avslutte forhandlingene. Arbeidet i arbeidsgruppen vil imidlertid fortsette på andre områder, bl.a. om miljøtiltak i de maritime næringene.

Regjeringen er opptatt av faren som piratvirksomheten utgjør i flere områder i verden – spesielt utenfor kysten av Somalia og i Det indiske hav. Piratvirksomheten er en konstant trussel mot skipsfarten og sjøfolkene og kan medføre tap av liv, alvorlige ulykker og miljøkatastrofer. I tillegg medfører den negative konsekvenser for global skipsfart, handel og økonomi. Nærings- og handelsdepartementet støtter derfor anti-piratarbeidet i regi av den Internasjonale Maritime Organisasjon (IMO), herunder IMOs nylig utarbeidede retningslinjer for bruk og utvelgelse av private væpnede sikkerhetsvakter om bord på fartøyer. Nærings- og handelsdepartementet fastsatte 1. juli 2011 forskrift om bevæpnede vakter på norske skip.

Sentralt i den maritime strategien «Stø kurs» er tiltak for å legge forholdene til rette for lokalisering av maritim virksomhet i Norge. Det er besluttet at Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene skal slås sammen fra 1. januar 2012. Formålet med sammenslåingen er å etablere en enhetlig sjøfartsadministrasjon som er godt rustet til å møte samfunnets krav til sikkerhet, miljø og service på skipsfartsområdet. En sammenslåing av Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene vil føre til at norsk sjøfartsadministrasjon vil framstå mer helhetlig, brukervennlig og konkurransedyktig.

Tilskuddordningen for sysselsetting av sjøfolk tilrettelegger for maritim virksomhet gjennom stabile rammer for næringen og bidrar til å opprettholde sysselsettingen av norske sjøfolk. Videre kan det vises til en positiv sammenheng mellom sysselsettingen av norske sjøfolk og leveranser fra leverandørbedriftene i den norske maritime klyngen. For å begrense ytterligere vekst i samlede utgifter under tilskuddsordningen ble det i 2008 innført en begrensning i refusjonsutbetaling pr. sysselsatt på 198 000 kroner pr. år, jf. St.prp. nr. 59 (2007–2008). Regjeringen foreslår å videreføre denne innretningen av ordningen i statsbudsjettet for 2012. Bevilgningsbehovet for 2012 anslås til 1 600 mill. kroner.

Kompetanse er nødvendig for å utvikle de maritime næringers konkurransekraft og evne til nyskaping og omstilling. Et viktig tiltak for å møte kompetanseutfordringene i maritim sektor er Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Stiftelsen krever inn og forvalter midlene fra rederier med sjøfolk om bord på skip som omfattes av tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Midlene skal gå til opplæringsplasser og ulike kompetansehevings- og rekrutteringstiltak for norske sjøfolk. Antall opplæringsplasser ble for øvrig mer enn doblet fra 2004 til 2010, fra om lag 1 000 til i underkant av 2 500 (Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse, 2010). Også øremerkede midler til kvalitets- og kompetanseheving i maritim utdanning videreføres. I statsbudsjettet for 2012 foreslås det over Kunnskapsdepartementet budsjett en tildeling på 18,5 mill. kroner til dette formålet.

I oppfølgingen av maritim strategi er satsing på maritim sektor gjennom virkemidlene til Innovasjon Norge og Norges forskningsråd sentrale. Etter initiativ fra Nærings- og handelsdepartementet og Strategisk Råd for maritim utvikling utarbeidet de maritime næringer i 2010 et forslag til en helhetlig strategi for maritim innovasjon og forskning fram mot 2020, kalt «Maritim 21». I tråd med «Stø kurs» og «Maritim 21» legges det opp til følgende hovedprioriteringer for de maritime virkemidlene: miljø og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende maritime operasjoner og maritim transport i Nordområdene, avansert logistikk og forretningsutvikling og maritimt omdømme og profilering. Disse ses på som sentrale innovasjonsområder hvor norske bedrifter har særlige fortrinn.

Innovasjon Norge tilbyr en rekke tjenester og virkemidler som prioriterer maritime næringer, herunder tilskudd og innovasjons- og lavrisikolån. De maritime næringene møter betydelige miljøutfordringer. En bærekraftig maritim sektor innebærer at skip designes, bygges, utstyres, driftes og resirkuleres på en måte som bidrar til minst mulig utslipp. En effektiv nærskipsfartsflåte kan også gi miljøgevinster, ettersom den er en sentral del av transporttilbudet langs kysten. De siste årene har det over statsbudsjettet blitt avsatt 20 mill. kroner til miljøprosjekter, utvikling av nærskipsfartsflåten og maritim utvikling. Dette foreslås videreført i 2012 på om lag samme nivå.

Norges forskningsrådet tilbyr generelle virkemidler rettet mot de maritime næringer. De avsatte midlene til maritim sektor under Forskningsrådets MAROFF-program støtter forskning og kunnskapsutvikling som skal bidra til innovasjon og miljøvennlig vekst i de maritime næringer i Norge. Målgruppen for programmet er rederi-

næring, verftsindustri og tjeneste- og utstysrleve-
randører til alle typer fartøyer og havbruksanlegg.
Det foreslås avsatt 130,1 mill. kroner til MAROFF-
programmet for 2012.

Regjeringen fortsetter arbeidet med å få på
plass internasjonale miljøreguleringer. Klima-
utfordringene knyttet til skipsfarten vil være en
vesentlig del av dette arbeidet framover, gjennom
prosesser i IMO og EU.

På nasjonalt nivå er miljøvennlig vekst for de
maritime næringer sentralt. Bruken av naturgass
(LNG) som drivstoff på skip, med bl.a. lavere
utslipp av NO_x, SO_x, partikler, har økt gjennom
NO_x-avgiften, NO_x-fondet og krav om bruk av
gass ved kjøp av offentlige fergetjenester på
enkeltfergesamband. Regjeringen vil fortsette
arbeidet med å legge til rette for å styrke bruken
av LNG som skipsdrivstoff både i Norge og inter-
nasjonalt.

1.3.4 Strategi for reiselivsnæringen

Regjeringen har pekt ut reiseliv som ett av fem
næringspolitiske satsingsområder. I 2007 lanserte
Regjeringen en nasjonal strategi for reiselivs-
næringen. Målene for satsingen er økt verdiskap-
ing og produktivitet, levedyktige distrikter gjen-
nom flere helårs arbeidsplasser i næringen og
utvikling av Norge som et bærekraftig reisemål.
Gjennom å tilby verdifulle opplevelser skal det
skapes verdier for de besøkende, bedriftene, de
ansatte, lokalsamfunn, miljøet og fellesskapet.

Tiltakene i den nasjonale reiselivsstrategien er
i all hovedsak gjennomført eller i ferd med å bli
gjennomført. Regjeringen arbeider med en ny
strategi bygd på nærhet til natur og norsk kultur
som ivaretar satsingen på grønt reiseliv og reise-
livsnæringen som distriktsnæring.

Innovasjon Norge har gjort undersøkelser
som viser at Norge er relativt lite kjent som reise-
mål, selv i våre nærmeste markeder. Det er derfor
viktig med fortsatt høy innsats for å markedsføre
Norge som reisemål, både i inn- og utland. Den
nasjonale reiselivsportalen på Internett, visitnor-
way.com, er gjort tilgjengelig på flere språk, og
det er lansert en applikasjon der reisende til og i
Norge får norske reiselivsprodukter tilgjengelig
på mobiltelefon. Kombinert med lanseringen av
bookingløsningen på visitnorway.com er både
informasjon om og mulighetene til å foreta direkte
kjøp av norske reiselivsprodukter styrket det siste
året.

Profilering har positiv effekt bare hvis sluttpro-
duktet oppfyller kravene de reisende stiller til kva-
litet og opplevelse. Regjeringen har derfor tatt ini-

tiativ til å etablere en nasjonal kvalitetssikrings-
ordning for reiseliv. Det er utarbeidet kriterier for
stjernemerking av norske overnattingsbedrifter,
og ordningen startes opp i regi av Norsk akkredi-
tering. Det legges opp til at norske hoteller skal
delta i denne frivillige merkeordningen.

Utvikling av helårs arbeidsplasser i reiselivs-
næringen er ett av hovedmålene i Regjeringens
reiselivsstrategi fra 2007. Det vil også være et sen-
tralt mål framover. Gjennom et utviklingsarbeid i
2010 og etablering av fire pilotprosjekter knyttet
til prøveprosjektet kalt «Utviklingscenter for reise-
livet» i 2011, har Nærings- og handelsdepartemen-
tet igangsatt et nytt samarbeidsprosjekt mellom
utvalgte kommuner, lokale reiselivsaktører og
NAV for å etablere flere helårs arbeidsplasser Pro-
sjektet representerer en ny form for samarbeid
mellom forvaltning og næringsliv.

Det foreslås bevilget 252 mill. kroner til Inno-
vasjon Norges arbeid med reiselivsnæringen for
2012 og 2,1 mill. kroner til Svalbard Reiseliv AS. I
tillegg forelås det midler til reiselivsformål over
bevilgningen til Norges forskningsråd (kap. 920)
og Nærings- og handelsdepartementet (kap. 900,
post 21), inkl. 3 mill. kroner til etablering av
stjernemerkingssordning for hoteller.

1.3.5 Statlig eierskap

Direkte statlig eierskap i norsk næringsliv bidrar
bl.a. til nasjonal forankring av viktige selskaper,
offentlig eie av sentral infrastruktur og sikring av
råderett over nasjonens felles naturressurser.
Regjeringen vil opprettholde et sterkt offentlig og
nasjonalt eierskap på om lag samme nivå som i
dag. Staten skal være en aktiv, langsiktig og forut-
sigbar eier i viktige norske selskaper. Gjennom
eierskapet vil staten bidra til god og stabil utvik-
ling av næringslivet i Norge. Nærings- og handels-
departementet mottok i 2011 om lag 16,3 mrd.
kroner i utbytte for regnskapsåret 2010 fra selska-
per hvor departementet forvalter statens eierinte-
resser.

Som aktiv eier håndterer departementet ulike
situasjoner knyttet til bl.a. statens eierandeler i
enkeltelskaper. Se programkategori 17.30 for
nærmere omtale.

Regjeringen redegjorde for sin eierskapspoli-
tikk i den nye stortingsmeldingen om det direkte
statlige eierskapet, Meld. St. 13 (2010–2011)
Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global
økonomi. Den nye stortingsmeldingen videre-
førte hovedelementene i den forrige eierskaps-
meldingen fra 2006, samtidig som den redegjorde
for behovet for større grad av fleksibilitet når det

gjelder eierskapet i enkeltselskaper, tydeligere forventninger til områder som samfunnsansvar bl.a. knyttet til miljø og lederlønn, og behov for økt kapasitet og kompetanse i eierskapsforvaltningen. I budsjettet for 2012 foreslås det å styrke Nærings- og handelsdepartementets eierskapsforvaltning.

1.3.6 Handel og internasjonalt samarbeid

EØS-avtalen

Deltakelse i det indre marked i EØS er et hovedvirkemiddel i norsk næringspolitikk. Ett velfungerende indre marked er viktig for norsk verdiskaping og velferd. Det åpner for mer effektiv utnyttelse av ressursene og bidrar til økt konkurransevne, vekst og sysselsetting. EØS-avtalen sikrer Norge tilgang til EUs indre marked og innebærer fri bevegelse av varer, tjenester, personer og kapital. Dette sikrer markedstilgang for norske produkter og virksomheter i hele EØS-området. Samtidig gis norsk næringsliv tilgang til innsatsfaktorer fra alle EØS-statene.

Det pågår et kontinuerlig arbeid for å gjøre det indre marked lettere tilgjengelig for brukerne, dvs. bedrifter så vel som enkeltpersoner. Det fokuseres på å forbedre regelverk samt å iverksette tiltak som letter handelen og bistår brukerne av det indre marked. Dette arbeidet har fått økt fokus de siste årene og vil fortsette med høy intensitet i 2012. De senere år har reglene på både vare- og tjenesteområdet gjennomgått betydelige lovgivningsprosesser. I 2012 vil arbeidet fokuseres rundt Europakommisjonens tiltaksplan kalt Single Market Act. Planen er resultat av en omfattende høringsrunde hvor næringsliv, fagbevegelse, forbrukerorganisasjoner og statene, inkludert Norge, deltok. Tiltaksplanen skal fremme bærekraftig vekst og økt sysselsetting og bidra til sosiale framskritt, forbedret miljø og bekjempelse av klimaendringer. I Single Market Act identifiserer Europakommisjonen 12 tiltaksområder som «vektstenger for vekst». Hvert tiltaksområde har ett nøkkeltiltak i form av forslag til ny lovgivning som skal fremmes innen utløpet av 2011. Målet er at alle de 12 lovforslagene ferdigbehandles i EU i løpet av 2012. Blant satsingsområdene er tiltak for å lette kapitaltilgangen for små og mellomstore bedrifter og en styrking av det indre marked for tjenester, bl.a. ved å legge til rette for økt standardisering og tiltak for å fremme et digitalt indre marked. Single Market Act inneholder ett titalls tiltak i tillegg til nøkkeltiltakene.

EFTAs frihandelsavtaler og investeringsavtaler

Regjeringen prioriterer frihandelsavtaler med land der en avtale kan gi det største bidraget til økt samlet handel og verdiskaping. Potensialet for økt eksport av tradisjonelle industrivarer som maskiner, utstyr, metaller og kunstgjødsel er viktig for valg av land, og fiskeeksporten tillegges også vekt. Prioriterte tjenestesektorer er skipsfart og relaterte tjenester, ingeniørtjenester, telekommunikasjonstjenester og energirelaterte tjenester. Potensielt vanskelige motkrav inngår også i vurderingen for valg av land. Et viktig prinsipp i handelspolitikken er parallellitet med EU, for å sikre minst like gode vilkår for norske aktører som konkurrenter i EU.

Regjeringen prioriterer de pågående EFTA-forhandlingene med India og tollunionen Russland, Hviterussland og Kasakhstan og en bilateral handelsavtale med Kina. I tillegg til ovennevnte prioriterte prosesser er Norge gjennom EFTA i forhandlinger med Bosnia-Hercegovina, Indonesia, Montenegro, mens forhandlingene med Algerie og Thailand er stilt i bero.

Raskt voksende økonomier i Asia, Latin-Amerika, og Afrika blir stadig viktigere for norsk utenrikshandel. Det kan bli aktuelt å vurdere å innlede forhandlinger med land i disse regionene i tiden framover. EFTA og Vietnam har avsluttet en felles forstudie som konkluderer med at en frihandelsavtale vil være positivt for partenes økonomier. Det tas sikte på å innlede forhandlinger med Vietnam så snart Vietnam er rede.

I forbindelse med frihandelsavtaler som forhandles gjennom EFTA eller bilateralt med enkelte større framvoksende økonomier, vurderer Regjeringen behovet for og utforming av bestemmelser om investeringsbeskyttelse.

Regjeringen er opptatt av at frihandelsavtaler skal bidra til å styrke sammenhengen mellom internasjonal handel, miljø og arbeidstakerrettigheter. Under EFTAs ministermøte i 2010 ble EFTA-landene enige om en felles plattform for bærekraftig utvikling (miljø og arbeidstakerrettigheter) for bruk i framtidige forhandlinger. Bærekraftig utvikling er et sentralt forhandlingsområde i alle pågående forhandlingsprosesser og vil fortsette å være det i framtiden.

Fremme av eksport og næringslivets internasjonalisering

Kunnskap om internasjonale markeder og lokal tilstedeværelse er viktige forutsetninger for at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt.

Nærings- og handelsdepartementet har et særlig ansvar for utviklingen av et samordnet offentlig tjenestetilbud for eksport og internasjonalisering.

Sentrale virkemidler i internasjonaliseringsarbeidet er rådgivnings-, finansierings- og garantiordningene under Innovasjon Norge, Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) og Eksportfinans ASA. Innovasjon Norges kontorer i utlandet yter bistand og rådgivning til norske selskaper som ønsker å eksportere til og investere i utlandet. GIEK tilbyr statlige garantier og kredittforsikring av eksport, og gjennom 108-ordningen, som forvaltes av Eksportfinans ASA, tilbys offentlig støttede eksportlån.

Regjeringen legger vekt på at Norge skal ha konkurransedyktige finansieringsordninger for norsk kapitalvareeksport. Det vil bidra til forutsigbare og konkurransedyktige vilkår for norsk eksportrettet næringsliv og være viktig for verdiskaping og sysselsetting i Norge. Regjeringen foreslår følgende garantirammer for GIEK 2012:

- 120 mrd. kroner for den alminnelige garantiordningen
- 3,15 mrd. kroner for garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland
- 5 mrd. kroner for garantiordningen for bygge- lån til skip, fartøy og innretninger til havs

I programperioden for EØS-midler 2009–14 bidrar Norge med 15 mrd. kroner. Finansieringsmekanismene består av en EFTA-EØS-del og en norsk del (Norway Grants). Programmene er nå gjort mer relevante og tilgjengelige for private aktører. Det er opprettet et eget program for grønn næringsutvikling. I tillegg øremerkes 1 pst. av tildelingen til landene til et fond for anstendig næringsliv og trepartssamarbeid.

I 2011 lanserte Regjeringen en strategi for samarbeid mellom Norge og Brasil. Den norske Brasil-strategien skal styrke, utdype og videreutvikle kontakten innen bl.a. næringsliv, klima og miljø, urfolk og menneskerettigheter, kultur og kunnskapssamarbeid. Brasil er en stor aktør i internasjonal politikk og økonomi. Med sine 203 mill. innbyggere har Brasil verdens sjuende største økonomi. Landet er også blitt en svært viktig partner for Norge, for norsk næringsliv og norske investeringer.

Nærings- og handelsdepartementet ivaretar bilateral myndighetskontakt om rammevilkår og enkeltsaker for norske bedrifter i utlandet. I viktige vekstmarkeder, som de framvoksende økonomiene, kan næringslivet trenge drahjelp fra myndighetene til å sikre gode konkurransevilkår. Nærings- og handelsdepartementet arbeider også

med å profilere Norge og synliggjøre norsk næringslivs kompetanse ved enkeltanledninger. Det består i bl.a. norsk deltakelse på verdensutstillinger og næringslivsfremme i forbindelse med statsbesøk og offisielle besøk til og fra utlandet.

1.3.7 Nordområdene

Deltakelse i regionale fora og vårt grensenære samarbeid med naboland i nord gir økt oppmerksomhet om nordområdene. Næringssamarbeidet med Russland er i den sammenheng en sentral driver. Det bilaterale samarbeidet med Russland er for tiden svært godt, og samhandelen er i utvikling. Om lag 20 norske bedrifter er registrert i Nordvest-Russland. SIVA og Innovasjon Norges engasjement i Murmansk er viktig for å styrke de økonomiske forbindelsene i nord. Engasjementet i arbeidsgruppe for regionalt og grensenært samarbeid (under den bilaterale norsk-russiske kommisjonen) og deltakelse i Barentsrådets arbeidsgruppe for økonomisk samarbeid bidrar også til å fremme næringssamarbeid i nord.

Utnyttelse av mulighetene i nordområdene er en av de viktigste satsingene for Regjeringen i årene som kommer, og den overordnede målsettingen med Regjeringens nordområdestrategi er å skape bærekraftig vekst og utvikling i nordområdene. Med rapporten «Nye byggesteiner i nord» presenterte Regjeringen trinn to i nordområdestrategien. Styrking av næringsvirksomheten er fremdeles et sentralt virkemiddel for å realisere målene. Innenfor Nærings- og handelsdepartementets budsjettområde satses det spesielt på marin bioprospektering, mineralnæringen, maritim virksomhet, reiseliv og romrelatert infrastruktur.

Marin bioprospektering – definert som målrettet leting etter unike egenskaper i marine organismer – er sentralt innenfor Regjeringens nordområdesatsing. Området har betydelig verdiskapingspotensial, og Norge har gode muligheter for å hevde seg internasjonalt. Regjeringen strategi fra 2009 på feltet fokuserer på infrastruktur, forskning og regelverksendringer som stimulerer til næringsutvikling på flere områder, f.eks. nye medisiner, prosessindustri, petroleumsvirksomhet, mat, fôr og biobrensel. Over Nærings- og handelsdepartementets budsjett foreslås det 25 mill. kroner til næringsrettet forskning og kommersialisering relatert til marin bioprospektering i 2012.

Regjeringen legger vekt på å få en omfattende oversikt over geologiske ressurser i de tre nordligste fylkene. Flere kartleggingsprogrammer vil

gi grunnlag for å vurdere i hvilken grad mineralske forekomster kan bidra til verdiskaping, næringsutvikling og økt sysselsetting i de tre fylkene. Et fireårig program som startet opp i 2011 med geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nordland, Troms og Finnmark, foreslås videreført i 2012 med en ramme på 25 mill. kroner gjennom Norges geologiske undersøkelse (NGU). I tillegg vil NGU bruke om lag 15 mill. kroner av sin ordinære bevilgning til kartlegging av forekomster av industrimineraler og metaller. Økt økonomisk vekst globalt har gitt økt etterspørsel etter og høyere priser på råvarer. Vurderinger av situasjonen tyder på at denne utviklingen fortsetter, og stadig flere land posisjonerer seg nå for å sikre tilgangen på strategiske råvarer. Nærings- og handelsdepartementet vil derfor starte et arbeid med en strategi for mineralnæringen. Den vil omtale bl.a. mineralenes anvendelse og betydning i samfunnet og bærekraftig og miljøvennlig utnyttning av mineralressurser og mineralnæringen i Norge. Blant innsatsområdene er kartlegging av mineralressurser, ressursplanlegging, tilgangen på nødvendig kompetanse og forskning og utvikling. Det tas sikte på at strategien ferdiggjøres i 2012.

Til kartlegging av havbunnens fysiske, biologiske og kjemiske miljø i Lofoten og Barentshavet foreslås en bevilgning til MAREANO-programmet på om lag 14,5 mill. kroner i 2012 over Nærings- og handelsdepartementets budsjett – som i 2011. Det blir også foreslått avsatt 36 mill. kroner til videre kartlegging i Det tidligere omstridte området (TOO), hvorav 12 mill. kroner via NGU. Kartleggingen av TOO startet i 2011. Det foreslås en samlet ramme for MAREANO-programmet i 2012 på 88,4 mill. kroner, fordelt på budsjettene til Fiskeri- og kystdepartementet, Miljøverndepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.

Kompetanseutvikling om maritim aktivitet i Nordområdene er en del av Regjeringens maritime strategi, og blant hovedprioriteringene i Regjeringens satsing på maritim forskning og innovasjon. I 2012 er det avsatt 1,5 mill. kroner til kompetanseutvikling om maritim aktivitet i arktiske områder. MAROFF-programmet (Maritim virksomhet og Offshore operasjoner) fra Norges forskningsråd og Innovasjon Norge skal bidra til innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i maritime næringer.

Reiseliv står for en betydelig andel av verdiskapingen i deler av Nord-Norge. Som en del av satsingen på landsdelen og næringen foreslås det avsatt 15 mill. kroner til markedsføring av Nord-Norge som reisemål gjennom Innovasjon Norge.

Det foreslås å videreføre støtten til Svalbard Reiseliv på 2,1 mill. kroner i 2012. Midlene skal særlig brukes til å ivareta miljø- og sikkerhetsmessig ferdsel på Svalbard gjennom kompetanse- og nettverksbygging i reiselivsnæringen der.

Romrelatert infrastruktur er et sentralt verktøy i forvaltningen av nordområdene. Navigasjon, miljøovervåking og suverenitetshevdelse er viktige temaer hvor satellitter spiller en vesentlig rolle. Gjennom bevilgningene til Norsk Romsenter er det de senere årene arbeidet med en norsk satellitt for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System). Demonstratorsatellitten, AISSat-1, ble skutt opp i juli 2010 og fungerer som planlagt. Data fra AISSat-1 er en viktig bidragsyter til det helhetlige overvåkings- og varslingssystemet for havområdene i nord. AISSat-2 er under planlegging, og det vurderes konsepter for AIS-Sat-3. Andøya Rakettskytefelt er en vesentlig del av norsk romvirksomhet. For 2011 er det avsatt 7 mill. kroner til revitalisering av dette rakettskytefeltet, og også i 2012 foreslås det avsatt midler til dette formålet. Norge deltar også i utbyggingen av det felleseuropeiske satellittnavigasjonssystemet Galileo, som skal gi bedre tilgjengelighet og nøyaktighet og bidra til økt pålitelighet og sikkerhet i nordområdene.

Innovasjon Norge er en viktig bidragsyter til innovasjon og næringsutvikling i de tre nordligste fylkene gjennom tilskudd, nettverk, finansiering, rådgiving, internasjonalisering og reiseliv. SIVA har en tilsvarende rolle gjennom sine innovasjons- og eiendomsaktiviteter.

I tillegg til en videreføring av aktiviteter nevnt over, foreslås det avsatt 30 mill. kroner til kunnskapsutvikling om virkninger av økt satsing på verdiskaping i Nordland og Troms. Tiltaket er en oppfølging av Meld. St. 10 (2010–2011) Oppdatering av forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, og midlene vil bli fordelt mellom aktiviteter i regi av Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet.

1.3.8 Andre områder

Likestilling

Virkemiddelaktørene Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er gitt et særskilt ansvar for å legge til rette for å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet. Aktørene skal bl.a. bidra til å få flere kvinner til å gå inn i lederstillinger eller bli styremedlemmer, satse på egne bedrifter

eller en næringsrettet forskerkarriere. I 2010 bidro Innovasjon Norge med 2,2 mrd. kroner til finansiering av kvinnerettede prosjekter og bedrifter gjennom sine tilskudds- og låneordninger. Det tilsvarer om lag 34 pst. av Innovasjon Norges samlede bevilgninger. På fire år er kvinneandelen økt fra 19 til 34 pst. Dette indikerer at Innovasjon Norge samlet sett har fått en bedre integrering av kvinner innenfor øvrig virksomhet. I perioden 2006–10 har SIVA benyttet totalt 38 mill. kroner til satsingen «Kvinnovasjon». Formålet er å øke antall bedriftsetableringer foretatt av kvinnelige etablerere i næringshagene. I tråd med formålet for programmet har kvinneandelen i næringshagene økt betydelig siden oppstarten av programmet i 2006. Andelen kvinnelige gründere i næringshageprogrammet utgjorde 41 pst. i 2010, mot 40 pst. i 2009 og 30 pst. i 2008. I samme tidsrom økte andelen kvinnelige ledere i næringshageselskapene fra 42 pst. i 2008, til 48 pst. i 2009 og 49 pst. i 2010.

Det er også andre virkemidler innenfor Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområde som har relevans i en likestillingssammenheng. Det gjelder bl.a. tilskudd til organisasjonen Ungt Entreprenørskap. Organisasjonen jobber aktivt for å stimulere til entreprenørskap i utdanningen og har etablert et eget lederutviklingsprogram for jenter under navnet «Jenter og ledelse».

Samfunnssikkerhet og beredskap

Nærings- og handelsdepartementet har et ansvar for beredskap for å sikre tilgang på varer og tjenester fra næringslivet i en krisesituasjon. Dette søkes oppnådd gjennom samarbeid med næringslivet, hensiktsmessig hjemmelsgrunnlag innen næringsberedskap og gode krisehåndteringsmekanismer.

Regjeringen har våren 2011 lagt fram forslag til ny lov om næringsberedskap, jf. Prop. 111 L (2010–2011). Den nye loven skal erstatte forsyningsloven av 1956. Den vektlegger et styrket samarbeid mellom myndighetene og næringslivet for å sikre tilgangen til varer og tjenester under kriser.

På beredskapsområdet gjelder følgende hovedprioriteringer i 2012:

- videreføre arbeid knyttet til hjemmelsgrunnlag i samarbeid med berørte departementer – bl.a. utarbeide forskrifter til ny lov om næringsberedskap
- identifisere sårbarhet og samfunnskritiske sektorer innenfor ansvarsområdet og iverksette tiltak for å øke robustheten, bl.a. oppfølging av etatene når det gjelder informasjonssikkerhet og sårbarhetsreducerende tiltak
- styrke kompetansen innenfor både strategisk og operativ krisehåndtering, videreutvikle og øve departementets og etatenes krisehåndteringsevne
- videreutvikle og øve det formelle samarbeidet med berørte næringer
- videreføre fokus på sikkerhetsspørsmål for skipsfarten

2 Oversiktstabeller for budsjettet

2.1 Utgifter

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
Administrasjon					
900	Nærings- og handelsdepartementet	253 881	266 170	288 788	8,5
	<i>Sum kategori 17.00</i>	253 881	266 170	288 788	8,5
Infrastruktur og rammebetingelser					
901	Styret for det industrielle rettsvern	212 923	207 500	216 200	4,2
902	Justervesenet	97 882	102 200	106 900	4,6
903	Norsk akkreditering	33 992	32 900	34 200	4,0
904	Brønnøysundregistrene	621 606	496 000	478 400	-3,5
905	Norges geologiske undersøkelse	210 122	220 750	240 500	8,9
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	18 477	57 300	88 700	54,8
907	Sjøfartsdirektoratet	323 012	310 700		-100,0
908	Skipsregistrene	18 514	18 600		-100,0
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	1 519 207	1 646 600	1 600 000	-2,8
910	Sjøfartsdirektoratet			332 050	
913	Standardisering	30 500	28 000	28 000	0,0
	<i>Sum kategori 17.10</i>	3 086 235	3 120 550	3 124 950	0,1
Forskning, innovasjon og internasjonalisering					
920	Norges forskningsråd	1 327 000	1 337 000	1 360 000	1,7
922	Romvirksomhet	736 676	682 120	661 100	-3,1
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	40 853	40 000	35 000	-12,5
929	Norsk Designråd	36 000	36 000	36 800	2,2
934	Internasjonaliseringstiltak	391 773	436 000	462 000	6,0
937	Svalbard Reiseliv AS	2 100	2 100	2 100	0,0
2421	Innovasjon Norge	48 642 888	45 174 200	45 075 700	-0,2
2426	SIVA SF	302 700	193 600	99 500	-48,6
2460	Garanti-instituttet for eksportkreditt	10 000			
	<i>Sum kategori 17.20</i>	51 489 990	47 901 020	47 732 200	-0,4

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
Statlig eierskap					
950	Forvaltning av statlig eierskap	14 783 700	10 700	25 700	140,2
953	Kings Bay AS	15 000	15 000	17 500	16,7
960	Raufoss ASA	12 386		8 200	
<i>Sum kategori 17.30</i>		14 811 086	25 700	51 400	100,0
<i>Sum utgifter</i>		69 641 192	51 313 440	51 197 338	-0,2

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-29	Driftsutgifter	1 793 687	1 661 120	1 717 438	3,4
30-49	Investeringer	5 157	40 500	71 900	77,5
50-59	Overføringer til andre stats- regnskaper	1 852 150	1 875 700	1 643 400	-12,4
70-89	Overføringer til andre	4 076 446	3 881 120	4 109 600	5,9
90-99	Låntransaksjoner	61 913 752	43 855 000	43 655 000	-0,5
Sum under departementet		69 641 192	51 313 440	51 197 338	-0,2

2.2 Inntekter

Inntekter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
Ordinære inntekter					
3900	Nærings- og handelsdepartementet	8 185	120	105	-12,5
3901	Styret for det industrielle rettsvern	192 167	46 900	52 700	12,4
3902	Justervesenet	61 393	68 562	71 000	3,6
3903	Norsk akkreditering	29 165	26 700	27 500	3,0
3904	Brønnøysundregistrene	502 909	480 300	495 200	3,1
3905	Norges geologiske undersøkelse	85 552	69 400	71 500	3,0
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	3 377	700	700	0,0
3907	Sjøfartsdirektoratet	195 936	190 300		-100,0
3908	Skipsregistrene	13 676	16 000		-100,0
3910	Sjøfartsdirektoratet			203 600	
3950	Forvaltning av statlig eierskap	167 059	10 000	25 000	150,0
3961	Selskaper under NHDs forvaltning	23 770	15 500	11 112	-28,3
5325	Innovasjon Norge	46 192 980	43 309 000	42 094 200	-2,8
5326	SIVA SF	85 892	160 900	61 600	-61,7
5460	Garanti-instituttet for eksportkreditt	494 800	211 800	18 600	-91,2
5574	Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet		134 700	140 000	3,9
<i>Sum ordniære inntekter</i>		48 056 861	44 740 882	43 272 817	-3,3
Renter og utbytte med mer					
5613	Renter fra SIVA SF	37 123	36 600	29 500	-19,4
5614	Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt	742	100	100	0,0
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	382 342	521 000	510 000	-2,1
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning	4 857 973	9 946 200	13 180 453	32,5
<i>Sum renter og utbytte med mer</i>		5 278 180	10 503 900	13 720 053	30,6
<i>Sum inntekter</i>		53 335 041	55 244 782	56 992 870	3,2

3 Oversikt over tilsagnsfullmakter

(i 1 000 kr)

Kap./post	Betegnelse	Fullmakt 2011	Forslag 2012	Anslått termin for utbetaling/ dekning
920/50	Norges forskningsråd, tilskudd	107 500	182 500	2013–14
2421/72	Innovasjon Norge, forsknings- og utviklingskontrakter	100 000	100 000	2013–14

Tilsagnsfullmakten knyttet til Norges forskningsråd foreslås satt til 182,5 mill. kroner for 2012, jf. omtale under kap. 920 og Forslag til vedtak VI, 1.

Tilsagnsfullmakten knyttet til Forsknings- og utviklingskontrakter foreslås videreført med samme beløp som for 2011, jf. omtale under kap. 2421, post 72 og Forslag til vedtak VI, 1.

I tillegg foreslås fullmaktene knyttet til norsk deltakelse i frivillige programmer i Den europeiske romorganisasjonen ESA og til Eksportfinans ASA til å gi tilsagn om dekning av framtidig underskudd under 108-ordningen videreført. Førstnevnte fullmakt vil gi departementet fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd på inntil 50,81 mill. euro utover gitt bevilgning til frivillige ESA-programmer, men slik at samlet ramme for gamle og nye tilsagn ikke overstiger 90,71 mill. euro, jf. nærmere omtale under kap. 922, post 71

og Forslag til vedtak VI, 2. 108-ordningen omfatter finansiering av kontrakter om eksport av kapitalvarer og skip. På grunnlag av Stortingets årlige vedtak gis Eksportfinans ASA tilsagn om statlig tilskudd til å dekke framtidige underskudd på en avregningskonto som er knyttet til nye lånetilsagn i vedkommende år. Underskuddet blir dekket to år i ettertid med bevilgning over kap. 934, post 73, jf. Forslag til vedtak VI, 3.

Det har gjennom flere år blitt gitt en fullmakt under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter. En tilsagnsfullmakt kan formelt bare knyttes til tilskuddsbevilgninger, dvs. i tilknytning til bevilgninger i postgruppene 50-89. For å videreføre ordningen foreslås det en særskilt fullmakt til å inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner ut over gitt bevilgning i 2012, jf. Forslag til vedtak VII.

4 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger

Garantiordninger

(i 1 000 kr/1 000 euro)

Betegnelse	Utbetalt (tap) i 2010	Samlet garanti- ansvar pr. 31.12.2010	Fullmakt for nye garanti- tilsagn for 2011	Forslag til nye garantitilsagn for 2012	Totalramme for nytt og gam- melt garantian- svar i 2012
<i>Innovasjon Norge:</i>					
Realinvesteringer og driftskreditt	3 200	120 740	40 000	40 000	200 000
<i>Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK):</i>					
Den alminnelige ordning inkl. Gammel alminnelig ordning	24 596	75 931 300	1	1	120 000 000 ¹
Garantier ved eksport til og investeringer i utviklingsland	6 459	701 100	2	2	3 150 000 ²
SUS/Baltikum-ordningen	0	4 700	0	0	4 700
Byggelånsgarantiordning for skipsbyggings- industrien	0	576 600	3	4	5 000 000 ⁴
Garantiordning for lang- siktige kraftavtaler til kraftintensiv industri	-	-	5	5	20 000 000 ⁵
<i>Øvrige garantier:</i>					
Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), garantikapital	0	euro 296 920	0	0	euro 296 920

¹ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 120 mrd. kroner.

² Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 3,15 mrd. kroner, men likevel slik at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid inntilstående beløp på ordningens grunnfond.

³ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 6,5 mrd. kroner.

⁴ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 5 mrd. kroner.

⁵ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 20 mrd. kroner.

Nærmere om de enkelte garantiene

Innovasjon Norge

Landsdekkende garantiordning for realinvesteringer og driftskreditt

Det foreslås en ramme for nye garantier til realinvesteringer og driftskapital på 40 mill. kroner for 2012. Det anslås at en totalramme på 200 mill. kroner vil være tilstrekkelig til å dekke gammelt ansvar og nye tilsagn for 2012, jf. nærmere omtale under kap. 2421, post 50 og Forslag til vedtak VIII, 1.

Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK)

Det vises til nærmere omtale av GIEKs garantiordninger og forslag til rammer under kap. 2460, jf. også Forslag til vedtak VIII, 2, 3, 4 og 5.

Andre garantier

Garanti til Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)

Avtalen om å opprette Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) ble undertegnet 29. mai 1990. Banken eies av 61 land, EU og Den europeiske investeringsbanken. Hovedkvarteret ligger i London. EBRDs styre består av 23 representanter fra medlemslandene. Norge, Finland og Latvia deler en styreplass. EBRDs hovedformål er å framskynde overgangen til åpne, markedsorienterte økonomier og fremme utvikling av en effektiv og konkurransedyktig privat sektor i de sentral- og østeuropeiske landene, de tidligere sovjetrepublikkene, Mongolia og Tyrkia.

Banken kan gi lån, foreta egenkapitalinvesteringer, gjennomføre samfinansiering med andre institusjoner eller gi garantier til konkrete prosjekter/bedrifter i land som er forpliktet til og anvender prinsippene om flerpartidemokrati, pluralisme og markedsøkonomi. Banken har økt sitt engasjement i de landene som har kommet kortest i endringsprosessen og fokuserer på små og mellomstore bedrifter i privat sektor, oppbygging av lokale finansinstitusjoner, egenkapitalinskudd i bedrifter og institusjoner og lokal tilstedeværelse så vel som prosjektaktivitet i samtlige operasjonsland. Miljøsideen av prosjektene og energieffektivitet prioriteres også sterkt.

På EBRDs årsmøte våren 2010 vedtok bankens medlemsland enstemmig å utvide grunnkapitalen med 10, fra 20 til 30 mrd. euro. 10 pst. av kapitalutvidelsen, dvs. 1 mrd. euro skulle innbetales gjennom overføring fra EBRDs reserver. De resterende 9 mrd. euro vil være en økning i medlemmenes garantiansvar overfor EBRD. Innbetalt kapital og garantier fordeles etter medlemmenes eierandel i banken. Behovet for kapitalutvidelse hadde sin bakgrunn i EBRDs økte aktivitet under finanskrisen og også planlagt høy aktivitet i årene fram mot 2015.

Stortinget vedtok samme år at Norge skulle delta i kapitalutvidelsen. Norges andel av EBRDs grunnkapital på 30 mrd. euro utgjør 1,26 pst., dvs. 378 mill. euro. Norges innbetaling tilsvarte 81,08 euro.

Det foretas ikke tapsavsetninger i tilknytning til garantikapital i multilaterale finansinstitusjoner ut over innbetalt kapital.

Andre garantiliknende ordninger

(i 1 000 kr/euro)

Betegnelse	Utbetalt i 2010	Samlet ansvar pr. 31.12.2010	Forslag til ramme for 2012	Totalramme i 2012
Institutt for energiteknikk og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell	0	0	euro 80 000	euro 80 000
Beredskapsordning for varekrigsforsikring	0	0	2 000 000	2 000 000
Statlig miljøansvar på Raufoss	12 386	39 600	–	124 000
Statlig garanti til Kongsberg Defence and Aerospace AS for bygging av komposittfabrikk	0	497 000	–	497 000
Eksportfinans ASA, porteføljegaranti		750 000	–	750 000

Institutt for energiteknikk (IFE) og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

IFEs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende garanti er ved kongelig resolusjon fastsatt til 80 mill. euro, med praktisk virkning fra det tidspunkt endingsprotokollen av 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen trer i kraft for Norge. Dette vil skje når protokollen er ratifisert av Norge og et tilstrekkelig antall av de andre kontraherende statene. Ansvar, som omfatter IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden, Statsbyggs anlegg KLDRA Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg, foreslås satt til 80 mill. euro. Inntil endringene trer i kraft for Norge, vil det nåværende ansvarsbeløpet på 60 mill. spesielle trekkrettigheter (ca. 71 mill. euro) gjelde. Det vises til omtale under kap. 920 og Forslag til vedtak IX, 1.

Beredskapsordning for varekrigsforsikring

Lov om statlig varekrigsforsikring som en beredskapsordning trådte i kraft 1. januar 2004. Ordningen er nærmere omtalt under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 72 Tilskudd til beredskapsordninger. Iverksettelse av ordningen med hjemmel i loven medfører risiko for at staten kan pådra seg erstatningsutbetalinger ut over det som blir dekket gjennom premieinnbetalinger. Ordningen med at Stortinget gir samtykke til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner foreslås videreført i 2012, jf. Forslag til vedtak IX, 2.

Statlig miljøansvar på Raufoss

Det ble i 2004 gitt en garanti på inntil 50 mill. kroner for miljø- og forurensningsansvar i Mjøsa og på Raufoss-området som følge av virksomheten til tidligere A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker, senere Raufoss ASA. Fullmakten er senere utvidet to ganger med henholdsvis 40 og 34 mill. kroner, til 124 mill. kroner. Bakgrunn for og omtale av aktivitet knyttet til ansvaret er nærmere omtalt under kap. 960 Raufoss ASA. Utbetalinger under fullmakten skjer på grunnlag av dokumenterte refusjonskrav for utgifter ved tiltak som omfattes av pålegg fra Klima- og forurensningsdirektoratet. For 2011 er det gitt samtykke til løpende utbeta-

ling av refusjonskrav uten bevilgning i henhold til særskilt fullmakt. Tilsvarende fullmakt foreslås for 2012, jf. Forslag til vedtak IV, 2. Utbetalingene i de enkelte år føres som innfrielse av refusjonsansvar og reduserer samtidig resterende fullmaktsramme for ordningen. Pr. 15. august 2011 var det utbetalt til sammen ca. 91,7 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

Statlig garanti til Kongsberg Defence and Aerospace AS for bygging av komposittfabrikk

Ved behandlingen av St.prp. nr. 27 og Innst. S. nr. 142 (2007–2008) fikk Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å forhandle fram en avtale om en statlig garanti som gir dekning til Kongsberg Defence and Aerospace AS (KDA) for bygging av ny komposittfabrikk til produksjon av leveranser til nye kampfly dersom norske myndigheter på et senere tidspunkt beslutter ikke å anskaffe slike fly.

Nærings- og handelsdepartementet og Kongsberg Gruppen ASA signerte 17. september 2010 garantiavtalen. Statens garantiansvar bortfaller på det tidspunktet Stortinget gir Regjeringen fullmakt til oppstart av kontraktsforhandlinger med leverandøren av kampfly, jf. St.prp. nr. 36 og Innst. S. nr. 299 (2008–2009). Kongsberg Gruppen ASA vil gjennom sine datterselskaper være 100 pst. eier av investeringsobjektet. Garantien vil ha en ramme på maksimalt 737 mill. kroner. Garantien forutsetter at Kongsberg Gruppen ASA forplikter seg til å kjøpe fabrikken tilbake for minst 240 mill. kroner. Staten vil stå fritt til å avhende fabrikken til en høyere pris. Netto garantibeløp blir dermed maksimalt 497 mill. kroner.

Eksportfinans ASA, porteføljegaranti

På bakgrunn av uro i de internasjonale kapitalmarkedene inngikk Eksportfinans ASA 13. mars 2008 en avtale med selskapets største private aksjonærer (DnB NOR Bank ASA, Nordea Bank AB og Danske Bank A/S) som innebar at selskapet på nærmere angitte vilkår sikres mot verdifall i en definert portefølje av verdipapirer etter 29. februar 2008 innenfor en totalramme på 5 mrd. kroner. De øvrige aksjonærene ble i etterkant invitert til å delta i avtalen på proratarisk basis. Avtalen ble godkjent på selskapets ordinære generalforsamling 3. april 2008. Garantiavtalen skjermer selskapets resultater mot ytterligere regnskapsmessige tap knyttet til verdifall i verdipapirporteføljen. Den bidrar således til å beskytte egenkapitalen i selskapet.

Gjennom behandlingen av St.prp. nr. 62 og Innst. S. nr. 308 (2007–2008) Eierskapssaker vedrørende Eksportfinans ASA mv., ga Stortinget Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å tiltre porteføljegarantiavtalen, og statens andel av garantirammen ble begrenset til 750 mill. kroner, tilsvarende statens eierandel på 15 pst. i selskapet. Inkludert staten deltar aksjonærer som til sammen representerer 99,5 pst. av aksjene i porteføljegarantien.

Ifølge garantiavtalen er den enkelte garantist forpliktet til hvert år fra og med 2011 å foreta utbetaling til Eksportfinans ASA av et beløp som tilsvarende garantistens andel av eventuelt verdifall på likviditetsporteføljen pr. utgangen av februar.

På den annen side skal Eksportfinans ASA foreta utbetaling til garantistene dersom det inntreffer verdistigning på porteføljen. Nærings- og handelsdepartementet utbetalte i mars 2011 106,4 mill. kroner til Eksportfinans ASA i samsvar med de avtalemessige forpliktelsene og etter fullmakt fra Stortinget. I statsbudsjettet for 2012 foreslås det at departementet gis fullmakt innen gitt garanti-ramme på 750 mill. kroner til å kunne foreta utgifts-/inntektsføring uten bevilgning av ut-/innbetalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA. For nærmere omtale vises det til eget avsnitt om Eksportfinans ASA i program-kategori 17.30 Statlig eierskap.

5 Bruk av stikkordet «kan overføres»

På grunnlag av forslag i Gul bok for 1995 sluttet Stortinget seg til en endring av bevilgningsreglementet slik at stikkordet «kan overføres» i visse tilfeller også kan knyttes til andre poster enn bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger når dette anses påkrevd for å oppnå best mulig resultat av vedkommende bevilgning.

Under Nærings- og handelsdepartementet foreslås stikkordet knyttet til enkelte poster

utenom postgruppen 30–49. Disse er oppført i tabellen nedenfor. Bruk av stikkordet begrunnes ut fra følgende to forhold:

- a. Bevilgningen gjelder bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger.
- b. Utbetaling av tilsagn om tilskudd gitt i 2012 må helt eller delvis kunne foretas i 2013 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i tilsagnet er oppfylt før midlene utbetales.

Under Nærings- og handelsdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30–49

(i 1 000 kr)					
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2011	Forslag 2012	Begrunnelse for stikkordet
900	21	Spesielle driftsutgifter	26 940	68 100	b
900	73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap		12 000	b
904	22	Forvaltning av Altinn-løsningen	26 607	167 200	a+b
922	72	Nasjonale følgemidler		42 100	b
934	21	Spesielle driftsutgifter	6 834	13 000	b
2421	71	Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer	127 481	380 700	b
2421	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	361 249	285 000	b
2421	73	Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft	29 874	5 000	b
2421	76	Miljøteknologi		257 000	b
2421	79	Maritim utvikling	27 209		b
2426	70	Tilskudd		44 500	b

Del II
Budsjettforslag

6 Nærmere omtale av bevilgningsforslagene mv.

Programområde 17 Nærings- og handelsformål

Programkategori 17.00 Administrasjon

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
900	Nærings- og handelsdepartementet	253 881	266 170	288 788	8,5
	Sum kategori 17.00	253 881	266 170	288 788	8,5

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-29	Driftsutgifter	222 502	231 970	253 688	9,4
70-89	Overføringer til andre	31 379	34 200	35 100	2,6
	Sum kategori 17.00	253 881	266 170	288 788	8,5

Nærings- og handelsdepartementet skal legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi. Det gjelder både på områder der departementet har et overordnet ansvar, på områder der andre departementer er hovedansvarlige, men hvor Nærings- og handelsdepartementet medvirker, og i arbeid knyttet til internasjonalt regelverk.

Arbeidsområdene til Nærings- og handelsdepartementet omfatter utforming, forvaltning og tilrettelegging av politikk for norsk næringsvirksomhet, inkludert nærings- og handelspolitiske

virkemidler og skipsfartspolitik. Videre har arbeidsoppgaver og rammevilkår på områder som andre departementer har et hovedansvar for, bl.a. finanspolitikk og skatte- og avgiftspolitik, arbeidsmarkedspolitik, utdanning og forskning, konkurransepolitikk, kapitalmarkedspolitik, infrastruktur og miljøpolitikk, betydning for verdiskapingen norsk økonomi.

Under programkategori 17.00 gis det bevilgninger til departementets egen virksomhet, medlemskontingenter i internasjonale organisasjoner, beredskapsarbeid og enkelte tilskudd.

Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	180 206	177 070	185 588
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	38 072	54 900	68 100
23	Forenklingstiltak, <i>kan overføres</i>	4 224		
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	17 379	20 100	20 000
72	Tilskudd til beredskapsordninger	3 000	3 100	3 100
73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap, <i>kan overføres</i>	11 000	11 000	12 000
	Sum kap. 0900	253 881	266 170	288 788

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Nærings- og handelsdepartementet disponerte 199 årsverk pr. 1. mars 2011. I tillegg har departementet en fast stasjonert næringsråd i Brussel knyttet til ambassaden, og en næringsråd med spesiell vekt på maritime saker ved ambassaden i Washington.

Nærings- og handelsdepartementet har ansvaret for å utforme en framtidrettet næringspolitikk som bidrar til størst mulig verdiskaping i norsk økonomi. I den forbindelse er det viktig å sikre god sammenheng mellom politikikutvikling og virkemiddelbruk og å styrke fagmiljøene på prioriterte områder, som maritim sektor, reiselivssektoren, forenklingsarbeidet og arbeidet med miljøteknologi, entreprenørskap, næringsrettet forskning og innovasjon.

Nærings- og handelsdepartementet har også ansvar for råd og utvalg innenfor sitt ansvarsområde.

Nærings- og handelsdepartementet forvalter en rekke virkemidler for gjennomføring av nærings-, skipsfarts- og handelspolitikken, gjennom ti underliggende forvaltningsorganer, enkelte selskaper og en rekke tilskudds-, låne- og garantiordninger. Forvaltningen skjer på grunnlag av fastsatte styringsprinsipper, med vekt på oppfølging av Stortingets vedtak og forutsetninger.

Resultatrapport 2010

Departementet har i 2010 prioritert arbeid knyttet til oppfølging og gjennomføring av tiltak og prosjekter som er gitt fokus i sentrale politiske dokumenter når det gjelder forskning, innovasjon og entreprenørskap, reiseliv, finansiering, statlig eier-

skap, handelspolitikk, maritim politikk og forenkling for næringslivet. Nedenfor følger rapportering av de viktigste oppgavene innenfor disse satsingsområdene i 2010.

Departementets næringspolitiske prioriteringer i 2012 er beskrevet i de innledningsvise omtalene under pkt. 1.3 og i de aktuelle kapittelomtalen.

Rammevilkår for verdiskaping

Målsetting: Nærings- og handelsdepartementet skal arbeide for at rammevilkår utformes slik at de legger til rette for størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi – på områder der Nærings- og handelsdepartementet har et overordnet ansvar, på områder der andre departementer har hovedansvar og i internasjonalt regelverk.

Resultatrapport 2010

Viktige rammevilkår for økt verdiskaping skapes bl.a. gjennom næringspolitikk, finanspolitikk, skatte- og avgiftspolitikk, utdannings- og forskningspolitikk, energi- og miljøpolitikk og infrastrukturtiltak. Nærings- og handelsdepartementets oppgave er å arbeide for at politikken på disse områdene prioriteres og innrettes slik at målet om økt samlet verdiskaping kan nås.

Nærings- og handelsdepartementet følger opp og analyserer perspektiver som er viktige for norsk konkurranseevne. I 2010 har departementet arbeidet med et bredt spekter av aktiviteter som direkte og indirekte understøtter konkurranse- og rammevilkår for norsk næringsliv.

Departementet har vært involvert i diverse utredningsarbeid og saker knyttet til næringsøkonomiske problemstillinger, strukturelle endrin-

ger og omstillinger som følge av finansuroen, både generelt og overfor enkelt næringer og enkeltbedrifter. Dette gjaldt bl.a. utvikling av kompetanse for innenlands anvendelse av gass og tilrettelegging av vilkår for kraftkrevende industri. På Nærings- og handelsdepartementets område gjaldt satsingen økte bevilgninger og utvidede rammer for låne- og garantiordninger under Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) for å sikre tilskudd til forskning, omstilling og utvikling av ny næringsvirksomhet og tilgang til kapital og eksportkreditter. Tilsvarende ble situasjonen for verfts- og leverandørindustrien fulgt opp gjennom tiltak i Revidert nasjonalbudsjett 2010.

I statsbudsjettet for 2010 ble det vedtatt å etablere en garantiordning under GIEK med en ramme på 20 mrd. kroner for kraftintensiv industris kraftkjøp. Formålet med ordningen er å gjøre det lettere for industrien å sikre langsiktig finansiering ved inngåelse av langsiktige kraftavtaler. Garantiordningen ble notifisert til EFTAs overvåkingsorgan ESA i september 2010. ESA ga endelig godkjenning av notifikasjonen i februar 2011.

Regjeringen bestemte i desember 2009 at den skulle gjennomføre en dialog med partene i arbeidslivet og andre sentrale nærings- og samsfunnsaktører om et framtidig arbeidsliv. Som ledd i oppfølgingen har nærings- og handelsministeren i 2010 hatt samrådsmøter med 13 næringslivsledere og lederne i NHO og LO og flere møter med gründere og regionale samråd. Videre hadde nærings- og handelsministeren og statsråd Schjøtt-Pedersen i januar 2010 møte med ordførerne i Vefsn, Sunndal, Høyanger, Årdal, Karmøy, Farsund og Kvinnherad om situasjonen i aluminiumsindustrien. Det er avholdt tre samlinger i 2020-gruppene for yngre ledere og tillitsvalgte med drøfting av temaene miljø, energi og klima, klynger og kunnskap, gründere og bedriftsetablering.

Nærings- og handelsdepartementet har også medvirket til andre departementers politikktutforming innenfor skatte- og avgiftsområdet og bidratt i arbeidet med diverse miljø- og vernesaker. Den tverrdepartementale forenklingsplanen som ble lansert i august 2008, inneholder 120 større og mindre tiltak som vil gi forenklinger for næringslivet. Arbeidet med å kartlegge bedriftenes administrative kostnader ble avsluttet i januar 2010 med en rapport for utviklingen i tidsrommet 2006–09. Den viste at kostnadsnivået i perioden hadde holdt seg stabilt. Det er redegjort for prosjektet for å kartlegge og redusere de administrative kostnadene av offentlige regelverk for bedriftene i

resultatrapporten under kap. 900, post 23 Forenklingstiltak.

I Innovasjonsmeldingen varslet Regjeringen at det skal utarbeides en strategi for små og mellomstore bedrifter (SMB). Målsettingen er at strategien skal legge til rette for å øke SMBs bidrag til den samlede verdiskapingen og bedre bedriftenes konkurransevne. I tilknytning til arbeidet er det etablert et strategisk råd for SMB med representanter for SMB og enkelte næringsorganisasjoner. Rådet skal være nærings- og handelsministerens rådgivende organ i arbeidet med strategien. I tilknytning til det strategiske rådet er det også etablert et arbeidsutvalg med representanter for næringsorganisasjonene og LO. I 2010 er det avholdt møter i strategisk råd, arbeidsutvalget og flere arbeidsgrupper. Videre er det etablert samarbeid med en rekke departementer, bl.a. Fornyings, administrasjons- og kirkedepartementet om offentlige anskaffelser og Kunnskapsdepartementet om utdanning.

Altinn er myndighetenes internettportal for elektronisk innrapportering og dialog med næringslivet. Det er et viktig verktøy i arbeidet med forenkling og redusering av næringslivets administrative kostnader. Arbeidet med gjennomføring av handlingsplanen for elektroniske tjenester rettet mot næringslivet, med utgangspunkt i Altinn-løsningen, og videreutvikling gjennom Altinn II, ble videreført i 2010. Gjennom Altinn II-prosjektet har selve Altinn-portalen blitt endret i løpet av 2010. Plattformen for utvikling av nye tjenester ble satt i produksjon i 2010, og arbeidet videreføres i 2011. Altinn ble også presentert på verdensutstillingen EXPO 2010 i Shanghai i september 2010. Utviklingen av Altinn-løsningen skjer i et tett samarbeid med Brønnøysundregistrene og en rekke etater, bl.a. Skattedirektoratet. Det vises til nærmere omtale av Altinn under kap. 904 Brønnøysundregistrene.

Arbeidet med å bedre beslutningsgrunnlaget i departementene for tiltak som berører næringslivet gjennom arbeidet i Orakel-kompetansemiljø for næringsøkonomisk analyse, ble videreført i 2010.

Lov om tjenestevirksomhet (tjenesteloven), som implementerer tjenstedirektivet i norsk rett, trådte i kraft 28. desember 2009. Samtidig trådte også forskrift til tjenesteloven i kraft. I forskriften er det fastslått at Altinn er opprettet som kontaktpunkt. Brønnøysundregistrene vil fortsette å utvikle kontaktpunktet ytterligere i 2012 slik at det vil tilfredsstillende kravene i direktivet.

Proposisjonen om ny minerallov Ot.prp. nr. 43 (2008–2009) Om lov om erverv og utvinning av

mineralressurser, ble lagt fram for Stortinget i mars 2009. Mineralloven trådte i kraft 1. januar 2010 med forskrift utarbeidet av Nærings- og handelsdepartementet. For øvrig var Nærings- og handelsdepartementet i 2010 engasjert i framlegging av Prop. 85 L (2009–2010) Endringer i fritids- og småbåtloven (kjøreforbud til sjøs og inndragning av båtførerbevis), Prop. 79 S (2009–2010) SAS AB – statens deltakelse i kapitalforhøyelse, Prop. 89 S (2009–2010) SAS AB – konvertibelt obligasjonslån, Prop. 131 S (2009–2010) Norsk Hydro ASA – statlig deltakelse i kapitalforhøyelse, Prop. 5 L (2010–2011) Endringer i einingsregistreringslova og føretaksregisterlova, Prop. 26 L (2010–2011) Endringer i mineralloven (innkrevning av tvangsmulkt og lovbrotsgebyr), Prop. 30 L (2010–2011) Endringer i dekningsloven (rettsvern for avtaler om inntredelsesrett i langsiktige kraftavtaler), Prop. 39 L (2010–2011) Endringer i lov om Innovasjon Norge og Prop. 24 S (2010–2011) Endringer i statsbudsjettet for 2010 under Nærings- og handelsdepartementet.

Handel og internasjonalt samarbeid

Målsetting: Fremme eksport og internasjonalisering for å øke norsk verdiskaping.

Resultatrapport 2010

Nærings- og handelsdepartementet skal bidra til at internasjonale rammevilkår for norsk næringsliv blir konkurransedyktige i forhold til vilkårene til andre konkurrerende land. EU er Norges viktigste handelspartner, og EØS-avtalen, som gir Norge tilgang til EUs indre marked, er av stor betydning for norsk næringsliv. Nærings- og handelsdepartementet har ansvar for generelle spørsmål knyttet til EU/EØS, og for departementenes gjennomføring av Norges formelle forpliktelser i det indre marked. Videre har departementet fagansvar for skipsfart i det indre marked. Nærings- og handelsdepartementet har et særlig ansvar for å bidra til at EØS-avtalens målsetting om et velfungerende indre marked kan nås.

Nytt regelverk for bedre handel med varer i det indre marked, varepakken, ble gjort gjeldende i EU i 2010. Nærings- og handelsdepartementet har bidratt ved utviklingen av reglene, bl.a. gjennom deltakelse i Europakommisjonens handelsforenklingsgruppe. Arbeidet med gjennomføring av varepakken i norsk rett er videreført i 2011. Det tas sikte på at forslage til lov som gjennomfører regelverket i norsk rett vil sendes Stortinget i løpet av 2011.

Nærings- og handelsdepartementet er nasjonalt kontaktpunkt for EØS-problemløsningsnettverket SOLVIT. SOLVIT er en brukervennlig og gratis tjeneste som hjelper bedrifter og privatpersoner med å finne løsninger på problemer som skyldes at nasjonale myndigheter i en annen EØS-stat ikke anvender EØS-retten korrekt. Problemer som meldes til SOLVIT, søkes løst innen ti uker. I 2010 ble 90 pst. av sakene som ble behandlet i SOLVIT-nettverket, løst. SOLVIT Norge behandlet fem saker fra andre EØS-stater i 2010 og la inn ti saker mot andre EØS-stater.

Nærings- og handelsdepartementet har ansvaret for EFTAs handelsavtaler, bilaterale investeringsavtaler og bilaterale handelsforbindelser med andre land utenfor EU. Videre har Nærings- og handelsdepartementet et ansvar for å medvirke til at næringslivets behov og hensynet til norsk verdiskaping blir ivaretatt i Norges posisjoner i WTO. Departementet videreførte i 2010 arbeidet med forhandlinger om bilaterale handelsavtaler med Kina og EFTA-avtalene med India, Ukraina og Russland. Det ble gjort framskritt i forhandlingen med Kina og India i 2010. Forhandlingene med Ukraina ble ferdigstilt i mai 2010. Avtalen ble undertegnet i juni 2010. Det ble videre undertegnet EFTA-avtale med Peru sommeren 2010. Forhandlingene mellom EFTA og Hong Kong ble startet opp i januar 2010, og det ble gjennomført fire forhandlingsrunder i løpet av året. Under norsk forhandlingsledelse lanserte EFTA forhandlinger med tollunionen som består av Russland, Hviterussland og Kasakhstan i november 2010. I 2010 ble det videre gjennom EFTA gitt klarsignal for forhandlinger om handelsavtaler med Indonesia, Vietnam og Bosnia-Hercegovina/Montenegro. EFTA besluttet også å se nærmere på mulighetene for å styrke handelsforbindelsen med Brasil/MERCOSUR (Avtale om frihandels-samarbeid mellom Brasil, Argentina, Uruguay og Paraguay). Dialogen mellom EFTA og Malaysia ble også videreført gjennom inngåelse av en samarbeidserklæring. Handelsavtalen mellom EFTA og GCC-statene (Bahrain, De forente arabiske emirater, Kuwait, Oman, Qatar og Saudi Arabia) ble ratifisert av Stortinget i november 2010. Det var fortsatt pause i forhandlingene om handelsavtaler med Algerie og Thailand.

Arbeidsgruppene som skulle vurdere om, og i tilfelle hvordan, miljø og arbeidstakerrettigheter skal behandles i framtidige EFTA-handelsavtaler, kom våren 2010 til enighet om en modell som ble godkjent under EFTAs ministermøte i Reykjavik i juni 2010. Modellen inneholder forpliktende bestemmelser om miljø og arbeidstakerrettig-

heter og innebærer at EFTA som utgangspunkt i sine forhandlinger med fremmede stater skal foreslå at det inngår eget kapittel om bærekraftig utvikling i handelsavtalen.

I 2010 ble det gjennomført kommisjoner/komitémøter mellom EFTA og Singapore, de palestinske selvstyremyndighetene og Canada om å forbedre tjenesteforpliktelsene i de inngåtte handelsavtalene.

Det ble gjennomført uformelle handelspolitiske samtaler mellom Nærings- og handelsdepartementet og det amerikanske handelsdepartementet i juni 2010. De uformelle handelspolitiske samtalene (Informal Commercial Exchange – ICE) er et forum for bred, uformell gjennomgang av bilaterale handelsrelaterte spørsmål som kan virke retningsgivende for mer formelle bilaterale prosesser. USA har etablert tilsvarende uformelle handelssamtaler med flere andre land.

Departementet har arbeidet videre med å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet og i samråd med næringslivet fokusert på nye og spesielt utfordrende markeder. Bilaterale politiske samtaler og konsultasjoner har vært avholdt med en rekke land. Det har vært gjennomført flere næringsfremmende arrangementer, bl.a. i forbindelse med Kongehusets besøk til Malaysia, Qatar, de Forente Arabiske Emirater, Slovakia og Norges paviljong på EXPO 2010 i Shanghai og Regjeringens besøksvirksomhet.

Departementet har jobbet aktivt med å følge opp de offentlige låne- og garantiordningene for eksportfinansiering, herunder ordningene som forvaltes av Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) og 108-ordningen forvaltet av Eksportfinans. Rammen for GIEKs Alminnelig garantiordning ble økt til 120 mrd. kroner, og det ble etablert en ny garantiordning for langsiktige kraftavtaler til kraftintensiv industri med en ramme på 20 mrd. kroner. Staten inngikk i slutten av 2008 en avtale om at staten skulle tilby Eksportfinans lån på bestemte markedsmessige vilkår fram til 31. desember 2010. Det ble gitt en bevilgning på 20 mrd. kroner til statlige lån under ordningen på statsbudsjettet for 2010, men låneadgangen ble ikke utnyttet. Virkeområdet for offentlige støttede eksportgarantier og lån ble, som en del av tiltakspakken for verft og utstyersleverandører, utvidet i 2010 og nye vedtekter og regelverk for GIEK trådte i kraft i september 2010.

Departementet har også jobbet aktivt innenfor relevante grupper i OECD. En OECD-tilknyttet avtale regulerer betingelsene i eksportfinansieringsordningene. I 2010 ble det lagt mye arbeid knyttet til utvidelse av sektoravtalen for fornybar

energi og vannprosjekter til også å omfatte prosjekter som bidrar til reduserte klimautslipp og mulige endringer i finansieringsbetingelsene for disse prosjektene. I 2010 er det videre ferdigforhandlet bestemmelser om minimumspremier for avdekning av både kommersiell og politisk risiko. Bestemmelsene trer i kraft i september 2011 og innebærer et harmonisert og mer markedsnært premienivå for garantier på tvers av OECD-landene.

Innovasjon og entreprenørskap

Målsetting: Utforme en innovasjons- og entreprenørskapspolitikk som fremmer samlet verdiskaping i norsk økonomi.

Resultatrapport 2010

Regjeringens mål er å styrke innovasjonsevnen slik at den bidrar til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi – en verdiskaping som er bærekraftig og som kan hjelpe oss til å oppfylle våre verdimål. Utvikling av en helhetlig innovasjonspolitik avhenger av samarbeid på tvers av mange departementer og politikkområder. Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, Norsk Designråd og Patentstyret er sentrale virkemidler i Regjeringens politikk for å bidra til økt innovasjon i næringslivet.

St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge (Innovasjonsmeldingen), danner grunnlag for Regjeringens helhetlige satsing på innovasjon. Regjeringen vil føre en politikk som styrker innovasjonsarbeidet både i næringslivet og i offentlig sektor. Nærings- og handelsdepartementet koordinerer oppfølgingen av tiltak og føringer varslet i Innovasjonsmeldingen. En gjennomgang av de konkrete tiltakene som er varslet i meldingen, viser at oppfølgingsarbeidet er godt i gang. Det er bl.a. opprettet Strategisk råd for miljøteknologi. Som ledd i Regjeringens strategi er det satt av til sammen 167 mill. kroner pr. år i økt innsats i perioden 2011–13 til ulike miljøteknologisatsinger og innsatsområder under et Program for miljøteknologi. Videre har Nærings- og handelsdepartementet ferdigstilt evalueringer av både Innovasjon Norge og SIVA, opprettet et nasjonalt program for designdrevet innovasjon og styrket forskningen i næringslivet gjennom økte bevilgninger til BIA-programmet og næringsdoktergradordningen under Norges forskningsråd. Nærings- og handelsdepartementet har fått gjennomført en utredning om medarbeiderdrevet innovasjon og bidratt til utredning av et nytt fram-

tidsrettet havlaboratorium. Det er også utlyst og tildelt midler til styrking av utdanningstilbud innenfor immaterielle rettigheter. Videre har departementet tatt initiativ til systematisk kunnskapsutvikling om tjenesteinnovasjoner. Departementet har også bidratt til å gjøre investeringskapital tilgjengelig for oppstartsbedrifter gjennom den landsdekkende etablererstipendordningen i regi av Innovasjon Norge og det statlige investeringsselskapet Investinor AS.

Arbeidet som gjøres av Innovasjon Norge er viktig på grunn av selskapets rolle som en helhetlig virkemiddelaktør for næringslivet med tilstedeværelse lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Innovasjon Norge tilbyr støtte til etablerere i hele landet og bidrar til at norsk næringsliv har kunnskap og kompetanse til å internasjonalisere sine ideer, produkter og virksomheter. Ot.prp. nr. 10 (2008–2009) Om lov om endringer i forvaltningslovgivingen m.v., trådte i kraft 1. januar 2010 og innebar at alle landets fylkeskommuner ble medeiere i Innovasjon Norge, med en eierandel på 49 pst. Reviderte vedtekter for selskapet ble vedtatt på et ekstraordinært foretaksmøte i selskapet 17. desember 2009, og eieravtalen for selskapet ble signert 24. mars 2010. Nytt hovedstyre for selskapet ble oppnevnt av eierne på ordinært foretaksmøte 15. juni 2010.

Nærings- og handelsdepartementet prioriterer arbeid for å opprettholde gode systemer for beskyttelse av immaterielle rettigheter. I den forbindelse legges det vekt på arbeid for å øke kompetansenivået om immaterielle rettigheter i Norge, i det offentlige virkemiddelapparatet, i næringslivet, i patentfullmektigbransjen og i universitets- og høyskolesektoren. Videre har departementet utarbeidet et utkast til ny lov om Styret for det industrielle rettsvern som innebærer en opprydding i og oppdatering av reglene. Nærings- og handelsdepartementet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet har gjennomført et prosjekt for vurdering av behovet for og innhold i et sett med nasjonale retningslinjer for håndtering av immaterielle rettigheter fra statlig støttet FoU. Internasjonalt samarbeid er en viktig del av innovasjonspolitikken. Nærings- og handelsdepartementet har deltatt i utvikling av innovasjons- og entreprenørskapspolitikk i internasjonale fora, bl.a. i EU og OECD.

Norge deltar i EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP) for perioden 2007–13. Nærings- og handelsdepartementet har fagansvaret for delprogrammet for Entreprenørskap og innovasjon (EIP). For å sikre god koordinering og nasjonal oppfølging av norsk deltakelse i prosjekter under dette programmet har Innova-

sjon Norge fått oppgaven som nasjonalt kontaktpunkt for delprogrammet. Videre har Nærings- og handelsdepartementet tre nasjonale eksperter ved Europakommisjonen. I 2010 har Nærings- og handelsdepartementet igangsatt arbeidet for utlysning av en midtveisevaluering av ordningen for å finne forbedringspunkter i den nasjonale oppfølgingen av EIP. Det vises til nærmere omtale under kap. 924.

Sammen med Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet lanserte Nærings- og handelsdepartementet «Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen (fra grunnskole til høyere utdanning 2009–2014)» i september 2009. Handlingsplanen viderefører Regjeringens innsats i grunnopplæringen og har i tillegg fokus på entreprenørskap innenfor høyere utdanning. I 2010 har Nærings- og handelsdepartementet og Kunnskapsdepartementet gjennomført hvert sitt seminar for å få innspill til videre politikutvikling og for å etablere møteplasser for relevante parter. Videre er NIFU STEP og Østlandsforskning engasjert for å gjennomføre et følgeforskningsprosjekt knyttet til Regjeringens arbeid med oppfølging av handlingsplanen.

Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet igangsatte også arbeid med en evaluering av tilskuddet til Ungt Entreprenørskap som en sentral aktør i Regjeringens satsing på entreprenørskap i utdanningen. Nærings- og handelsdepartementet leder referansegruppa for gjennomføring av «Handlingsplan for meir entreprenørskap for kvinner», hvor de berørte departementene og virkemiddelaktørene er representert. Planen har som mål å øke andelen kvinnelige entreprenører til minst 40 pst. Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA er sentrale i oppfølgingen av tiltakene i handlingsplanen, se også redegjørelsen om Likestilling i del III Spesielle temaer. Nærings- og handelsdepartementet igangsatte arbeidet med utlysning av et oppdrag for midtveisevaluering av handlingsplanen i 2010.

Videre deltar Nærings- og handelsdepartementet i internasjonale fora, bl.a. OECD og International Consortium of Entrepreneurship og gjennom EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon, om samarbeidsprosjekter for forskning på entreprenørskap.

Reiseliv

Målsetting: Økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen.

Regjeringen har pekt ut reiseliv som ett sentralt satsingsområde. Som andre næringer har reiselivsnæringen ansvar for egen utvikling. Regjeringens politikk for reiselivsnæringen skal være retningsgivende og bidra til at bedriftene blir i stand til å møte utfordringene og gripe mulighetene. Det arbeides med en ny nasjonal reiselivsstrategi.

Resultatrapport 2010

Et sentralt virkemiddel for å nå målet om økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen er styrket markedsføringsinnsats for å profilere Norge som reisemål, innenlands og på utenlandske markeder. Innsatsen for å profilere norsk næringsliv ble videreført på samme nivå i 2010 som i 2009.

I desember 2009 leverte en arbeidsgruppe sin rapport der det ble fremmet en rekke tiltak for å utvikle flere helårs arbeidsplasser i reiselivsnæringen. Som oppfølging av rapporten ble det i begynnelsen av 2010 etablert et prøveprosjekt kalt «Utviklingssenter for reiselivet». Prosjektet innebærer et samarbeid mellom flere departementer, reiselivsnæringen, kommuner og NAV og har som hovedmål å etablere strukturer som gjør sesongarbeidere til helårs sysselsatte. Det er etablert pilotprosjekter i Trysil, Vågan, Hemsedal og Lillehammer, fire områder med ulike utfordringer som til sammen gir et godt kunnskapsgrunnlag for videre arbeid og organisering av eventuelle utviklingssentre for reiselivet.

For å få økt kunnskap og kompetanse om cruisenæringens betydning for den norske reiselivsnæringen ble det i 2010 gjennomført en gjesteundersøkelse for cruiseturismen i Norge. Rapporten fra undersøkelsen som ble levert til departementet ved årsskiftet 2010/2011, identifiserer flere oppfølgingsområder og tiltak som vil bidra til bedre utnyttelse av samspillet mellom cruiseturismen og landbasert reiselivsnæring i Norge.

En ferdig utviklet stjernemerkingssystem for overnattingsbedrifter ble overlevert fra NHO Reiseliv til Nærings- og handelsdepartementet i mars 2010. Arbeidet med å utvikle en nasjonal bookingløsning for den norske reiselivsnæringen ble sluttført i 2010 og løsningen er nå en integrert del av vistnorway.com.

I september 2010 arrangerte Nærings- og handelsdepartementet i samarbeid med HSH og Forum for kultur og næringsliv en konferanse om samarbeidmulighetene mellom kultur og reiseliv.

Arbeidet i tilknytning til prosjektet «Bærekraftig Reiseliv 2015» ble videreført gjennom 2010.

Erfaringene fra tidligere bransjegrupper og piloter tas med i arbeidet med utarbeidelse av indikatorer for bærekraftig destinasjonsutvikling.

En arbeidsgruppe ledet av Nærings- og handelsdepartementet og med representanter fra sentrale organisasjoner i reiselivet og enkeltbedrifter utarbeidet i 2009 en rapport med ti konkrete forslag til utvikling av mer helhetlige reiselivsprodukter. Som oppfølging av rapporten ble det bl.a. igangsatt fire pilotprosjekter som samarbeider spesifikt om utvikling av helhetlige reiselivsprodukter. Pilotprosjektene er fulgt opp gjennom 2010.

I 2010 har Nærings- og handelsdepartementet prioritert innsats for å bedre det nordiske samarbeidet gjennom møter med reiselivsmyndighetene i Sverige og Danmark. Videre har departementet deltatt i møter i OECDs turistkomité og FNs turistorganisasjon UNWTO.

Næringsrelevant forskning

Målsetting: Nærings- og handelsdepartementet skal legge grunnlaget for at Regjeringens næringsrettede forskningspolitikk bidrar til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi.

Resultatrapport 2010

Nærings- og handelsdepartementets innsats rettet mot forskning er i hovedsak kanalisert gjennom bevilgninger til programmer og ordninger i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge, Norsk Romsenter og Den europeiske romfartsorganisasjonen (ESA). Videre kommer Skattefunnordningen, et virkemiddel som utløser økt forskningsinnsats fra næringslivet.

Forskningsrådet har en viktig utøvende rolle som del av Regjeringens virkemiddelapparat for forskning og innovasjon i næringslivet. I 2010 har Nærings- og handelsdepartementet gjennom sitt tilskudd hatt fokus på å følge opp Forskningsrådets internasjonale forskningssatsinger, budsjettstyring av programmer departementet gir tilskudd til, og videreutvikling av det nye mål- og resultatstyringssystemet.

Departementets arbeid på området har vært knyttet til oppfølgingstiltak fra forskningsmeldingen, St.meld. nr. 30 (2008–2009) Klima for forskning. Viktige oppfølgingsoppgaver har vært knyttet til evaluering av Forskningsrådet (i regi av Kunnskapsdepartementet), utarbeidelse av strategier for generiske teknologiområder, mål og resultatstyring av forskningen, kommersialisering av

forskningsresultater og spørsmål knyttet til industrielle rettigheter.

Når det gjelder strategier for generiske teknologiområder, ble arbeidet med en IKT-forskningsstrategi igangsatt i andre halvår 2009. Departementet deltar her aktivt i arbeidet som har vært ledet av Forbruker-, administrasjons og kirke-departementet. Det forberedende arbeid til tilsvarende strategier for nanoteknologi og bioteknologi ble påbegynt.

Departementet har deltatt aktivt i videreføring av arbeidet med å utforme et felles mål- og resultatstyringssystem for departementene som kanalisere midler til Forskningsrådet og i dialogen med Forskningsrådet om utvikling av egnede indikatorer for måling av resultater. Departementet har også medvirket i arbeidet med å nedsette et eget ekspertutvalg som skal gjennomgå mål- og resultatstyring i forskningssektoren som helhet og foreslå eventuelle endringer som kan bidra til en høyere samfunnsavkastning.

En rekke av departementets virkemidler retter seg mot kommersialisering av forskningsresultater. Blant disse har arbeidet med utviklingen og oppstarten av FORNY2020-programmet vært sentralt. Prosessen har blitt gjennomført i samråd med øvrige berørte departementer og på bakgrunn av Forskningsrådets evaluering av programmet.

Nærings- og handelsdepartementet er ansvarlig for oppfølging av norsk deltakelse i fire programkomiteer under EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling. Dette omfatter IKT, nanoteknologi og nye materialer, romvirksomhet og små og mellomstore bedrifter. Departementet har, innenfor rammen av bilateralt forskningssamarbeid, også fulgt opp næringsrelevant forskningssamarbeid med prioriterte land. Dette gjelder bl.a. tidligere inngåtte avtaler med Japan, USA, Frankrike, India og Kina. Forskningsavtalen mellom Norge og Russland utløp mai 2008. Departementet har vært i dialog med russisk side om en fornying av avtalen. Drøftinger med Israel om en mulig næringsrettet bilateral forskningsavtale er blitt innledet.

Departementet har fulgt arbeidet i den femårige satsingen på behovsdrivet innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren (2007–11), hvor det etter initiativ fra Nærings- og handelsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet er opprettet et nærmere samarbeid mellom Norges forskningsråd, Helsedirektoratet, InnoMed, de regionale helseforetakene og Innovasjon Norge.

Satsingen på romvirksomhet gir positive ringvirkninger for norsk industri, næringsutvikling og

innovasjon og bidrar til å dekke norske brukerbehov og til å utvikle og styrke romrelatert kompetanse i Norge. Medlemskapet i Den europeiske romorganisasjonen ESA er svært viktig, men dekker likevel ikke alle Norges behov innenfor romvirksomhet. Det er derfor inngått egne internasjonale avtaler på enkelte felter, bl.a. avtaler med EU om norsk deltakelse i det felleseuropeiske satellittnavigasjonssystemet Galileo. Norge er i praksis en fullverdig deltaker i Galileo, både industrielt, brukermessig og med hensyn til mulighet til å påvirke programmets videre utvikling. Galileo vil i årene framover ha stor betydning for utviklingen av europeisk romindustri og nedstrømsmarkedet knyttet til satellittnavigasjonstjenester.

Andøya Rakettskytefelt (ARS) er et viktig norsk bidrag til internasjonal romvirksomhet og en hjørnestein i det nordnorske teknologimiljøet. Det ble i statsbudsjettene for 2010 og 2011 tildelt midler til revitalisering av ARS for å sikre at det kan opprettholde sin posisjon som det internasjonalt ledende polare rakettskytefeltet.

Maritime næringer og skipsfart

Målsetting: Norge skal være en ledende maritim nasjon og de norske maritime næringer skal levere de mest innovative og miljøvennlige løsninger for fremtiden.

Nærings- og handelsdepartementet skal arbeide for at:

- norske maritime næringer har konkurranse-dyktige rammevilkår som fremmer verdiskapingen i Norge
- norske maritime næringer er ledende i utvikling og bruk av miljøvennlige løsninger
- Norge er ledende innen maritim kompetanse
- Norge er ledende innen maritim forskning og innovasjon

Nærings- og handelsdepartementet arbeider for at maritime næringer også i fremtiden skal ha nasjonale og internasjonale rammevilkår som bidrar til verdiskaping i Norge, og at det arbeidet departementet utfører, bidrar til å gjøre maritime næringer mer dynamiske og lønnsomme.

Resultatrapport 2010

«Stø kurs – Regjeringens strategi for miljøvennlig vekst i de maritime næringer» ble lagt fram i oktober 2007. Regjeringens maritime strategi omfatter satsing på fem hovedområder: Globalisering og rammevilkår, miljøvennlige maritime næringer, maritim kompetanse, maritim forskning og inno-

vasjon og nærskipfart. Nærings- og handelsdepartementet skal være pådriver for å sikre internasjonalt arbeid med utvikling av internasjonalt regel- og avtaleverk for å fremme kvalitetsskipfart, sikre like konkurransevilkår og markedsadgang.

På skipsfartsområdet gjennomføres det et betydelig arbeid med å utforme internasjonale regler for sjøsikkerhet og miljø. Arbeidet er i hovedsak knyttet opp mot FNs sjøfartsorganisasjon (IMO), EU og EUs maritime sjøsikkerhetsorgan (EMSA) og i ILO (FNs arbeidsorganisasjon). Som ledd i å styrke arbeidet med sikkerhet til sjøs ble krav til obligatorisk båtførerbevis lagt fram 1. mai 2010. Samlet ble det bevilget 218 mill. kroner til forskning, innovasjon og kompetansetiltak innenfor det maritime området over Nærings- og handelsdepartementets budsjett for 2010. Strategisk råd for maritim utvikling (MARUT) er et sentralt kontaktpunkt til næringen og kompetansemiljøene i arbeidet med oppfølgingen av den maritime strategien. Etter initiativ fra Nærings- og handelsdepartementet har Strategisk råd utarbeidet et forslag til en helhetlig satsing innenfor maritim forskning og innovasjon fram mot 2020: «Maritim 21». Nærings- og handelsdepartementet er ansvarlig departement for utredning av prosjektet Ocean Space Centre i regi av Marintek. Prosjektet skal utarbeide beslutningsgrunnlag for å vurdere neste generasjons nasjonale maritime kunnskapssentre. Forstudien ble levert til departementet i februar 2010, og konseptvalgutredning startet i 2010.

Nærings- og handelsdepartementet har i 2010 opprettet en næringsrådsstilling i Washington med særlig fokus på det maritime området. Oppfølging av den maritime omdømmerapporten «Norsk maritim næring i utlandet» koordineres av Innovasjon Norge. På grunn av en utfordrende markedssituasjon for de maritime næringene ble en tiltakspakke for verft og utstyrsleverandører lagt fram våren 2010. Nærings- og handelsministeren lanserte kampanjen «Norge som maritimt vertsland» i november 2009. Målet er å bidra til at maritim virksomhet lokaliseres til Norge og å få flere skip under norsk flagg. En kartlegging av regelverk og administrative prosedyrer har vært foretatt med innspill fra næringen. Departementet utredet en sammenslåing av Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene. Formålet med utredningen var å se om en sammenslåing vil gi en mer brukervennlig og enhetlig sjøfartsadministrasjon. Sammenslåingen gjennomføres fra 1. januar 2012.

Statlig eierskap

Målsetting: Regjeringen vil sikre et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap. Staten er eier i virksomheter som har stor betydning for norsk nærings- og samfunnsliv. Statlig eierskap sikrer råderetten over felles naturressurser og bidrar til at avkastning og utbytte fra disse kommer fellesskapet til gode. Statlig eierskap sikrer nasjonalt eierskap til nøkkelvirkosomheter og bidrar til at kompetansmiljøene knyttet til hovedkontorfunksjoner og forskning og utvikling består og utvikles i Norge.

Det er gjort rede for de generelle målsettingene med det statlige eierskapet og målsettingene i de enkelte selskapene i den nye eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, som ble lagt fram for Stortinget i april 2011. Samtidig presenterte Regjeringen sine oppdaterte retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper.

Resultatrapport 2010

Nærings- og handelsdepartementet rapporterer om sin eierskapsutøvelse på flere måter: Til Stortinget ved egne stortingsmeldinger og i de årlige budsjettproposisjonene, til Riksrevisjonen ved statsrådets årlige redegjørelse for eierskapsutøvelsen i hvert enkelt selskap og til allmennheten i form av årlige eierberetninger. Eierberetningene oversendes Stortinget til orientering.

Statens eierberetning for 2010 omfattet i alt 52 selskaper der staten er eier og hvor dette eierskapet forvaltes direkte av departementene. Beretningen omfatter de selskapene hvor staten som eier i hovedsak har forretningsmessige mål og de mest sentrale selskapene med sektorpolitiske mål.

Nærings- og handelsdepartementet har i løpet av 2010 og første del av 2011 vært involvert i flere eierdisposisjoner, bl.a. i forbindelse med aksjekapitalutvidelse i SAS AB, Norsk Hydro ASA og Statkraft SF.

Nærings- og handelsdepartementet har videreført den løpende dialogen om samfunnsansvar med selskaper hvor departementet forvalter statens eierinteresser. Det ble i 2010 bl.a. foretatt en gjennomgang av selskapenes rapportering av samfunnsansvar gjennom sine årsrapporter. Tilsvarende gjennomgang ble gjennomført i 2009, og gjennomgangen i 2010 viser en forbedret rapportering fra selskapene.

For en mer utførlig redegjørelse for den nye eierskapsmeldingen og departementets arbeid

med saker i tilknytning til enkeltsselskaper vises det til omtale under programkategori 17.30.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Målsetting: Krisehåndteringsberedskap som gjør departementet og næringslivet i stand til å håndtere og minimalisere virkningen av kriser.

Resultatrapport 2010

Nærings- og handelsdepartementets arbeid innenfor samfunnssikkerhet og beredskap omfatter næringsrettet beredskap og utvikling og øving av departementets og etatenes krisehåndterings-evne. God næringsberedskap er avhengig av at næringslivet og andre samfunnsviktige virksomheter sikres muligheter til å fortsette sin virksomhet under kriser og konflikter. Dette søkes oppnådd gjennom robuste tiltak, planer og samarbeidsordninger med aktuelle næringer.

Nærings- og handelsdepartementet forvalter forsyningsloven av 1956, skipsrekvisisjonsloven av 1952 og varekrigsforsikringsloven av 2003, med tilhørende regelverk. Departementet har arbeidet videre med å legge til rette for en modernisering av forsyningslovverket, gjennom arbeidet med forslag til ny lov om næringsberedskap. Det er arbeidet med styrking av departementets kriseorganisasjon, øving av moderne krisehåndteringsverktøy og videreføring av en planmessig oppfølging av underlagte etater når det gjelder risikovurderinger og kriseplaner innen samfunnssikkerhet og beredskap. Departementet påbegynte i 2010, etter avtale med eksternt forskningsmiljø, en sårbarhetsanalyse av underlagte etater. Departementet har videreutviklet samarbeidet med dagligvarebransjen, bygg- og anleggsnæringen, skipsfartsnæringen og forsikringsbransjen (varekrigsforsikring). I samarbeid med dagligvarebransjen er det bl.a. arbeidet med informasjonsstrategi og opplegg knyttet til lageroppbygging ved eventuelle forsyningsproblemer. Når det gjelder bygg- og anleggsnæringen, er det, bl.a. på bakgrunn av øvelse, fokusert på næringens mulighet for å yte operativ bistand ved større naturkatastrofer m.m. I samarbeid med NORTRASHIP-ledelsen, Norges Rederiforbund og andre er det videreført rutiner for informasjon om sikkerhetsspørsmål, herunder ved piratvirksomhet og trusler mot skipsfarten. Det er i samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap bygd opp en innsatspakke som kan benyttes ved evakuering av sivilpersoner ved bruk av skip eller ved andre krisesituasjoner. Konseptet ble øvet i en realistisk

øvelse sommeren 2010. Det er i 2010 gjennomført øvelse knyttet til bygg-/anleggsberedskap. I tillegg har departementet deltatt i andre øvelser.

Søve gruver

Statsaksjeselskapet A/S Norsk Bergverk drev i perioden 1953–65 gruvedrift og metallurgisk virksomhet ved Søve i Nome kommune i Telemark. I 1970 ble anlegg og eiendommer solgt til Telemark fylkeskommune og Nome kommune. A/S Norsk Bergverk ble avviklet i 1975. Et resultat av virksomheten var avgangsmasser med forhøyet konsentrasjon av naturlig forekommende radioaktive stoffer. Statens strålevern har påpekt at det er nødvendig å foreta en opprydding.

Stortinget er i Budsjett-innst. S. nr. 8 (2008–2009) opptatt av tiltak for å redusere negative miljømessige konsekvenser av eksisterende og tidligere gruvedrift der staten har eier- eller forvaltningsansvar, slik at de enkelte lokalsamfunn som er berørt, ikke blir belastet på en utilbørlig måte. I innstillingen vises det bl.a. til utfordringer knyttet til Søve gruver, og at man ser fram til at staten og Telemark fylkeskommune kommer fram til en minnelig ordning for opprydding.

Telemark fylkeskommune saksøkte høsten 2009 staten for å avklare ansvarsforholdene knyttet til de radioaktive massene og for å avklare hvem som skulle foreta en opprydding. Høsten 2010 ble partene enige om at staten ved Nærings- og handelsdepartementet under visse forutsetninger vil bekoste og gjennomføre en opprydding.

Nærings- og handelsdepartementet engasjerte høsten 2009 Norges Geotekniske Institutt til å kartlegge kostnader og omfang ved eventuell senere opprydding av radioaktivt materiale ved Søve gruver. Departementet ser behov for ytterligere kartlegging på stedet før en opprydding kan gjennomføres. Det tas sikte på å gjennomføre en kartlegging av radioaktivitet i de aktuelle massene for å ha et tilstrekkelig grunnlag for utlysning av et oppryddingsoppdrag. Oppdrag for opprydding vil sannsynligvis tildeles i 2012, med opprydding så snart det lar seg gjennomføre.

Bortfeste av hjemfalte gruveeiendommer

I 2007 samtykket Stortinget i at Nærings- og handelsdepartementet kan bortfeste hjemfalte gruveeiendommer til museale formål vederlagsfritt. Begrunnelsen for fullmakten var at det er viktig at staten som eier av gruveeiendommer legger til rette for at gruvene kan benyttes til besøksgruvevirksomhet/museale formål. Nærings- og han-

delsdepartementet anmoder om Stortingets samtykke til at fullmakten fornyes for 2012, jf. Forslag til vedtak XIV.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter inklusiv arbeidsgiveravgift, husleie, reiseutgifter, administrative fellesutgifter og mindre investeringer. I den nye eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, uttrykte Regjeringen økte ambisjoner om en ytterligere profesjonalisering av den statlige eierskapspolitikken, herunder styrking av eierskapsforvaltningen i Nærings- og handelsdepartementet. For 2012 er det på denne bakgrunn lagt inn midler til å styrke departementets eierskapsforvaltning. Styrkingen er nødvendig for å sikre en forsvarlig forvaltning av statens verdier i selskaper med statlig eierskap ved å styrke den analytiske og strategiske oppfølgingen av selskapene.

Av bevilgningen dekkes også nødvendige utgifter knyttet til forsyningsberedskap, bl.a. nødvendig rullering av lagrene av nødproviant. Utgifter til råd og utvalg dekkes som hovedregel også av denne bevilgningen.

Samlet foreslås en bevilgning på 185,588 mill. kroner under posten. I tillegg foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 68,1 mill. kroner til spesielle driftsutgifter. Midlene nyttes til å dekke utgifter knyttet til tjenester, oppdrag, støtte og prosjekter som er vesentlige i Nærings- og handelsdepartementets arbeid med nærings- og handelspolitikken. Bevilgningen kan også brukes til å finansiere større utredningsutvalg. Regjeringen arbeider med en rekke strategier innenfor næringspolitikken, og det er viktig å ha fleksibilitet til å gjennomføre utredninger m.v. og til oppfølging av strategiene.

Et viktig formål som skal dekkes av bevilgningen er arbeidet med forenkling. Det pågår mange prosesser, f.eks. arbeidet med en strategi for små og mellomstore bedrifter, jf. resultatrapporten for 2010 under post 23. Departementet prioriterer forenklingsarbeidet.

Det legges videre til grunn at utgifter til maritime prosjekter knyttet til Regjeringens maritime strategi og prosjektmidler til reiselivsformål prioriteres innenfor den foreslåtte bevilgningen under posten.

Som oppfølging av forutsetning i Meld. St. 10 (2010–2011) Oppdatering av forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, er det satt av 30 mill. kroner av den foreslåtte bevilgningen til kunnskapsinnhenting om virkninger av økt satsing på verdiskaping, bl.a. innenfor reiseliv og fiskeri. Formålet med innhentingen er å få økt kunnskap om hvordan verdiskapingen til sjøs og til lands vil påvirkes ved en eventuell økt satsing på reiseliv, fiskeri og annen næringsvirksomhet. Arbeidet med kunnskapsinnhenting er omfattende og tidkrevende. Det legges til grunn at kartleggings- og utredningsarbeidet gjennomføres i samarbeid mellom Nærings- og handelsdepartementet, Miljøverndepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

Det er utarbeidet en kvalitetssikringsordning for norske overnattingsbedrifter, den såkalte stjernemerkingensordningen for hoteller, som Norsk akkreditering skal etablere i 2011 og 2012. Ordningen innebærer at norske hoteller på frivillig basis skal merkes med fra en én til fem stjerner som betegnelse på kvalitet, basert på fastsatte kriterier. På lengre sikt forutsettes ordningen å være selvfinansiert. Til å dekke etableringskostnader i 2012 foreslås det avsatt inntil 3 mill. kroner av bevilgningen. Det vises til nærmere omtale under kap. 903 Norsk akkreditering.

Det foreslås en fullmakt til å inngå forpliktelser ut over gitt bevilgning under posten på 7,5 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VII. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Post 23 Forenklingstiltak, kan overføres

Både nasjonalt og internasjonalt er det økt fokus på næringsrettet forenkling og tilrettelegging av regelverk og offentlige tjenester som et middel til å bedre næringslivets konkurransevne og bidrag til den samlede verdiskapingen i samfunnet. Et godt utformet regelverk og gode offentlige tjenester gjør rammebetingelsene for næringsvirksomhet mer forutsigbare og gir bedriftene anledning til å bruke større ressurser på innovasjon, nyskaping og produksjon. Erfaringene fra arbeidet viser at forenklinger kommer særlig de minste bedriftene til gode. Bedrifter med ti eller færre ansatte

utgjør over 90 pst. av alle norske bedrifter. Regjeringen ønsker derfor i enda større grad å rette forenklingsarbeidet inn mot de minste bedriftene.

Resultatrapport 2010 og 2011

I Soria-Moria II-erklæringen ble det varslet en gjennomgang av aksjeloven med sikte på forenklinger for de minste bedriftene. I juni 2010 ble det i samråd mellom Nærings- og handelsdepartementet og Justisdepartementet som er ansvarlig for aksjeloven, satt i gang en énpersonsutredning av de delene av aksjeloven som i størst grad berører de minste bedriftene. Blant temaene som ble utredet var om kravet til minste aksjeselskap kan reduseres, om reglene om stiftelse kan forenkles og forenkling av visse andre organisatoriske spørsmål, bl.a. knyttet til gjennomføringen av generalforsamling og styremøter. Utredningen ble ferdigstilt i begynnelsen av 2011 og ble deretter sendt på alminnelig høring. Regjeringen arbeider med oppfølging av forslagene og la 2. september 2011 fram proposisjon [Prop. 148 L (2010–2011)] med forslag om å senke kravet til minste aksjeselskap, fra 100 00 til 30 000 kroner. Sammen med et konkret forenklingsmål, og bortfall av revisjonsplikten, leverer Regjeringen nå en helhetlig pakke for et enklere Norge. De andre forslagene vil bli vurdert på et senere tidspunkt.

Regjeringen har gjennomført et kartleggings- og forenklingprosjekt for å identifisere informasjonskrav i lover og forskrifter rettet mot næringslivet. Næringslivets ressursbruk knyttet til administrative aktiviteter er estimert til om lag 60 mrd. 2010-kroner.

Innen utgangen av 2015 skal belastningene på det norske næringslivet være redusert med 10 mrd. kroner. Dette er en høy ambisjon og et mål som vil kreve godt og tett samarbeid mellom forvaltningen og næringslivet for å realisere. Et slikt mål er et av flere politiske tiltak for å oppnå reelle resultater av arbeidet med forenkling. Regjeringen legger også vekt på at nye unødvendige krav ikke skal pålegges næringslivet.

Norsk næringsliv består hovedsakelig av små bedrifter, og kravene i regelverket er ofte de samme for små bedrifter som for store selv om små bedrifter har mindre ressurser til å utføre administrative oppgaver. Forenklingarbeidet er derfor et område som spesielt kommer denne viktige gruppen av bedrifter til gode. I Innovasjonsmeldingen, som ble lagt fram i desember 2008, ble det varslet at det skulle utarbeides en strategi for små og mellomstore bedrifter, og at et strategisk råd skulle følge dette arbeidet. Rådet, med et til-

hørende arbeidsutvalg, ble opprettet i 2009. Regjeringen utarbeider nå SMB-strategien som skal ha et bredt perspektiv på hvordan det kan legges bedre til rette for økt verdiskaping blant små og mellomstore bedrifter. Det tas sikte på å ferdigstille strategien høsten 2011.

Midler til oppfølging og gjennomføring av tiltak er innarbeidet i forslag til bevilgning under post 21.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Det foreslås en bevilgning på 20 mill. kroner til å dekke norske medlemsbidrag. Budsjettanslaget er basert på betalte medlemsbidrag i 2010/2011 og tilgjengelig informasjon om behovet i 2012. Størrelsen på flere av bidragene vil også avhenge av kursutviklingen for de aktuelle betalingsvalutaene.

Generelt er formålet med det statlige tilskuddet til organisasjonene å:

- bidra til at de berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får opplysninger om og kan dra nytte av gjeldende internasjonale ramme- og konkurransevilkår på de respektive områdene
- medvirke til at norske myndigheter, organisasjoner og næringer/virksomheter får anledning til å påvirke utformingen av internasjonale lover og regelverk, konvensjoner og retningslinjer for virksomheter på deres områder for å sikre at norske interesser blir ivaretatt

Hoveddelen av bevilgningen er prioritert til organisasjonene nevnt nedenfor.

Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) i London er FNs maritime organisasjon. IMOs hovedformål er å forbedre sjøsikkerheten, begrense forurensning til sjøs og forhindre terrorvirksomhet til sjøs og i havn. Norge vil gjennom medlemskapet påvirke utforming av internasjonale regelverk for skipsfarten. Det enkelte medlemslands bidrag fastsettes hovedsakelig på grunnlag av medlemslandenes flåte (andel av verdens bruttotonnasje).

Det europeiske maritime sikkerhetsorgan EMSA (European Maritime Safety Agency) ble opprettet i 2002, med formål å sikre at Europakommisjonen og medlemslandene har tilgjengelig nødvendig ekspertise og teknisk og vitenskapelig støtte for å gjennomføre et høyt maritimt sikkerhets- og miljønivå gjennom et harmonisert regelverk i EU. Norge deltar i dette arbeidet på grunnlag av EØS-avtalen.

EUs internettportal for sikkerhetsrelatert informasjon om skip i handelsvirksomhet *EQUASIS* ble etablert på basis av en samarbeidsavtale mellom sentrale maritime administrasjoner. Formålet med arbeidet i EQUASIS er å medvirke til bedret sikkerhet og kvalitet på verdensflåten. Norge har deltatt siden 2007.

EU og Paris MoU (Paris Memorandum of Understanding on Port State Control) gjennomførte fra 1. januar 2011 et nytt harmonisert regime for mer risikobasert *havnestatskontroll* hvor alle skip som anløper Europa skal kontrolleres i havnestatskontroll ved første anløp. Høyrisiko skip kan få kontroll hver sjette måned, mens lavrisiko skip kan unntas fra kontroll opptil tre år. Bare skip som står på hvitlisten og er under flagg som har gjennomført IMOs flaggstatsrevisjon (VIMSAS), kan betegnes som lavrisikoskip. Overenskomsten har tilslutning fra 25 europeiske stater i tillegg til Canada og Russland. Formålet med havnestatskontrollen er å fjerne skip med uakseptabel standard fra fart på europeiske havner. Kontrollen av fremmede skip i norske havner utføres av Sjøfartsdirektoratet.

Norge har vært tilsluttet avtalen om *Ispatroljetjenesten* i det nordlige Atlanterhav siden opprettelsen i 1956. Tjenesten utføres av den amerikanske kystvakten og har som formål å observere, overvåke og rapportere om isforhold i dette havområdet. Medlemslandenes andel av kostnadene fastsettes på grunnlag av bruttotonnasjen for passerende skip. USA har ikke sendt ut refusjonskrav til deltakerlandene på mange år. Det budsjetteres derfor ikke med kontingentmidler til tjenesten for 2012, men tas forbehold om at det vil bli nødvendig å komme tilbake til bevilgningsbehovet når og hvis refusjonskravene fra USA kommer.

Som ledd i oppfølgingen av den nasjonale reiselivsstrategien besluttet Regjeringen i 2008 at Norge skulle melde seg inn i *FNs turistorganisasjon (UNWTO)*. Medlemskapet gir Norge verdifull kunnskap som har betydning for arbeidet med å styrke og utvikle norsk reiselivsnæring.

Medlemskapet i *Det internasjonale handelskammer* og *Det internasjonale utstillingsbyrå* sikrer norsk deltakelse i og påvirkning av henholdsvis det internasjonale arbeidet for frihandel og det internasjonale samarbeidet i forbindelse med verdensutstillinger. Det norske tilskuddet til disse organisasjonene foreslås opprettholdt. I tillegg foreslås tilskuddet til *Det norske Handelskammerforbund* opprettholdt.

Norge ble medlem av FN-forankrede *studiegrupper* (råvaregrupper) for bly og sink og for nikkel ved opprettelsen. Studiegruppene utarbeider

rapporter om produksjon, priser, omsetning m.m. som har betydning for produsenter og industriselskaper innen de aktuelle bransjene. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard er ansvarlig for norsk deltakelse i studiegruppene.

Over budsjettposten dekkes også utgifter ved deltakelse i enkelte komiteer og arbeidsgrupper under OECD.

En rekke asiatiske land har inngått en samarbeidsavtale om bekjemping av piratvirksomhet mot skip i Asia, «Regional cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia», *ReCaap*. Informasjonssenteret for ReCaap er lokalisert i Singapore og finansieres med frivillige bidrag fra medlemslandene. Regjeringen besluttet i 2009 at Norge skal delta som medlem i ReCaap i egenskap av flaggstat. Det legges til grunn at et frivillig årlig norsk bidrag til informasjonssenteret for ReCaap skal dekkes av bevilgningen under posten.

Norsk senter for nærskipfart (SPC Norway) ble opprettet i 2003 etter anmodning fra Europakommisjonen. Hovedmålet for senteret er å arbeide for og stimulere til overføring av transport fra veg til sjø. Senteret har vært finansiert med tilskudd fra Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Samferdselsdepartementet. Senteret arbeider aktivt for å tilby den beste oversikt over de alternativ som finnes for sjøtransport til, fra og innen Norge. Det er målsetting at driften av senteret framover i større grad skal finansieres av næringen. I 2010 har senteret hatt større aktivitet som følge av økt finansiering fra næringen. Det vurderes nødvendig å opprettholde statlig tilskudd for 2012.

Post 72 Tilskudd til beredskapsordninger

Skipsfartsberedskap

Beredskapsarbeidet på skipsfartsområdet bygger i stor grad på samarbeid mellom myndighetene og skipsfartsnæringen. Skipstransport er mest effektiv når skipene opereres av rederiene etter normale prosedyrer basert på kontrakter, med statlige lovhjemlede inngrep avgrenset til de mest alvorlige situasjoner. Beredskapsarbeidet er derfor først og fremst basert på at næringen frivillig stiller sin normale transportkapasitet til rådighet til beredskapsoppdrag i krisesituasjoner. I tillegg er det etablert samarbeid mellom departementet og Norges Rederiforbund om planlegging og gjennomføring av tiltak innen skipsfartsberedskap innenfor rammen av tilskuddet, herunder om til-

tak ved piratvirksomhet og andre trusler mot skip. Tilskuddet skal bidra til å sikre:

- drift, videreutvikling og øving av beredskaps-systemer for skipsfarten for å sikre mest mulig trygg skipstransport
- kontakt og samarbeid mellom myndighetene og rederinæringen for å sikre informasjons-utveksling og forståelse for beredskapsarbeid i næringen
- at kompetanse og kapasitet hos næringen er tilgjengelig for myndighetene i krisesituasjoner

Arbeid med vedlikehold, videreutvikling og øving av beredskaps- og informasjonssystemer for skipsfarten og deltakelse i planlegging og utførende virksomhet innen skipsfartsberedskap nasjonalt og internasjonalt skal legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse.

På grunnlag av det løpende samarbeid med basis i avtale med Norges Rederiforbund om aktuelle oppgaver foreslås det avsatt inntil 2,35 mill. kroner som tilskudd til skipsfartsberedskap i 2012.

Beredskapssystem for varekrigsforsikring

Det er viktig for samfunnet at forsyning og transport av varer opprettholdes i en krisesituasjon. I de tilfeller der private transportforsikringer ikke vil være tilstrekkelig eller faller bort, har staten gjennom lov etablert varekrigsforsikring som et beredskapssystem som kan iverksettes raskt. Beredskapssystemet forvaltes av Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) med grunnlag i fastsatte retningslinjer. Formålet med tilskuddet er å sikre at myndighetene har et sekretariat for å vedlikeholde og eventuelt aktivisere beredskapsordningen for statlig forsikring av varer under transport i en krise- eller krigssituasjon. Sekretariatet skal også kunne bistå departementet med faglige utredninger, råd og utførende arbeid. Det arbeides med øving av systemet, bl.a. bruk av IT-baserte støttesystemer for ordningen og en studie av aktuelle scenarier. Det foreslås inntil kr 750 000 som tilskudd til arbeidet med statlig varekrigsforsikring i 2012. For øvrig foreslås fullmakten til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen videreført med ramme på 2 mrd. kroner, jf. redegjørelse under kap. 4 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger og Forslag til vedtak IX, 2.

Budsjettforslag 2012

På dette grunnlag foreslås en samlet bevilgning på 3,1 mill. kroner under posten.

Post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap, kan overføres

Ungt Entreprenørskap er en selvstendig medlemsorganisasjon med en sentral administrasjon og lokalavdelinger i samtlige av landets fylker. Organisasjonen arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter på samtlige utdanningstrinn får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Ungt Entreprenørskap utarbeider og utvikler opplæringsmateriell for alle skoletrinn, holder kurs og lager veiledningsmateriell for lærere, tilrettelegger møteplasser og nettverk og arrangerer nasjonale messer for elever og ungdoms- og studentbedrifter.

Resultatrapport 2010

Ungt Entreprenørskap er en tilskuddsmottaker som mottar offentlige bidrag både fra Nærings- og handelsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og fra fylkeskommuner og privat næringsliv. Samlet utgjorde det statlige tilskuddet til programfinansiering i 2010 21 mill. kroner, fordelt med 11 mill. kroner fra Nærings- og handelsdepartementet, 9 mill. kroner fra Kommunal- og regionaldepartementet og 1 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet.

Totalt var 150 726 elever og studenter involvert i ulike aktiviteter i regi av Ungt Entreprenørskap i 2010. Dette er en økning på 17 243 fra 2009.

11 306 elever fra 1.-7. trinn deltok på ulike aktiviteter, mot 8 915 året før. På ungdomstrinnet deltok totalt 48 130 elever på ulike aktiviteter. Av disse var 14 331 elever involvert i «Elevbedrift» og 16 965 i «Gründercamp».

På videregående skole deltok 24 508 elever på ulike aktiviteter. 9 839 elever var involvert ungdomsbedrift. I tillegg ble det gjennomført aktiviteter som «Fra utdanning til jobb», «Enterprise without borders», «Cambridge-eksamen» og «Leder for en dag». Totalt deltok 1 569 flere elever på ulike aktiviteter i 2010 enn i 2009.

Innenfor høyere utdanning deltok totalt 2 270 studenter på ulike aktiviteter, av disse var 451 involvert i «Studentbedrift» og «Gründercamp». Andre aktiviteter var «Cambridge-eksamen», «KAN-programmet» og «Introduk-

sjonsbedrift». I tillegg til dette arrangerer Ungt Entreprenørskap en rekke andre aktiviteter som kurs, messer og kick-offs som tiltrekker seg elever og studenter fra ulike trinn.

Ungt Entreprenørskap arbeider for å styrke entreprenørskapskompetansen blant lærere og kvaliteten på entreprenørskapsopplæringen som tilbys. Organisasjonen tilbyr lærere og lærerstudenter opplæring gjennom kursing og deltakelse i Ungt Entreprenørskaps programmer og tjenester.

Entreprenørskap i opplæringen har også en rolle i å bidra til likestilling i samfunns- og næringslivet. Ungt Entreprenørskap arbeider bevisst for å inkludere jenter i sin opplæring, bl.a. gjennom programmet «Jenter i ledelse». Tall fra Ungt Entreprenørskap viser at over halvparten av de daglige lederne og styrelederne i ungdoms- og studentbedriftene er kvinner.

I 2009 la Regjeringen fram en handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen. Som varslet i handlingsplanen igangsatte Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet i 2010 arbeidet med en evaluering av tilskuddene til Ungt Entreprenørskap. Evalueringsrapporten ble avgitt i 2011.

Prioritering 2012

Formålet med det statlige tilskuddet til Ungt Entreprenørskap er å bidra til at flere skoler og unge benytter utdanningstilbud innen entreprenørskap. Økt fokus på entreprenørskap i utdanningen skal styrke kulturen for entreprenørskap

og på lengre sikt bidra til nyskaping og vekst innenfor nye og etablerte virksomheter. Prioriteringen er i tråd med målsettingen som er nedfelt i handlingsplanen for entreprenørskap i utdanning som ble lagt fram høsten 2009. Målet med planen er å styrke kvaliteten på og omfanget av entreprenørskapsopplæring innenfor alle nivåer i utdanningssystemet. Norge skal fortsatt være ledende internasjonalt innenfor entreprenørskap i utdanningen.

Ungt Entreprenørskap er en selvstendig medlemsorganisasjon med en sentral administrasjon og lokalavdelinger med egne styrever og daglige ledere i samtlige av landets fylker. Organisasjonen arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter på samtlige utdanningstrinn får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Ungt Entreprenørskap har utarbeidet og utviklet et opplæringsmaterieell for alle skoletrinn, holder kurs for lærere, lager veiledningsmaterieell for lærere, tilrettelegger møteplasser og nettverk og arrangerer nasjonale messer for elever og ungdoms- og studentbedrifter.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås at bevilgningen til Ungt Entreprenørskap på Nærings- og handelsdepartementets budsjett økes med 1 mill. kroner, til 12 mill. kroner.

I tillegg gis tilskudd fra Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Kap. 3900 Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
02	Ymse inntekter	3 897	120	105
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 729		
18	Refusjon av sykepenger	1 559		
	Sum kap. 3900	8 185	120	105

Post 02 Ymse inntekter

Det budsjetteres med kr 105 000 i inntekter fra eksterne refusjoner og prosjektbidrag under pos-

ten for 2012. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 900, postene 01 og 21 og Forslag til vedtak II.

Programkategori 17.10 Infrastruktur og rammebetingelser

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
901	Styret for det industrielle rettsvern	212 923	207 500	216 200	4,2
902	Justervesenet	97 882	102 200	106 900	4,6
903	Norsk akkreditering	33 992	32 900	34 200	4,0
904	Brønnøysundregistrene	621 606	496 000	478 400	-3,5
905	Norges geologiske undersøkelse	210 122	220 750	240 500	8,9
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	18 477	57 300	88 700	54,8
907	Sjøfartsdirektoratet	323 012	310 700		-100,0
908	Skipsregistrene	18 514	18 600		-100,0
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	1 519 207	1 646 600	1 600 000	-2,8
910	Sjøfartsdirektoratet			332 050	
913	Standardisering	30 500	28 000	28 000	0,0
	Sum kategori 17.10	3 086 235	3 120 550	3 124 950	0,1

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-29	Driftsutgifter	1 531 371	1 405 450	1 425 050	1,4
30-49	Investeringer	5 157	40 500	71 900	77,5
70-89	Overføringer til andre	1 549 707	1 674 600	1 628 000	-2,8
	Sum kategori 17.10	3 086 235	3 120 550	3 124 950	0,1

Regjeringen legger vekt på å sikre stabile, forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser, en effektiv infrastruktur og informasjonsformidling for næringslivet. Virksomhetene og virkemidlene under programkategorien representerer nødvendig infrastruktur for norsk næringsliv og er viktige kompetansesentra innenfor fagområder hvor Regjeringen legger vekt på å sikre fortsatt kompetanse i Norge.

En mer åpen verdensøkonomi og skjerpet konkurranse både på hjemme- og utemarkedene setter krav, bl.a. gjennom EU og EØS-avtalen, om en effektiv og funksjonell nasjonal infrastruktur og god innretning av rammebetingelsene.

Den offentlige tjenesteproduksjon som virksomhetene under programkategori 17.10 tilbyr næringslivet og det offentlige, er av høy kvalitet og skal sikre at norske interesser ivaretas gjennom både nasjonalt og internasjonal deltakelse på aktuelle områder.

Kap. 901 Styret for det industrielle rettsvern

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	212 923	207 500	216 200
	Sum kap. 0901	212 923	207 500	216 200

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Styret for det industrielle rettsvern (Patentstyret) forvalter lovverkene for patent, varemerke og design og er det nasjonale kompetansesenteret for industrielle rettigheter. Patentstyret er lokalisert i Oslo og disponerte 245 årsverk pr. 1. mars 2011.

Overordnet mål for Patentstyret er å bidra til å styrke konkurranse- og innovasjonsevnen i norsk næringsliv og bidra til å sikre at norsk næringsliv tjener på egen nyskaping, strategisk markedsføring og design. Patentstyret skal ha fokus på små og mellomstore bedrifter.

Det er for 2012 fastsatt to hovedmål for etaten. Patentstyret skal:

- behandle søknader om industrielle rettigheter med riktig kvalitet og behandlingstid
- bidra til å øke kunnskapen om industrielle rettigheter i Norge

Sentrale utfordringer

I dagens samfunn er immaterielle verdier viktige resultater av bedriftenes investeringer i forskning, utvikling og merkevarebygging og utgjør en stadig større del av næringslivets aktiva og strategiske ressurser. Gjennom etablering av industrielle rettigheter kan bedriften for en periode oppnå enerett til å hindre andre i kommersielt å utnytte egenutviklet teknologi, varemerke og design. Bedriften kan på den måten sikre seg mot illegal kopiering og etterligning, samtidig som bedriften kan bruke rettigheter til å posisjonere seg strategisk i markedet, tiltrekke seg investorer og øke sin forhandlingsstyrke både overfor konkurrenter og partnere.

Regjeringen har som mål å legge til rette for at norsk politikk på området til enhver tid sikrer at næringslivet har gode rammevilkår for industrielle rettigheter innen patent, varemerke og design. Et viktig ledd i dette arbeidet er norsk medlemskap i Den europeiske patentorganisasjonen (EPO) fra 1. januar 2008. Medlemskapet i EPO gjør det enklere og billigere for norske

bedrifter å søke patent i Europa. For Patentstyret innebærer EPO-medlemskapet en vesentlig reduksjon i antall mottatte utenlandske patentsøknader. Dette har fra og med annet halvår 2009 ført til bortfall av inntekter og framtidige arbeidsoppgaver på patentområdet. I en overgangsperiode vil Patentstyret imidlertid fortsatt ha høy arbeidsbelastning knyttet til nedarbeiding av restanser på patentområdet.

For å bidra til å opprettholde og videreutvikle Patentstyrets kompetanse på områder som er viktige for norsk næringsliv, ble Nordisk Patentinstitutt (NPI) opprettet 1. januar 2008. NPI er en avtale mellom Danmark, Island og Norge. NPI har status som internasjonal patentmyndighet og har medført tilførsel av nye oppgaver til Patentstyret. Gjennom NPI utfører Patentstyret bl.a. nyhetsgranskninger og foreløpige patentbarhetsvurderinger av internasjonale patentsøknader for søkere i land som kan benytte NPI. Fra 2010 ble NPIs tjenester utvidet til også å omfatte ulike tekniske undersøkelsesoppdrag til kunder i tredjeland i konkurranse med andre private aktører. NPI-aktivitetene utgjør pr. i dag en mindre del av Patentstyrets virksomhet. I årene framover er det viktig at Patentstyret finner en riktig balanse mellom behandlingen av ordinære patentsøknader og innfasing av ovennevnte NPI-oppgaver.

Patentstyrets organisering, virksomhet og noen grunnleggende saksbehandlingsregler, er i dag regulert i en lov som er over 100 år gammel. Selv om loven har vært endret underveis, har det lenge vært et behov for gjennomgående modernisering, rydding og revisjon. Nærings- og handelsdepartementet har derfor hatt på høring et forslag til ny lov. Departementet vil gå gjennom innspillene fra høringsrunden og tar deretter sikte på å legge saken fram for Stortinget.

På bakgrunn av Patentstyrets gjennomgang av gebyr- og avgiftsnivået i 2009, og etter en høringsrunde hos berørte aktører, ble det i 2010 foretatt justeringer av nivået på ulike avgifter og gebyrer. Justeringene er gjennomført for å sikre utgiftsdekning for inntektsgivende aktiviteter og at Patentstyrets avgifter og gebyrer er i tråd med

gjeldende regelverk. Endringene trådte i kraft 1. januar 2011.

Resultatrapport 2010 og prioriteringer 2012

Søknadsbehandling

Målsetting: Patentstyret skal behandle søknader om industrielle rettigheter med riktig kvalitet og behandlingstid.

Resultatrapport 2010

Patentstyret har hatt en tilfredsstillende måloppnåelse både for kvalitet i saksbehandlingen og behandlingstid innenfor alle fagområdene i 2010.

Kvalitet

For å vurdere hvorvidt Patentstyret har god kvalitet i søknadsbehandlingen, gjennomfører Patentstyret bl.a. årlige kundeundersøkelser. Kunde-

undersøkelsene i 2010 viser at etatens kunder er fornøyde. Sammenlignet med resultatene fra tilsvarende måling av kundetilfredsheten for 2009, er det en positiv utvikling på samtlige områder. Undersøkelsene viser videre at patentsøkere opplever Patentstyret som godt harmonisert med praksis i det europeiske patentverket. Saksbehandlingen på både varemerke, design og patentområdet er ISO-sertifisert, og skal bidra til å sikre rett kvalitet og likebehandling. Kvalitetskontroller som Patentstyret har gjennomført, viser at dette oppnås.

Behandlingstider

Tabellen nedenfor viser behandlingstider for søknadsbehandlingen i 2009 og 2010. Nedenfor gjøres det rede for departementets vurdering av måloppnåelsen i 2010 innenfor de ulike fagområdene.

Behandlingstider for søknadsbehandlingen

Gjennomsnittlig behandlingstid	Resultat 2009	Resultat 2010
<i>Varemerke</i>		
– Nasjonale søknader	3,1 mnd.	4,8 mnd.
– Internasjonale utpekinger	3,8 mnd.	4,0 mnd.
<i>Design:</i>	3,4 mnd.	3,6 mnd.
<i>Patentområdet:</i>	4,6 år	5,0 år
– Førstesøknader	1,8 år	2,0 år
– Øvrige søknader	5,2 år	5,3 år

På varemerke- og designområdet var målsettingen i 2010 at behandlingstiden skulle være på nivå med resultatene i 2009, dersom tilfang av nye saker i 2010 var på samme nivå som året før. Som tabellen over viser, var behandlingstiden i 2010 noe høyere enn i 2009, men fremdeles ikke så høyt at departementet vurderer målet som ikke oppnådd. Utviklingen skyldes bl.a. at Patentstyret har brukt ressurser på nødvendige tilpasninger i forbindelse med iverksetting av den nye varemerkeloven. I tillegg har det vært prioritert å videreutvikle kvaliteten på søknadsbehandlingen.

Saksbehandlingstiden for patentsøknader er vesentlig lenger enn for varemerke- og design-søknader. Dette skyldes særlig at behandling av patentsøknader omfatter faglig krevende tekniske vurderinger av oppfinnelsens patentbarhet og granskning av om oppfinnelsen er ny ved søk i

oppdaterte internasjonale registre. For å få en sak tilstrekkelig belyst, er det også ofte nødvendig for Patentstyret å innhente en rekke tilleggsopplysninger fra patentsøker. Det er derfor klare begrensninger i hvor kort behandlingstiden for patentsøknader kan være. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for patentsøknader har likevel de senere årene ikke vært tilfredsstillende. Dette har sin bakgrunn i at det er store restanser på søknader hvor det allerede er innvilget patent hos andre patentmyndigheter. Disse har et vern så lenge søknaden er under behandling i Norge.

Patentstyret prioriterer behandling av søknader hvor det ikke tidligere er innvilget patent. Behandlingen av førstesøknader avgjøres raskere enn øvrige saker. De norske søknadene er i hovedsak førstesøknader. Patentstyret har over flere år hatt god måloppnåelse for behandlingen

av førstesøknader, også sammenliknet med andre nordiske land.

Nærings- og handelsdepartementet og Patentstyret hadde i 2009 dialog for hvordan etaten best kan nedarbeide restansene for patentsøknader med prioritet. På bakgrunn av dialogen er det utarbeidet en nedarbeidingsplan av restansene. I henhold til denne nedarbeidingsplanen skal gjennomsnittlig saksbehandlingstid være på tre år i 2017. Nedarbeidningen av patentsøknader i 2010 er i samsvar med planen, selv om saksbehandlingstiden har gått noe opp fra 2009. Denne økningen henger sammen med at når saker som har ligget lenge blir behandlet, øker den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden, uten at dette nøyaktig gjenspeiler hvor effektiv saksbehandling er.

Prioriteringer 2012

Patentstyret skal fortsatt ha fokus på nedarbeiding av restanser på patentområdet. Det er også viktig at etaten har riktig balanse mellom ordinær patentsøknadsbehandling og innføring av NPI-oppgaver. Patentstyret skal fortsatt ivareta nasjonale og internasjonale forpliktelser som følger av norsk medlemskap i EPO. Varemerke- og designområdet skal være på nivå med resultatene for 2010, som er tilfredsstillende både når det gjelder behandlingstid og kvalitet.

Kunnskap om industrielle rettigheter

Målsetting: Patentstyret skal bidra til å øke kunnskapen om industrielle rettigheter i Norge.

Resultatrapport 2010

Patentstyret tilbyr forundersøkelser, kurs og annen oppdragsvirksomhet av høy kvalitet og er en pådriver for økt kompetanse om industrielle rettigheter blant norske aktører.

I 2010 var antall mottatte forundersøkelser innenfor alle tekniske områder på samme nivå som i 2009. Departementet mener det er positivt at etaten gir raskt svar på forundersøkelsene. Kursaktiviteten i 2010 var på nivå med 2009. Kundeundersøkelser for tjenestene kurs og forundersøkelser viser at Patentstyrets kunder gene-

relt er godt fornøyd med etatens tjenestetilbud, leveringstid og kvalitet.

I løpet av 2010 har Patentstyret gjennomført en rekke informasjonstiltak, bl.a. forelesninger på universiteter og høyskoler, foredrag på arrangementer i regi av Innovasjon Norge og andre offentlige og private aktører. Aktivitetene er tilrettelagt for ulike målgrupper og har bidratt til å øke bevisstheten og kunnskapen om industrielle rettigheter som strategisk virkemiddel i norsk næringsliv. I 2010 lanserte også etaten en ny elektronisk søkertjeneste med tilgang til vesentlig mer oppdatert rettighetsinformasjon tilpasset ulike målgrupper. Oppslag og omtale i media er den kommunikasjonskanalen som har gitt størst effekt totalt, målt i antall respondenter. Patentstyret arbeider systematisk med å knytte til seg samarbeidspartnere som betjener de samme målgruppene som etaten, slik som bransjeorganisasjoner og andre aktører i det offentlige virkemiddelapparatet. Patentstyret driver også oppsøkende virksomhet mot sine kunder.

Prioriteringer 2012

Patentstyret skal ha fokus på å dekke etterspørselen etter kurs i næringslivet. Videre blir det framover en viktig oppgave å utvikle og levere informasjonstjenester, bl.a. forundersøkelser som markedet etterspør. Patentstyret skal fortsette å være en pådriver for å øke bevisstheten og kunnskapen om industrielle rettigheter blant norske aktører, både i det offentlige virkemiddelapparatet og næringslivet. Etaten skal særlig prioritere utvikling av nye kunderettede elektroniske tjenester og gjennomføre oppsøkende informasjonstiltak særlig rettet mot små og mellomstore bedrifter. Etaten skal videreføre arbeidet med å bygge nettverk mot strategiske samarbeidspartnere.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 216,2 mill. kroner til å dekke lønns- og andre driftsutgifter og mindre investeringer. Det foreslås fullmakt for Patentstyret til å overskride driftsbevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3901, postene 05, 07 og 08, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3901 Styret for det industrielle rettsvern

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Patentavgifter	111 725		
02	Varemerkeavgifter	62 522		
03	Designavgifter	4 139		
05	Inntekt av informasjonstjenester	6 470	6 000	7 000
06	Diverse inntekter	414	100	
07	Inntekter knyttet til NPI	1 412	3 000	3 500
08	Gebyrer immaterielle rettigheter		37 800	42 200
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 303		
18	Refusjon av sykepenger	2 182		
	Sum kap. 3901	192 167	46 900	52 700

Det er et mål at Patentstyrets utgifter og inntekter for inntektsgivende aktiviteter skal gå i balanse over tid. Utgifter knyttet til Patentstyrets ikke inntektsgivende aktiviteter dekkes av den årlige utgiftsbevilgningen til etaten. Dette gjelder bl.a. utgifter i samband med:

- internasjonal politikk, inkludert utviklingsbistand, lov- og regelverksarbeid
- markedsføring, informasjonsarbeid og pådriveraktiviteter

Før tiltredelsen til EPO ble også utgiftene ved den ikke inntektsgivende delen av Patentstyrets virksomhet dekket av de ordinære fastsatte gebyr- og avgiftssatsene. Etter bortfallet av gebyrinntekter som følge av EPO-medlemskapet vil balansekravet for utgifter og inntekter ikke kunne oppnås

uten at det fastsettes et høyere gebyr- og avgiftsnivå i Norge enn i konkurrerende land. Det legges opp til at de norske gebyr- og avgiftssatsene framover skal oppjusteres jevnlig for å dekke økte utgifter.

Inntektene for Patentstyrets gebyrbelagte tjenester føres på kap. 3901. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til postene 05, 07 og 08, jf. omtale under kap. 901, post 01 og Forslag til vedtak II.

Tjenester som er avgiftsbelagt, føres på kap. 5574, Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet, post 71 Avgifter immaterielle rettigheter. Patentstyrets samlede inntekter er i budsjettforslaget for 2012 anslått til 192,7 mill. kroner.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
71	Avgifter immaterielle rettigheter		134 700	140 000
	Sum kap. 5574		134 700	140 000

Post 71 Avgifter immaterielle rettigheter

På posten føres inntekter fra avgifter knyttet til Styret for det industrielle rettsvern (Patentstyrets) søknadsbehandling. Inntekter fra gebyrer

knyttet til Patentstyrets søknadsbehandling føres under kap. 3901. Det foreslås bevilget 140 mill. kroner under posten i 2012. Det vises til nærmere omtale under kap. 901 og 3901 Styret for det industrielle rettsvern.

Kap. 902 Justervesenet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	95 447	100 100	104 700
21	Spesielle driftsutgifter	2 435	2 100	2 200
	Sum kap. 0902	97 882	102 200	106 900

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Justervesenet har ansvaret for at Norge har en måleteknisk infrastruktur som både har nasjonal og internasjonal tillit. Etaten yter bistand innen kvalitetssikring og måleteknikk og er et kompetansesenter for næringslivet og statlige og kommunale myndigheter. Pålitelige og sporbare målinger knyttet til kjøp og salg har stor betydning for å sikre like konkurransevilkår i næringslivet og sikre forbrukerrettigheter. Pålitelige måleresultater har også betydning på områder som ressursforvaltning, rettssikkerhet, helse, miljø og sikkerhet. Internasjonal tillit er særlig viktig for eksportindustrien.

Justervesenet forvalter regelverket innenfor måleteknikk, bl.a. Lov om målenheter, måling og normaltid. Lovens formål er å sikre tillit til den nasjonale måletekniske infrastrukturen og sørge for at måleteknisk regulering og tilsyn bidrar til mer effektiv bruk av samfunnets ressurser. Justervesenet fikk ansvaret som tilsynsorgan etter Lov om varer av edelt metall med virkning fra 1. januar 2011. Justervesenet har etablert nødvendig kontakt nasjonalt og internasjonalt for å utføre sin oppgave som tilsynsorgan etter loven.

Justervesenet disponerte 85 årsverk pr. 1. mars 2011. Etaten har hovedkontor på Kjeller i Akershus og har i tillegg fem distriktskontorer, i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger og på Kjeller. I tiden etter at Justervesenet tok i bruk sitt spesialbygg på Kjeller i 1997, har etaten fått flere nye ansvarsområder. Dette har ført til kapasitetsproblemer når det gjelder å dekke behovet for nødvendig kontorplass. Etaten vil i 2012 arbeide for å løse mangelen på kontorarealer. Fysiske forhold på Kjeller gjør det mulig å utvide dagens bygg på eksisterende tomteareal.

Resultatrapport 2010 og prioriteringer 2012

Det er fastsatt tre hovedmål for Justervesenets virksomhet. Det er for hvert hovedmål rapportert

om aktivitetene i 2010 og prioriteringer for 2012. De tre hovedmålene bidrar sammen til oppnåelsen av etatens formål. Departementet vurderer Justervesenets måloppnåelse knyttet til de tre hovedmålene som god i 2010.

Regelverksforvaltning

Målsetting: Justervesenet skal sørge for forsvarlig forvaltning og målrettet utvikling av regelverk på måleteknikkområdet (regelverksforvaltning).

Regelverket skal innrettes i tråd med lovens formål om effektiv bruk av samfunnets ressurser og sikring av beskyttelsesverdige interesser. Videre skal det norske regelverket på måleteknikkområdet være i samsvar med EØS-regelverket, og det skal etterstrebes harmonisering med internasjonale anbefalinger. Dette innebærer at Justervesenet skal sikre at både gjeldende og eventuelt nytt regelverk på måleteknikkområdet er i samsvar med formålet i lov om målenheter, måling og normaltid og følge opp den internasjonale regelverksutviklingen. Justervesenet deltar aktivt i internasjonalt samarbeid på måleteknikkområdet for å oppnå tillit til norske varer, sertifikater og tjenester gjennom deltakelse i forskningsprogrammer innenfor metrologi og gjennom medlemskap i en rekke internasjonale organisasjoner.

Resultatrapport 2010

For å sikre at regelverket er i tråd med lovens formål om effektiv bruk av samfunnets ressurser, har Justervesenet slutført en rekke utredningsprosjekter, bl.a. tilknyttet fiskeindustrien, ferdigpakninger, oljebransjen og bensinpumper. Taxinæringen har vært utredet tidligere, og forskrift om krav til taksametre ble sendt på bred høring våren 2009 og trådte i kraft 1. januar 2010.

Det har pågått et arbeid for å endre gebyrstrukturen til Justervesenet. Formålet med den nye strukturen er å få størst mulig grad av fleksi-

bilitet i valg av tilsynsform og samtidig ha full kostnadsdekning. I 2010 ble det sendt til høring et forslag med forenklet struktur og en oppbygging som i best mulig grad skal reflektere kostnadene for de enkelte typer oppgaver og kontroll. Forskriftsendringen er vedtatt med virkning fra 1. januar 2011.

Det har pågått en prosess for å overføre ansvaret for kontrollen med edle metaller fra Edelmetallkontrollen under Barne- og likestillingsdepartementet til Justervesenet. Dette har medført forberedelser til en ny Lov om varer av edelt metall mv., jf. Prop. 98 L (2009–2010). Loven trådte i kraft 1. januar 2011.

Justervesenet er aktivt med i det europeiske samarbeidet innenfor lovregulert måling i Europa (WELMEC). Samarbeidet mellom WELMEC og Europakommisjonen er blitt intensivert i forbindelse med implementeringen av måleinstrumentdirektivet (MID). Justervesenet deltar aktivt i flere arbeidsgrupper med å utarbeide retningslinjer som er nødvendige for en harmonisert implementering av MID. Med Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen er det viktig å opprettholde god kontakt med EU-landene. Arbeidet med en mulig revidering av MID fortsatte i 2010 med en betydelig aktivitet både innen WELMEC og i samarbeid med Europakommisjonen.

Prioriteringer 2012

Justervesenet skal i 2012 sette i gang nye utredninger på prioriterte områder og videreføre de utredningene som allerede er igangsatt eller slutført. Videre skal etaten bidra til en forsvarlig og målrettet utvikling av nasjonalt og internasjonalt regelverk på måleteknikkområdet.

Tilsynsvirksomhet

Målsetting: Justervesenet skal sikre trygghet for at måleresultater som brukes i økonomiske oppgjør, er tilstrekkelig nøyaktige.

For å nå dette målet forutsettes det at det er gjennomført en førmarkedskontroll av de aktuelle måleinstrumentene, og at leverandørene har sørget for en nødvendig samsvarsvurdering. Videre må brukerne sørge for nødvendig vedlikehold av instrumenter som er i bruk.

Justervesenet skal føre kontroll med måleredskapers nøyaktighet i tråd med gjeldende regelverk og gjennom å drive informasjonsvirksomhet om bruk og egenkontroll av måleinstrumenter.

Resultatrapport 2010

Justervesenets tilsyn i 2010 er i det alt vesentlige gjennomført som periodiske kontroller. Justervesenets tilsynsvirksomhet dekker i hovedsak tre kategorier måleinstrumenter: bensinpumper, butikkvekter og automatiske vekter. Feil kategoriseres i «måletekniske feil», som i hovedsak er feil som påvirker måleresultatet, og «administrative feil», som f.eks. manglende merking og plombebrudd uten rekvisisjon. Det ble gjennomført kontroll av om lag 90 pst. av det totale antallet måleredskaper som kan kontrolleres i perioden (inkludert oppfølgingskontroll). Totalt ble 34 000 måleredskaper kontrollert, og av disse ble 1 500 ikke godkjent. Dette utgjør 4,4 pst. av de kontrollerte måleredskapene. Antallet måleredskaper som er kontrollert siden 2007, er stigende, og antallet måleredskaper som ikke blir godkjente, er synkende. Justervesenet iverksatte tiltak for å bøte på de administrative feilene.

Prioriteringer 2012

Justervesenet skal føre tilsyn med måleredskaper underlagt lovpålagt kontroll. Videre skal etaten fortsette både vurderingen og utprøvingen av alternative tilsynsmetoder for å bedre feilsituasjonen for enkelte kategorier måleredskaper, løpende vurdere forbedringer i tilsynsaktiviteten og fortsette aktiviteten med å drive informasjonsvirksomhet om bruk og egenkontroll av måleinstrumenter.

Innen 2012 skal alle taxier (om lag 7 700) ha installert taksametre som oppfyller kravene i den nye forskriften. Justervesenet skal i det kommende året sørge for installasjonskontroll av taksametre, i tillegg til ordinære årlige kontroller. Videre skal Justervesenet prioritere arbeidet som tilsynsorgan for edelmetallkontrollen i 2012 og drive aktiv informasjonsvirksomhet og regelverk og bruk av måleredskaper. Forskrift om krav til elektrisitetsmålere vil bli sendt til høring med forslag om å endre fristen for utskifting av underkjente elektrisitetsmålere til 1. januar 2017 som er samme frist som Norges vassdrags- og energidirektorat har satt for innføring av krav til avanserte måle- og styringssystemer for elektrisitetsmålere.

Laboratorievirksomhet

Målsetting: Justervesenet skal bidra til at målinger som utføres i næringslivet, forskningsinstitusjonene og forvaltningen er sporbare og tilstrekkelig nøyaktige.

Système International d'Unités (SI) er det mest utbredte målesystemet i verden i dag. En hovedoppgave for det nasjonale laboratoriet er å formidle sporbarhet til SI-enhetene for norske brukere, i næringslivet, forvaltningen og innenfor forskning. Dette skjer gjennom å utvikle og opprettholde nasjonale normaler for et utvalg av enheter og å tilby kalibreringstjenester til brukerne.

Resultatrapport 2010

Det økonomiske omfanget av kalibreringstjenestene har økt med 7 pst. fra 2009 til 2010. Dette omfatter både de tradisjonelle kalibreringstjenestene og måltjenester for hastighetsmålere for Politiet og Vegvesenet.

Det er på lengre sikt behov for utskifting av eldre laboratorieutstyr. Justervesenet har i 2010 startet arbeidet med å utrede analyseaktiviteten knyttet til edelmetallkontroll.

Laboratoriet har også i 2010 hatt en høy aktivitet når det gjelder FoU-prosjekter.

Prioriteringer 2012

Justervesenet skal sikre lovens krav om at det nasjonale behovet for referanser for målenheter skal være dekket. Dette skal gjennomføres ved å opprettholde og videreutvikle målenormaler og formidle kalibreringstjenester som gir sporbarhet. Justervesenet skal også arbeide med kompe-

tanseoverføring gjennom kursvirksomhet, FoU-virksomhet, rådgivning og øvrig kontakt med næringsliv, offentlige myndigheter og internasjonale fagmiljøer.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 104,7 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter og andre løpende driftsutgifter, investeringer og vedlikehold. Utgifter til lovpålagt tilsynsvirksomhet og laboratorievirksomhet belastes kundene gjennom gebyrer. Etaten har også inntekter fra informasjons- og forskningsvirksomhet. Det foreslås derfor at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, postene 01 og 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 2,2 mill. kroner. Tilsvarende beløp er ført til inntekt under kap. 3902, post 04. Bevilgningen er i hovedsak knyttet til kjøp av administrative tjenester og leieinntekter fra Norsk akkreditering.

Det foreslås en fullmakt til å utgiftsføre midler for bl.a. å dekke lønn og driftsutgifter til eksterne oppdrag mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 04 Oppdragsinntekter, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3902 Justervesenet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Gebyrinntekter	44 301	53 900	57 100
03	Inntekter fra salg av tjenester	13 870	12 600	11 700
04	Oppdragsinntekter	2 367	2 062	2 200
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	428		
18	Refusjon av sykepenger	427		
	Sum kap. 3902	61 393	68 562	71 000

Post 01 Gebyrinntekter, og post 03 Inntekter fra salg av tjenester

Virksomheten knyttet til godkjenning og kontroll av måleinstrumenter dekkes gjennom gebyrer under post 01. Det foreslås en bevilgning på 57,1 mill. kroner. Post 03 er knyttet til laboratorie-

virksomheten, inntekt for oppgaver som teknisk kontrollorgan og andre oppdrag. Det foreslås en bevilgning på 11,7 mill. kroner. I tillegg foreslås en fullmakt til å kunne øke utgiftene under kap. 902, post 01 mot tilsvarende merinntekter under post 01 og 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 04 Oppdragsinntekter

Det foreslås en bevilgning på 2,2 mill. kroner, jf. omtale under kap. 902, post 21 Spesielle driftsutgifter.

ter. Videre foreslås en fullmakt til å kunne øke utgifter under kap. 902, post 21 mot tilsvarende merinntekter under post 04, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2010	budsjett 2011	2012
01	Driftsutgifter	33 992	32 900	34 200
	Sum kap. 0903	33 992	32 900	34 200

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norsk akkreditering forvalter den norske akkrediteringsordningen. Akkreditering er en formell anerkjennelse av at en virksomhets kvalitetssystemer og kompetanse er i samsvar med nasjonale og/eller internasjonale krav. Akkrediterte virksomheter er som regel laboratorier, inspeksjons- eller sertifiseringsorganer. Norsk akkrediterings overordnede mål er å sikre at norske varer og tjenester oppfyller strenge krav til kvalitet, særlig på områder som helse, miljø og sikkerhet. Dette bidrar til at norske varer og tjenester har tillit både nasjonalt og internasjonalt, noe som er viktig for norsk næringslivs konkurranseevne.

Norsk akkrediterings hovedoppgaver er å behandle søknader om akkreditering, følge opp utstedte akkrediteringer og fremme akkreditering som et virkemiddel på nye områder. Etaten bidrar til å sikre tilliten til den norske akkrediteringsordningen gjennom arbeid i europeiske og internasjonale samarbeidsorganisasjoner. Norsk akkreditering har myndighet til å utføre inspeksjoner i samsvar med OECDs prinsipper for god laboratoriepraksis (GLP), som er forankret i et EU-direktiv. Etaten har ansvar for akkreditering av miljørevisorer i Norge som et ledd i EUs ordning for miljøstyring og miljørevisjon (Eco-Management and Audit Scheme, EMAS). Gjennom EØS-avtalen kan også norske bedrifter delta i denne frivillige ordningen. Formålet med EMAS er å fremme en kontinuerlig bedring av virksomhetens miljøprestasjon.

Det ble gjennomført en evaluering av Norsk akkreditering i 2010. Formålet med evalueringen var å få informasjon om forvaltningen av den norske akkrediteringsordningen. Evalueringen fokuserte særlig på organisering, tilpassingsevne, etterlevelse av krav til internkontroll og hvordan internasjonale oppdrag påvirker etatens måloppnåelse. Evalueringsrapporten konkluderer med at

Norsk akkreditering har gode systemer for sin akkrediteringsvirksomhet, men at det bør iverksettes tiltak for å sikre at krav til internkontroll er oppfylt. Anbefalingene i rapporten følges opp av departementet og Norsk akkreditering, bl.a. vil etaten revidere sin strategi med ettårig og flerårig perspektiv.

Norsk akkreditering disponerte 19 årsverk pr. 1. mars 2011 og er lokalisert på Kjeller i Akershus.

Resultatrapport 2010 og prioriteringer 2012

Målsetting: Norsk akkreditering skal dekke offentlige og private virksomheters behov for å dokumentere kvalitet og dermed sikre tillit til deres varer og tjenester. Videre skal etaten sikre nasjonal og internasjonal tillit til den norske akkrediteringsordningen.

Resultatrapport 2010

Norsk akkreditering har i løpet av 2010 innvilget 18 nye akkrediteringer. Offentlige myndigheter har økt fokus på bruk av akkrediterte systemer i sin forvaltning av teknisk regelverk. Dette har medført økt oppdragsmengde på områdene miljølaboratorier og inspeksjonsorganer. Norske akkrediteringskunder er i økende grad store organisasjoner hvor f.eks. flere laboratorier er samlet under en akkreditering. Dette fører til mer komplekse årlige bedømminger. Markedet for inspeksjon etter OECDs prinsipper for god laboratoriepraksis (GLP-inspeksjoner) er lite og stabilt. Etter departementets vurdering har Norsk akkreditering dekket behovet for akkreditering og inspeksjon etter OECDs retningslinjer for god laboratoriepraksis i 2010. Etaten har også bidratt til å skape økt forståelse for nytten av akkreditering

overfor næringslivet og offentlige myndigheter gjennom foredrag, kurs og rådgivning.

Norsk akkreditering arbeider for å sikre internasjonal tillit til den norske akkrediteringsordningen ved å delta aktivt i internasjonale samarbeidsorganisasjoner på akkrediteringsområdet. Norsk akkreditering er medlem i International Accreditation Forum (IAF), European co-operation for Accreditation (EA) og International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) og har deltatt aktivt i relevante komiteer og arbeidsgrupper. Norsk akkreditering har i 2010 bidratt i arbeidet med å avklare konsekvenser av en eventuell implementering av ny EU-forordning som inneholder bestemmelser om organisering og utføring av akkrediteringsvirksomhet. I den forbindelse har arbeid i EA vært et prioritert område.

Prioriteringer 2012

Norsk akkreditering skal ha fokus på å dekke offentlige og private virksomheters behov for akkreditering. Gjennom å tilby tjenester av høy kvalitet skal etaten bidra til at norske varer og tjenester oppfyller strenge krav til kvalitetssikring og dermed har tillit både nasjonalt og internasjonalt. Etaten skal videreføre et målrettet informasjonsarbeid overfor næringslivet og offentlige myndigheter slik at akkreditering blir benyttet på flere områder, og at det skapes økt forståelse for nytten av akkreditering. Videre skal etaten følge opp Norges internasjonale forpliktelser på akkrediteringsområdet, bl.a. ved å opprettholde multilaterale avtaler med andre akkrediteringsorganisasjoner for å sikre internasjonal aksept av Norsk akkreditering og ved å delta i systemet med kollegavurdering.

Arbeidet med oppfølging av forordning (EF) nr. 765/2008 om krav til akkreditering og markedstilsyn i tilknytning til at varer settes på markedet, skal videreføres i 2012. En annen viktig prioritering er aktiv deltakelse i europeiske og internasjonale samarbeidsorganisasjoner for å sikre norske interesser og videreformidle internasjonale krav til norsk næringsliv og offentlige myndigheter.

Stjernemerlingsordning for hoteller

Nærings- og handelsdepartementet har i samarbeid med næringsorganisasjonene i reiselivsnæringen fått utarbeidet en kvalitetssikringsordning for norske overnattingsbedrifter, den såkalte stjernemerlingsordningen for hoteller. Norsk akkreditering skal etablere og drifte ordningen. Ordningen skal organiseres separat fra øvrig virksomhet i Norsk akkreditering, og på lengre sikt forutsettes den å være selvfinansierende. Ordningen innebærer at norske hoteller på frivillig basis skal merkes med fra én til fem stjerner som betegnelse for den enkelte overnattingsbedrifts kvalitet, basert på fastsatte kriterier. I tillegg kan det tildeles notasjoner (symboler) basert på det enkelte overnattingssteds spesialisering, bl.a. innenfor miljø og tilgjengelighet. Også kriterier for dette er spesifisert i ordningen.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 34,2 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke utgifter til lønn, løpende drift og kjøp av tjenester. I tillegg skal bevilgningen dekke informasjons- og utviklingsarbeid og internasjonale forpliktelser. Oppdragsaktivitet finansieres av Norsk akkrediterings kunder.

Som følge av usikkerhet om omfanget av oppdragsaktiviteten foreslås det at driftsbevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3903, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Netto utgifter til etablering av kvalitetssikringsordningen for overnattingsbedrifter i 2012 er usikre. Nærings- og handelsdepartementet legger til grunn at de faktiske netto utgiftene i 2012 dekkes av departementets disposisjonsbevilgning, kap. 900, post 21, innenfor en ramme på 3 mill. kroner. Regjeringen vil om nødvendig fremme forslag om endret utgiftsanslag og realistisk inntektsanslag for 2012 i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2012.

Kap. 3903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Gebyrinntekter og andre inntekter	29 092	26 700	27 500
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	21		
18	Refusjon av sykepenger	52		
	Sum kap. 3903	29 165	26 700	27 500

Post 01 Gebyrinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 27,5 mill. kroner. Virksomhet knyttet til utføring av akkrediteringer, andre godkjenningsordninger og relaterte aktivi-

teter dekkes gjennom gebyrer. Det foreslås en merinntektsfullmakt under posten mot tilsvarende økte utgifter under kap. 903, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 904 Brønnøysundregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	308 977	308 300	311 200
22	Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>	298 104	187 700	167 200
23	Offentlige informasjonstjenester, <i>kan overføres</i>	14 525		
	Sum kap. 0904	621 606	496 000	478 400

Vedrørende 2011:

Ved St. vedt. 17. juni 2011 ble bevilgningen under post 01 økt med 6,5 mill. kroner, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Brønnøysundregistrenes formål er å være en tillitsskapende registerfører og datakilde og regjeringens utøvende organ i utviklingen av elektroniske tjenester for næringslivet. Brønnøysundregistrene skal bidra til målet om størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi. Dette innebærer at samfunnsøkonomiske lønnsomhetsbetraktninger må ligge til grunn for de overordnede beslutningene, gitt andre samfunns mål som også skal oppfylles. På denne måten kan Brønnøysundregistrene bidra til en effektiv ressursbruk, i registrene så vel som i samfunnet for øvrig. Brønnøysundregistrene skal være ledende på sine ansvarsområder og bidra til økt økonomisk trygghet og effektivitet for alle.

Brønnøysundregistrene disponerte 521 årsverk pr. 1. mars 2011.

Brønnøysundregistrene består av en rekke forskjellige statlige elektroniske registre. De viktigste er Løsøreregisteret, Foretaksregisteret, Enhetsregisteret, Regnskapsregisteret, Oppgaveregisteret, Konkursregisteret og Ektepaktregisteret. I tillegg kommer Gebyrsentralen som har til oppgave å registrere og fakturere bilag som grunnlag for innkreving og regnskapsføring av gebyrer til staten.

Brønnøysundregistrene er tillagt nasjonale forvaltningsoppgaver knyttet til etableringskontroll, registrering og vedlikehold av data om bl.a. foretak og juridiske enheter. Registrene yter service overfor næringslivet, privatpersoner og en rekke offentlige myndigheter. Brønnøysundregistrene har også et stort internasjonalt engasjement. Gjennom European Business Register og European Commerce Registers Forum deltar etaten aktivt i erfaringsutveksling og konkret utveksling av registerløsninger sammen med europeiske samarbeidspartnere.

Etaten har spisskompetanse i utvikling og bruk av IKT som verktøy for brukervennlige og effektive løsninger for elektronisk kommunikasjon mellom forvaltning og næringsliv og innenfor offentlig forvaltning. Brønnøysundregistrene har derfor også en sentral rolle i Regjeringens satsing på forenkling og fornying av offentlig sektor. Brønnøysundregistrene har forvaltningsansvaret gjennom Altinn sentralforvaltning, i samarbeid med deltakende etater. Altinn er myndighetenes portal for elektronisk dialog med næringslivet.

Brønnøysundregistrene har vært gjennom større endringer/utvikling på flere områder, spesielt innenfor elektronisk forvaltning og forenkling for næringslivet. Omstillingene krever spesialkompetanse som må videreutvikles og oppgraderes. En hovedutfordring framover blir å oppgradere og fornye IKT-verktøyene både for registerdriften og for å gi brukerne gode elektroniske tjenester. Dette vil kreve betydelige investeringer i årene framover.

Leiekontrakten for Brønnøysundregistrenes lokaler utløper i løpet av få år. Det er satt i gang et arbeid med å utrede Brønnøysundregistrenes framtidige lokaliseringer.

Det definert tre hovedmål for Brønnøysundregistrene.

Resultatrapport 2010 og prioriteringer 2012

Tillitskapende myndighetsutøver og datakilde

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal være en tillitskapende myndighetsutøver og datakilde.

Brønnøysundregistrene har en viktig rolle som myndighetsutøver og registerforvalter, spesielt ved etablering av foretak og autorisasjon av rollehavere i næringslivet. Registrene skal yte god service overfor publikum og offentlige myndigheter, ha kort saksbehandlingstid og høy kvalitet på arbeidet. Elektronisk kommunikasjon med brukerne stiller krav til høy hastighet og god brukerservice.

Registrene skal ha et kvalitetssikringssystem som sikrer informasjonskvaliteten i alle registre. Det er viktig for å skape tillit blant brukerne. Videre skal brukerne ha lett tilgang til registerdata tilpasset sine behov. For å vurdere brukernes opplevelse av brukervennlighet og kvaliteten på de tjenestene som Brønnøysundregistrene tilbyr, skal det utføres årlige brukerundersøkelser. Resultatet fra undersøkelsene skal benyttes som grunnlag for å forbedre de eksisterende tjenestene samt vurdere utviklingen av nye tjenester.

Resultatrapport 2010

Andelen elektronisk innsendinger har økt sammenliknet med 2009. Av registrene var det Regnskapsregisteret som hadde den høyest andel elektronisk innsendinger med 72,8 pst. En rekke tiltak ble gjennomført for å stimulere til økt elektronisk innrapportering.

Arbeidet med gevinstrealisering som følge av elektronisk innrapportering ble videreført i 2010.

Når det gjelder saksbehandlingstid for registrering målt som et gjennomsnitt i 2010, ligger dette i hovedsak innenfor målsettingene, men Gebyrsentralen har et avvik som følge av bl.a. sykefravær og omdisponering av personale til andre registre. Saksmengden var i henhold til prognose for Gebyrsentralen, Løsøreregisteret, Foretaksregisteret og Enhetsregisteret. Konkursregisteret hadde nedgang i saksmengde som følge av færre konkurser i 2010.

Brukerundersøkelsen av Altinn viste at åtte av ti næringslivsledere brukte mindre tid på offentlige skjemaer på grunn av Altinn. Over 90 pst. av de spurte mente at Altinn er trygg å bruke. Alle tallene i brukerundersøkelsen er forbedringer sammenliknet med tidligere undersøkelser. Brukerundersøkelsen av Brønnøysundregistrene er positiv og viser at etaten i stor grad når sine mål.

Prioriteringer 2012

Brønnøysundregistrene skal prioritere å være åjour med registreringer av dokumenter og sørge for kontinuerlig kontroll og oppfølging av angitte resultatindikatorer for hvert register. Det fastsettes måltall i tildelingsbrevet for 2012 for saksbehandlingstid, avgivelse av registerinformasjon, andel elektronisk innrapportering, svarrespons på publikums telefonanrop og kvalitetsmål for saksbehandlingen. Det er en prioritert oppgave at Brønnøysundregistrene fortsatt skal arbeide målrettet og aktivt for å øke den elektroniske innrapporteringen og yte god service til brukerne.

Bidra til å gjøre næringslivets samhandling med norsk forvaltning enklere

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal bidra til å gjøre næringslivets samhandling med norsk forvaltning enklere

Altinn-portalen skal gi næringslivet tilgang til alle relevante elektroniske tjenester fra offentlig sektor uavhengig av hvor tjenestene produseres og hvem som er brukerne.

Den nye Altinn-løsningen representerer en forbedret plattform og infrastruktur for offentlige virksomheter til å utvikle flere og bedre elektroniske tjenester overfor næringslivet. Flere og mer avanserte elektroniske tjenester gir stor og målbar effekt i arbeidet med å gjøre næringslivets hverdag enklere og gir dermed et vesentlig bidrag til å styrke næringslivets konkurransevne. Tilgjengeliggjøring av all relevant offentlig informasjon i en og samme portal bidrar ytterligere til å gjøre næringslivets samhandling og dialog med forvaltningen lettere.

Resultatrapport 2010

Det ble opprettet en egen servicedesk som håndterer henvendelser fra tjenesteeiere. Det har også blitt arbeidet med kompetanseoverføring fra utviklings- og prosjektmiljøene knyttet til Altinn Sentralforvaltning.

For å gjøre relevante tjenester tilgjengelige i Altinn er Brønnøysundregistrene avhengige av å lykkes med Altinn II-programmet. En høy risikofaktor er at Altinn-løsningen ikke tilfredsstillende de behov som tjenesteeierne har. Det er i denne sammenheng iverksatt risikoreduserende tiltak, slik som bedre informasjon til tjenesteeierne, verifisering og testing før produksjonssetting av nye versjoner av Altinn og videreutvikling av prioriteringsprosessen for hvilke nye delprosjekter som skal innlemmes i Altinn-samarbeidet.

Brønnøysundregistrene arbeider for at registrene skal legge til rette for at all relevant informasjon fra offentlig sektor rettet mot næringslivet skal gjøres tilgjengelige i Altinn. Arbeidet med å innlemme både Bedriftshjelp.no og Bedin i Altinnportalen ble videreført i 2010. Arbeidet ble noe forsinket, hovedsakelig pga. lanseringen av Altinn II, og målsettingen er å bli ferdig i løpet av høsten 2011.

Arbeidet med å legge Altinn til rette som nasjonalt kontaktpunkt har bl.a. dreid seg om å analysere hvilke tiltak som må gjøres av tekniske endringer, informasjonsoppdatering og hvordan tiltellesordningene kan kobles til Altinn.

Når det gjelder tilrettelegging for enklere og samordnet dialog mellom offentlig sektor og næringslivet, ble det gjennomført en rekke markeditiltak for å stimulere til elektronisk innrapportering, og det har vært holdt kurs i hele landet.

Prioriteringer 2012

Hovedprioriteringene i 2012 vil være å sikre stabilitet i den nye Altinn-løsningen og arbeide videre

med å utvikle nye tjenester og funksjonalitet på den nye plattformen. I tillegg vil det arbeides med utviklingen av det siste store utviklingsprosjektet som er overføring av selvangivelsesløsning til den nye plattformen. Dette arbeidet skal i henhold til foreliggende planer være ferdig i 2013.

Systematiske informasjons- og opplæringstiltak i tilknytning til ELMER-retningslinjene (ELMER – enklere og mer effektiv rapportering) vil fortsette i 2012, og arbeidet med videreutvikling av retningslinjene, tilpasset endret teknologi og brukeratferd på nett, skal intensiveres.

Arbeidet med å implementere løsninger for at næringsdrivende skal kunne fullføre alle nødvendige formaliteter elektronisk i Nasjonalt kontaktpunkt vil fortsette i 2012. Driftskostnadene skal fordeles mellom de forskjellige departementene, med utgangspunkt i hvor mange ordninger det enkelte departement har i kontaktpunktet.

Bidra til å gjøre norsk forvaltning enklere

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal bidra til å gjøre norsk forvaltning enklere

Utvikling av elektroniske fellesløsninger i forvaltningen er et viktig virkemiddel for å forenkle og effektivisere offentlig sektor. En større grad av standardisering og samordning av IKT-løsninger innad i forvaltningen vil gjøre det mulig å gjenbruke og utveksle data på tvers av offentlig sektor.

Utvidet bruk av funksjonalitet og komponenter i etablerte samordningsløsninger vil fortsatt være viktige bidrag til en forenkling av norsk forvaltning. Med en bedre forståelse for og innsikt i løsningene vil denne effekten kunne øke ytterligere.

Resultatrapport 2010

Når det gjelder samordning og gjenbruk av data, ligger antallet nye brukere over målet for 2010. Databasen Delfi (data fra kartleggingen av administrative byrder) ble i løpet av 2010 overført til Brønnøysundregistrene.

For 2010 har metadataleveranser knyttet til flytting av tjenester fra Altinn I til Altinn II hatt førsteprioritet. Dette arbeidet har vært ressurskrevende. I løpet av året har en betydelig del av ressursene i Brønnøysundregistrene blitt brukt til å tilrettelegge for og etablere en driftsorganisasjon for metadataløsningen SERES. Den ble operativ fra årsskiftet 2010/11 og skal bidra til en mer effektiv behandling av endrings- og produksjonsoppgaver.

Prioriteringer 2012

Oppgaveregisterets arbeid har vist at de store samordnings- og forenklingspotensialene ligger på områdene grunndata, regnskapsdata og lønns- og personaldata. Oppgaveregisteret har også en viktig funksjon med å tilrettelegge for nye skjemaer som skal inn i Altinn, og dette arbeidet vil fortsette også i 2012.

Arbeidet med å sikre at Altinn II-løsningens behov for metadataløsning blir dekket for eksisterende og nye tjenester i Altinn, fortsetter i 2012 gjennom SERES-arbeidet, både i Brønnøysundregistrene og i de mest berørte etatene, Skatteetaten, Statistisk sentralbyrå og NAV.

Omlagging av aksjeloven

Regjeringen har oversendt Stortinget en lovproposisjon med forslag om endringer i aksjeloven. Endringen kan medføre noe merarbeid i Brønnøysundregistrene. Regjeringen foreslår at de endrede kostnadene som følger av dette dekkes gjennom justering av gebyrene i Foretaksregisteret. Departementet vil komme tilbake til dette i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.

Andre oppgaver

Det pågår et utredningsarbeid i forbindelse med at Brønnøysundregistrene har behov for nye eller oppgraderte lokaler. Utredningene følger prosedyrene i det såkalte KS-regimet (et kvalitets-sikringssystem for større offentlige investeringsprosjekter utviklet av Finansdepartementet). Det ble foretatt en KS1 i 2010, og det legges opp til at et forprosjekt med tilhørende KS2 skal gjennomføres i 2011–12.

Det pågår også KS1-arbeid i forbindelse med en mulig anskaffelse av nytt elektronisk saksbehandlingssystem i Brønnøysundregistrene. Det antas at dette vil bli ferdigstilt slik at det kan følges opp i 2012 med eventuelt forprosjekt og KS2.

Innenfor sikkerhets- og beredskapområdet skal Brønnøysundregistrene fortsette implementeringen av et styringssystem for informasjonssikkerhet. Videre skal Brønnøysundregistrene bidra til utvikling av sikkerhetsarbeidet i offentlig forvaltning gjennom deltakelse innenfor fagområdet.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 311,2 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter, investeringer og utgifter forbundet med oppdrag og løpende utviklingstiltak. Til arbeidet med en metadataløsning foreslås 37,8 mill. kroner i 2012, hvorav 17,6 mill. kroner til utviklingsarbeid i Brønnøysundregistrene, og henholdsvis 1,5 og 18,7 mill. kroner til utviklingsarbeid i NAV og Skatteetaten. Det vises til omtale i Prop. 1 S (2011–2012) for henholdsvis Arbeidsdepartementet og Finansdepartementet. Videre foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Øvrige utgifter

Utgifter til kunngjøringer i diverse tidsskrifter belastes Justis- og politidepartementets budsjett (kap. 410 og 440). Bevilgningene på disse kapitlene gis som overslagsbevilgninger, hvor kunngjøringsutgiftene som gjelder Brønnøysundregistrene, ikke er skilt ut.

Post 22 Forvaltning av Altinn-løsningen, kan overføres

Altinn Sentralforvaltning (ASF) ved Brønnøysundregistrene har ansvar for forvaltning, videreutvikling og utvidelse av tjenestetilbudet i Altinn. Nye drifts-, applikasjonsforvaltnings- og utviklingskontrakter for Altinn-løsningen (Altinn II) ble inngått i juli 2008. Arbeidet i henhold til disse kontraktene videreføres.

Det foreslås en bevilgning på totalt 167,2 mill. kroner under post 22. 67 mill. kroner er knyttet til Altinn-prosjektet, 100,2 mill. kroner er grunnbevilgning til ASF, hvorav 53,2 mill. kroner er knyttet til utgifter som ASF blir fakturert i forbindelse med drift og driftsrelatert applikasjonsforvaltning som skal finansieres av tjenesteeierne. ASF viderefakturerer tjenesteeierne i henhold til gjeldende fordelingsnøkkel i samarbeidsavtalen mellom de berørte etatene, jf. tilsvarende bevilgning under kap. 3904, post 03. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 03, jf. nærmere omtale under denne inntektsposten og Forslag til vedtak II.

Kap. 3904 Brønnøysundregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Gebyrinntekter	401 039	397 800	413 000
02	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter	38 056	30 900	29 000
03	Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen	53 811	51 600	53 200
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	26		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 294		
17	Refusjon lærlinger	37		
18	Refusjon av sykepenger	6 646		
Sum kap. 3904		502 909	480 300	495 200

Post 01 Gebyrinntekter

Gebyrinntektene kommer fra flere registertjenester og informasjonsavgivelse, hjemlet i ulike lover og forskrifter, jf. omtale i Ot.prp. nr. 61 (2002–2003) og Ot.prp. nr. 55 (2006–2007). Det foreslås en bevilgning på 413 mill. kroner under posten.

Post 02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter

Bevilgningen benyttes til inntektsføring av refunderte midler hvor Brønnøysundregistrene påtar seg oppdrag for andre. Inntektene fra bl.a. Reservasjonsregisteret, Jegerregisteret og Lotteriregisteret og salg av kurs- og konsulenttjenester blir ført under posten. Det foreslås en bevilgning på 29 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Post 03 Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen

Det foreslås en inntektsbevilgning på 53,2 mill. kroner for refusjoner i forbindelse med samarbeidsprosjekter eller spesielle oppdrag knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen. Altinn sentralforvaltning (ASF) blir fakturert for alle utgifter knyttet til drift og driftsrelatert applikasjonsforvaltning. Utgiftene viderefaktureres til tjenesteeierne i henhold til gjeldende fordelingsnøkkel, jf. samarbeidsavtalen mellom de berørte etatene. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, post 22, jf. Forslag til vedtak II.

Øvrige inntekter

Brønnøysundregistrene posterer i tillegg inntekter fra Gebyrsentralen under kap. 3440 Politidirektoratet – politi og lensmannsetaten, post 07 Gebyrer – sivile gjøremål. Dette gjelder i hovedsak saker fra tingrettene, bl.a. tvangssalg av eiendom og adkomstdokumenter.

Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	127 562	151 350	169 000
21	Spesielle driftsutgifter	82 560	69 400	71 500
Sum kap. 0905		210 122	220 750	240 500

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 17. juni 2011 ble bevilgningen under post 01 økt med 17,666 mill. kroner, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norges geologiske undersøkelse (NGU) er et forvaltningsorgan som skal framskaffe og formidle kunnskap om Norges berggrunn, løsmasser, grunnvann og mineralressurser. NGU skal bidra til å dekke samfunnets behov for geologisk basis-kunnskap gjennom å etablere og drifte nasjonale databaser som gir informasjon om Norges geologi og geologiske ressurser.

NGU har hovedsete i Trondheim og et Nasjonalt borkjernerarkiv og prøvesenter på Løkken i Meldal kommune. Etaten disponerte 204 årsverk pr. 1. mars 2011. NGU har et internasjonalt fagmiljø med medarbeidere fra over 20 nasjoner. Nærmere 70 pst. av virksomheten finansieres med bevilgninger over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Resten av midlene tilføres gjennom bidrag fra samfinansieringsprosjekter og oppdrag. Oppdragene finansieres i sin helhet av oppdragsgiver. For samfinansieringsprosjekter deles utgiftene mellom NGU og samarbeidspartnerne. Dataene fra disse prosjektene skal inngå i de nasjonale databasene. NGU skal ikke engasjere seg i oppdragsvirksomhet i konkurranse med private firmaer. NGU kan imidlertid påta seg oppdrag på fagområder hvor kun NGU innehar spesialkompetanse.

NGUs virksomhetsidé er sammenfattet i begrepet «Geologi for samfunnet», og i strategisk plan for 2008–12 har NGU følgende hovedmål for sin virksomhet:

- bærekraftig verdiskaping fra geologiske ressurser
- økt bruk av geofaglig kunnskap i arealplanlegging og utbygging
- bedre kunnskap om landets oppbygging og geologiske prosesser
- effektiv forvaltning og formidling av geologiske data og kunnskap

Kjernevirksomheten til NGU kan deles inn i data-innsamling, bearbeiding og lagring i nasjonale databaser og formidling av geologiske data fra fastlandet, grunnfjellet og de øverste lag på kontinentalsokkelen. For kontinentalsokkelen er det en avklart arbeidsdeling med Oljedirektoratet. Inn-

samling av data skjer både ved egen kartlegging, ved kartlegging samfinansiert med andre offentlige etater, kommuner og bedrifter, og ved at data blir overført til NGU fra universiteter, industri og konsulentfirmaer. NGUs brede forskningskompetanse er viktig for å utvikle og kvalitetssikre innsamlings- og undersøkelsesmetoder. Høy fagkompetanse kombinert med effektiv databaseforvaltning er en forutsetning for at NGU skal kunne bidra med et godt geologisk kunnskapsgrunnlag til brukere i privat og offentlig sektor. Gjennom nettportaler distribueres data til næringsliv, offentlig forvaltning, grunneiere og allmennhet. Informasjonen bidrar til å gi et bedre beslutningsgrunnlag, bl.a. for arealplanlegging og ressursforvaltning. Den geologiske informasjonen har mange brukere, slik at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å samle dataene i nasjonale databaser. Databasen over landets mineralressurser er et viktig hjelpemiddel for den langsiktige forvaltning av mineralressursene på nasjonalt, fylkeskommunalt og kommunalt nivå.

Resultatrapport 2010 og prioriteringer 2012

I tråd med Nærings- og handelsdepartementets føringer har NGU økt innsatsen innen geologisk oversiktskartlegging og videreutvikling og drift av de nasjonale databasene for berggrunn, løsmasser, mineralressurser, grunnvann, maringeologi og geofysikk.

For å oppnå økt verdiskaping i bergindustrien framover er det nødvendig at nye forekomster kartlegges og klargjøres for produksjon. Det ble i 2010 tatt ut til sammen 85 mill. tonn mineralske råstoffer i Norge til en verdi av 10,8 mrd. kroner. Av dette utgjorde eksportverdien 6,6 mrd. kroner. Antall årsverk i norske mineralbedrifter er om lag 5 400.

Ved departementets oppfølging av NGUs virksomhet benyttes bl.a. særskilte styringsparametere slik som måltall og indikatorer som viser NGUs årlige produksjon og bruken og nytten av NGUs data.

Bærekraftig verdiskaping fra geologiske ressurser

Målsetting: NGU skal bidra til bærekraftig verdiskaping ved utnytting av landets ressurser av industrimineraler, metaller, energimineraler, byggeråstoffer, naturstein, grunnvann og grunnvarme.

Resultatrapport 2010

I Hedmark, Finnmark og Nord-Trøndelag er feltarbeidet knyttet til grus- og pukkkforekomster gjennomført i alle kommunene, og rapporteringen på nettet ble ferdig 1. tertial 2011. Arbeidet med forvaltningsplan for grus og pukkk for Ryfylke er videreført med berggrunnskartlegging. Gjennom de siste årene har NGU kartlagt mange aktuelle pukkkforekomster i kystsonen i Sør-Norge. Den samlede eksporten av pukkk fra Norge har økt og utgjorde i 2010 på 873 mill. kroner, mot 767 mill. kroner i 2009. NGU har undersøkt og vurdert flere forekomster av tørrmurstein, og det ligger til rette for at flere av disse blir satt i produksjon. Arbeidet med å kartlegge forekomster og synliggjøre muligheter for utvinning av metaller og industrimineraler i de tre nordligste fylkene har gått som planlagt. Basisinformasjon om norske karbonat-, kobber-, gull-, molybden- og nikkelforekomster er oppdatert på nettstedet www.prospecting.no med utgangspunkt i innsamlede data. Arbeidet med geofysisk kartlegging og tolkning av skorpestruktur og landsokkelsammenheng er videreført med en årsproduksjon som er den høyeste NGU har hatt. Det er gjennomført kartlegging av dypforvitring på land og kontinentalsokkelen der mer enn 100 meter tykk dypforvitring er kartlagt i Lofoten-Vesterålen-området.

Prioriteringer 2012

NGU skal prioritere arbeidet med oppdatering av pukkk- og grusdatabasen og tilrettelegge basisinformasjon om naturstein-, karbonat-, kobber-, gull-, molybden-, nikkel- og sjeldne metallforekomster for www.prospecting.no. Kartlegging og tolkning av landsokkelsammenheng med dypforvitring på land og kontinentalsokkel skal videreføres. Med bakgrunn i EUs vanndirektiv og vannressursloven skal den nasjonale grunnvannsdatabasen videreutvikles. Det femårige programmet med geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nord-Norge som ble startet opp i 2011, skal videreføres i 2012. Det settes av 25 mill. kroner til programmet. Formålet er å få fram geofysiske og geologiske grunnlagsdata som er en nødvendig basis for industrien for påvisning og utvikling av forekomster av metalliske og andre mineralske råstoffer. Programmet inngår i satsingen «Nye byggesteiner i nord. Neste trinn i Regjeringens nordområdestrategi» og er planlagt gjennomført i perioden 2011–15. Satsingen vil stimulere til økt prospektering i områdene. Dette øker mulighetene for å finne nye

drivverdige forekomster og derved grunnlag for næringsutvikling og verdiskaping.

Økt bruk av geofaglig kunnskap i arealplanlegging og utbygging

Målsetting: NGU skal bidra til at arealforvaltningen tar hensyn til geofaglig kunnskap knyttet til skredfare, forurensning og natur- og landskapsressurser. NGU skal også bidra til at kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av de marine områdene styrkes, og at metodene for forundersøkelser ved bygging av tunneler og fjellanlegg bedres.

Resultatrapport 2010

Samarbeidet med Havforskningsinstituttet (HI) og Statens kartverk Sjø om kartleggingsprogrammet Mareano ble videreført i samsvar med føringene i St.meld. nr. 8 (2005–2006) Om helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Kartleggingen i 2010 har gått som planlagt og i alt 16 000 km² ble kartlagt innenfor områdene Troms III, Nordland VI og «Nordkapptransektet» utenfor Finnmark. Samlet bevilgning til programmet for 2010 utgjorde 51,5 mill. kroner, derav 14 mill. kroner til NGU.

NGUs samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) og Oslo kommune om å utarbeide en mal for hvordan de største bykommunene kan lage aktsomhetskart for grunnforurensning ble ferdigstilt. Kartet er en viktig beslutningsstøtte og et nyttig verktøy i arealplanleggingen og byggesaksbehandlingen. NGUs arbeid med å forbedre forundersøkelsene for tunneler, i samarbeid med Statens vegvesen og Jernbanelverket, ble videreført.

Prioriteringer 2012

I samarbeid med Havforskningsinstituttet og Statens kartverk Sjø skal NGU videreføre Mareano-programmet i tråd med Regjeringens prioriteringer. Hovedvekten legges på å framstille havbunnskart og kart over forurensning som gjøres tilgjengelige på www.mareano.no. Dette vil øke kunnskapen om de norske havområdene i nord og dermed bidra til å sikre en helhetlig ressursforvaltning. Opprinnelig samlet bevilgning til Mareano-programmet for 2011 utgjorde 52,4 mill. kroner, derav 14,3 mill. kroner til NGU. Det ble gitt tilleggsbevilgninger på til sammen 44 mill. kroner til forsering av programmet og til oppstart av kartlegging i det tidligere omstridte område i Barents-

havet i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2011, hvorav 14,666 mill. kroner til NGU, jf. Prop. 120 S (2010–2011). Bevilgningen til Mareano-programmet foreslås økt med 36 mill. kroner for 2012 i forhold til saldert budsjett 2011. Samlet ramme for programmet i 2012 blir 88,4 mill. kroner, hvorav 26,47 mill. kroner over NGUs budsjett. Kartleggingen videreføres etter omforente faglige kriterier utviklet i samarbeid mellom fiskeri- og kystdepartementet, Miljøverndepartementet og olje- og energidepartementet. I samarbeid med Vegdirektoratet og Jernbaneverket skal NGU bidra til sikrere grunnlagsdata for planlegging og driving av tunneler. I samarbeid med Statens strålevern skal NGU vedlikeholde sin del av atomberedskapskapen og følge opp Regjeringens strategi for å redusere radoneksponeringen i Norge. NGU skal bidra med kunnskap om spredning av miljøgifter, inkl. forholdet mellom langtransporterte og lokale forurensningskilder i nordområdene. Skredfarekartleggingen vil bli videreført som oppdrag fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Bedre kunnskap om landets oppbygging og geologiske prosesser

Målsetting: NGU skal i samarbeid med nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer bidra til å utvikle den grunnleggende kunnskapen om landets oppbygging og geologiske prosesser. Basis-kartlegging av berggrunn og løsmasser danner grunnlaget for å vurdere potensialet for geologiske ressurser. Kunnskapen skal også bidra til å øke forståelsen av miljøtilstand, klimaendringer og andre naturprosesser som påvirker oss.

Resultatrapport 2010

NGU fortsatte den landsdekkende innsamlingen av referanseprøver av bergarter der målet var at 85 pst. av alle prøvene skulle vært samlet inn ved utgangen av året. På grunn av at boreriggen har vært delt med andre prosjekter er det blitt boret i færre lokaliteter enn planlagt. Det medfører at prosjektet vil strekke seg over noe lengre tid enn tidligere planlagt. Polarårsprosjektet Science Pub ble sluttført 1. tertial 2011. Prosjektet bidrar til å øke kunnskapen om prosessene som skjer i mellomistider og i istider. Det er gjennomført feltarbeid bl.a. i Oslo-regionen når det gjelder kartlegging og sammenstilling av berggrunnsdata. Arbeidet med å tilrettelegge tidligere utgitte løsmassekart til et digitalt format fortsatte i 2010.

Prioriteringer 2012

NGU skal fortsette innsamling av berggrunnsdata og sammenstille berggrunnskart, samt følge opp den landsdekkende innsamlingen og analyseringen av bergartsprøver. Kartlegging i de tre nordligste fylkene prioriteres. De nasjonale databasene for berggrunn og løsmasser skal videreutvikles. Løsmassekartleggingen skal videreføres. Som grunnlag for rekonstruksjoner av kontinentenes utbredelse gjennom geologisk tid, til bruk i petroleumsleting, vil det bli arbeidet videre med databasene for aldersdateringer og paleomagnetisme.

Effektiv forvaltning og formidling av geologiske data og kunnskap

Målsetting: NGU skal etablere, samordne, forvalte og formidle geologisk kunnskap ved hjelp av databaser og karttjenester på Internett. Tjenestene skal tilpasses brukernes behov.

Resultatrapport 2010

NGU har fortsatt videreutviklingen av www.ngu.no som sin viktigste kommunikasjonskanal, og antall besøk har økt med 18 pst. fra 2009 til 2010. Samordningen og forvaltningen av de nasjonale databasene inngår som en integrert del av Norge Digitalt. I samsvar med krav fra Norge Digitalt skal de digitale tjenester ha minst 98 pst. oppetid på dagtid på hverdager. NGU har holdt seg godt over dette kravet. Tilrettelegging av geofaglige produkter og tjenester for utvalgte kommuner og fylker er i gang gjennom utvikling av nettsidene «Min kommune» på www.ngu.no.

Prioriteringer 2012

NGU skal fortsette utviklingen av www.ngu.no for å sikre en effektiv formidling av geofaglige data og tjenester til brukerne, bl.a. mineralnæringen, kommuner og fylkeskommuner. De geofaglige data skal samordnes og forvaltes som en integrert del av Norge Digitalt. I tillegg skal NGU tilrettelegge for europeisk bruk av de nasjonale geologiske temadata og webtjenester som omfattes av EU-direktivet Infrastructure for Spatial Information in Europe (INSPIRE). NGUs arbeid internt med IKT-sikkerhet vil bli prioritert.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 169 mill. kroner til driftsutgifter. Av dette er 26,47 mill. kroner avsatt til Mareano-programmet, og 25 mill. kroner til programmet for geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nordland, Troms og Finnmark, som ble startet opp i 2011. Bevilgningen skal videre dekke lønnsutgifter, husleier, reiseutgifter, administrative fellesutgifter, investeringer og kostnader ved utvidelse av borkjernearkivet og prøvesenteret i Løkken og digitalisering av kartarkivet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Under denne posten føres utgifter til eksternt-finansierte prosjekter. Det skilles mellom oppdrag og samfinansieringsprosjekter. Det foreslås bevilget 71,5 mill. kroner. Tilsvarende beløp er ført opp som inntekter fra oppdrag og tilskudd til samfinansieringsprosjekter under kap. 3905, postene 01 og 02. Fullmakten til å overskride posten mot tilsvarende merinntekter foreslås videreført, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Oppdragsinntekter	26 038	31 100	28 500
02	Tilskudd til samfinansieringsprosjekter	56 618	38 300	43 000
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	146		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	587		
18	Refusjon av sykepenger	2 163		
	Sum kap. 3905	85 552	69 400	71 500

Post 01 Oppdragsinntekter

Her føres eksterne inntekter fra oppdrag. Det budsjetteres med 28,5 mill. kroner for 2012. Av dette utgjør bidrag fra NVE knyttet til kartlegging av skredfare det største enkeltprosjektet. De øvrige oppdragsinntektene ventes for det meste å komme fra oljeselskapene.

Post 02 Tilskudd til samfinansieringsprosjekter

Her føres bidrag fra eksterne deltakere til finansiering av samfinansieringsprosjekter. Det budsjetteres med 43 mill. kroner for 2012. De viktigste finansieringskildene er Norges forskningsråd, oljeselskaper, mineralindustrien, kommuner, fylkeskommuner, øvrige departementer og stats-etater.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til kap. 3905, postene 01 og 02, jf. omtale under kap. 905, post 21 og Forslag til vedtak II.

Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	13 320	16 800	16 800
30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	5 157	10 500	10 500
31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>		30 000	61 400
	Sum kap. 0906	18 477	57 300	88 700

Vedrørende 2011:

Ved St. vedt. 17. juni 2011 ble bevilgningen under post 01 redusert med 3 mill. kroner, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er statens fagetat for forvaltning og utnyttelse av mineralressursene i Norge og på Svalbard. Etaten har også kontor på Svalbard. Etaten disponerte 16 årsverk pr. 1. mars 2011 og er samlokalisert med Norges geologiske undersøkelse (NGU) i Trondheim.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard skal arbeide for at Norges mineralske ressurser forvaltes og utnyttes til beste for samfunnet. DMF skal bidra til å realisere Nærings- og handelsdepartementets overordnede mål innen geologi- og mineralressursforvaltning om å opprettholde og sikre grunnlaget for verdiskaping basert på en samfunnsmessig forsvarlig utvinning og foredling av mineraler.

Det er fastsatt følgende hovedmål for etatens utadrettede virksomhet:

- effektivt forvalte gitte fullmakter og være sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen
- arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning
- arbeide for økt verdiskaping i mineralnæringen
- arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Lovgrunnlaget for virksomheten er lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven). DMF tildeler undersøkelsesrett og utvinningsrett til mineralske ressurser som staten eier. Videre gir direktoratet driftskonsesjon for mineralvirksomhet på alle typer mineraler. DMF er fast høringsinstans i saker om mineralske ressurser etter plan- og bygningsloven. Etter regler om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven skal ansvarlig myndighet (kommunen) forelegge planprogrammer om massetak for DMF. Etaten har innsigelseskompetanse i plansaker som angår mineralske ressurser. Videre administrerer etaten en rekke miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver der staten har et ansvar.

På Svalbard er grunnlaget for DMFs virksomhet Bergverksordningen for Svalbard med utfyllende regler for petroleumsvirksomhet. DMF

utsteder mineraltillatelser og utgir oversikter over geologiske funn på Svalbard. Etter forskrift til lov om miljøvern på Svalbard skal planprogrammet i konsekvensutredninger som vedrører uttak og undersøkelser av mineralske ressurser forelegges DMF før endelig vedtak.

Bevilgning til virksomheten på Svalbard gis over eget budsjettkapittel i Svalbardbudsjettet. Det vises til bevilgningsforslag og nærmere omtale i Svalbardbudsjettets kap. 11 Bergmesteren.

Den nye mineralloven trådte i kraft 1. januar 2010. Loven medfører nye utfordringer og flere og økte arbeidsoppgaver for DMF. Det har vært nødvendig å etablere nye rutiner, samtidig som DMF har blitt pålagt flere oppgaver som følge av loven. DMF arbeider derfor aktivt med effektivisering og forenkling av arbeidsoppgaver samt med å tilpasse organisasjonen best mulig til de nye pålagte oppgaver etter mineralloven. Dette arbeidet har ført til at enkelte oppgaver, som tilsyn og sikringsarbeider, har hatt noe mindre omfang sammenliknet med tidligere år.

Resultatrapport 2010 og prioriteringer 2012

Det gis en samlet omtale av resultatrapportering, mål og strategier for virksomheten på fastlandet og på Svalbard. Departementet har vurdert etatens gjennomføring av de fastsatte mål og strategier for 2010 som tilfredsstillende.

Effektivt forvalte gitte fullmakter og være et sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen

Målsetting: Direktoratet skal på en effektiv og god måte forvalte oppgaver tillagt virksomheten i mineralloven, plan- og bygningsloven og Svalbardmiljøloven, og gjennom andre fullmakter og være fagorgan og høringsinstans i saker som berører mineralske ressurser.

*Resultatrapport 2010**Saksbehandling*

Antall mutingssøknader i 2010 var 235 mot 821 søknader i 2009. Årsaken til nedgangen har bl.a. sammenheng med at finanskrisen og økonomiske nedgangstider medvirket til mindre tilgang til risikokapital og redusert global mineralleting. I Finnmark ble det behandlet 48 søknader om undersøkelsesrett i 2010 mot 69 i 2009. Behandlingen av søknadene er forenklet ved at det ikke lenger er høring av søknader om undersøkelsesrett.

Det er behandlet en søknad om utvinningsrett (ut mål) i Finnmark.

DMF avga uttalelse til 80 reguleringsplaner, 58 kommuneplaner, 47 planprogram til kommuneplaner, 14 verneplaner, to konsesjonssøknader og 17 konsesjonssøknader med tilhørende melding eller konsekvensutredning i forbindelse med kraftutbygging. Det ble tildelt fire prøvedriftstillatelser og mottatt 17 søknader om driftskonsesjon. DMF mottok 11 søknader om godkjenning av bergteknisk ansvarlig, hvorav fem ble ferdigbehandlet 2010. DMF ga også en ekspropriasjonstillatelse til undersøkelse av grunneiers mineraler.

På Svalbard ble det ikke tildelt ut mål i 2010.

Oppfølging av forvaltningsansvaret for NHDs hjemfalte eiendommer

Etaten har fullmakt til å utføre oppgaver på vegne av departementet knyttet til forvaltning av de gruveeiendommer som er hjemfalt til staten. Fullmakten gjelder seks gruveområder og gruverom i ti områder. Dette er gruverom som departementet har beholdt etter hjemfall hvor grunnen er overdratt til andre. Det ble ikke gjennomført tiltak i 2010.

Prioriteringer 2012

DMF skal gi god service overfor brukerne og legge vekt på rask saksbehandling, og interne saksbehandlingsfrister skal overholdes. Indikator for måloppnåelse knyttes til prosentvis oppfyllelse av saksbehandlingsfristene.

Arbeidet med implementering av mineralloven for å tilpasse organisasjon og saksbehandling best mulig til det nye regelverket fortsetter i 2012. DMF skal videreføre samarbeidet med Sameetinget, og skal derigjennom bidra med kunnskap om forhold knyttet til mineralsk virksomhet, der særlig reindriften vil være en viktig målgruppe.

Arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning

Målsetting: DMF skal kartlegge avrenning av tungmetaller og utføre tiltak for å forhindre avrenningen fra nedlagte gruver i samsvar med krav fra forurensningsmyndighetene og sikre farlige gruveåpninger der staten står som eier eller har forvalteransvaret. Videre skal DMF arbeide for at miljøhensyn ivaretas under planlegging og drift av mineraluttak.

Resultatrapport 2010

Forurensningstiltak

Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i de gruveområdene med antatt størst risiko for forurensning. DMF har gjennomført tiltak i ni gruveområder. Kontrollmålinger viser at den betydelige reduksjonen av tungmetallavrenning av kopper og sink fra disse områdene i hovedsak er opprettholdt. DMF vurderer i samarbeid med Klif behovet for eventuelle ytterligere tiltak i områder hvor det har vært mineralutvinning.

I Sulitjelma viser målingene at utslippene fortsatt for høye sammenliknet med kravene fra Klif. Høsten 2010 sendte Klif et foreløpig varsel til departementet om pålegg om ytterligere undersøkelser for å søke å finne ut hvilke effekter dagens kopperkonsentrasjon har på miljøet. Departementet avventer endelig beslutning fra Klif om dette.

Klif har gitt Nærings- og handelsdepartementet pålegg om å iverksette forurensningsbegrensende tiltak ved Løkken Gruber i Meldal kommune. DMF har deretter på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet utredet mulige forurensningsbegrensende tiltak samt lagt fram en anbefaling om hva som bør iverksettes sammen med tiltaksplan og tidsplan. Departementets vurdering og anbefaling ble sammen med DMFs forslag til forurensningsbegrensende tiltak oversendt Klif i mai 2010. Klif sendte deretter forslaget på høring med høringsfrist i oktober 2010. Valg av endelig tiltaksløsning på Løkken vil være basert på en vurdering av miljømessige effekter, kostnader og konsekvenser for andre interesser og høringsinnspill.

På Røros har DMF etablert et fullskala våtmarksanlegg for rensing og utfelling av tungmetall. Så langt fungerer det etablerte våtmarksanlegget som forventet. Målinger viser reduksjon av metalltransporten i Orva sammenliknet med tidligere målinger.

Miljøverndepartementet har pålagt Nærings- og handelsdepartementet å redusere forurensningen fra gruveområdet i Folldal innen 2010. Målingene viser ingen endring i metalltransporten, og den ligger fortsatt over kravet fra forurensningsmyndighetene. Etter avtale med Klif er det utarbeidet en redegjørelse for og beskrivelse av hva som er gjort av tiltak/forsøk, resultatene av disse samt mulige nye tiltak. Redegjørelsen ble oversendt Klif i mars 2010. Klif sendte deretter saken på høring med høringsfrist i oktober 2010. Departementet avventer endelig beslutning om pålegg fra Klif.

Sikringstiltak

Det er igangsatt og ferdigstilt sikring av gruveåpninger i Kongsberg, Nome, Fauske og Holtålen kommuner.

Prioriteringer 2012

Regjeringen foreslår en bevilgning på 10,5 mill. kroner til sikrings- og miljøtiltak. DMF vil dermed være i stand til å gjennomføre påkrevde sikringsarbeider og å oppfylle Klifs krav om nye tiltak for å redusere tungmetallutslipp.

Departementet vil følge opp pålegget fra Klif på Løkken slik at arbeidene kan starte opp så snart som mulig. De totale kostnadene er estimert til 190 mill. kroner og med en stipulert tidsplan for gjennomføring på 43 uker. For 2012 foreslås en bevilgning på 61,4 mill. kroner til formålet og en fullmakt til å pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for inntil 190 mill. kroner videreføres, jf. Forslag til vedtak XI.

Når det gjelder Folldal, vil departementet følge opp Klifs beslutning når den foreligger. Oppfølging med oppstart og gjennomføring av arbeider i tråd med Klifs beslutning vil ha prioritet i 2012. Regjeringen vil komme tilbake med en nærmere konkretisering av tiltak og kostnader i Folldal på et senere tidspunkt.

Regjeringens mål på lengre sikt er at alle gruvemiljøer skal sikres tilstrekkelig, og at de negative miljøkonsekvensene av tidligere gruve-drift skal begrenses.

Arbeide for økt verdiskaping innen mineralnæringen

Målsetting: DMF skal bidra til å gi mineralnæringen i Norge hensiktsmessige rammevilkår. Det er en målsetting å sikre at uttak skjer på en bergmessig forsvarlig måte gjennom godkjenning av driftsplaner og ved å føre tilsyn med driften.

Resultatrapport 2010

Mineralloven gir DMF hjemmel til å føre tilsyn med all uttaksvirksomhet. Totalt 606 uttaksområder ble besøkt. Av disse var 376 uttaksområder som DMF tidligere ikke hadde hjemmel til å føre tilsyn med. DMF hadde befaring av 18 sikrings- og forurensningsobjekter. På Svalbard ble det gjennomført befaringer av undersøkelsesarbeider i St. Jonsfjorden og på Bassen, og CO₂-boring i Adventdalen. Det ble gjennomført befaringer i Svea og Gruve 7 og diverse sikringsobjekter i og

omkring Longyearbyen. Videre ble det foretatt målinger som bekreftet at det ikke var branngasser i Pyramiden. DMF og Arbeidstilsynet hadde felles befaring i Barentsburg, og det ble gitt klar-signal til at gruve-driften igangsettes igjen etter en brann for noen år siden.

Etaten deltar på vegne av Nærings- og handelsdepartementet i de internasjonale studiegruppene for nikkel og bly/sink, jf. omtale under kap. 900, post 70. Gruppene arbeider med alle aspekter ved utvinning, foredling og bruk av metaller og gjenvinningsproblematikk med særlig vekt på resirkulering av metaller. Dette er områder som norsk industri vil kunne dra nytte av. DMF har fremdeles ledervervet i nikkelgruppen og ledelsen av en komité i bly-/sinkgruppen.

Via nettportalen www.prospecting.no er data fra DMF om bergrettigheter integrert med geologiske data, kartgrunnlag og arealdisponeringer i et område. Dataene oppdateres ukentlig, og informasjonen gjøres enkelt tilgjengelig for brukerne. Portalen er bl.a. viktig for kommunene i deres arealplanarbeid og for næringens prospekteringsarbeid.

Prioriteringer 2012

DMF skal opprettholde innsatsen innenfor befarings- og tilsynsvirksomheten. Tilsyn av uttak som ikke har godkjente systemer etter plan- og bygningsloven, skal ha prioritet.

Arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Målsetting: Direktoratet skal være et kompetansesenter innenfor mineralområdet og utvikle kontaktnettet mellom næringen og offentlige etater, arbeide for at mineralressursene blir ivaretatt i plansammenheng og delta i utvalg, komiteer, undervisning m.v. Målsettingen er å få fram betydningen av bruken av mineraler i et moderne samfunn, sysselsettings- og verdiskapingspotensial i næringen og behovet for samfunnsmessig styring for å sikre en forsvarlig utnyttelse av ikke-fornybare ressurser.

Resultatrapport 2010

DMF utgir årlig sammen med NGU mineralstatistikk med nøkkeltall om næringen og mineralressurssituasjonen i Norge. Det er lagt til rette for elektronisk innrapportering fra bedriftene. Innrapporteringen gir også informasjon om driftsplan og grunnlaget for driften. Statistikken for 2009 ble

publisert juni 2010 og omfatter 1060 uttakssteder. Statistikken er forbedret ved at den omfatter 253 flere uttakssteder enn foregående år.

Prioriteringer 2012

DMF skal fortsatt arbeide for at landets mineralressurser blir synliggjort og tatt i betraktning i forbindelse med nærings- og arealplanlegging, bl.a. i kommunenes og fylkeskommunenes planarbeid etter plan- og bygningsloven.

DMF skal sammen med NGU og bransjen fortsette arbeidet med mineralstatistikken. DMF skal bygge videre på de positive erfaringene så langt, og sammen med NGU videreutvikle presentasjonen av statistikken.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 16,8 mill. kroner i driftsutgifter for Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Det gir rom for å øke bemanningen. På Svalbardbudsjettet for 2012 foreslås det i tillegg bevilget om lag 1,5 mill.

kroner under kap. 11 Bergmesteren, til drift av virksomheten på Svalbard.

Post 30 Sikrings- og miljøtiltak, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 10,5 mill. kroner. Dette er omtrent på samme nivå som de foregående år. Midlene vil bli brukt både til sikring av farlige gruveåpninger, til tiltak for å redusere forurensningen fra gamle gruveområder, vedlikehold og kontroll med tidligere gjennomførte forurensningstiltak. I tillegg vil deler av bevilgningen bli benyttet til arbeidet med nødvendige vedlikeholds- og sikringstiltak på gamle gruvebygninger som eies av Nærings- og handelsdepartementet.

Post 31 Miljøtiltak Løkken, kan overføres

Det foreslås bevilget på 61,4 mill. kroner til pålagte forurensningsbegrensende tiltak etter tidligere gruvevirksomhet på Løkken. I tillegg foreslås en fullmakt til å pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for inntil 190 mill. kroner til samme formål, jf. Forslag til vedtak XI.

Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelsen	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Leie av bergrettigheter og eiendommer	73	200	200
02	Behandlingsgebyrer	3 271	500	500
18	Refusjon av sykepenger	33		
	Sum kap. 3906	3 377	700	700

Post 01 Leie av bergrettigheter og eiendommer

Inntektene kommer fra leie av bergrettigheter og utleie av gruveeiendommer. For 2012 budsjetteres det med 0,2 mill. kroner. Det gjøres oppmerksom på at bortfeste av gruver til museale formål skjer vederlagsfritt, jf. Forslag til vedtak XIV.

Post 02 Behandlingsgebyrer

Inntektene kommer fra behandlingsgebyr for mutings- og utmålsøknader. For 2012 budsjetteres det med 0,5 mill. kroner.

Tidligere år har det vært budsjettert med inntekter på ca. 2 mill. kroner. Inntektene har dels vært knyttet til årsavgift og dels saksbehandlingsgebyr. I henhold til Finansdepartementets retningslinjer oppfyller ikke årsavgiften kriteriene for føring på ovennevnte budsjettkapittel og -post, og ble fra og med statsbudsjettet 2011 omdefinert til særavgift og budsjettert under kap. 5551 Avgift knyttet til mineralvirksomhet, post 70 Avgift knyttet til undersøkelses- og utvinningsrett av mineraler etter mineralloven.

For nærmere omtale av avgiften vises det til Prop. 1 LS (2011–2012) Skatter og avgifter 2012.

Kap. 907 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	318 650	310 700	
22	Flytteutgifter, <i>kan overføres</i>	4 362		
	Sum kap. 0907	323 012	310 700	

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Sjøfartsdirektoratet er organisert med et hovedkontor i Haugesund og 17 stasjoner fordelt på to regioner i Norge. Direktoratet disponerte 309 årsverk pr. 1. mars 2010, fordelt med 206 ansatte på hovedkontoret og 103 ved stasjonene.

Sjøfartsdirektoratet har i 2010 videreutviklet det nye kompetansesystemet KOMPIS. Direktoratet ble i 2010 tildelt Haugaland HMS sin arbeidsmiljøpris. Begrunnelsen for prisen var bl.a. at Sjøfartsdirektoratet bruker arbeidsmiljøarbeid for å skape gode vilkår for alle ansatte, men også for å skape rom for den kvalitet og effektivitet som er nødvendig for at etaten skal klare å gjennomføre oppgavene sine.

Fra 1. januar 2012 skal Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene slås sammen. Formålet med sammenslåingen er å etablere en felles en enhetlig sjøfartsadministrasjon som er godt rustet til å møte samfunnets krav til sikkerhet, miljø og service på skipsfartsområdet. Sammenslåingen av direktoratet og Skipsregistrene gis en nærmere omtale under kap. 910. Omtalen under kap. 907 omfatter resultatrapport for 2010.

Overordnet mål og hovedoppgaver 2010

Sjøfartsdirektoratets overordnede mål er å være en synlig og tydelig aktør for sjøsikkerhet i et rent miljø. Direktoratet er en sentral og viktig myndighetsaktør for utvikling av maritim virksomhet i Norge. Hovedoppgaven er å bidra til at skip kan seile, og at alle forhold knyttet til sikkerhet og miljø ivaretas på en betryggende måte. Regjeringens maritime strategi «Stø kurs» fra 2007 er bekreftet i Soria Moria II, og direktoratet skal være et effektivt og offensivt direktorat.

Resultatrapport 2010

En ny strategiplan for 2012–15 er under utarbeiding, og planen omhandler særlig dreiningen mot

et overordnet risikobasert tilsyn. Arbeidet har involvert alle direktoratets medarbeidere. I 2010 har det vært over 100 fartøyer i ordre på norske verft. Av denne ordremassen skal i overkant av 50 fartøyer leveres i 2011. Direktoratet har hatt fokus på utarbeiding og nye prosedyrer for sak og dokumentbehandling, og prosjektet «Klart språk» i 2010.

Direktoratet har også i 2010 hatt høy tilsynsaktivitet knyttet til norske og utenlandske skip, og revisjoner av klasseselskap, godkjente foretak og utdanningsinstitusjoner. Fokus på forebyggende arbeid er videre en sentral del av direktoratets virksomhet, samt regelverksutvikling både nasjonalt og internasjonalt. Direktoratets hovedkontor ble sertifisert som miljøfyrtårn i august 2010. For å bli sertifisert stilles bl.a. bransjekrav til miljøledelse.

Sjøfolks kompetanse og velferd

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal påse og medvirke til at sjøfolk på norske skip er godt kvalifiserte og har gode arbeids- og levevilkår.

På NIS- og NOR-registrerte skip var det til sammen sysselsatt 30 972 sjøfolk pr. 31. desember 2010. På skip registrert i Norsk Ordinært Register (NOR) var det 15 029 nordmenn og 1 202 utlendinger. På skip registrert i Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) var antallet 2 401 nordmenn og 12 340 utlendinger.

Sjøfartsdirektoratet har behandlet 18 154 saker knyttet til maritime personellsertifikater i 2010. Det ble utstedt 28 450 båtførerbevis. Direktoratet har i henhold til STCW-konvensjonen (The Convention of Standards of Training, Certification and Watch-keeping) og relevant EU-regelverk ført kontroll med at den maritime undervisningen oppfyller regelverket. STCW-konvensjonen ble revidert i 2010, og direktoratet bidro aktivt i det internasjonale revisjonsarbeidet. MLC 2006 (Maritime Labour Convention) er ikke trådt i kraft. Det er forventet at den trer i kraft i 2012. Direktoratet har

i 2010 fokusert på opplæring av inspektørene på stasjonene og saksbehandlere ved hovedkontoret i henhold til MLC 2006.

Velferdstjenesten overfor sjøfolk er opprettholdt. Direktoratet tilbyr aktuelle aviser på sju forskjellige destinasjoner i verden, og omleggingen til en elektronisk avistjeneste har fått gode tilbakemeldinger fra sjøfolkene.

Direktoratet har gjennomført kampanjen «Sikkerhet for fiskere» i samarbeid med næringen. Nettportalen yrkesfisker.no er lansert. Formålet er å bidra til lettere tilgang til sikkerhets- og regelverksinformasjon. Arbeidet med å redusere antallet grunnstøtinger i samarbeid med næringen er videreført. Antallet arbeidsulykker viser en fortsatt positiv utvikling.

Regjeringen har innført obligatorisk båtførerbevis for fritidsfartøyer og kjøreforbud. Kampanjen «33 gram er vekten av et liv» ble lansert i samarbeid med Redningsselskapet.

Trygge og sikre skip

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal medvirke til trygge og sikre skip.

Det har også i 2010 vært høy tilsynsaktivitet. Sjøfartsdirektoratet har gjennomført dokumentasjonskontroll i forbindelse med nybygg, ombygging og innflagging av skip. Det har vært gjennomført tilsyn, havnestatskontroll og periodiske kontroller. Direktoratet har hatt særlig fokus på uanmeldte tilsyn rettet mot mindre fiskefartøyer.

Ved utgangen av 2010 var det 3 330 kontrollpliktige norskregistrerte skip og flyttbare innretninger. 690 av disse skipene var delegert til de anerkjente classeselskapene. Dette er en liten økning fra 2009 hvor flåten bestod av 3 242 kontrollpliktige skip og flyttbare innretninger.

Aktivitetsnivået innenfor nybygg har vært på omtrent tilsvarende nivå som i 2009. En nedgang i innmeldte nybygg fører ikke til en tilsvarende nedgang i direktoratets aktivitet. I 2010 utførte direktoratet 2 109 sertifikatinspeksjoner, derav 34 byggetilsyn. I tillegg ble det utført 922 andre inspeksjoner. Direktoratet utførte til sammen 453 uanmeldte inspeksjoner på norske kontrollpliktige skip, og 171 uanmeldte inspeksjoner på fiskefartøyer.

Det ble tilbakeholdt 78 norskregistrerte skip. Dette er en nedgang fra 2009 og tilsvarer 17,2 pst. av de kontrollerte skipene.

Etter forpliktelsene i havnestatssamarbeidet Paris MoU (Paris Memorandum of Understanding) har Sjøfartsdirektoratet gjennomført til

sammen 793 inspeksjoner pr. 31. desember 2010. Dette er 31,3 pst. av gjennomsnittlig anløpstall de siste tre årene. Måltallet om å kontrollere 25 pst. av utenlandske skipsanløp til norske havner er dermed oppfylt. 19 skip ble tilbakeholdt på grunn av alvorlige mangler, mot 16 i 2009. Av norske skip som ble kontrollert i utenlandske havner, ble i alt 20 skip holdt tilbake (1,9 pst.). Dette er en nedgang på 9 skip i forhold til 2009.

Sjøfartsdirektoratet har gjennomført fem revisjoner mot classeselskap og godkjente foretak. I tillegg er det gjennomført revisjoner i henhold til ISM (International Safety Management Code) kodens krav.

Sjøfartsdirektoratets inspeksjons- og revisjonsvirksomhet er et sentralt virkemiddel for fortsatt å opprettholde en høy sikkerhetsstandard på norske skip.

Det ble totalt registrert 495 ulykker i 2010 fordelt på 246 personulykker og 249 skipsulykker. Dette er en svak nedgang fra 2009 (2 pst.). Nedgangen skyldes i stor grad færre registrerte arbeids-/personulykker. Direktoratet har hatt fokus på forebyggende arbeid og dialog med næringen for å redusere antall kontaktskader og grunnstøtinger. Årsaken til ulykker er sammensatte. Dette arbeidet vil ha fortsatt fokus i 2012. Direktoratet har fulgt opp anbefalingene i undersøkelseskomisjonens rapport etter forliset av Bourbon Dolphin i 2007. Direktoratets arbeid måltrettet for å forebygge ulykker. Det er nedsett en gruppe som særlig fokuserer på kontaktskader og grunnstøtinger relatert til kystflåten.

Sjøfartsdirektoratet har hjemmel til å utstede overtredelsesgebyr ved brudd på bestemmelser i skipssikkerhetsloven. Det ble i 2010 fattet vedtak i 49 av totalt varslet 74 saker.

Rent miljø

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal medvirke til et rent miljø

Sjøfartsdirektoratet har deltatt aktivt i det internasjonale arbeidet for å utvikle regelverk for å redusere utslipp fra norske skip i IMO FNs sjøfartsorganisasjon, herunder klimautslipp. Dette er et langsiktig arbeid som vil fortsette over flere år. Direktoratet har gjennomført inspeksjoner av norske og utenlandske skip. Det er også gjennomført inspeksjoner i samarbeid med Klif (Klima- og forurensningsdirektoratet) for å avdekke ulovlig føring, lasting og lossing. Inspeksjonene avdekket ingen ulovligheter.

Kap. 908 Skipsregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	18 514	18 600	
	Sum kap. 0908	18 514	18 600	

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Skipsregistrene består av Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) og Norsk Ordinært Skipsregister (NOR). NOR omfatter også Skipsbyggingsregisteret. Skipsregistrene disponerte 19 årsværk pr. 1. mars 2010. Virksomheten er lokalisert i Bergen. Registrenes virksomhet sikrer rettsvern for norske skip og rettigheter i norske skip. Registrene er et realregister, og tjener som ledd i den offentlige kontroll av norske skip og deres eierforhold. Skipsregistrenes *overordnede målsetting* er at registeret skal drives effektivt med høy grad av service overfor registerets brukere. For å nå målsettingen skal registrene:

- sikre korrekt registrering av skip og rettigheter i skip
- sikre oppdaterte registre
- yte god service
- drive aktiv markedsføring av NIS

Skipsregistrenes virksomhet påvirkes av markeds- og konjunkturmessige svinginger i skipsfartsnæringen og myndighetsbestemte rammevilkår.

Fra 1. januar 2012 slås Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene sammen. Formålet er å etablere en felles enhetlig sjøfartsadministrasjon som er godt rustet til å møte samfunnets krav til sikkerhet, miljø og service på skipsfartsområdet. Sammenslåingen av Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene gis en nærmere omtale under kap. 910. Omtalen under kap. 908 omfatter resultatrapport for 2010.

Resultatrapport 2010

Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS)

Det ble i 2010 registrert en nedgang i NIS med 15 skip fra 584 til 569 skip. Samtidig var antall nyregistreringer høyt, 100 mot 60 i 2009. Utflaging fra registeret økte i 2010, og det er slettet til sammen 115 skip. Registreringsoppgavene knyttet til NIS har hatt en økning sammenlignet med

2009. Dette skyldes større aktivitet både når det gjelder innflaging og utflaging.

Norsk Ordinært Skipsregister (NOR)

Økningen fra tidligere år har fortsatt i 2010. Ved utgangen av 2010 er det registrert 15 580 fartøyer med en samlet bruttotonnasje på 3 290 164, mot 14 192 skip i 2009. Totalt har NOR flåten økt med 9,8 pst. i 2010 mot 4,9 pst. i 2009. Registrering av fritidsfartøyer er den fartøystypen som har hatt størst økning.

Skipsbyggingsregisteret

Antall bygg som ble registrert i Skipsbyggingsregisteret har økt i 2010, fra 67 i 2009 til 83. Hovedvekten av registrerte bygg er for norske redere.

Sikre et korrekt og oppdatert register

Arbeidet med løpende samkjøring av data fra andre offentlige registre mot Skipsregistrene er videreført. Dette medvirker til at opplysningene i registrene er korrekte og oppdaterte. Skipsregistrenes kjerneoppgaver, registrering av skip og rettigheter i skip, tildeling av skipsnavn, IMO nummer (identifikasjonsnummer) og kjenningssignal, innhenting og kontroll av måldata fra fartøyer under 15 meter, kontroll av CE-dokumentasjon, samt utstedelse av CSR-dokumenter (registreringsopplysninger for skipene), har vært prioritert. Videre har registrene hatt fokus på informasjon til brukerne om registreringsplikt og rettsvern. Dette er en viktig del av arbeidet for å sikre at registeret er oppdatert.

Høy grad av service

Rask og korrekt saksbehandling bidrar til et effektivt register. Det er også en viktig konkurransefaktor i forhold til utenlandske registre. Målet om kort saksbehandlingstid er oppnådd. Skipsregistrene har etablert en vaktordning som

gir god tilgjengelighet, og ivaretar ufordringer knyttet til tidsforskjeller og kontakt mot utlandet.

Markedsføring av NIS (Norsk Internasjonalt Skipsregister)

Skipregistrene har arbeidet målrettet for å markedsføre NIS både nasjonalt og internasjonalt som et kvalitetsregister gjennom annonsering i nasjonale og internasjonale aviser og tidsskrifter. Skipsregistrene har i tillegg deltatt på Haugesundkonferansen, en viktig internasjonal skipsfartsmesse i Hellas, og holdt innlegg på Lloyd's Maritime Academics «Ship

Registration Seminar». Skipsregistrene har sammen med Nærings- og handelsdepartementet og Sjøfartsdirektoratet møtt myndigheter og representanter for næringen i Singapore.

Andre oppgaver

Skipsregistrene har videreført digitaliseringsprosjektet – prosjektet for elektronisk arkiv og elektronisk lagring av registerets dokumentarkiv. Digitaliseringen av NIS og Skipsbyggingsregisteret er ferdigstilt, mens arbeidet med NOR gjennomføres i 2011.

Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	1 519 207	1 646 600	1 600 000
	Sum kap. 0909	1 519 207	1 646 600	1 600 000

Tilstandsbeskrivelse og målsettinger

Målsetting: Tilskuddsordningen for tiltak for sysselsetting av sjøfolk skal sikre maritim kompetanse og rekruttering av norske sjøfolk og i tillegg bidra til at norske rederier gis konkurransedyktige rammevilkår i forhold til vilkårene i andre land.

Tilskuddsordningen omfatter:

- prosentvis tilskudd (9,3 eller 12 pst.) til skip i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS)
- nettolønnsordning for bemanningen som omfattes av skipenes alarminstruks på passasjerskip (ferger) i utenriksfart i NOR
- nettolønnsordning for skip i petroleumsvirksomhet (offshorefartøyer) i NOR
- nettolønnsordning for øvrige fartøyer i NOR (lasteskip, brønnbåter, passasjerskip og slepebåter)
- nettolønnsordning for sikkerhetsbemanningen på hurtigruteskip som betjener strekningen Bergen – Kirkenes.

Nettolønnsordningen innebærer at rederiene mottar refusjon tilsvarende summen av innbetalt inntektsskatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift for mannskap innenfor ordningen.

Sjøfartsdirektoratet forvalter ordningen på grunnlag av forskrift om forvaltning av tilskudd til

sysselsetting av sjøfolk og veiledninger fastsatt av Nærings- og handelsdepartementet.

Resultatrapport 2010

Tilskuddsordningen har bidratt til å sikre kompetanse og arbeidsplasser på norskregistrerte skip. Ved utgangen av 2010 var om lag 10 900 sjøfolk omfattet av ordningen, mens det i saldert budsjett 2010 var beregnet 10 500 refusjonsberettigede. Reduksjonen i tilskuddsutbetalingene i 2010 har i hovedsak kommet på offshorefartøyer i NOR.

Det forutsettes at rederier som omfattes av nettolønnsordningen deltar i tiltak for opplæring av sjøfolk, og innbetaler et beløp pr. ansatt pr. måned til et kompetansefond under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Fondsmidlene innkreves av stiftelsen og skal anvendes til kompetansehevings- og rekrutteringstiltak, og prosjekter innen helse, miljø og sikkerhet i de maritime næringene. I 2010 ble 68 mill. kroner disponert til tilskudd til rederier som har opplæringsstillinger. Videre ble 5,6 mill. kroner brukt til å nedbetale restlånet til skoleskipet Gann. 9,4 mill. kroner ble benyttet til rekrutteringskampanjer, opplæringsprosjekter og ulike HMS-tiltak. Det har vært en positiv utvikling i antall opplæringsstillinger i den perioden stiftelsen har gitt tilskudd, fra om lag 1 000 opplæringsplasser i 2004 til 2 465 ved utgangen av 2010.

Prioriteringer 2012

De maritime næringer er ett av de viktigste satsingsområdene i regjeringens aktive næringspolitikk. I Regjeringens maritime strategi følges dette opp med prioritering av økt satsing på maritim kompetanse, miljøvennlig skipsfart, nærskipsfart og maritim forskning og innovasjon.

Tilskuddsordningen skal bidra til å sikre kompetanse og arbeidsplasser og bidra til mer konkurransedyktige rammevilkår for norske skipsfartsnæringer. Tiltak for sysselsetting er et viktig virkemiddel for å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer.

Budsjettforslag 2012

Regjeringen vil gjennom gode rammevilkår fortsatt bidra til å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer. For å begrense ytterligere vekst for de samlede utgifter under refusjonsord-

ningen, ble det fra 1. juli 2008 innført en begrensning i refusjonsutbetaling pr. sysselsatt på 198 000 kroner pr. år, jf. St.prp. nr. 59 (2007–2008). Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet. Samme begrensning i utbetalingene gjelder i 2011, og foreslås videreført i statsbudsjettet for 2012. Det forutsettes at ordningens øvrige vilkår er oppfylt, bl.a. at rederier som omfattes av nettolønnsordningen innbetaler kr 500 pr. måned til kompetansefondet under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse.

Det legges til grunn at om lag 10 100 sjøfolk vil omfattes av ordningen i 2012. Bevilgningsbehovet anslås til 1 600 mill. kroner. Beløpsanslaget er usikkert og vil bl.a. avhenge av utviklingen i antallet og lønnsnivået for refusjonsberettigede sjøfolk under ordningen. Det foreslåtte bevilgningsbeløpet skal dekke utbetalinger av tilskudd for 6. termin 2011 (november–desember) og for 1.–5. termin 2012 (januar–oktober).

Kap. 910 (nytt) Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2012
		2010	Saldert budsjett 2011	
01	Driftsutgifter			332 050
	Sum kap. 0910			332 050

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Regjeringen har besluttet at Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene skal slås sammen fra 1. januar 2012. Formålet med sammenslåingen er å etablere en enhetlig sjøfartsadministrasjon som er godt rustet til å møte samfunnets krav til sikkerhet, miljø og service på skipsfartsområdet. Den nye etaten vil være lokalisert med et hovedkontor i Haugesund, 17 stasjoner fordelt på to regioner i Norge, en enhet for registrering av skip i Bergen og tre velferdsstasjoner i utlandet. Den nye sjøfartsadministrasjonen vil utføre til sammen om lag 326 årsverk. Sammenslåingen medfører ingen endring av Sjøfartsdirektoratets og Skipsregistrenes kjerneoppgaver.

Den nye sjøfartsadministrasjonen visjon er sammen for økt sjøsikkerhet i rent miljø. Etatens overordnede mål er høy sikkerhet for liv, helse, miljø og materielle verdier og å være et konkurransedyktig og attraktivt register.

Den nye sjøfartsadministrasjonen vil hete Sjøfartsdirektoratet. På engelsk vil navnet være «The Norwegian Maritime Authority».

Sjøfartsdirektoratet gjennomførte før sammenslåingen ble besluttet en strategiprosess for årene 2012 – 2015. Strategien stadfester direktoratets rolle som viktig og sentral for utviklingen av maritim virksomhet i Norge. Det vil i 2012 være nødvendig å gjennomgå mål og strategier for bedre å synliggjøre sammenslåingen mellom Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene.

Sjøfartsdirektoratet er underlagt Miljøverndepartementet i saker som gjelder forurensing fra skip og vern av det marine miljøet. Direktoratet samarbeider med og er rådgiver for Kystverket og bistår med skipsteknisk kompetanse under oljevernaksjoner. Sjøfartsdirektoratet bistår Petroleumstilsynet i håndhevingen av petroleumsloven på norsk sokkel og har prosjektsamarbeid med NORAD i bistanndssaker.

Prioriteringer 2012

Sjøfolks kompetanse og velferd

Målsetting: Påse og medvirke til at sjøfolk på norske skip er godt kvalifisert og har gode arbeids- og levevilkår.

Sjøfartsdirektoratet skal i 2012 delta aktivt i det internasjonale regelverksarbeidet i IMO, ILO og EU. Virksomheten skal fastsette bemanning på norske skip og føre tilsyn med sjøfolks arbeids- og levevilkår om bord.

Virksomheten skal føre kontroll med at maritim undervisning tilfredsstillende krav Norge har forpliktet seg til gjennom STCW-konvensjonen og EU-regelverket. Virksomheten skal utvikle brukervennlige og effektive løsninger for utstedelse og fornying av personellsertifikater. Videre skal virksomheten tilby en moderne og effektiv velferdstjeneste, som bidrar til gode levevilkår.

Sikre og miljøvennlige skip

Sjøfartsdirektoratet skal i 2012 delta aktivt i det internasjonale regelverksarbeidet i IMO, ILO, EU, og Paris MoU.

Det skal føres tilsyn med at norske og utenlandske skip og norske flyttbare innretninger tilfredsstillende gjeldende krav. Videreutviklingen av et risikobasert tilsyn skal være førende for virksomhetens arbeid.

Sjøfartsdirektoratet skal gjennomføre lov-pålagt tilsyn, dokumentkontroll og sertifisering. Revisjon og oppfølging av maritim virksomhet, herunder klaseselskap og godkjente foretak skal gjennomføres. Et viktig virkemiddel i det forebyggende arbeid er en videreutvikling av brukervennlige IT-løsninger for tilsyn og systematisering av funn ved tilsyn.

Sjøfartsdirektoratet skal være en pådriver for å redusere forurensing fra skip og være åpen for innovative tekniske og operasjonelle løsninger.

Korrekte og oppdaterte registre

Sjøfartsdirektoratet skal sørge for korrekte og oppdaterte registre, og rask og korrekt saksbehandling. Sjøfartsdirektoratet skal yte service overfor næringsdrivende, privatpersoner og offentlig myndigheter. Digitaliseringsprosjektet for elektronisk dokumentlagring og elektronisk rapportering skal ferdigstilles.

Klart, brukervennlig og lett tilgjengelig regelverk

Sjøfartsdirektoratet skal være en synlig og tydelig pådriver i det internasjonale regelverksarbeidet. Dette innebærer deltakelse i relevante organisasjoner som IMO, ILO, Paris MoU og EU. Virksomheten skal fortsette arbeidet med å restrukturere nasjonalt regelverk. Sjøfartsdirektoratet skal videreutvikle nettsiden og det er et mål at alt regelverk skal gjøres tilgjengelig på den nye hjemmesiden.

Kvalitet i alle ledd

Virksomhetens operative enheter skal ha et ISO-sertifisert kvalitetssystem. Sjøfartsdirektoratet skal ha fokus på kontinuerlig oppfølging, forbedring og effektivisering av tjenestene. Kunnskapsformidling er viktig i det forebyggende arbeid, og skal formidles i aktuelle fora. Medarbeidere skal ha fokus på å yte god service og være tilgjengelige. Virksomheten skal kommunisere på et klart og brukervennlig språk.

Godt omdømme og høy grad av service

Et godt omdømme er viktig for virksomhetens troverdighet som tilsynsmyndighet og realregister. Departementet og virksomheten skal i 2012 ha særlig fokus på å synliggjøre den nye sjøfartsadministrasjonen som en tydelige og troverdig tilsynsmyndighet, og opprettholde Skipsregistrenes gode omdømme. Dette krever en god og åpen dialog med brukerne. Den nye sjøfartsadministrasjonen skal videreføre arbeidet med å markedsføre Norge som et attraktivt vertsland for kvalitetsskipsfart. Et godt omdømme og høy grad av service er sentrale virkemidler for å være konkurransedyktig.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 332,05 mill. kroner for 2012. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter og andre ordinære driftsutgifter. Videre dekkes utgifter med å utstede maritime personellsertifikater.

Det foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 910, post 01 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3910, post 03, jf. Forslag til vedtak II

Kap. 3910 (nytt) Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2012
		2010	Saldert budsjett 2011	
01	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR			140 400
02	Maritime personellsertifikater			10 500
03	Diverse inntekter			5 000
04	Gebyrer for skip i NIS			42 500
05	Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt			5 200
	Sum kap. 3910			203 600

Post 01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR, og post 04 Gebyrer for skip i NIS

Skip i NOR (Norsk Ordinært Skipsregister) er i hovedsak underlagt kontroll av Sjøfartsdirektoratet. Gebyrene gir ikke full dekning for kontrollutgiftene. Gebyrene for skip i NIS (Norsk Internasjonalt Skipsregister) skal minst dekke virksomhetens kontrollutgifter og i tillegg norsk bidrag til IMO (FNs sjøfartsorganisasjon), og andre utgifter knyttet til IMO-arbeidet. Gebyrene skal også dekke registrering av skip i NIS, NOR og Skipsbyggingsregisteret.

Det foreslås en bevilgning på 140,4 mill. kroner under post 01 og 42,5 mill. kroner under post 04.

Post 02 Maritime personellsertifikater

Det foreslås en bevilgning på 10,5 mill. kroner for 2012.

Post 03 Diverse inntekter

Posten omfatter refusjoner for oppdrag fra Petroleumstilsynet og Kystverket, og i tillegg diverse inntekter fra velferdsordningen. For 2012 budsjetteres det med 5 mill. kroner, hvorav om lag 4 mill. kroner er knyttet til velferdstiltak. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til kap. 910, post 01, jf. omtale under kap. 910 og Forslag til vedtak II.

Post 05 Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt

Det foreslås en bevilgning på 5,2 mill. kroner for 2012. Det understrekes at anslaget er usikkert. På bakgrunn av bestemmelse i skipssikkerhetsloven har Sjøfartsdirektoratet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på loven, jf. omtale i Prop. 48 S (2009–2010). Sjøfartsdirektoratet har hjemmel i skipssikkerhetsloven § 50 til å ilegge tvangsmulkt. Tvangsmulkt kan ilegges dersom pålegg ikke er innfridd innen den pålagte fristen som er gitt i vedtaket.

Kap. 913 Standardisering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2012
		2010	Saldert budsjett 2011	
70	Tilskudd	30 500	28 000	28 000
	Sum kap. 0913	30 500	28 000	28 000

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Standardisering innebærer utarbeiding av krav og spesifikasjoner til varer, tjenester og prosesser. Målet er å oppnå praktiske og økonomiske for-

del. I tillegg bidrar standardisering til å fjerne tekniske handelshindringer. Standard Norge er en nøytral og uavhengig privat organisasjon rettet mot næringsliv, forvaltning, arbeidsliv og forbrukere. Standard Norge fastsetter norske og inter-

nasjonale standarder som Norsk Standard og er medlem av den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN. Standard Norge har 75 ansatte.

Standard Norges arbeid blir hovedsakelig finansiert ved bidrag fra offentlige og private interessenter, royalty fra salg av standarder, medlemsavgifter og tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Departementets styring og forvaltning av tilskuddet er kun knyttet til departementets formål med tilskuddet.

Tilskuddet til Standard Norge bidrar til å opprettholde en nasjonal infrastruktur for standardiseringsarbeid i Norge. Hovedformålet med tilskuddet er å ivareta norske næringslivsinteresser i standardiseringsarbeidet. Dette gjøres ved at man søker å ivareta norske bedrifters tekniske løsninger ved utarbeidelsen av europeiske og globale standarder, slik at norske produkter lettere får adgang til internasjonale markeder.

Bruk av europeiske standarder bidrar positivt til den økonomiske utviklingen i Europa. Samtidig skal europeiske standarder bidra til at hensyn til helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt. Det er derfor et nært og forpliktende samarbeid mellom Europakommisjonen og EFTA-sekretariatet på den ene siden og de europeiske standardiseringsorganisasjonene på den andre. Standard Norge fastsetter europeiske harmoniserte standarder som Norsk Standard og notifiserer utarbeidelsen av nasjonale standarder til EFTAs overvåkingsorgan ESA og Europakommisjonen via CEN.

Resultatrapport 2010 og prioriteringer 2012

Formålet med det statlige tilskuddet er at Standard Norge skal sikre en effektiv infrastruktur for standardiseringsarbeidet i Norge og ivareta norske næringslivsinteresser i nasjonalt og internasjonalt standardiseringsarbeid.

Resultatrapport 2010

Det ble fastsatt 1 110 nye standarder, hvorav de fleste var basert på felles vedtatte europeiske standarder. Dette er 301 færre standarder enn i 2009. En tredjedel av de europeiske standardene var basert på internasjonale standarder. Dette bidrar betydelig til handelsforenkling i et stort europeisk marked. 253 av de nye standardene var harmoniserte standarder, dvs. standarder som er utarbeidet for å dokumentere samsvar med krav i EU-direktiver. 15 nasjonale forslag til standarder ble notifisert til EU gjennom CEN. Disse standardene

dekker spesifikke nasjonale behov som ikke omfattes av europeiske eller internasjonale standarder. 12 ISO-standarder ble implementert som Norsk Standard. Antallet nye standarder varierer av ulike årsaker fra år til år. Da en stor andel av standardene som fastsettes i løpet av et år er basert på vedtatte europeiske standarder, vil aktivitetsnivået i Europa påvirke antallet standarder som fastsettes av Standard Norge. En rekke harmoniserte standarder er modne for revisjon.

Standard Norge arrangerte generalforsamling i ISO i 2010. 356 delegater fra 127 land deltok på generalforsamlingen. I tilknytning til generalforsamlingen ble det også arrangert en konferanse om bruk av IT i helsesektoren. Arrangementet har bidratt til å profilere standardisering nasjonalt og Standard Norge internasjonalt.

Standard Norge har deltatt aktivt i utviklingen av en internasjonal standard for samfunnsansvar. Standarden gir veiledning om underliggende prinsipper for samfunnsansvar og hvordan samfunnsansvarlig atferd kan integreres i en organisasjon. Standarden er ment å være til nytte for private og offentlige organisasjoner.

Standard Norge har i samarbeid med de øvrige nordiske standardiseringsorganisasjonene gjennomført et prosjekt om standarder og innovasjon. Resultatet ble en veileder rettet mot de nordiske standardiseringsorganisasjonene. Arbeid med innføring av felles europeiske prosjekteringsstandarder for konstruksjoner (Eurokoder) ble slutført i 2010. Slike standarder vil bedre norske rådgivningsselskapers tilgang til det europeiske markedet på dette feltet.

Standard Norge utarbeidet i 2008 Nasjonal Standardiseringsstrategi i samarbeid med mange interessenter. Standard Norge har hovedansvar for oppfølging av strategien. I 2010 har organisasjonen fokusert på tiltak for å tilrettelegge standarder for små og mellomstore bedrifter og nordisk samarbeid om tjenestestandardisering.

Standard Norge har deltatt aktivt i arbeidet med utarbeidelse av en internasjonal standard for kvantifisering og kommunikasjon av produkters klimaspør. Arbeidet foregår i ISO og i en norsk speilkomité. Norsk næringsliv er bredt representert i dette arbeidet. Departementet er tilfreds med at Standard Norge har deltatt aktivt i CENs sertifiseringskomité. Standard Norge er dermed sentralt plassert for å være en pådriver for felles europeiske merkeordninger. I dag er de ulike nasjonale merkeordningene årsak til et fragmentert indre marked for mange produkter.

Etter departementets vurdering er Standard Norges måloppnåelse for det statlige tilskuddet i

2010 tilfredsstillende. Standard Norge har sikret en effektiv infrastruktur for standardiseringsarbeidet i Norge og ivaretatt norske næringslivsinteresser internasjonalt og nasjonalt.

Prioriteringer 2012

Standard Norge skal innenfor rammen av det statlige tilskuddet bidra til å dekke det offentlige og næringslivets behov for standarder på en effektiv måte, og skal arbeide videre med å fastsette euro-

peiske harmoniserte standarder, notifisere utarbeidelse av nasjonale standarder og overvåke internasjonalt standardiseringsarbeid. Standard Norge skal fortsette oppfølgingen av Nasjonal Standardiseringsstrategi på områder av betydning for norsk næringsliv og verdiskaping.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås bevilget 28 mill. kroner til standardiseringsarbeidet i 2012.

Programkategori 17.20 Forskning, innovasjon og internasjonalisering

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
920	Norges forskningsråd	1 327 000	1 337 000	1 360 000	1,7
922	Romvirksomhet	736 676	682 120	661 100	-3,1
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	40 853	40 000	35 000	-12,5
929	Norsk Designråd	36 000	36 000	36 800	2,2
934	Internasjonaliseringstiltak	391 773	436 000	462 000	6,0
937	Svalbard Reiseliv AS	2 100	2 100	2 100	0,0
2421	Innovasjon Norge	48 642 888	45 174 200	45 075 700	-0,2
2426	SIVA SF	302 700	193 600	99 500	-48,6
2460	Garanti-instituttet for eksportkreditt	10 000			
	Sum kategori 17.20	51 489 990	47 901 020	47 732 200	-0,4

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-29	Driftsutgifter	13 266	13 000	13 000	0,0
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 852 150	1 875 700	1 643 400	-12,4
70-89	Overføringer til andre	2 454 574	2 157 320	2 420 800	12,2
90-99	Lånetransaksjoner	47 170 000	43 855 000	43 655 000	-0,5
	Sum kategori 17.20	51 489 990	47 901 020	47 732 200	-0,4

Økt globalisering fører til at varer, tjenester og kapital flyter lettere over landegrensene. Ny kunnskap og nye forskningsresultater med relevans for Norge og norske bedrifter utvikles i dag i mange land og på andre steder enn hvor det tradisjonelt har vært etablert forskningssamarbeid. Hensynet til en bærekraftig utvikling krever nye løsninger og utvikling av ny teknologi både nasjonalt og globalt. Et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv er avgjørende dersom vi skal kunne møte disse utfordringene. De varer og tjenester som utvikles,

må være mer attraktive, lønnsomme og miljøvennlige enn eksisterende produkter. Det offentlige virkemiddelapparatet skal være en medspiller i næringslivets nyskappingsarbeid og medvirke til at ideer og initiativer resulterer i framtidig lønnsom næringsvirksomhet.

De offentlige virkemiddelaktørene tilbyr norske bedrifter hjelp i forsknings- og idéfasen, i utviklingsarbeid, ved markedsintroduksjon og i vekstfasen, både nasjonalt og internasjonalt. Tilbudet omfatter bl.a. rådgivning og kompetanse,

finansiering, profilering, garantier og nettverks-tilbud.

Offentlig finansiering av forskning skal sikre at det utføres både tilstrekkelig grunnleggende forskning, så vel som mer næringsrelevant forskning og utvikling (FoU). En god kunnskapsinfrastruktur i form av universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter bidrar både til utviklingen av næringsrelevant kunnskap og forskning og tilgang på arbeidskraft med høy kompetanse. Videre sikres næringslivet gode samarbeidspartnere og tilstrømming av forskningsbaserte ideer.

Nærings- og handelsdepartementets støtte til næringsrelevant forskning og anvendt FoU kanaliseres gjennom bevilgninger til programmer og ordninger i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Norsk Romsenter. Midlene skal bidra til at næringslivet styrker sin egen forskningsinnsats og i større grad kan nyttiggjøre seg den store mengden forskningsbasert kunnskap som blir utviklet i Norge og i resten av verden. Støtten er innrettet med sikte på å ha utløsende effekt, dvs. at bedriftene skal stimuleres til å gjennomføre mer FoU enn det offentlige bidraget isolert sett skulle tilsi.

Norges forskningsråd er det viktigste organet for departementets støtte til næringsrelevant forskning. Den største delen av departementets midler til Forskningsrådet går til medfinansiering av forskningsprosjekter som er styrt av næringslivet selv. Midlene omfatter også støtte til forskningsinfrastruktur, kommersialisering av forskningsresultater, tiltak for å sikre god samhandling mellom næringsliv og kunnskapsleverandører og deltakelse i internasjonalt, næringsrelevant forskningssamarbeid.

Innovasjon Norge forvalter mange av regjeringens innovasjonsvirkemidler og er en viktig aktør og tilrettelegger både nasjonalt og regionalt. Selskapet skal legge til rette for omstilling og vekst i bedrifter over hele landet. Selskapet har et utstrakt samarbeid med andre virkemiddelaktører, noe som innebærer at næringslivet tilbys én dør inn til hele bredden av næringsrettede virkemidler. Sammen med SIVA (Selskapet for industrivekst) og Norges forskningsråd er Innovasjon Norge en sentral nettverksaktør med en rekke aktiviteter som skal stimulere til samhandling mellom næringsliv, FoU-miljøer, investeringsmiljøer og offentlig sektor. For å sikre at potensialet som ligger i god design utnyttes, satses det også på design både i Innovasjon Norge og gjennom bevilgningen til Norsk Designråd.

Tilgang på kompetent kapital spiller en nøkkelrolle når det gjelder innovasjon og verdiskaping i næringslivet. Det offentlige virkemiddelapparatet bidrar gjennom en rekke virkemidler med kapital på et tidlig stadium i bedriftenes utvikling. Dette skjer både gjennom stipend, tilskudd, egenkapital, garantier og ulike typer lån. Innovasjon Norge er en viktig aktør som forvalter mange av disse kapitalvirkemidlene. For å lykkes i den internasjonale konkurransen er det i tillegg behov for konkurransedyktige finansierings-, garanti- og forsikringsordninger ved eksport. Ordningene i Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) og støtte ved kapitalvareeksport forvaltet av Eksportfinans skal gi norsk næringsliv tilgang på eksportfinansiering på tilsvarende vilkår som utenlandske konkurrenter.

Kap. 920 Norges forskningsråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
50	Tilskudd	1 327 000	1 337 000	1 360 000
	Sum kap. 0920	1 327 000	1 337 000	1 360 000

Virksomhetsbeskrivelse og tilstandsvurdering

Norges forskningsråd (Forskningsrådet) er den sentrale virkemiddelaktøren for gjennomføring av regjeringens forskningspolitikk. Forskningsrådets ansvarsområde dekker stort sett alle fagområder og Forskningsrådet har et bredt spekter av virkemidler innenfor grunnforskning, nærings-

rettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater. Forskningsrådet har i hovedsak tre roller: Det er myndighetenes sentrale forskningspolitiske rådgiver. Forskningsrådet har videre en operatørrolle knyttet til finansiering av forskning, organisering av forskningsprogrammer, utvikling av virkemidler, evaluering og formidling av forskningsresultater og fremme av

internasjonalt forskningssamarbeid. Dessuten representerer Forskningsrådet en viktig møteplass for aktører i det norske forskningssystemet, offentlig forvaltning, næringsliv og allmenheten. Norges forskningsråd er organisert som et nettobudsjettert forvaltningsorgan og er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet. Forskningsrådet mottar bevilgninger over 16 departementers budsjetter, hvorav bevilgningen over Nærings- og handelsdepartementets (NHDs) budsjett er den nest største.

Forskning og utvikling er en av de viktigste drivkreftene for økonomisk vekst, verdiskaping og samfunnsutvikling. Økt internasjonal konkurranse og økt internasjonalt samarbeid bidrar til økt nyskaping og produktutvikling på områder hvor de enkelte land har naturgitte, historiske eller andre fortrinn. Globaliseringen forsterker den teknologiske og industrielle spesialiseringen land imellom. Samtidig blir produkter og produksjonsprosesser stadig mer komplekse, noe som gjør landene mer og mer avhengig av hverandres kompetanse og ressurser.

Offentlige virkemidler for støtte av forskningsaktivitet må både evne å styrke forskning på områder hvor Norge har etablerte fortrinn, og understøtte nye ideer og forskningsresultater på områder hvor norske forskningsmiljøer eller bedrifter er i oppstartsfasen. Åpen konkurranse om forskningsmidler bidrar til at prosjekter med høy forskningskvalitet og betydelig verdiskapingspotensial mottar offentlig støtte uavhengig av hvilket tematiske område de befinner seg innenfor. Samtidig bidrar støtte til forskning innenfor prioriterte tematiske områder til at etablerte næringsmessige fortrinn styrkes, og at nye materialiseres på områder hvor potensialet for dette er til stede. Et eksempel på førstnevnte er Regjeringens satsing på maritim forskning og teknologiutvikling. Eksempler på sistnevnte er satsingen på miljøteknologi og på ny fornybar energiteknologi.

Brede satsinger på generiske teknologiområder, slik som nanoteknologi, bioteknologi og informasjons- og kommunikasjonsteknologi, danner et kunnskapsmessig fundament for ytterligere forskning, utvikling og innovasjon i et bredt spekter av næringer som bygger på, og anvender, disse generiske teknologiene.

Egenutført FoU er viktig for bedriftenes produktivitet og konkurranseevne. Gjennom oppbygging av egen, spesialisert FoU-kapasitet styrker bedriftene sin evne til å identifisere og nyttiggjøre seg teknologi utviklet av andre og til å inngå i samarbeidskonstellasjoner med andre bedrifter og forskningsmiljøer.

I tillegg til å stimulere næringslivets egen FoU-innsats har det offentlige en rolle med å legge til rette for et velfungerende FoU-system som er tilstrekkelig relevant for norsk næringsliv, bl.a. en kompetent norsk instituttsektor som kan sikre næringslivet tilgang på ny kunnskap som utvikles i de akademiske kunnskapsmiljøene nasjonalt og internasjonalt. 99 pst. av kunnskapsproduksjonen skjer i utlandet, og både instituttsektorens og næringslivets egen deltakelse i internasjonalt samarbeid er avgjørende for å sikre tilstrekkelig relevans av de produkter som utvikles i Norge i en global konkurransesituasjon. Utover dette er et velfungerende samarbeid mellom næringsliv og universitets- og høyskolesektoren viktig for at den nasjonale forskningsinnsatsen skal bære frukter i form av verdiskaping og næringsutvikling, gjennom kommersialisering av næringsrelevante FoU-resultater som utvikles innenfor de akademiske miljøene.

Mål for forskningspolitikken og departementets tilskudd

Det er utviklet en felles målstruktur og mål- og resultatstyringssystem (MRS) for departementenes tildelinger til Forskningsrådet. Målene i St.meld. nr. 30 (2008–2009) Klima for forskning (forskningsmeldingen), og Forskningsrådets egne målsettinger utgjør de samlede målsettingene for forskningspolitikken. MRS-systemet består av ett overordnet mål:

Forskningsrådet skal bidra til at Norge utvikler seg som kunnskapssamfunn. Norge skal være blant de fremste når det gjelder å utvikle, dele og ta i bruk ny kunnskap. Forskningen skal framskaffe kunnskap som kan øke verdiskaping og velferd, svare på samfunnsutfordringene og utvide grensene for vår erkjennelse.

Det overordnede målet er operasjonalisert i tre tilhørende hovedmål for NHDs tilskudd:

- Mål 1: Økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet.
- Mål 2: God ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet.
- Mål 3: Forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet.

NHD er opptatt av at Forskningsrådet skal bidra til å utvikle et kunnskapsbasert næringsliv gjennom bruk av relevante virkemidler og legger vekt på at midlene skal utløse økt FoU-innsats i næringslivet. Forskningsrådet skal bidra til kon-

sentrasjon av ressurser rundt den beste forskningen, og vurdere hvordan næringslivet og offentlige aktører i samarbeid kan forsterke og utvikle nasjonale prioriteringer i lys av internasjonal forskning og muligheten for bilateralt og multilateralt forskningssamarbeid.

Post 50 Tilskudd

Hovedprioriteringer og tiltak over departementets budsjett i 2012

Verdiskaping danner grunnlag for samfunnets velferd. I Regjeringens siste forskningsmelding ble målene for forskningsbevilgningene fastsatt. Den overordnede målsettingen med Nærings- og handelsdepartementets tilskudd til Forskningsrådet er at midlene skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, gjennom utvikling av et mer kunnskapsbasert næringsliv.

For å nå departementets overordnede mål legger departementet vekt på at følgende tiltak skal prioriteres:

- Tiltak for å stimulere til økt FoU-innsats i næringslivet. Offentlige midler skal bidra til utvikling og gjennomføring av forskningsprosjekter med høy samfunnsøkonomisk avkastning.
- Tiltak for deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid. Mer enn 99 pst. av verdens forskning skjer utenfor Norges grenser. Norske forskningsmiljøer må gjennom internasjonalt samarbeid møte og utfordres av sterke FoU-miljøer og hente hjem kunnskap utviklet utenfor landets grenser.
- Tiltak for å sikre relevant forskningsinfrastruktur. Forskningsinstituttene skal bidra til å dekke behovet for anvendbar kunnskap i både næringsliv og offentlig forvaltning. Det er viktig å sikre god kvalitet på instituttene leveranser og sikre instituttene gode rammevilkår for å delta i internasjonale forskningsprosjekter.
- Tiltak for kommersialisering av forskningsresultater og mer samarbeid i forskningssystemet. Næringslivet må være dyktige til å ta i bruk ny teknologi og kunnskap. Det er viktig at næringslivet samarbeider med forskningsmiljøer og myndigheter for å bidra til verdiskaping basert på ny teknologi.

Satsingen på næringsrelevant forskning gjennom Norges forskningsråd foreslås økt til 1 360 mill. kroner for 2012, en økning på 23 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2011. Hovedmålsettingen med tildelingen er å styrke utviklingen av et mer kunnskapsbasert næringsliv. I budsjettforslaget for 2012 foreslås det å styrke bevilgningen til næringsrelevant forskning på strategisk viktige og nasjonalt prioriterte områder, som bioteknologi og nanoteknologi, som hver foreslås økt med 4,5 mill. kroner. Videre foreslås tildelingen til kommersialisering av forskningsresultater økt med 10 mill. kroner og administrasjon av Skattefunnordningen styrket med 3 mill. kroner. Det legges vekt på fortsatt å prioritere generelle virkemidler som er rettet inn mot bredden av norsk næringsliv, som BIA-ordningen og ordningen med nærings-ph.d. Tildeling til BIA-programmet muliggjør en betydelig utlysning i 2012.

NHDs tilskudd vil bidra til å sikre utlysninger innenfor flere programområder i 2012.

Midlene fra NHD foreslås fordelt slik i 2012:

Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2010	Fordeling 2011	Forslag 2012
Tilskudd til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid	773 650 ¹	782 850 ²	790 850
Tilskudd til institutter og annen infrastruktur	383 500	398 300	400 300
Tilskudd til kommersialisering og nettverkstiltak	110 350	116 350	126 350
Tilskudd til andre tiltak	39 500	39 500	42 500
Sum	1 307 000	1 337 000	1 360 000

¹ I 2010 fordelt på henholdsvis underpost 50.1 Programmer 697,95 mill. kroner og 50.4 Internasjonalt samarbeid 75,7 mill. kroner.

² I 2011 fordelt på henholdsvis underpost 50.1 Programmer 702,95 mill. kroner og 50.4 Internasjonalt samarbeid 79,9 mill. kroner.

Tilskudd til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid

Formålet med Nærings- og handelsdepartementets tildeling til Forskningsrådets forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid er å stimulere til kunnskapsbasert næringsutvikling og økt FoU-innsats i næringslivet. Disse midlene bidrar særlig til mål 1 i mål- og resultatsystemet for Forskningsrådet. En betydelig del av prosjektene som mottar midler via denne posten, er brukerstyrte, noe som innebærer at næringslivets forskningsbehov står sentralt når det gjelder innretning og valg av forskningstema.

Forskningsprogrammene deles i generelle og tematiske virkemidler. De generelle virkemidlene skal sikre støtte til de beste prosjektene uansett bransjetilhørighet, med unntak av de områdene som dekkes av tematisk rettede programmer. De tematiske virkemidlene består av programmer rettet mot prioriterte tematiske og teknologiske områder. Særlig er disse virkemidlene rettet mot næringer og teknologiområder der Norge har spesielle fortrinn eller der Regjeringen har ønsket å prioritere et område fordi det foreligger særlige behov eller et spesielt potensial for verdiskaping.

Styrking av både kvaliteten og relevansen i norsk forskning er primære mål for satsingen på internasjonalt forskningssamarbeid. Internasjonalt forskningssamarbeid gir tilgang til ny kun-

skap, etablerte internasjonale kunnskapsnettverk og muligheter for innpass på nye markeder. Internasjonalisering gis derfor høy prioritet i forskningspolitikken og innebærer en satsing både på multilateralt og bilateralt samarbeid. Målet med tildelingene er å sikre en bred deltakelse fra norske forskningsmiljøer og bedrifter i slikt samarbeid.

Fra 2011 har Forskningsrådet endret administrasjonen av og systemet for finansiering av de internasjonale forskningsprogrammene som Norge deltar i. Dette innebærer at de generelle programmene i Forskningsrådet innehar et hovedansvar for finansiering av internasjonalt forskningssamarbeid på egne områder, og at midler som kun har hatt som formål å stimulere til internasjonalt forskningssamarbeid, reduseres tilsvarende. Hensikten med dette er at de beste forskningsprosjektene skal få støtte uavhengig av om de har nasjonale eller internasjonale partnere, og at internasjonalt samarbeid integreres bedre i Forskningsrådets vurderinger hva gjelder støtteverdige prosjekter. Fra 2012 vil derfor tilskuddet til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid i Forskningsrådet gis som en samlet tilskuddsbevilgning over NHDs budsjett.

Midlene til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid foreslås fordelt slik:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2010	Fordeling 2011	Forslag 2012
Forskningsprogrammer ¹	697 950	702 950	710 950
– <i>Generelle virkemidler</i>	–380 200	–380 200	–379 200
– <i>Tematiske virkemidler</i>	317 750	322 750	331 750
Internasjonalt forskningssamarbeid ²	75 700	79 900	79 900
Sum forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid	773 650	782 850	790 850

¹ Forskningsprogrammer var i tidligere års Prop. 1 S betegnet som underpost 50.1 Programmer.

² Internasjonalt forskningssamarbeid var i tidligere års Prop. 1 S betegnet som underpost 50.4 Internasjonalt samarbeid.

Resultatrapport 2010

Forskningsprogrammer

Generelle virkemidler

Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA-programmet) ble startet opp i 2006 og 2009 var det første året hvor flere av de større forskningsprosjektene i programmet ble avsluttet. Forskningsrådets bru-

kerstyrte prosjekter blir årlig evaluert av Møreforskning. Den siste rapporten ble publisert i mai 2011. I denne foreligger analyser over prosjekter som ble startet opp i BIA og avsluttet i 2009. Videre har Møreforskning også utarbeidet en rapport der det er gjort en sammenlikning av preBIA-prosjekter og BIA-prosjekter. Etter fem år med ordningen konstateres det at prosjektene i BIA kjennetegnes av høy innovasjonsgrad, høyt forsk-

ningsinnhold, høy samfunnsøkonomisk nytteverdi, stor grad av internasjonal orientering og et stort potensial for verdiskaping.

BIA finansieres hovedsakelig av midler over NHDs budsjett. BIA har stor pågang av gode prosjekter og interessen for programmet er økende. I 2010 hadde BIA et noe lavere budsjett enn i 2009, som følge av en ekstraordinær bevilgning fra Regjeringens tiltakspakke i 2009. Totalt hadde BIA i 2010 et disponibelt budsjett på 303 mill. kroner og et forbruk på 388 mill. kroner. I dette ligger bevilgning fra NHD (345 mill. kroner) og Forskningsfondet (20 mill. kroner) og overføringer fra 2009 (61,9 mill. kroner). Totalt var det 186 igangværende prosjekter under BIA-programmet i 2010. Det var til sammen 419 norske bedrifter med i disse forskningsprosjektene, hvorav 244 små og mellomstore bedrifter (SMB) med mindre enn 100 ansatte. I 90 pst. av alle prosjektene i BIA i 2010 var det internasjonale samarbeidspartnere.

Mange av BIA-prosjektene gjennomføres av konsortier som samarbeider langs verdikjeder eller på tvers av bransjer, mens andre gjennomføres av forskningsbaserte, nyetablerte bedrifter. BIA bidrar til økt forskning i næringslivet ved at offentlige midler utløser betydelig egeninnsats, vilje til å satse på større prosjekter og finansiering fra næringslivet selv. Forskningsrådets andel av totalkostnadene i FoU-prosjekter var 38,2 pst. i 2010. Dette er noe høyere enn tidligere år og skyldes at en større andel av midlene går til såkalte kompetanseprosjekter der Forskningsrådet finansierer inntil 80 pst. av totalkostnadene.

BIAs prosjektportefølje grupperer seg rundt temaer som miljø, energi, helse og IKT. BIA fikk i 2009 og 2010 øremerkede midler innenfor miljøteknologi og miljøvennlig energi (solenergi, bioenergi, vind, energieffektivisering i bygg og industri, samt transport) på til sammen 37 mill. kroner. Til dette formålet var det avsatt 113 mill. kroner i 2010, noe som tilsvarer 30 pst. av ordningen.

BIA har videre hatt en sterk økning i støtte til doktorgrader og postdoktorgrader de siste årene. Det var 109 doktorgradsstipendiater og 20,5 postdoktorstipendiater knyttet til programmet i 2010. Det har vært en positiv utvikling i antall publiserte vitenskapelige artikler, rapporter og foredrag på internasjonale konferanser i BIA-prosjektene.

Utviklingen innenfor BIA har over år har gått mot større, mer krevende og internasjonalt orienterte forskningsprosjekter, med økende vekt på miljøvennlig teknologi. Departementet er tilfreds med en slik utvikling som er i tråd med målsettingene om økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk

forskning og at forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet.

Ordningen med nærings-ph.d. er et formalisert samarbeid mellom bedrifter og høyere utdanningsinstitusjoner om å utdanne doktorander. Ordningen ble opprettet i 2008 som en femårig prøveordning under BIA, rettet mot teknologiske fag. I 2009 ble ordningen skilt ut fra BIA og opprettet som en generell ordning uten tematiske eller faglige avgrensninger. Samlede tilskudd til nærings-ph.d. var i 2010 62,5 mill. kroner med 35 mill. kroner fra NHD. I tillegg ble det overført 33 mill. kroner i ubrukte midler fra ordningens første driftsår.

Interessen for ordningen er økende. Ved utgangen av 2009 var det i alt 29 stipendiater under ordningen, økende til 65 stipendiater ved utgangen av 2010 og 83 våren 2011. Til tross for økt interesse viser erfaringen at det krever relativt lang forberedelsestid før bedrifter og utdanningsinstitusjoner leverer sine endelige søknader til Forskningsrådet. Av en utlysning på 50 nye stipender i 2010, ble det tildelt 36 stipender.

Prosjektene innenfor ordningen omfatter bl.a. områder som helse/farmasi, miljøteknologi, IKT, marinteknologi og fiskeri.

Tematiske virkemidler

Maritim og offshore (Maroff-programmet) skal bidra til å realisere regjeringens satsing på innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i maritim sektor. Det var 77 løpende forskningsprosjekter i Maroff i 2010. Basert på en rekordstor søknadsmengde i 2009 ble det startet 16 innovasjonsprosjekter og sju kompetanseprosjekter i 2010. Når det gjelder forskeraktivitet, var det 25,8 doktorgradsårsverk, men ingen avlagte doktorgrader i 2010, mot henholdsvis 28 og 5 året før. Maroff-programmet bidro i 2010 til oppstart og videreføring av innovasjonsprosjekter med potensial for framtidig miljøvennlig verdiskaping på flere områder innenfor den maritime klyngen. Resultatene fra prosjektene skal bidra til å styrke bedriftenes konkurranse- og omstillingsevne og heve kunnskapsnivået i næringen på lengre sikt.

Gassmaks. Programmets overordnede mål er å bidra til økt verdiskaping gjennom industriell foredling av naturgass. Programmet har lagt større vekt på brukerstyrte innovasjonsprosjekter de siste årene, i tråd med føringene om at programmet over tid skal ha en større andel næringsrelevante prosjekter i porteføljen. Det ble startet opp ett nytt brukerstyrt innovasjonsprosjekt i 2010. Programmet har hatt en økning i antall

publikasjoner med fagfellesvurdering og antall metoder, modeller og prototyper som er utviklet.

Matprogrammet (Norsk mat fra sjø og land) har ansvar for nærings- og forvaltningsrettet forskning i hele verdikjeden fra forbruker til primærproduksjon for landbruksbasert matproduksjon og sjømat. I 2010 støttet programmet 213 prosjekter. NHDs budsjettmidler rettet seg mot programmets mål om å styrke innovasjon for økt konkurransedyktighet, verdiskaping og markedsorientering i norsk matproduksjon. Tilskuddet på 10,15 mill. kroner gikk til allerede etablerte brukerstyrte innovasjonsprosjekter.

Store programmer

Det er etablert sju store programmer i Norges forskningsråd. Disse programmene skal koble sammen grunnforskning, anvendt forskning og innovasjonstiltak på prioriterte nasjonale områder. Programmene finansieres gjennom avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping og over relevante departementers budsjetter.

Det ble avsatt 153,6 mill. kroner over NHDs budsjett til de store programmene i 2010. Dette utgjorde nærmere 12 pst. av departementenes samlede bevilgninger til store programmer på totalt 1,3 mrd. kroner. Av NHDs tildeling gikk 129,6 mill. kroner til programmene Verdikt (Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT), Renergi (Framtidens rene energisystemer), Nanomat (Nanoteknologi og nye materialer) og Fuge (Funksjonell genomforskning). Langsiktig kunnskapsutvikling på disse områdene er av stor betydning for framtidig næringsutvikling og for å møte framtidige utfordringer innenfor bl.a. helse, klima og energi.

Verdikt. Den største delen av NHDs midler til store programmer, 64,8 mill. kroner, gikk til IKT-programmet Verdikt. Fremtidens Internett (sosiale nettverk, tingenes Internett og mobilt Internett) har siden 2009 vært programmets hovedprioritet. Avsluttede prosjekter i 2010 har bl.a. gitt resultater innenfor trådløse nettverk, sensornettverk, sikkerhet, datalagring og søk, og anvendelser innenfor bl.a. helse og miljø. Næringslivets egenfinansiering var i 2010 om lag 140 mill. kroner, som gjør Verdikt til et av de store programmene som næringslivet bidrar mest til.

Nanomat. Programmet skal bidra til nasjonal kunnskaps- og innovasjonsutvikling innenfor nanoteknologi, mikroteknologi og nye materialer på områder av strategisk viktighet for Norge. Programmet var i 2010 gjenstand for en ekstern evaluering utført av Damvad/Econ Pöyry. Evaluering

gen slo fast at programmet har nådd sitt overordnede mål om å bygge opp forskningskompetanse, og at det i tråd med intensjonen har utviklet seg fra å være et grunnforskningsprogram til å bli bredere anlagte satsinger der også næringsrelevans og samfunnsnytte er sentrale kriterier. Samtidig ble det pekt på forbedringspotensial, spesielt med hensyn til involvering og mobilisering av næringslivet i satsingen. I 2010 var det tildelinger til prosjekter innenfor fornybar energi og samfunnsmessig robust teknologiutvikling. NHDs midler til Nanomat-programmet var på 32,4 mill. kroner i 2010 og ble benyttet til å finansiere 15 innovasjonsprosjekter, sju kompetanseprosjekter og et stort strategisk instituttprosjekt med næringsrelevans. Programmet avsluttes i 2011.

Renergi. 21 mill. kroner av midlene over NHDs budsjett gikk til Renergi-programmet i 2010. Renergi er Forskningsrådets viktigste program for satsing på miljøvennlig energi. Programmet har i tillegg til etablering av åtte nye Forskningscentre for miljøvennlig energi stått sentralt i Regjeringens oppfølging av Klimaforliket. Programmet dekker hele verdikjeden innenfor energi, både energiproduksjon, energibruk og distribusjon. Nærmere 70 pst. av midlene i 2010 gikk til næringsrettede prosjekter. I porteføljen i 2010 står næringslivet som prosjektansvarlig for nesten 100 av totalt ca. 210 prosjekter. De siste års utlysninger viser at et stigende antall bedrifter ønsker å være med i teknologiutviklingen innenfor energisektoren. Porteføljen dekker nå bl.a. energieffektivisering i byggsektoren og industrien, energimarkedet og ulike typer fornybar energi.

Fuge skal bidra til strategisk, langsiktig kunnskapsutvikling og innovasjon innenfor bioteknologi. Fuge bidrar til å styrke norsk funksjonell genomforskning innenfor de basalbiologiske, medisinske og marine fagfelt. I 2010 var Fuge gjenstand for en ekstern evaluering utført av Damvad/Econ Pöyry. Evalueringen konkluderte med at programmet har vært svært vellykket og viktig for økt samhandling og arbeidsdeling blant norske forskningsmiljøer. Det har også bidratt til utvikling av nasjonal forskningsinfrastruktur foruten økt kvalitet og kapasitet. Samtidig ligger det forbedringspotensial i å fremme næringsutvikling og inkludere forskning omkring etiske, miljømessige og samfunnsmessige spørsmål innenfor programmet. Fuge finansieres i hovedsak av Kunnskapsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Forskningsfondet, og hadde i 2010 et disponibelt budsjett på 177,4 mill. kroner, hvorav 11,4 mill. kroner kom fra NHD. Av 109 løpende

prosjekter var bl.a. åtte innovasjonsprosjekter, ett kompetanseprosjekt med brukermedvirkning og 94 forskerprosjekter. Fuge har finansiert til sammen 347 doktor- og postdoktorstipendiater i programperioden. Programmet hadde ellers i 2010 marin bioprospektering som et prioritert område, med tilhørende aktiviteter for å etablere kunnskapsmiljøer og nettverk. Programmet avsluttes i 2011.

Marin bioprospektering handler om målrettet leting etter unike egenskaper i marine organismer. Dette er et område med betydelig verdiskapingspotensial hvor Norge har gode muligheter for å hevde seg i en internasjonal konkurranse. Regjeringen lanserte i 2009 en nasjonal strategi for marin bioprospektering med fokus på infrastruktur og forskning som stimuler til bredden i verdiskapingsmulighetene. I påvente av Forskningsrådets oppfølgingsplan ble deler av midlene for 2009 overført til 2010. Forskningsrådet gjennomførte første utlysning på basis av strategien i 2010. 14 søknader ble innvilget fordelt på ni forskerprosjekter og fem brukerstyrte prosjekter. Det ble avsatt 24 mill. kroner til programmet over NHDs budsjett i 2010. Det femårige forskningsprosjektet, MARZymes, mellom Universitetet i Tromsø, NTNU, SINTEF og Universitet i Umeå, som ble igangsatt i 2009, ble videreført.

I tillegg mottok følgende programmer som ikke er definert som store programmer bidrag fra NHD gjennom departementets bevilgning til store programmer, e-Vitenskap Miljø 2015 og Elsa (Etiske, samfunnsmessige og rettslige aspekter ved bioteknologi, nanoteknologi og nevroteknologi).

Internasjonalt forskningssamarbeid

Norsk næringsliv og norske forskningsmiljøer har et betydelig utbytte av å samarbeide med sterke forskningsmiljøer i utlandet. Målet med de internasjonale stimuleringsiltakene er å øke norsk deltakelse i, og utbytte av, internasjonalt næringsrettet forskningssamarbeid og øke det internasjonale samarbeidet også i de nasjonale programmene. Internasjonalt forskningssamarbeid har vært prioritert de siste årene.

Europasamarbeidet er den viktigste arenaen for norsk FoU-samarbeid med utlandet, og omfatter ikke bare deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling (EUs 7. rammeprogram), men også et voksende antall initiativer som benevnes som randsoneaktiviteter (aktiviteter med finansiering dels fra rammeprogrammet, dels i form av nasjonal medfinansiering) til

rammeprogrammet. Nasjonal deltakelse krever prioritering og fleksibilitet fra norsk side på finansieringssiden. Norsk deltakelse i disse internasjonale aktivitetene skal være i tråd med nasjonale prioriteringer.

Prosjektetableringsstøtten er en økonomisk støtteordning til søknadsutforming for norsk deltakelse i EUs 7. rammeprogram og randsoneaktiviteter til rammeprogrammet (omfatter EUREKA/Eurostars, felles teknologiinitiativer m.m.). Det ble i 2010 tildelt 50,4 mill. kroner i prosjektetableringsstøtte, hvorav 18,4 mill. kroner over NHDs budsjett. Av de totale midlene gikk 24 pst. til bedriftssøknader, øvrige midler gikk til søknader fra institutter og UoH-sektoren.

Samfinansieringsordningen ble opprettet i 2004 og er et nasjonalt tilskudd (delfinansiering av prosjekt-deltakelse) til norske forskningsinstitutter som har oppnådd tildeling fra EUs 6. rammeprogram. Ordningen er under nedtrapping fordi deltakerne i rammeprogrammet får dekket en større del av sine kostnader direkte fra EU. 3,9 mill. kroner av midlene i 2010 gikk til finansiering av instituttene som NHD er arenadepartement for (de teknisk-industrielle instituttene) i henhold til instituttfinansieringssystemet som ble innført i 2009.

EUREKA er et europeisk nettverk for innovasjon som skal bidra til å stimulere markedsorientert FoU. Norske miljøer har vist stor interesse for innovasjonsprogrammet Eurostars, som er et felles initiativ fra EUREKA og Europakommisjonen for å styrke forskningsintensive små- og mellomstore bedrifter. I 2010 ble det tildelt 20 mill. kroner til Eurostars-prosjekter.

Norge deltar i de to felles teknologiinitiativene ARTEMIS og ENIAC, som er samarbeidsprogrammer mellom næringsliv og offentlige myndigheter. ARTEMIS støtter forskning innenfor elektronikk og programvare, og ENIAC innenfor mikro- og nanoelektronikk. Det ble i 2010 tildelt 5,6 mill. kroner til disse to initiativene. EUs samarbeidsprogram AAL (Ambient Assisted Living) finansierer prosjekter for utvikling av IKT-baserte produkter og tjenester som kan forbedre de eldres livskvalitet. Det norske bidraget til finansiering av AAL var 8 mill. kroner i 2010, hvorav 1 mill. kroner over NHDs budsjett.

Bilateralt forskningssamarbeid er av stor betydning for kunnskapsutviklingen i norske forskningsmiljøer og norsk næringsliv. Det viktigste enkeltland for norsk bilateralt samarbeid er USA. Andre betydelige samarbeidsland på det næringsrettede forskningsområdet er Canada, Frankrike, India, Japan, Kina og Russland.

Forskningsrådets BILAT-ordning skal stimulere til økt bilateralt samarbeid innenfor prioriterte områder (BILATNæring). Den næringsrettede delen av ordningen styrker samarbeidet mellom forskningsmiljøer og bedrifter og prioriterer områdene mat, helse, fornybar energi og nye materialer. Prioriterte land er USA, Canada, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika. Det er for perioden 2009–11 avsatt inntil 65,5 mill. kroner til ni prosjekter innen de faglig relaterte programmene HAVBRUK, MAT, BIA og RENERGI. 10 mill. kroner ble disponert til dette formålet i 2010.

Fransk-norsk stiftelse skal fremme samarbeid mellom Frankrike og Norge gjennom finansiell støtte til bilaterale FoU-prosjekter med næringslivsdeltakelse, seminarer og korttidsopphold for forskere. Årlig støttebeløp fra norsk side ligger på 3 mill. kroner. 13 fellesprosjekter fikk støtte i 2010, hvorav fem også er EUREKA-prosjekter.

COST (European Cooperation in Science and Technology) er et mellomstatlig samarbeidsorgan for koordinering av nasjonale forskningsprosjekter hvor hovedtyngden er av mer grunnleggende karakter og næringslivsdeltakelsen mer beskjeden. Ved årsskiftet 2010/2011 var det norsk deltakelse i 150 av 220 aktive COST-nettverk.

NHD har i 2010 vært opptatt av at finansieringsmekanismene knyttet til internasjonalt samarbeid skulle bli mer oversiktlige og forutsigbare. Med sin internasjonale strategi har Forskningsrådet tatt et viktig skritt i retning av forutsigbarhet ved å gi de berørte tematiske programmene ansvaret for internasjonale forpliktelser innenfor eget fagfelt. Departementet vil følge utviklingen i Forskningsrådet på dette området, og be om rapportering i forhold til volumet av støtte gitt til internasjonale prosjekter eller prosjekter med internasjonale partnere.

Prioriteringer 2012

I 2012 vil fokuset for Nærings- og handelsdepartementet være å videreføre de tidligere års langsiktige prioriteringer og styrke utvalgte områder av betydning for utviklingen av nytt næringsliv. Satsingen vil dekke generelle og åpne virkemidler og tematiske eller teknologiske områder hvor Norge har spesielle forutsetninger eller muligheter for å hevde seg på den internasjonale forskningsarenaen. Prioriteringen vil styrke den langsiktige verdiskapingen i Norge gjennom å stimulere til omstilling og økt verdiskaping i etablert næringsliv og utvikling av nytt næringsliv.

Generelle virkemidler

Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA). Det skal fortsatt være stor fokus på brukerstyrte FoU-satsinger der formålet er kunnskapsoverføring mellom forskningsmiljøene ved offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og næringslivet. En viktig målsetting med ordningen er at offentlige midler skal bidra til økt egeninnsats i næringslivet. Den åpne konkurransen i ordningen skal stimulere til muliggjøring av tverrfaglige prosjekter. Departementet ser det som viktig at ordningen formidles på en hensiktsmessig måte for å nå aktuelle målgrupper. Tildeling til BIA-programmet muliggjør en betydelig utlysning i 2012.

Nærings-ph.d. Ordningen skal stimulere forskerrekuttering til næringslivet og er et virkemiddel for å styrke samspillet mellom bedrifter og forskningsinstitusjoner. En viktig prioritering for å nå aktuelle kandidater er et fortsatt fokus på mobilisering og profilering av ordningen. For å sikre en videreføring av startede prosjekter og opprettholdelse av utlysningsnivået og oppstart av nye prosjekter rundt dagens nivå, foreslås det å videreføre Nærings- og handelsdepartementets støtte på 25 mill. kroner i 2012. I tillegg avsettes midler til ordningen over Kunnskapsdepartementets budsjett.

Tematiske virkemidler

Maroff. De prioriterte innovasjonsområdene under ordningen er miljø og miljøvennlig energitutteltelse, krevende miljøvennlige operasjoner i bl.a. nordområdene og avansert logistikk og transport. Næringsens innspill til en helhetlig maritim forsknings- og innovasjonsstrategi, kalt Maritim 21, vil også følges opp bl.a. ved å legge til rette for demonstrasjonsprosjekter som innebærer fullskala testing av teknologi som fortsatt er på forskningsstadiet.

Gassmaks. I 2012 legges det til grunn at Gassmaksprogrammet skal ha økt vekt på innovasjonsprosjekter og arbeide for å få flere bedrifter med i prosjektene. Programmets strategi er blitt revidert slik at det vil være økt fokus på prosjekter rettet mot anvendelse av gass i metall- og mineralproduserende industri i årene som kommer. Det vil også være økt fokus på samarbeid med internasjonale aktører innenfor petrokjemisk industri.

Matprogrammet. Tilskuddet til Matprogrammet i 2012 foreslås å gå til brukerstyrte innovasjonsprosjekter med prioritet til prosjekter hvor bedrifter er kontraktspartner.

Store programmer

Verdikt. Programmet skal vare fram til 2014. I 2009 ble en ny tematisk struktur innført med vekt på framtidens Internett og, innenfor dette, sosiale nettverk, tingenes Internett og mobilt Internett. Under denne strukturen skal Verdikt i 2012 operere med fire faglige søyler for brukergrensesnitt, informasjonshåndtering og programvareteknologi; kommunikasjonsteknologi og infrastruktur; sikkerhet, personvern og sårbarhet; og sosiale, økonomiske og kulturelle utfordringer og muligheter. Når bl.a. den faglige evalueringen av norsk IKT-forskning foreligger mot slutten av 2011, ut fra erfaringene med Verdikt så langt og føringer som Regjeringens strategi for IKT-forskning vil gi når denne er framlagt, vil det bli vurdert om det er behov for endringer i programmets prioriteringer. Den kommende strategien for IKT-forskning vil legge føringer for videre bruk av midler framover.

Nanomat. Programmet utløper ved utgangen av 2011. Nanoteknologi er et generisk teknologi-område der det fortsatt er et stort behov for å utvikle kunnskapsgrunnlaget i forhold til teknologiske anvendelser og samfunnsmessige konsekvenser, slik at det betydelige potensialet for næringsutvikling og verdiskaping kan realiseres. Regjeringen arbeider med en strategi for nanoteknologi, som vil legge føringer for framtidige tildelinger av midler til området. For i 2012 skal midler på dette området bidra til økt næringsutvikling basert på nanoteknologi.

Renergi. Departementets støtte til programmet er med på å styrke satsingen mot næringslivet. Programmet løper fram til og med 2013. Fokus i Renergi-programmet vil fortsatt være brukerstyrte innovasjonsprosjekter og prosjekter med brukermedvirkning. Satsingen de neste årene vil være rettet mot miljømessige energisystemer, konkurransedyktige varer og tjenester knyttet til energisektoren og konkurransedyktige fagmiljøer som samarbeider med internasjonale aktører.

Fuge. Programmet avsluttes i 2011. Bioteknologi er et viktig verktøy for å oppnå samfunnsmessige mål og sikre framtidig verdiskaping. En nasjonal strategi for bioteknologi skal foreligge innen utgangen av 2011. Denne strategien vil være førende for den framtidige forskningssatsingen. Forskningsmidlene til bioteknologi over NHDs budsjett skal bidra til verdiskaping og næringsutvikling inkludert videre satsing på marin bioprospektering.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Internasjonalt forskningssamarbeid fører til teknologiske framskritt og verdiskaping, fremmer arbeidsdeling og hindrer forskningsmessig dobbeltarbeid. Samarbeidet innen FoU og innovasjon har avgjørende betydning for å kunne møte de globale utfordringene på områder som energi, miljø, klima og helse. Departementet forutsetter en rask og grundig implementering av Forskningsrådets internasjonale strategi, og integrering av dets virkemidler i internasjonalt arbeid. Dette vil knytte den internasjonale innsatsen til sterke norske miljøer, og derved øke gjennomslagskraften i de internasjonale forskningsprogrammene.

Europeiske forskningsinitiativ forventes å utvikles videre, bl.a. gjennom felles satsinger innenfor European Research Area (ERA). Eurostars, teknologiinitiativene ARTEMIS og ENIAC og AAL har i stor grad sammenfall med de nasjonale programmene BIA, Verdikt og Nanomat. Dette er en av hovedgrunnene til at nevnte internasjonale forskningsaktiviteter fra 2011 har fått delvis samfinansiering og vurderes i sammenheng med prosjekter i de nasjonale programmene der dette er hensiktsmessig. Det bilaterale arbeidet med land utenfor Europa, særlig ledende FoU-nasjoner som USA, er en viktig bestanddel i å lykkes med den internasjonale satsingen. Tiltak for både det bilaterale og multilaterale arbeidet, som prosjektetableringsstøtte og posisjoningsstøtte, skal i økende grad anvendes til å stimulere til økt internasjonal aktivitet.

På bakgrunn av ovennevnte prioriteringer foreslås det tildelt 790,85 mill. kroner til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid. Tilskuddet til forskningsprogrammer vil fra 2012 dekke både støtte til nasjonale programmer og internasjonale programmer/prosjekter.

Tilskudd til institutter og annen infrastruktur

Tilskuddet til forskningsinstitutter og infrastruktur skal bl.a. bidra til et velfungerende forskningssystem, jf. målsettingen om god ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet. Hoveddelen av departementets tilskudd vil gå til basisbevilgninger til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene. For øvrig dekker tilskuddet strategiske programsatsinger på teknologiområder rettet mot kunnskapsleverandørene (universiteter og høyskoler) for å sikre at disse leverer tjenester som er relevante og av høy kvalitet til eksisterende og

framtidig næringsliv. Videre gis det midler til drift av nukleær virksomhet, Simulasenteret, Teknologirådet, Norges Tekniske Vitenskapsakademi og de forskningsetiske komiteene.

Midler til institutter og annen infrastruktur foreslås fordelt slik:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2010	Fordeling 2011	Forslag 2012
Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter	212 660	259 700	259 700
Strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte ¹	74 090	42 600	43 600
Samfunnsvitenskapelige institutter ²	750		
Nukleær virksomhet og andre infrastrukturtiltak	96 000	96 000	97 000
Sum institutter og annen infrastruktur	383 500	398 300	400 300

¹ Virkemidlet Strategiske instituttprogrammer (SIP) er under utfasing. Frigjorte midler fra SIP er utbetalt som grunnbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene i 2010 og 2011. Resterende SIP-prosjekter avsluttes i 2011. For 2012 foreslås det at SIP-avsetningen i sin helhet inngår i grunnbevilgningene til de teknisk-industrielle instituttene.

² Fra 2011 bidrar ikke NHD med finansiering av de samfunnsvitenskapelige instituttene.

Resultatrapport 2010

Midler til institutter og infrastruktur omfattet i 2010 basisbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene, strategiske institutt- og universitetsprogrammer (SIP og SUP) og støtte til Simulasenteret. Tilskuddet omfattet videre støtte til nukleær infrastruktur (Haldenprosjektet, øvrige nukleære aktiviteter på Kjeller og lager for radioaktivt avfall i Himdalen) og andre infrastrukturtiltak (støtte til Teknologirådet, Norges Tekniske Vitenskapsakademi og forskningsetiske komiteer).

Basisbevilgningene til instituttene skal gi muligheter for langsiktig kunnskaps- og kompetansebygging på strategisk viktige teknologiområder og internasjonalt samarbeid, slik at instituttene styrkes som gode leverandører av forskning til næringsliv, offentlig forvaltning og samfunnet forøvrig. Basisbevilgningene bidrar også til at instituttene kan bygge opp ny og relevant kompetanse på områder som ikke umiddelbart etterspørres av næringslivet. I 2010 har instituttene, med forskning på høyt nivå, bidratt til bedre kobling mellom næringslivet og akademiske miljøer og til norsk deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid. Gjennom dette har de bidratt til god måloppnåelse i henhold til målsettingen om god ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet.

De teknisk-industrielle instituttene

De teknisk-industrielle instituttenes primære oppgave er prosjektrettet oppdragsforskning for

næringsliv og offentlig forvaltning på det naturvitenskapelige og teknologiske området.

Midler til de teknisk-industrielle instituttene omfatter grunnbevilgninger til Christian Michelsen Research (CMR), Institutt for energiteknikk (IFE), Norsk Marinteknisk forskningsinstitutt (Marintek), Norges Geotekniske Institutt (NGI), The Norwegian Seismic Array (NORSAR), Northern Research Institute (NORUT), Norsk Regnesentral (NR), International Research Institute of Stavanger (IRIS), Stiftelsen SINTEF, SINTEF Energi, SINTEF Petroleum og Telemark teknisk-industrielle utviklingscenter (TEL-TEK).

Grunnbevilgningen fra Nærings- og handelsdepartementet til de teknisk-industrielle instituttene utgjorde 212,7 mill. kroner i 2010. Videre hadde instituttene oppdragsinntekter på 2 773 mill. kroner. Samlede driftsinntekter for instituttene var 4 090 mill. kroner. I det nye finansieringssystemet mottar institutter grunnbevilgning bare fra sitt arendepartement, som for de teknisk-industrielle instituttene er NHD. De nevnte instituttene hadde et positivt driftsresultat på til sammen 192 mill. kroner i 2010.

Andre infrastrukturtiltak

Andre infrastrukturtiltak omfatter støtte til årlig grunnfinansiering av virksomheten til Teknologirådet og Norges Tekniske Vitenskapsakademi. Institusjonene har en viktig rolle når det gjelder å stimulere til teknologidebatt og formidling av forskningsresultater. I tillegg ytes støtte til forskningsetiske komiteer.

I 2010 ble det avsatt 7 mill. kroner til Teknologirådet. Teknologirådet er et uavhengig rådgivende organ som skal identifisere muligheter og konsekvenser ved ny teknologi, og stimulere til offentlig debatt rundt dette. Temaer som rådet har satt fokus på i 2010 er bl.a. Internett og personvern, digital mobbing, helsetjenester på nett og klima. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har fått i oppdrag å evaluere Teknologirådet. Eventuelle endringer som følger av evalueringen vil bli gjennomført i 2012.

I 2010 ble det avsatt om lag 1 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi. Til de forskningsetiske komiteene ble det avsatt kr 500 000.

Strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte

Den strategiske kompetansebygging ved institutter og universiteter bidrar til at instituttsektoren og universitetene bygger opp kompetanse på fagområder som er sentrale for norsk næringsliv. Simula Research Laboratory (Simula-senteret) ble tildelt 10 mill. kroner i 2010. Senteret driver grunnleggende forskning knyttet til programvareutvikling.

Nukleær virksomhet

Midlene til nukleær virksomhet omfatter avsetning til Haldenprosjektet (The OECD Halden Reactor Project), drift av Institutt for energiteknikk (IFE) sin nukleære virksomhet på Kjeller og kombinert lager og deponi for lavt og middels radioaktivt avfall i Himdalen (KLDRA Himdalen) og EURATOMs strålevernprogram.

IFE ble i 2008 gitt konsesjon for seks år for Haldenreaktoren og ti år ved de øvrige anleggene i Halden. Videre ble det gitt en konsesjon på ti år for anlegget på Kjeller.

Haldenprosjektet er det største og eldste internasjonale forskningsprosjektet i Norge. Målet for prosjektet er å gjøre produksjon av kjernekraft sikrere. Prosjektet, som går over treårsperioder, administreres av Institutt for energiteknikk (IFE). Etter anbefaling fra regjeringen ga Stortinget sin tilslutning til at IFE i 2008 kunne inngå en ny treårig avtale (2009–2011) om norsk deltakelse i prosjektet, med et samlet statlig tilskudd på 109,5 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2008–2009). IFE startet høsten 2010 forhandlinger med sine partnere i Haldenprosjektet om et nytt treårig fellesprogram fra 2012 til 2014. Aktivitetene ved Haldenprosjektet har hatt et årlig omfang på rundt 230 mill. kroner, og om lag

75 pst. av inntektene kommer fra utenlandske deltagere. I 2010 har prosjektet særlig bidratt med forskningsdata på kjernebrenselets oppførsel ved tap av kjølevann.

Avsetningen til annen nukleær virksomhet ved IFE Kjeller utgjorde 45,15 mill. kroner i 2010. Virksomheten på Kjeller er knyttet til forskningsreaktoren JEEP II og ivaretar viktige nasjonale oppgaver som grunnforskning i fysikk (materialforskning), virksomheten ved isotoplaboratoriet og bestrålingsteknologi. I tillegg ble det fordelt 1 mill. kroner til deltakelse i Euratoms forskningsprogrammer.

KLDRA Himdalen eies av Statsbygg, men drives av IFE på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet. Alt gammelt, klargjort lavt og middels radioaktivt avfall som var lagret eller nedgravd ved IFE, er overført til KLDRA i Himdalen. Ved siden av drift av KLDRA ivaretok IFE også behandling av alt radioaktivt avfall generert i Norge før plassering i deponiet i Himdalen. IFE fikk i 2008 fornyet driftskonsesjon for Himdalen-anlegget fram til 30. april 2012. Det vurderes om videre drift utover gjeldende konsesjonsperiode (30. april 2012) skal legges ut på anbud. Driftsavtalen fra 1999 med IFE er midlertidig forlenget.

Teknisk utvalg leverte i januar 2010 sin utredning om spesialbehandling av ustabil bruktbrensel i forkant av mellomlagring. Utredningen inn gikk som underlag for Stranden-utvalget (tidligere Fase 2-utvalget), som ferdigstilte sitt arbeid i februar 2011 (NOU (2011: 2): Mellomlagerløsning for bruktbrensel og langlivet mellomaktivt avfall).

Statens finansielle medvirkning for dekommisjonering av IFEs nukleære anlegg

I de vilkår som er stilt i konsesjonen for de nukleære anleggene på Kjeller og i Halden, slås det bl.a. fast at det skal foreligge planer for dekommisjonering, dvs. en forsvarlig avvikling av anleggene. Videre er det stilt krav om at det skal foreligge en finansieringsplan for dekommisjoneringen som skal være omforent med de parter som er forutsatt å bidra til den. IFE har, med referanse til konsesjonskravene, anmodet NHD om at statens eventuelle medvirkning til finansieringen avklares. I statsbudsjettet for 2011 tok staten et finansielt medansvar for framtidig dekommisjonering under forutsetning av at IFE etablerer en ordning for å sette av egne midler til samme formål, og at ordningen utformes i samsvar med nasjonalt og internasjonalt regelverk. Det ble i 2010 påbegynt et arbeid med å etablere en slik ordning.

Fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Statens selvassurans, jf. St.prp. nr. 9 (1998–99), omfatter IFEs atomanlegg i Halden og på Kjeller, Statsbyggs anlegg KLDRA Himdalen, all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg og midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller, i påvente av overføring til Himdalen. Atomenergiloven begrenser innehaverens ansvar for skader som skyldes virksomhet ved atomanlegg.

Norge har undertegnet endringsprotokoller til Paris- og Brusselkonvensjonene om erstatningsansvar på atomenergiens område. Endringsprotokollene hever ansvarsbeløpsgrensen oppad til 700 mill. euro. I henhold til atomenergiloven, jf. lov 15. juni 2007 nr. 37 og Paris-konvensjonen åpnes det for at beløpsgrensen for innehavers erstatningsansvar kan fravikes for lavrisikoanlegg, med en grense nedad på 80 mill. euro. De norske atomanleggene ble ved kongelig resolusjon av februar 2009 vurdert å falle innenfor definisjonen av lavrisikoanlegg og IFEs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende statsgaranti ble fastsatt til 80 mill. euro, med praktisk virkning fra det tidspunkt endringsprotokollen 12. februar 2004 til Paris-konvensjonen trer i kraft for Norge. Inntil endringene trer i kraft, vil nåværende ansvarsbeløp være regulert i atomenergiloven.

Statsgarantien for ansvaret, som omfatter IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden, KLDRA Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen, og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg, foreslås satt til 80 mill. euro, jf. Forslag til vedtak IX, 1.

Prioriteringer 2012

Basisbevilgningene skal gi instituttene mulighet for langsiktig kunnskaps- og kompetansebygging på strategisk viktige teknologiområder og bidra til at instituttene er gode og relevante leverandører av forskningsbasert kunnskap. Deler av tildelingene til det enkelte institutt skal være resultatbasert. Sentrale kriterier for tildeling av midler er kvalitet, relevans, internasjonalisering og samarbeid med universiteter og høyskoler. I tråd med dette legges det opp til 10 pst. omfordeling av basisbevilgningene på den teknisk-industrielle arenaen i 2012.

Midlene tilføres de 14 teknisk-industrielle instituttene som omfattes av det statlige finansieringssystemet. De teknisk-industrielle institutte-

nes primære oppgave er prosjektrettet oppdragsforskning for næringsliv og offentlig forvaltning på det naturvitenskapelige og teknologiske området. Det foreslås avsatt 259,7 mill. kroner til basisbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene.

Simulasenteret finansieres med tilskudd fra Kunnskapsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Samferdselsdepartementet. NHDs midler til Simula foreslås økt med 1 mill. kroner, til 11 mill. kroner i 2012.

Haldenprosjektet er organisert i treårige avtaleperioder, og administreres av Institutt for energiteknikk (IFE). Den gjeldende treårige avtaleperioden for Haldenprosjektet utløper 31. desember 2011. En ny treårsperiode for Haldenprosjektet begynner 1. januar 2012. Regjeringen har gitt sin tilslutning til at IFE inngår avtale om videreføring av norsk deltakelse i prosjektet. Den norske deltakelsen skal fortsatt sikre landet grunnleggende kompetanse i reaktor-teknologi, bidra til å bevare en tilfredsstillende nasjonal beredskap mot ulykker, overvåke og sikre reaktoranlegg i norske nærrområder og sikre norsk innflytelse i det internasjonale atomsikkerhetsarbeidet. I tillegg skal prosjektet komme norsk forskning og næringsliv til gode. I tråd med Stortingets forutsetninger kan MO_x-forskning i Halden bare skje i den hensikt å bedre sikkerheten ved bruk av denne type brensel, jf. Innst. S. nr. 126 (1998–99).

For perioden 2012–14 foreslås derfor et samlet statlig bidrag til Haldenprosjektet på 112,5 mill. kroner. Dette foreslås finansiert gjennom en årlig statlig støtte til prosjektet på 37,5 mill. kroner gjennom bevilgningen til Norges forskningsråd over NHDs budsjett, og at det gis en tilsagnsfullmakt på 75 mill. kroner for årene 2013 og 2014, jf. Forslag til vedtak VI, 1.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås det avsatt totalt 400,3 mill. kroner til institutter og annen infrastruktur i 2012, hvorav 259,7 mill. kroner til basisbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene, 43,6 mill. kroner til strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte og 97 mill. kroner til nukleær virksomhet og andre infrastrukturtiltak.

Tilskudd til kommersialisering og nettverkstiltak

Tilskuddet til kommersialisering og nettverkstiltak skal legge til rette for kommersialisering av forskningsresultater og økt kontakt og samspill mellom næringsliv, utdanningsinstitusjoner og

forskningsinstitutter, jf. målet om at forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet.

Midler til kommersialisering og nettverkstiltak foreslås fordelt slik:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2010	Fordeling 2011	Forslag 2012
Kommersialisering av forskningsresultater	80 750	90 750	100 750
Virkemidler for regional FoU og innovasjon	29 600	25 600	25 600
Sum kommersialisering og nettverkstiltak	110 350	116 350	126 350

Resultatrapport 2010

Kommersialisering av forskningsresultater

FORNY-programmet skal bidra til økt verdiskaping gjennom kommersialisering av forskningsresultater. Programmet retter seg i hovedsak mot forskning og utvikling utført ved universiteter, høyskoler, helseforetak og institutter. FORNY-programmets tredje programperiode ble videreført i 2010, samtidig som det var et overgangså til oppstart av FORNY2020 i 2011. FORNY har i større grad enn i 2009 stimulert til overføring av ny teknologi til eksisterende industri framfor teknologioverføring ved etablering av nye selskaper. Antall lisensieringer av teknologi har økt fra 2009 til 2010.

Virkemidler for regional FoU og innovasjon

Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI) skal stimulere til økt samhandling mellom næringsliv, FoU-institusjoner og offentlige myndigheter i regionene. VRI er primært et nettverks- og mobiliseringsprogram. I 2010 var det totalt 15 regionale VRI-satsinger over hele landet. Gjennom VRI har de fylkesregionale partnerskapene fått eierskap og ansvar for prosjektutvikling, drift og forvaltning av en rekke virkemidler for økt FoU-basert innovasjon i næringslivet. Partnerskapene velger selv ut innsatsområdene i den regionale VRI-satsingen. Flest regioner har valgt mat, energi, maritim, marin og kultur- og reiseliv som satsingsområder. VRI har tette koblinger til Arena- og Norwegian Centres of Expertise (NCE)-nettverkene i regionene. Det er stort sammenfall mellom tilstedeværelse av Arena/NCE og de innsatsområdene som regionene har valgt.

Av bevilgningen til VRI ble det i 2010 brukt 6,4 mill. kroner til finansiering av Forskningsrådets regionale representanter som er sentrale for gjennomføring av aktivitetene under VRI.

Totalt har VRI i 2010 bidratt i 70 nettverk med til sammen 1 724 bedrifter. VRI har mobilisert til 51 prosjekter for regionale finansieringsordninger, mot 13 i 2009. Dette kan ses som uttrykk for sammenhengen mellom VRI og de regionale forskningsfondene. Økningen i prosjekter finansiert regionalt har halvert antall prosjektsøknader til nasjonale programmer fra 2009 til 2010.

Prioriteringer 2012

Hensikten med tiltakene er å legge til rette for økt kommersialisering av forskningsresultater og økt kontakt og samspill mellom næringsliv, forsknings- og utdanningsinstitusjoner og forskningsinstitutter. Programmene under NFR som bidrar til dette er FORNY2020 og VRI.

FORNY2020 ble iverksatt i 2011 og er en videreføring av det første FORNY-programmet. Hovedmålet for FORNY2020 er å bidra til økt verdiskaping ved å bringe forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner ut i markedet. Viktige endringer i det nye programmet er at det skal skilles tydeligere mellom støtte til ideene og støtte til organisasjonene som hjelper ideene fram. Departementet legger vekt på at det nye programmet skal prioritere prosjektfinansiering. Det er viktig å få bedre og raskere avklaring på prosjektenes vekstpotensial, bl.a. gjennom bedre markedskartlegging og økt kontakt med potensielle kunder og investorer. Programmet skal bidra til utvikling av og økt profesjonalisering hos kommersialiseringsaktørene.

VRI skal i 2012 fremme kunnskapsutvikling i innovasjon og verdiskaping gjennom regional samhandling, særlig mellom bedrifter og FoU-institusjoner. VRI skal i samarbeid med fylkeskommunene bidra til å videreutvikle de regionale FoU-strategiene og legge til rette for prosjektfinansiering fra de regionale forskningsfond i alle regioner. Det legges opp til at de fylkesregionale

partnerskapene skal ha ansvar for gjennomføring av de regionale satsingene.

Det foreslås en økning til FORNY2020-programmet på 10 mill. kroner over Forskningsrådets budsjett, fra 90,75 mill. kroner i 2011 til 100,75 mill. kroner i 2012. Denne økningen skal særlig bidra til å øke verifiseringsmidlene i ordningen.

Det foreslås avsatt 25,6 mill. kroner til virkemidler for regional FoU og innovasjon for 2012.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås det avsatt totalt 126,35 mill. kroner til kommersialisering og nettverkstiltak i 2012, hvorav 100,75 mill. kroner

til kommersialisering av forskningsresultater og 25,6 mill. kroner til virkemidler for regional FoU og innovasjon.

Tilskudd til andre tiltak

Tilskudd til tiltak for å bygge kompetanse på områder som er sentrale i NHDs politikktutforming er viktig. Det gis derfor tilskudd til ulike kompetansebyggingstiltak og annen administrativ støtte til ordninger av betydning for det norske forsknings- og innovasjonssystemet.

Midler til andre tiltak foreslås fordelt slik:

(i 1 000 kr)			
Sektor	Fordeling 2010	Fordeling 2011	Forslag 2012
Kompetansebygging	9 500	9 500	9 500
Administrative støttetiltak	30 000	30 000	33 000
Sum andre tiltak	39 500	39 500	42 500

Resultatrapport 2010

Nærings- og handelsdepartementet støtter ulike formål og tiltak i Forskningsrådet som skal bidra til kunnskapsutvikling og kompetanseheving, både i Forskningsrådet selv og for brukere av Forskningsrådets tjenester. Tilskuddet bidrar til å understøtte tiltak som er sentrale i NHDs egen politikktutforming.

Kompetansebygging

Et godt kunnskapsgrunnlag er viktig for utformingen av forsknings- og innovasjonspolitikken. NHD bidro til finansiering av fire programmer i Forskningsrådets regi i 2010: kunnskapsgrunnlaget for reiselivspolitikken, MER entreprenørskap, program for velferd, arbeid og migrasjon (VAM) og forskning, innovasjon og økonomiske vekst (VEKSTFORSK). Prosjektene knyttet til kunnskapsgrunnlaget for reiselivspolitikken avsluttes i 2011. Forskningsprogrammet MER entreprenørskap (2009–2013) bidro i 2010 til to fireårige prosjekter for økt kunnskap om entreprenørskap i Norge. VAM er et samfunnsvitenskapelig forskningsprogram som skal gi kunnskap om velferds-samfunnets grunnlag, virkemåter og prosesser. NHDs midler til programmet var 1,5 mill. kroner i 2010. VEKSTFORSK startet i 2007 og avsluttes i 2011. De tre prosjektene i programmet har levert resultater som kan bidra til å forstå prosesser

knyttet til innovasjon og verdiskapning så vel som innovasjon som politikkområde. Det planlegges en avsluttende konferanse under programmet i 2012. Programmet har vært finansiert av Kunnskapsdepartementet og NHD med et samlet budsjett på 24 mill. kroner i perioden 2007–10.

Administrative støttetiltak

Tilskuddet omfattet administrativt tilskudd til Skattefunnordningen og støtte til informasjonstiltak og forskningsdokumentasjon i 2010.

Skattefunnordningen er hjemlet i Skatteloven, og Finansdepartementet har ansvaret for fastsettelse av forskrift og retningslinjer. Formålet er å bidra til økte FoU-investeringer i næringslivet. Ordningen er administrativt underlagt NHD og administreres av Forskningsrådet i samarbeid med Innovasjon Norge og Skatteetaten. Innovasjon Norge bistår foretakene i søknadsprosessen, Forskningsrådet har ansvaret for godkjenning av prosjektsøknadens FoU-innhold, mens skattemyndighetene godkjenner endelige prosjektkostnader og beregner støttebeløpet ved skatteavregningen. Antall prosjekter innen Skattefunn nådde en topp i 2004, og avtok deretter i flere år. De siste årene har imidlertid omfanget av prosjekter flatet ut, og det var i 2010 om lag 3 780 aktive prosjekter i ordningen. Med bl.a. hevingen av taket for årskostnader fra skatteåret 2009 har både kostnads-

grunnlaget og forventet skattefradrag under ordningen økt.

Skattefunn er en rettighetsbasert ordning som gir fradrag i skatt for en andel av godkjente FoU-kostnader. Både kostnader knyttet til egenutført FoU og innkjøp fra godkjente FoU-institusjoner er omfattet av ordningen. Ordningen er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2011–2012) Skatter og avgifter 2012.

Prioriteringer 2012

Det foreslås avsatt 9,5 mill. kroner til kompetansebygging og 33 mill. kroner til administrative støttetiltak i Norges forskningsråd. I dette inngår administrasjonen av Skattefunnordningen, en del øvrige administrative tiltak og ulik statistikkproduksjon. Økningen på 3 mill. kroner fra 2011 skal bl.a. bidra til forenkling og oppgradering av data-systemet for administrasjonen av Skattefunnordningen.

Kap. 922 Romvirksomhet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
50	Norsk Romsenter	47 400	48 700	50 200
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	122 300	131 860	131 500
71	Internasjonal romvirksomhet	382 200	377 360	333 800
72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	58 400	48 900	42 100
73	Galileo	126 376	75 300	103 500
	Sum kap. 0922	736 676	682 120	661 100

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 17. juni 2011 ble tilsagnsfullmakten til deltakelse i frivillige programmer i den europeiske romorganisasjonen ESA økt med 7,16 mill. euro til 92,37 mill. euro, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

styrke kompetansen i norske brukermiljøer og bidra til økt anvendelse av rombaserte tjenester i samfunnet. Ressursene konsentreres om prioriterte områder, som er sentrale for norske brukerinteresser og norske bedrifters kompetanse. Viktige områder er telekommunikasjon, navigasjon, jordobservasjon og utvikling av bæreraketter.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Regjeringen satser betydelig på internasjonal romvirksomhet gjennom deltakelse i romfartsprogrammer i European Space Agency (ESA) og gjennom det felleseuropeiske satellittnavigasjonssystemet Galileo. Deltakelsen sikrer Norge tilgang til teknologi og gode vilkår på markedet for romrelaterte varer og tjenester. Satsingen utløser en rekke kontrakter og oppdrag for norske høyt teknologiske bedrifter, både gjennom ESA-programmene, Galileo og på det kommersielle markedet. Midlene gir samfunnsgevinster i form av arbeidsplasser, teknologiutvikling, forskning, miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, værvarsling, navigasjon, redningstjeneste og sjøsikkerhet.

Norsk Romsenter arbeider for å sikre norsk industri kontrakter i internasjonale programmer,

Samarbeid mellom ESA og EU

EUs økende engasjement i romspørsmål har ført til et tettere samarbeid mellom ESA og EU. Arbeidsdelingen innen europeisk romvirksomhet vil være at ESA står for utforskning og utvikling av nye prosjekter og teknologier, mens EU vil ha driftsansvar for romtjenester som dekker EUs behov, herunder satellittnavigasjonssystemet Galileo. EU har også igangsatt en preoperativ fase (fra 2011 til 2013) av miljøovervåkingsprogrammet Global Monitoring for Environment and Security (GMES). Programmet er en stor satsing for å øke forståelsen av klimaforandringer og miljøet vårt. Utviklingen av GMES finansieres både gjennom EUs sjuende rammeprogram og gjennom ESA. Norge deltar begge steder.

Neste ministerrådsmøte i 2012 og nye forpliktelser i 2011

Om lag hvert tredje år avholdes ministerrådsmøte i Den europeiske romorganisasjonen ESA, ESAs budsjetter vedtas på disse møtene. Siste ministerrådsmøte i ESA ble avholdt i november 2008 i Haag. Det neste skulle vært avholdt i 2011, men er utsatt til 2012. Stortinget ble orientert om utsettelsen i Prop. 1 S (2010–2011). Utsettelsen skapte utfordringer med hensyn til finansiering av løpende programmer som var forutsatt å få tilførsel av nye midler i 2011, eller som var forutsatt videreført i 2012 gjennom vedtak i 2011. For å opprettholde framdriften i tre programmer; Den internasjonale Romstasjonen ISS, Ariane (bæreraketter) og Prodex (teknologiprogram), ble det derfor vedtatt enkelte nye forpliktelser under rådsmøtet i ESA i mars 2011. Norges andel av disse forpliktelsene utgjør totalt 7,16 mill. euro for perioden 2012–2014. Stortinget ga sitt samtykke til at Norge inngikk disse forpliktelsene ved behandlingen av Prop. 120 S og Innst. 420 (2010–2011) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2011.

De norske forpliktelsene til pågående frivillige programmer vil falle betydelig i årene som kommer. Flere av programmene som ble startet i 2008 er i ferd med å bli avsluttet. ESA vil fram mot ministerrådsmøtet i 2012 arbeide med forslag til nye frivillige programmer. Disse kommer i tillegg til videreføring av de eksisterende programmer. Før ministerrådsmøtet vil Regjeringen måtte avklare hvilke prioriteringer som skal ligge til grunn for norsk deltakelse i det europeiske romsamarbeidet for neste periode. Regjeringen vil etter neste ministerrådsmøte, i tråd med etablert praksis, fremme en egen stortingsproposisjon om Norges deltakelse i nye europeiske romfartsprogrammer.

Nordområdene

Norge har en gunstig geografisk plassering for utforskning av atmosfæren og det nære verdensrom. I samarbeid med andre land er det foretatt investeringer i infrastruktur ved rakettskytefeltene på Andøya og Svalbard, radaranlegget EISCAT på Svalbard, laseranlegget ALOMAR på Andøya og Nordlysstasjonen i Longyearbyen. Svalbard Satellittstasjon er blitt verdens ledende bakkestasjon for nedlesing av data fra polarbanesatellitter.

Eierinteresser i nasjonal infrastruktur for romvirksomhet

Statens eierinteresser i nasjonal infrastruktur for romvirksomhet forvaltes av Norsk Romsenter og er organisert som egne aksjeselskap. De aktuelle virksomhetene er som følger:

Andøya Rakettskytefelt AS (ARS)

Staten eier 90 pst. av ARS. Selskapet utfører rakettoppskytinger og ballongslipp gjennom avtaler med andre land. ARS er verdens nordligste permanente oppskytningsfasilitet og er ansvarlig for alle vitenskapsrelaterte ballong- og rakettoperasjoner på norsk territorium. ARS tilbyr komplett bistand for oppskyting, nedlesing av data og bakkestøtte.

Norsk Romsenter Eiendom AS (NRSE)

Staten eier 100 pst. av NRSE. Selskapet eier fiberkablene til Svalbard. NRSE og Kongsberg Defence & Aerospace AS eier 50 pst. hver av Kongsberg Satellite Services AS (KSAT). KSAT eier infrastrukturen og har driftsansvaret for bl.a. Svalbard Satellittstasjon (SvalSat), Troll Satellittstasjon (TrollSat), Tromsø Satellittstasjon og Grimstad Satellittstasjon. Selskapet er også i gang med å investere i nye mid-Latitude stasjoner (stasjoner mellom 30. og 55. breddegrad).

SvalSat er blitt en av verdens ledende bakkestasjoner for nedlesing av data fra polarbanesatellitter. Stasjonen har ni store og flere mindre antenner i drift. De benyttes for datamottak fra satellitter eid av store romorganisasjoner som amerikanske NASA, europeiske ESA og japanske JAXA, i tillegg til den amerikanske værvarslingsorganisasjonen NOAA/IPO og den europeiske organisasjonen for meteorologisatellitter EUMETSAT. Dette gir driftsoppgaver i minst 14 år fra tjenesten ble opprettet i 2006. Fiberkabelen mellom fastlandet og Svalbard har vært i drift siden 2004 og er svært viktig for konkurransesituasjonen til SvalSat.

Hovedmål og delmål

Hovedmålet for norsk romvirksomhet er å gi vesentlige og vedvarende bidrag til økt verdiskaping, innovasjon, kunnskapsutvikling, miljø og samfunnssikkerhet.

Under hovedmålet er det definert følgende delmål:

- sikre at romvirksomheten gir betydelige industrielle ringvirkninger
- sikre at Norges geografiske fortrinn i romvirksomhet blir utnyttet
- bidra til å utvikle kostnadseffektive systemer som dekker nasjonale og internasjonale behov
- bidra til å styrke norske forskningsmiljøer gjennom internasjonalt samarbeid
- bidra til å øke kunnskapen om teknologi og realfag gjennom informasjonsarbeid om romvirksomhet

Nærings- og handelsdepartementet har fastsatt følgende delmål for Norges deltakelse i EUs satellitnavigasjonssystem Galileo:

- bidra i utbyggingen av felleseuropeisk infrastruktur som Norge vil få nytte av og at berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får tilgang til teknologi og kompetanse til å utnytte de mulighetene Galileo gir
- medvirke til at norske myndigheter, næringer og virksomheter får anledning til å påvirke ytelsen i våre områder, og norsk tilgang og bruk av satellitnavigasjonstjenester

Resultatrapport 2010

Hovedtall for norsk romindustri

	Resultat 2009	Mål 2010	Resultat 2010
Verdien av norskproduserte romrelaterte varer og tjenester	5,6 mrd.	6,3 mrd.	5,7 mrd.
Verdien av norske ESA-kontrakter, akkumulert	3,23 mrd.	3,25 mrd.	3,36 mrd.
Akkumulert returkoeffisient i ESA etter 2000	0,88	>1,0	0,87
Ringvirkningsfaktor	4,7	>4,0	4,8

I 2010 utgjorde verdien av norskproduserte, romrelaterte varer og tjenester 5,7 mrd. kroner, mot 5,6 mrd. kroner året før. Eksportandelen var på 68 pst., en mindre nedgang fra året før. Verdien av ESA-kontrakter norske bedrifter har fått etter 2000 er i overkant av 1,7 mrd. kroner, tilsvarende en akkumulert returkoeffisient på 0,87. ESAs totale omsetning i Norge var 3 358 mill. kroner.

Norske ESA-kontrakter og tildeling gjennom nasjonale følgemidler skal legge grunnlag for ytterligere salg av produkter og tjenester. For hver krone i ESA-kontrakter og kontrakter gjennom nasjonale følgeprogrammer har de norske leverandørene i tillegg oppnådd kontrakter til en akkumulert verdi av 4,80 kroner, dvs. en ringvirkningsfaktor på 4,8.

Norsk Romsenter har i 2010 oppnådd resultater som gjennomgående er i samsvar med fastsatte mål for ringvirkningsfaktor og for verdien av norske ESA-kontrakter. Akkumulert returkoeffisient og verdien av norskproduserte romrelaterte varer og tjenester ligger noe under målet for 2010. Romsenteret og ESA har iverksatt flere tiltak for å framskynde måloppnåelsen for returkoeffisienten. Dette gjøres bl.a. ved å arrangere møter mellom ESA og norsk industri og ved å tilrettelegge prosjekter for norske forsknings- og næringsaktører. Ringvirkningsfaktoren var i 2010 på 4,8, godt over målet på 4 og omtrent på fjorårets nivå.

Bevilgningen til nasjonale følgemidler var i 2010 på totalt 58,4 mill. kroner. Av disse ble 7 mill. kroner benyttet til arbeidet med en norsk satellitt for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System) og 15 mill. kroner ble anvendt til revitalisering av Andøya Rakettskytefelt AS. Videre ble 22 mill. kroner brukt til industriutvikling, 9,6 mill. kroner til tjenesteutvikling og 4,8 mill. kroner til vitenskap og undervisningsutvikling. I 2010 mottok 31 ulike bedrifter og organisasjoner nasjonale følgemidler gjennom til sammen 43 kontrakter.

Sikkerhet og risiko knyttet til romvirksomhetens strategiske betydning vurderes fortløpende i samarbeid med norske sikkerhetsmyndigheter. Romsenteret har i 2010 prioritert oppfølging av sikkerhetsmessige tiltak knyttet til fibersambandet til Svalbard, Galileo bakkestasjoner på Svalbard og ved Trollbasen i Antarktis.

Norsk Romsenter har økt satsingen på utadrettet virksomhet, og var bl.a. medarrangør under ESAs store Living Planet-symposium i Bergen 28. juni – 2. juli 2010. Oppslutningen var rekordstor med 1 200 deltakere. I 2010 har Norsk Romsenter holdt foredrag for 1 250 elever fra ungdomsskoler i Oslo og Akershus. I tillegg har Norsk Romsenter vært til stede med bemannet stand på Forskningstorget i Oslo. Arrangementet hadde god publikumsoppslutning med omtrent 25 000 besøkende.

Evaluering av Norges deltakelse i ESA

Nærings- og handelsdepartementet har igangsatt en evaluering av Norges deltakelse i Den europeiske romorganisasjonen ESA, Radarsat og de nasjonale følgeprogrammene. Evalueringen skal bidra til å gi et grunnlag for å vurdere samfunnsnyttene av disse programmene. Det tas sikte på at evalueringen er ferdig våren 2012.

Post 50 Norsk Romsenter

Norsk Romsenter (NRS) er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og disponerte 32 årsverk pr. 1. mars 2011. Norsk Romsenter er det strategiske, samordnende og utøvende organ for norsk romvirksomhet og skal fremme Norges interesser i den europeiske romorganisasjonen ESA og annet internasjonalt samarbeid. I tillegg skal Norsk Romsenter forvalte de nasjonale følgemidlene og statens eierinteresser innen romvirksomheten.

Det foreslås at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan gi Norsk Romsenter fullmakt til å:

- selge andeler i selskaper hvor institusjonen har eierandeler, og kjøpe andeler i nye selskaper
- benytte utbytte fra selskaper hvor institusjonen forvalter eierandeler og inntekter fra salg av andeler i slike selskaper til romrelatert virksomhet, herunder kjøp av andeler i nye selskaper, jf. Forslag til vedtak XIII

I 2012 skal Norsk Romsenter ha fokus på å øke Norges industriretur i ESA. Norsk Romsenter vil måtte bruke betydelige ressurser på å forberede det neste ministerrådsmøte i ESA, som er planlagt høsten 2012. Videre skal Norsk Romsenter prioritere arbeidet med automatisk skipsidentifikasjon via satellitt (AIS-signal). Norsk Romsenter skal følge og vurdere nasjonale konsekvenser av utviklingen av rompolitikken i EU, herunder sikre at norsk romindustri får like vilkår som europeisk romindustri i konkurransen om kontrakter til utbyggingen av Galileo, og i utviklingen av miljøovervåkingsprogrammet Global Monitoring for Environment and Security (GMES).

En relativt stor del av norsk romvirksomhet foregår i Nord-Norge. Satsing på romvirksomhet inngår som et viktig ledd i regjeringens nordområdepolitikk. Norsk Romsenter skal i 2012 ha særlig fokus på arbeid relatert til nordområdene. For 2011 er det avsatt 7 mill. kroner til revitalisering av Andøya Rakettskytefelt over de nasjonale følgemidlene. Også i 2012 vil det bli brukt midler

til dette formålet. Dette vil bidra til å styrke Andøya Rakettskytefelts posisjon innen norsk romvirksomhet.

Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter skal innarbeides i de årlige budsjettproposisjonene. Tabell med nøkkeltall for Norsk Romsenter er gjengitt i proposisjonens del III Spesielle temaer.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås bevilget 50,2 mill. kroner til dekning av administrasjonsutgifter for Norsk Romsenter.

Post 70 Kontingent i European Space Agency (ESA)

Medlemskapet i ESA er av stor betydning for norsk industri, brukerinteresser og forskning. Kontingenten i ESA er obligatorisk, og utbetalingene følger det årlige kravet fra ESA. Kontingenten dekker ESAs administrasjon og vitenskapsprogram. Nivået på ESAs budsjett bestemmes av ESAs ministerrådsmøter. Hvert land betaler en andel av budsjettet etter en fordelingsnøkkel som er basert på størrelsen på nettonasjonalinntekten, og den norske kontingenten utgjør p.t. 2,24 pst. av ESAs budsjett.

ESAs vitenskapsprogram

Vitenskapsprogrammet i ESA er et obligatorisk program. Programmet har som mål å bidra til å utvide vår forståelse av grunnleggende spørsmål som mulighetene for liv andre steder enn på jorda, de fundamentale kreftene i naturen, sola og solsystemet og universets opprinnelse. Vitenskapsprogrammet har nå 16 operative satellitter, bl.a. i bane rundt planetene Mars, Venus og Saturn.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås en bevilgning på 131,5 mill. kroner til kontingent i ESA.

Post 71 Internasjonal romvirksomhet

Norges deltakelse i ESAs programmer og Norges øvrige internasjonale avtaler om romvirksomhet bidrar til teknologisk utvikling av industrien, til å dekke norske brukerinteresser og til å etablere en nasjonal infrastruktur for romvirksomhet. Norge har enkelte spesielle behov innen romvirksomhet som ikke kan dekkes gjennom medlemskapet i ESA. Det er derfor inngått egne internasjonale

avtaler med tilhørende garantiansvar eller andre former for forpliktelser.

På ministerrådsmøtet i Haag i 2008 inngikk Norge forpliktelser i nye frivillige programmer med en ramme på totalt 90 mill. euro. Det neste ministerrådsmøte i ESA skulle i utgangspunktet avholdes i andre halvår 2011, men er blitt utsatt til 2012. Som følge av utsettelsen måtte Norge inngå tilleggsforpliktelser for å opprettholde framdriften i enkelte programmer, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

Norges gjenstående forpliktelser i de frivillige programmene i ESA, Estrange Andøya Special

Prosjekt (EASP)–avtalen og Radarsat er ved utgangen av 2011 forventet å utgjøre henholdsvis 90,71 mill. euro, 9,12 mill. euro og 1,43 mill. USD, totalt ca. 779,5 mill. kroner. Det foreslås at Stortinget samtykker til at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan gi tilsagn om tilskudd på 50,81 mill. euro utover gitt bevilgning for å delta i de frivillige programmene i ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 90,71 mill. euro, jf. Forslag til vedtak VI, 2.

Forventede gjenstående forpliktelser pr. 31. desember 2011

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Forpliktelse	Sum underpost
<i>Underpost 71.1:</i>		
Jordobservasjon	267 802	
Telekommunikasjon	210 129	
Teknologi	83 108	
Navigasjon	9 432	
Romtransport	62 776	
Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	62 698	
Romovervåking	5 334	701 279
<i>Underpost 71.2:</i>		
EASP-avtalen	70 510	70 510
<i>Underpost 71.3:</i>		
Radarsat	7 673	7 673
Sum gjenstående forpliktelser		779 462

Underpost 71.1 ESAs programmer

ESA har programmer innen jordobservasjon, telekommunikasjon, teknologi, navigasjon, romtransport, romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning og romovervåking. Ved utgangen av 2011 forventes det at Norges gjenstående forpliktelser vil utgjøre 90,71 mill. euro, tilsvarende ca. 701,3 mill. kroner.

Jordobservasjon

ESAs jordobservasjonsprogram har en god balanse mellom utvikling av værsatellitter, miljøsatellitter og forskning. Norges store geografiske

territorium og spredte bosetting gjør at vi har særlig nytte av satellittbasert overvåking. En rekke europeiske tiltak innen jordobservasjon har blitt gjennomført de siste årene.

Telekommunikasjon

Satellittkommunikasjon står for den største delen av omsetningen innen norsk romvirksomhet. Noen av de største norske aktørene har fått utenlandske eiere. Utviklingen medfører utfordringer, men har også ført til nyskaping, med nye produkter og nye bedrifter innen både brukerstyr og tjenester.

Teknologi

General Support Technology Programme (GSTP) er det mest sentrale teknologiprogrammet i ESA. Norske bedrifter med spisskompetanse kan ha synergieffekter med romvirksomhet f.eks. innen offshoreteknologi, medisinsk teknologi og forsvarsindustri. GSTP gir disse bedriftene mulighet til å kvalifisere teknologi for levering til ESAs programmer og det kommersielle markedet. PRODEX er et frivillig program ESA har opprettet for å utvikle og utnytte eksperimenter på satellitter. PRODEX er blitt tatt godt imot av norske FoU-miljøer, og er hovedsakelig benyttet i forbindelse med validering av instrumentmålinger på nye jordobservasjonssatellitter.

Navigasjon

Norge har både stor samfunnsnytte av satellittnavigasjon og store muligheter for industriell verdiskaping innen satellittnavigasjon. Det vises for øvrig til omtale av Galileo-prosjektet under post 73.

Romtransport

ESAs romtransportprogram sikrer Europa uavhengig adgang til verdensrommet. For Norge er deltakelse i programmet også viktig for å kunne gi norsk næringsliv andeler i utvikling og produksjon av de europeiske bærerakettene (Ariane) og markedet for kommersielle oppskytinger. Ariane-5 hadde 6 vellykkede oppskytinger i 2010. Norske underleveranser til produksjonen av Ariane-5 inkluderer mekaniske strukturer, rakettmotorer og elektronikk til en verdi av ca. 10 mill. kroner pr. oppskyting.

Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning

Norge deltar i ESAs programmer for den internasjonale romstasjonen (ISS), noe som sikrer norske forskere tilgang til eksperimentfasiliteter ved romstasjonen. Norge fokuserer på forskning innen biologiske prosesser og materialteknologi, områder som dekker norske behov bl.a. innen havbruk, planteforedling og materialutvikling.

Romovervåking

På ESAs ministerrådsmøte i november 2008, ble det vedtatt å starte opp et program innen romovervåking. Programmet har hatt noen forsinkelser,

og det gjenstår å se om de norske forventningene til programmet vil bli oppfylt.

Underpost 71.2 Estrange Andøya Special Project (EASP)-avtalen

EASP-avtalen er et samarbeid mellom Tyskland, Frankrike, Sveits, Sverige og Norge om bruken av rakettskytefeltene i Kiruna og på Andøya. Norge tiltrådte avtalen i 1990, og avtalen fornyes automatisk for fem år av gangen. Norges forpliktelser i den nåværende perioden fra 2011 til 2015 er anslått til 9,12 mill. euro, tilsvarende 70,5 mill. kroner.

Underpost 71.3 Radarsat

Avtalen med det kanadiske selskapet Radarsat sikrer Norge havovervåkingsdata også ved overskyet vær, i mørketid og om natta. Bildene benyttes til suverenitetshevdelse i økonomisk sone og ved forvaltning av miljøet og marine og polare ressurser. Radarsat 1 ble skutt opp i 1995. Satellitten er fortsatt operativ, men brukes ikke lenger til å dekke norske behov. Etterfølgeren Radarsat 2 ble skutt opp i 2007. Radarsat 2 skulle opprinnelig sikre Norge overvåkningsbilder til og med 2012. En reforhandlet avtale sikrer Norge radardata fra Radarsat-2 ut 2014, uten at det påløper nye innbetalinger fra norsk side i 2013 og 2014.

Totalt gjenstående forpliktelser for Radarsat 2 for 2012 er på 1,43 mill. USD, som tilsvarer om lag 7,7 mill. kroner. Etter dette vil Norges finansielle forpliktelser for Radarsat 2 være innfridd.

Det kanadiske romsenteret (CSA) er i gang med utviklingen av neste generasjon radarsatellitter. De foreløpige planene innebærer en konstellasjon med tre forholdsvis små satellitter, primært utviklet for hav- og isovervåking, med oppskyting i 2014–2015. Et særlig fokus er satt på samspillet mellom radarsatellitter og skipsovervåking ved bruk AIS. En bilateral norsk/kanadisk arbeidsgruppe har sett på mulige norske roller (industrielt og brukermessig) ved en eventuell norsk deltakelse i programmet. Det synes ikke lengre aktuelt med norske industrileveranser til selve byggingen av satellittene, men det er fortsatt gode muligheter for samarbeid om bakkestasjoner og bruk.

Budsjettforslag 2012

Internasjonal romvirksomhet omfatter ESAs programmer, EASP-avtalen om virksomhet på rakettskytefeltene på Andøya og i Kiruna og Radarsat-

avtalen med Canada. Norge deltar i en rekke frivillige programmer innenfor alle programområder i ESA. Programmene har flere års varighet. De årlige utbetalingene til internasjonal romvirksomhet følger framdriften i programmene Norge deltar i. Det forventes et utbetalingskrav på om lag

308,5 mill. kroner i ESAs programmer for 2012. For EASP-avtalen og Radarsat forventes det utbetalinger på henholdsvis om lag 17,6 og 7,7 mill. kroner. Det foreslås en samlet bevilgning på 333,8 mill. kroner for forpliktelser til internasjonal romvirksomhet.

Utbetalinger til internasjonale romfartsprogrammer i 2012

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Forslag 2012
71.1	<i>ESA forpliktet</i>			
	Jordobservasjon	125 164	66 360	69 579
	Telekommunikasjon	54 674	95 170	95 742
	Teknologi	91 261	115 130	65 404
	Navigasjon	18 723	9 690	9 432
	Romtransport	30 938	33 380	36 413
	Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	41 335	24 660	26 981
	Romovervåking	0	5 370	4 948
	Sum ESA-programmer	362 095	349 760	308 499
71.2	<i>EASP-avtalen</i>	18 300	18 660	17 627
71.3	<i>Radarsat</i>	1 805	8 940	7 673
	Sum post 71	382 200	377 360	333 799

Regnskapstallene for 2010 inneholder inntekter knyttet til EASP og Radarsat. Inntektene motsvares av tilsvarende utgifter. I tillegg rettes valutakursavvik først i regnskapet for påfølgende år. Dette er i hovedsak årsaken til at regnskapstallene i tabellen avviker fra statsregnskapets tall. Beløpene for 2012 er anslag. Det kan bli aktuelt å foreta endringer dersom forutsetninger eller framdriften skulle tilsi det. De økonomiske forpliktelsene overfor ESA og EASP-avtalen betales i euro, og forpliktelsene tilknyttet Radarsat betales i USD. Valutarisikoen bæres av Norge. Det er budsjettert ut fra forventede valutakurser. Dersom kursen på utbetalingstidspunktene blir annerledes enn forutsatt i budsjettforslaget, vil forslag til bevilgningsendringer bli fremmet i endringsproposisjonene i 2012.

Post 72 Nasjonale følgemidler, kan overføres

De nasjonale følgemidlene bidrar til at norske bedrifter oppnår et høyt teknologisk nivå slik at Norge kan nyttiggjøre seg den investering som ESA-medlemskapet åpner for. I hovedsak kreves

det minst 50 pst. egenfinansiering. Programmene er et middel for å bistå norske aktørers inntreden på det kommersielle rommarkedet og bidrar til å utvikle rombaserte tjenester for å dekke nasjonale og offentlige behov på en effektiv og kostnadsbesparende måte. Norges forskningsråd disponerer også midler til romforskning som bl.a. finansierer norske instrumenter og eksperimenter på ESAs forskningssatellitter. ESAs programmer koordineres med nasjonale aktiviteter for å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av de tilgjengelige ressursene. Romsenteret fordeler følgemidlene til utvikling av industri, tjenester, infrastruktur, undervisning og bilateralt utviklings-samarbeid.

Målgruppen er først og fremst norske bedrifter og forskningsmiljøer som har eller kan få leveranser til internasjonal romrelatert virksomhet, både på grunnlag av Norges medlemskap i ESA, EUs romprogrammer og på grunnlag av kontrakter i det ordinære kommersielle rommarkedet eller anvendelsesområder av stor betydning for Norge.

Industriutviklingsprogram

Programmet skal bidra til at bedriftene videreutvikler kompetanse og teknologi gjennom ESA-samarbeidet, for derved å utvikle konkurransedyktige produkter for det internasjonale rommarkedet. Norsk Romsenter satser på bedrifter som er, eller vil kunne bli, konkurransedyktige i et internasjonalt marked.

Tjenesteutviklingsprogram

Programmet omfatter aktiviteter knyttet til utvikling av anvendelser og tjenester innen jordobservasjon, telekommunikasjon og navigasjon. Programmet er sterkt knyttet til å utvikle samfunnsnytt og miljøprofilen av romvirksomheten. Viktige offentlige forvaltningsoppgaver, som eksempelvis kystforvaltning, miljøovervåking og samfunnsikkerhet, kan ofte dekkes på en kostnadseffektiv måte ved hjelp av rombaserte tjenester.

Infrastrukturutvikling

Programmet benytter følgemidler til å utvikle de fortrinn som Norge har ved sin nordlige beliggenhet eller for å utnytte spesiell kompetanse knyttet opp mot infrastruktur. Eksempler på dette er nedlesingsstasjonen for Galileo på Svalbard og bakkestasjonen ved Trollbasen.

Undervisningsutviklingsprogram

Målsettingen med programmet er å utvikle forståelse for samfunnsnytt av romvirksomhet og å styrke interessen for realfag hos ungdom. Høsten 2006 startet Andøya Rakettskytefelt, Norsk Romsenter og Nasjonalt senter for romrelatert opplæring et nytt studentsatellittprogram. Programmet bygger på erfaringene fra det vellykkede satellittprogrammet NCUBE og omfatter planlegging, bygging, testing, oppskyting av og kommunikasjon med tre til fire småsatellitter. Programmet skulle opprinnelig vare ut 2011, men er på grunn av forsinket framdrift og uforutsette hendelser forlenget til 2014.

Bilateralt utviklingsprogram

Norge har hatt mange bilaterale prosjekter innen romvirksomhet, bl.a. på Svalbard i samarbeid med USA, og samarbeid med Canada om Radarsat. Industrielt har Norge samarbeidet med Frankrike og Tyskland. Det bilaterale samarbeidet er viktig

for å øke kompetansenivået og sikre industriutvikling i norsk romvirksomhet.

Skipsidentifikasjon

Det har vært stor vekst i bruken av satellittbaserte tjenester i Norge. Satellitter er viktige verktøy for bl.a. navigasjon, miljøovervåking og suverenitetshevdelse. I mange tilfeller vil offentlige myndigheter spille en avgjørende rolle i å få fram og utvikle slike tjenester. Gjennom bevilgningen til Norsk Romsenter i 2008 ble det satt i gang arbeid med å utvikle en norsk satellitt for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System) fra skip. Demonstratorsatellitten AISSat-1 ble skutt opp fra India i juli 2010. AISSat-2 er under planlegging og det vurderes konsepter for AISSat-3.

AIS-systemet vil være bidragsyter til et helhetlig overvåkings- og varslingssystem for havområdene, og gjøre det mulig å holde løpende oversikt over skip i norsk farvann som er utstyrt med AIS-sender.

Revitalisering av Andøya Rakettskytefelt

Andøya Rakettskytefelt AS (ARS) er en vesentlig del av norsk romvirksomhet. Dagens bygningsmasse er oppført i flere etapper fra 1962 og fram til i dag. Deler av bygningene er derfor lite hensiktsmessige for dagens bruk og har et stort behov for oppgradering. Det er samtidig viktig å stimulere norske forskningsmiljøer til å bruke ARS. For 2010 og 2011 ble det avsatt til sammen 22 mill. kroner til revitalisering og videreutvikling av ARS. Også i 2012 vil deler av bevilgningen bli anvendt til dette formålet.

Budsjettforslag 2012

De nasjonale følgeprogrammene gjør det mulig for Norge å nyttiggjøre seg den investering som ESA-medlemskapet representerer på en bedre måte. Midlene til følgeprogrammer forutsettes også å dekke utvikling av nasjonale miljøer. Midler kan ved spesielle behov benyttes til nasjonal rominfrastruktur. Det foreslås bevilget 42,1 mill. kroner til nasjonale følgeprogrammer.

Post 73 Galileo

EUs transportråd vedtok i desember 2007 å organisere, finansiere og iverksette utbyggingen av satellittnavigasjonssystemet Galileo under EUs institusjonelle rammeverk.

Galileo er banebrytende fordi det er første gang EU investerer i felles strategisk og samfunns viktig infrastruktur, og fordi Galileo er et av de største felleseuropeiske industriprosjekter noensinne. Systemet skulle etter planen være fullt operativt fra 2013, men har imidlertid blitt forsinket. De nye tjenestene innføres gradvis fra 2014. Utbyggingsfasen forlenges fram til full operativ kapasitet nås i 2019/2020. Norges samlede finansielle forpliktelser til utbyggingsfasen av Galileo utgjør om lag 74 mill. euro (2010-verdi) og med forventede utbetalinger fram til 2013. I og med at utbyggingsfasen nå blir utvidet må det tas en egen beslutning på videre norsk deltakelse i utbyggingsfasen av Galileo etter 2013.

Norsk deltakelse i Galileo

Geografi, topografi og nærings- og bosettingsstruktur tilsier at Norge vil være blant de landene som har størst utbytte av Galileo. Aktiv deltakelse i Galileo sikrer innflytelse og innsikt i utformingen av en infrastruktur som vil få stor samfunnsmessig betydning. Galileo vil gi økt ytelse innen satellittnavigasjon i nordområdene. Industrielt er Norge godt posisjonert for å få leveranser til pro-

sjektet og til å utnytte norsk infrastruktur og kompetanse i et voksende marked knyttet til satellittnavigasjon.

Systemets ytelse er avhengig av et nettverk av bakkestasjoner. Et slikt nettverk er under utbygging. Etter avtale med Norge er det plassert Galileo bakkestasjoner på Svalbard og på Troll-basen i Antarktis. Stasjonen på Svalbard er av særlig interesse med tanke på å sikre fullgod ytelse fra Galileo også i nordområdene. På Jan Mayen bygges en bakkestasjon andre halvår 2011. Nest etter Frankrike er Norge det landet med flest utplasserte bakkestasjoner.

Den nasjonale oppfølgingen av deltakelsen i Galileo skjer gjennom et interdepartementalt koordineringsutvalg ledet av Nærings- og handelsdepartementet, og et sekretariat i Norsk Romsender med ansvar for å følge opp norske interesser i Galileo-programmets styringsorganer.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås en bevilgning på 103,5 mill. kroner for utbetalinger til EU i forbindelse med Norges deltakelse i satellittnavigasjonssystemet Galileo.

Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
70	Tilskudd	40 853	40 000	35 000
	Sum kap. 0924	40 853	40 000	35 000

Generelt om tilskuddsordningen

Regjeringen ønsker å videreutvikle et tett samarbeid mellom Norge og andre land i Europa. Denne målsettingen oppnås bl.a. gjennom deltakelse i EU-programmer, som Norge kan delta i gjennom EØS-avtalen. Årlig medlemskontingent for norsk deltakelse i EU-programmer fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av ventet framdrift under de enkelte program. Kontingenter betales samlet av Utenriksdepartementet, mot senere refusjon fra de departementene som er ansvarlige for de enkelte programmene. Andre utgifter knyttet til deltakelse i programmene (lønn og øvrige utgifter til nasjonale eksperter ved Europakommisjonen, nasjonale sekretariater, utredninger, evalueringer m.m.) betales direkte av de programansvarlige departementene.

Post 70 Tilskudd

eContent plus

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

eContent plus var et fireårig EU-program for perioden 2005–08, jf. St.prp. nr. 61 (2004–2005). Målet for programmet var å utvikle det europeiske digitale innholdsmarkedet.

eContent plus hadde en økonomisk ramme på 149 mill. euro. Norges andel utgjør om lag 3 mill. euro, tilsvarende om lag 25 mill. kroner med tillegg av administrative utgifter. De samlede norske utgiftene til programmet anslås til om lag 35 mill. kroner.

Programmet er nå formelt avviklet, men det vil fortsatt være utbetalinger til gjennomføring av prosjekter under programmet til og med 2012. En stor del av prosjektporteføljen vil fortsatt ha

betydning innen sine ulike områder, siden flere prosjekter ikke var fullført ved eContent plus-programmets avslutning.

Resultatrapport 2010

Fra 2009 er eContent plus-programmet videreført innenfor IKT-delprogrammet under rammeprogrammet for konkurranseevne og innovasjon (CIP). Det vises til omtale av prosjektene under IKT-delprogrammet i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjettproposisjon.

Budsjett 2012

På grunn av forskyvninger i gjennomføringen av enkelte prosjekter vil det være etterslep i utbetalingene av kontingent til eContent plus etter utløpet av programperioden. På grunnlag av foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen foreslås det avsatt om lag 2 mill. kroner til eContent plus-programmet for 2012.

EU's program for næringsliv og entreprenørskap (MAP)

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

EU's flerårige program for næringsliv og entreprenørskap (MAP-programmet) ble opprettet for å skape bedre vilkår for små og mellomstore bedrifter i Europa. MAP-programmet rettet seg mot hele næringslivet, med særlig fokus på små og mellomstore bedrifter.

MAP-programmet hadde en økonomisk ramme på 450 mill. euro. Norges andel av programutgiftene utgjorde om lag 75 mill. kroner. Programmet skulle i utgangspunktet omfatte perioden 2001–05, men ble forlenget til 2006. De siste prosjektene i MAP-programmet ble sluttført i 2009.

Resultatrapport 2010

Fra 2007 videreføres MAP programmet innenfor det nye rammeprogrammet for konkurranseevne og innovasjon (CIP). Dette innebærer at konkrete prosjekter som ble igangsatt i regi av MAP, blir fullført og avsluttet i under rammeprogrammet for konkurranseevne og innovasjon (CIP).

Budsjett 2012

Betalingsopplegget til Europakommisjonen innebærer at det vil bli krevd inn kontingent til MAP knyttet til gjennomføring av prosjekter med flere

års varighet. I 2010 ble det tilbakeført 5,75 mill. kroner til MAP pga. for mye innbetalt kontingent for 2008. For 2011 er det budsjettert med nærmere 2 mill. kroner til etterbetaling av kontingent for 2009. For 2012 budsjetteres det på grunnlag av budsjettanslag fra Europakommisjonen med en tilbakeføring på om lag 6 mill. kroner på grunn av for mye innbetalt kontingent i 2010.

EU's rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP) – delprogram for Entreprenørskap og Innovasjon (EIP)

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

Norge deltar i EU's rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP) for perioden 2007–13. Målet for programmet er å styrke innovasjon og konkurransekraft i europeisk næringsliv, skape et innovativt og inkluderende informasjonssamfunn og fremme effektiv energibruk og økt bruk av fornybar energi i Europa. Programmet har særlig fokus på små og mellomstore bedrifter.

CIP er et av Europakommisjonens viktigste verktøy for økt sysselsetting og økonomisk vekst i Europa. Målsettingene i CIP skal nås gjennom tre delprogrammer:

- Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet (EIP)
- IKT-programmet (ICT PCT)
- Energiprogrammet (IEE)

Nærings- og handelsdepartementet har fagansvaret for aktivitetene innenfor Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet. Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet og Olje- og energidepartementet er fagansvarlige for henholdsvis IKT-programmet og Energiprogrammet.

CIP har en samlet økonomisk ramme på 3,6 mrd. euro for perioden 2007–13, fordelt med 2,16 mrd. euro til Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet, 720 mill. euro til IKT-programmet og 720 mill. euro til Energiprogrammet. Den samlede kontingentforpliktelsen for norsk deltakelse i CIP er beregnet til 85 mill. euro. I tillegg kommer utgifter til nasjonal oppfølging og nasjonale eksperter. Et nasjonalt kontaktpunkt for delprogrammet er etablert i Innovasjon Norge. Det nasjonale kontaktpunktet skal bl.a. informere norske aktører om mulighetene knyttet til CIP-EIP, og mobilisere til størst mulig norsk uttelling fra programmet. Videre kan Innovasjon Norge gi prosjektetableringsstøtte for å øke mulighetene for norsk uttelling fra programmet. Kontaktpunktet skal også sikre god koordinering av den nasjonale

oppfølgingen av CIP mot oppfølgingen av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling.

Resultatrapport 2010

Delprogrammet for Entreprenørskap og innovasjon skal bidra til å bedre rammevilkårene for næringsvirksomhet og stimulere til økt tilgang på finansiering, teknologi og innovasjon. Fordi programmet i stor grad virker eller fungerer indirekte gjennom å skape bedre policy og praksis og å styrke nettverk, klynger og møteplasser for erfaringsutveksling, er det vanskeligere å måle konkrete resultater av norsk deltakelse.

Den norske deltakelsen i programmet ble evaluert i 2011. Hovedkonklusjonen er at deltakelsen i programmet framstår som noe kostbart sammenliknet med utbytte de øvrige nordiske land oppnår. I arbeidsprogrammet for 2010 var prosjekter som gjaldt videreføring av Enterprise Europe Network (EEN) prioritert. Sentrale prosjekt var:

EEN i Norge

Det norske nettverket er en del av et europeisk nettverk som består av 600 organisasjoner og 3 500 rådgivere. 45 pst. (5,6 mill. kroner) av prosjektets kostnader finansieres av CIP/EIP. Europakommisjonen har tildelt Innovasjon Norge oppgaven å drifte EEN i Norge. Nettverkets rolle er å gi bedriftene konkret veiledning på internasjonalisering og koble europeiske bedrifter sammen. Over 3 000 norske bedrifter har fått rådgivning av nettverket.

Prosjektet har hjulpet bedrifter med bl.a. toll- og momsproblematikk, internasjonale kontrakter og tilgang til markeder. 24 søknader til EU-programmer ble sendt med bistand fra nettverket i 2010.

Cluster Excellence.eu

Prosjektet skal se på utfordringer knyttet til evaluering og kvalitet i klynger og klyngeledelse og lage opplæringsmateriale. Norsk deltakelse gjennom Innovasjon Norge med en finansieringsandel på 145 000 euro. Prosjektet har stor nytte for Innovasjon Norges Arena/NCE- (Norwegian Centres of Expertise-) program.

GreenConServe

Prosjektet skal utvikle og teste innovation vouchers (sertifikater) for byggsektoren. Innovasjon

Norge, Sintef, Building Smart og Forsvarsbygg deltar fra Norge med en finansieringsandel på 515 000 euro.

LCB-HealthCare

Dette er et omfattende EU-basert samarbeidsprosjekt for å fremme innovasjon og nytenking innen lavkarbonutslipp og energiøkonomisering i sykehus og andre helsebygg. Det er også et poeng å identifisere barrierer for slik nytenking. Målet er å senke karbonutslippene fra bygninger. Norsk partner er Sykehusplan som eies av Helsedirektoratet og drives av Sintef Helse. Bidrag fra CIP/EIF til norsk partner er 70 000 euro, i tillegg til egenfinansiering på 10 000 euro.

FEN (Female Entrepreneurship in the Nordic Region)

Prosjektet skal arbeide for å øke antall kvinnelige entreprenører gjennom bruk av rollemodeller. Sintef og Innovasjon Norge er norske partnere med en finansieringsandel på 65 000 euro. Den norske deltakeren i FEN ble i mars 2011 tildelt prisen som årets kvinnelige gründer.

Net4Biz (Network for Business)

Målet for prosjektet er å få flere små og mellomstore bedrifter i Europa til handle på tvers av landegrensene. Innovasjon Norge er norsk partner med en finansieringsandel på 70 000 euro, med 50 pst. støtte fra CIP/EIP. Fire norske bedrifter har gjennomført 30 møter så langt i prosjektet.

Inno Partnering Forum

Innovasjon Norge deltar i Inno Partnering Council som skal støtte arbeidet til Inno Partnering Forum. Prosjektets mål er å forbedre rammebetingelsene for SMB i Europa, og være en bærekraftig plattform der virkemiddelapparatet i Europa kan lære av hverandre.

Budsjettforslag 2012

Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet er beregnet å kreve 50 mill. euro, dvs. om lag 400 mill. kroner, i samlet norsk kontingent. Det utgjør om lag 57 mill. kroner i gjennomsnitt pr. år i programperioden 2007–13. For 2012 er kostnadene for deltakelse i delprogrammet anslått til om lag 31 mill. kroner. Beløpet dekker:

- netto årskontingent basert på foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen etter fratrukk for ubrukte midler av utbetalt kontingent i 2010 (ca. 21 mill. kroner)
- utgifter til kontaktpunktjenester, prosjektetableringsstøtte og nasjonalt sekretariat som ivaretas av Innovasjon Norge
- utgifter til tre nasjonale eksperter
- utgifter til trygd/arbeidsgiveravgift

På dette grunnlag foreslås avsatt om lag 31 mill. kroner til dekning av utgifter knyttet til delprogrammet for Entreprenørskap og innovasjon (EIP) for 2012.

Gjennomføring og utvikling av det indre marked

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

EFTA/EØS-landene har siden 2004 bidratt med finansiering av Europakommisjonens aktiviteter knyttet til gjennomføring og utvikling av det indre marked. Slike tiltak er positivt for verdiskapingen og gir norsk næringsliv like vilkår som øvrig europeisk næringsliv. Utover de rent formelle finansieringsforpliktelsene Norge har i henhold til EØS-forhandlingene, vil det reelt sett være vanskelig å kunne delta fullt ut i det indre marked uten å bidra til programmer og tiltak som skal forbedre hvordan det indre marked fungerer. Midlene benyttes til konkrete tiltak for å sikre et godt fungerende indre marked, herunder informasjonstiltak rettet mot næringslivet og privatpersoner, og innsamling av informasjon om hvordan det indre marked fungerer.

Resultatrapport 2010

Europakommisjonen finansierte i 2010 en rekke studier og undersøkelser knyttet til ulike aspekter av det indre marked. De mest omfattende studiene resulterte i en handlingsplan for det indre marked (Single Market Act), som ble presentert i oktober 2010. Single Market Act identifiserte først 50 satsingsområder. Etter konsultasjonsprosessen presenterte Europakommisjonen i april 2011 en revidert utgave med 12 satsingsområder for regelverksutforming. Prioriteringene er nært knyttet til vekst- og sysselsettingsstrategien, Europa 2020, som EU vedtok i juni 2010. Det er gjennomført flere informasjonstiltak for å sikre kunnskap og hvilke muligheter og rettigheter det indre marked gir til bedrifter og borgere, eksempelvis gjennom problemløsningsnettverket SOLVIT og informasjonsportalen Ditt Europa.

Budsjett 2012

Europakommisjonen forventer å videreføre aktivitetene i 2012 i tråd med dagens ordning. Mye av aktiviteten forventes å bli knyttet til oppfølgingen av handlingsplanen for det indre marked (Single Market Act), hvor forslagene til nytt regelverk er ventet vedtatt innen utgangen av 2012. Det er bl.a. lagt fram forslag til et nytt europeisk standardiseringssystem. Videre vektlegges oppfølging av regelverk for varer (varepakken), styrket markedstilsyn, administrativt samarbeid gjennom bl.a. myndighetsnettverket IMI, samt bedre samordning av informasjon til næringsdrivende og privatpersoner.

På grunnlag av foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen foreslås avsatt om lag 4 mill. kroner til deltakelse i arbeidet med gjennomføring og utvikling av det indre marked.

Marco Polo-programmet

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

Hovedmålet med Marco Polo-programmet er å fremme et mer miljøvennlig godstransportsystem, bl.a. ved å redusere vegtransporten og dermed avhjelpe miljø- og kapasitetsproblemene i europeisk transport. Programmet gir støtte til foretak som legger om sine internasjonale godstransporter i en bærekraftig retning, bl.a. ved å overføre transport fra et overbelastet vegnett til sjø- eller banetransport. Marco Polo-programmet har en internasjonal dimensjon ved at støtte kun kan gis til grensekryssende transport. Norge deltar på lik linje med EUs medlemsland slik at norske interessenter kan fremme prosjektsøknader på linje med medlemsstater. Markedsføring av Marco Polo programmet skjer bl.a. gjennom Norsk senter for nærskipfart (Short Sea Promotion centre Norway) og Samferdselsdepartementets Marco Polo-hjemmeside.

Marco Polo I-programmet ble startet opp i 2003 og omfattet treårsperioden 2004–06.

Europakommisjonen vedtok å erstatte Marco Polo I-programmet med et utvidet Marco Polo II-program fra 1. januar 2007. Norsk deltakelse i Marco Polo II-programmet ble vedtatt av Stortinget i juni 2007. Marco Polo II-programmet gjelder perioden 2007-13 og har en økonomisk ramme på 450 mill. euro. Norges andel er beregnet til om lag 9,6 mill. euro. Den norske deltakelsen i Marco Polo II dekkes av Samferdselsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet med en tredjedel hver.

Resultatrapport 2010

Marco Polo programmet var relativt ukjent de første årene, og det kom få søknader. Totalt fikk 102 prosjekter støtte i perioden 2003–08. I 2008 ble det innført en ordning med forprosjektstøtte på kr 150 000 til forberedelse av søknader til EUs Marco Polo program. Støtten kanaliseres gjennom Innovasjon Norge og Samferdselsdepartementet. I 2009 og 2010 var det henholdsvis 70 og 101 søknader til Marco Polo programmet. Det totale søknadsbeløpet i 2010 var på 235 mill. euro, mot en fastsatt budsjetttramme på 64 mill. euro. Etter søknadsbehandling ble det gitt tilsagn om oppstartstøtte til 32 prosjekter med til sammen 57 mill. euro fra Marco Polo programmet. Norske prosjekter har flere år på rad vært å finne blant de som tilfredsstillt kravene, og dermed mottar oppstartstøtte. I 2010 fikk det norske prosjektet ACE Green (Arctic – Central European Green Transport), som Nordland fylkeskommune har tatt ini-

tiativ til, innvilget oppstartstøtte på 2,88 mill. euro. Prosjektet går ut på å frakte fersk fisk fra Norge til Russland og Polen.

Budsjett 2012

På grunnlag av foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen foreslås avsatt om lag 2 mill. kroner til dekning av Nærings- og handelsdepartementets utgifter til deltakelse i Marco Polo II-programmet.

Oppsummering av budsjettforslag 2012 for posten

Det foreslås en bevilgning til internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer på til sammen 35 mill. kroner for 2012. De endelige kontingentkravene fra Europakommisjonen kan avvike noe fra den fordelingen som er angitt foran.

Kap. 929 Norsk Designråd

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
70	Tilskudd	36 000	36 000	36 800
	Sum kap. 0929	36 000	36 000	36 800

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Aktiv utnyttelse av design i norsk næringsliv er et vesentlig bidrag for å skape et mer innovativt næringsliv. Departementets tilskudd til Norsk Designråd skal støtte opp under dette.

Norsk Designråd er en privat stiftelse med 19 ansatte og stiftelsens formål er å fremme bruk av design som et strategisk innovasjonsverktøy for å oppnå større konkurranseevne og lønnsomhet i norsk næringsliv. Norsk Designråd markedsfører betydningen av design som innovasjonsverktøy både for industri og tjenesteytende næringer, og arbeider aktivt gjennom rådgivning og formidling av designkompetanse. Norsk Designråd samarbeider med Innovasjon Norge for å gjøre designfaglig bistand tilgjengelig for bedrifter over hele landet gjennom Designprogrammet (DIP) som ble lansert i 2009.

DIP skal stimulere til bruk av designmetodikk med vekt på brukerfokus i bedriftenes innovasjonsarbeid fra idéfasen til markedsintroduksjon. Hovedelementet i programmet er bedriftsprojek-

ter der bedriftene får bistand fra nasjonal og internasjonal ekspertise for å styrke bedriftens utviklingsarbeid. DIP skal bidra til at bedriftenes erfaringer kommer andre bedrifter til gode slik at det oppnås en høy samfunnsøkonomisk effekt, samtidig som programmet stimulerer den enkelte bedrift til å utprøve nye innovasjonsmetoder og realisere nye prosjekter som ellers ikke hadde blitt gjennomført.

Viktigste prioriteringer for programmet framover er å oppnå en kritisk masse av nye bedriftsprojekter slik at det etableres et tilstrekkelig erfaringsgrunnlag som kan bidra med ny kunnskap, kompetanseoverføring og målrettede tiltak overfor næringslivet. I dette arbeidet vil samarbeid med nasjonale og internasjonale kompetansmiljøer være sentralt.

Målgruppen for prosjektet er hovedsakelig bedrifter som bruker design aktivt i eget utviklingsarbeid og som har høye ambisjoner for framtidig designaktivitet. Prosjektene skal ta utgangspunkt i bedriftenes egne strategier og utfordringer.

Stiftelsene Norsk Designråd og Norsk Form er siden 2005 samlokalisert i Norsk Design- og Arkitektursenter (DogA), arena for formidling av og debatt om design, samtidsarkitektur, byplanlegging og byutvikling. Stiftelsene eier aksjeselskapet DogA i fellesskap. Både Norsk Designråd og Norsk Form arbeider med å fremme og styrke design, da fra ulike innfallsvinkler. Norsk Designråd skal fremme bruk av design som et strategisk innovasjonsverktøy for å oppnå større konkurransevne og lønnsomhet i næringsliv. Norsk Form skal sikre at design har en sentral rolle i samfunnet gjennom bevisstgjøring om design og stimulering til nyskaping, tilgjengelighet og kvalitet. Dermed vil arbeidet med å fremme næringsrettet design i næringslivet kunne bidra i arbeidet med å styrke design som et verktøy også i samfunnet for øvrig. I Handlingsplanen Kultur og næring fra 2007 ble spørsmålet om et framtidig samarbeid mellom Norsk Designråd og Norsk Form reist. Som en del av oppfølgingen av handlingsplanen, ble det foretatt en ekstern evaluering av Rambøll av samarbeidet mellom Norsk Designråd og Norsk Form på DogA. Rambøllrapporten vurderte bl.a. oppnådde økonomiske og faglige resultater av samarbeidet. I tillegg ble potensialet for framtidig samarbeid, herunder spørsmålet om sammenslåing av de to institusjonene vurdert. Gjennom samlokaliseringen i DogA er det tatt ut positive økonomiske synergieffekter gjennom felles resepsjon, sentralbord og andre fellestjenester, samt at det samarbeides om drift og innhold i DogA.

Nærings- og handelsdepartementet og Kulturdepartementet mener det foreligger et potensial for samarbeid mellom Norsk Designråd og Norsk Form på flere områder, og har startet en prosess med sikte på ytterligere konkretisering av samarbeidet mellom institusjonene. Prosessen vil avklare en eventuell sammenslåing av institusjonene

Rapport for 2010

Norsk Designråd arbeider aktivt for å være et nasjonalt kompetansesenter slik at norske virksomheter kan bruke design som et innovasjonsverktøy for økt konkurransevne. I 2010 har rådgivningsoppdragene hatt en økning på 88 pst. fra 2009, og det ble igangsatt rådgivningsoppdrag innenfor tjenstedesign i bl.a. helsesektoren, brukerundersøkelser, maritim, reiseliv og fornybar energi og bransjer.

DIP har hatt stor pågang av interesserte bedrifter og organisasjoner. DesignPilot fikk inn 81 søknader til bedriftsprosjekter og 21 kvalifiserte søkere fikk støtte. Det kom inn 18 kandidater til DesignEffekt-prisen. Gjennom DIP-programmet har Norsk Designråd fått et tettere samarbeid med Innovasjon Norge og Norges forskningsråd, og programmet er brukt som innovasjonspolitisk eksempel inn mot EUs arbeid med ny innovasjonsplan.

Norsk Designråd har arbeidet med å få på plass gode webbaserede informasjonskanaler og hadde totalt 823 pressopplag i 2010 (mot 787 i 2009). Sosiale medier som Twitter, Facebook og LinkedIn er blitt tatt i bruk. Designbasen.no hadde over 100 000 besøk i 2010, og tjenesten er etablert som førstevalg for å finne designere i Norge. Norsk Designråd hadde i 2010 driftsinntekter på 41 mill. kroner. Av dette ble 36 mill. kroner bevilget over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Resten var tilskudd fra andre og noe egeninntjening. Driftsresultatet viser et underskudd på kr 206 761.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås et tilskudd på 36,8 mill. kroner til Norsk Designråd i 2012. Tilskuddet skal bl.a. brukes til bedriftsrådgivning og veiledning om bruk av design, arbeid med designdrevet innovasjon, markedsføring av design overfor næringslivet og internasjonal eksponering av norsk design og designere. Designdrevet innovasjonsprogram (DIP) skal videreføres på omtrent samme nivå som tidligere år.

Kap. 934 Internasjonaliseringstiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2010	budsjett 2011	2012
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 276	13 000	13 000
73	Støtte ved kapitalvareeksport	366 007	423 000	449 000
74	Norsk deltakelse i EXPO 2010, <i>kan overføres</i>	12 500		
	Sum kap. 0934	385 783	436 000	462 000

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Nærings- og handelsdepartementet stiller årlig midler til disposisjon for næringslivsaktiviteter ved utenriksstasjonene, strategiske internasjonaliseringssjaker og til eventuell norsk deltakelse i verdensutstillinger. Målet er å bidra til å samordne og styrke den samlede og langsiktige offentlige innsatsen for å øke norsk eksport og fremme norske næringsinteresser i utlandet. Næringslivet har særlig behov for drahjelp og støtte fra myndighetene i nye og viktige vekstmarkeder. Dette skal være et supplement til den ordinære virksomheten til virkemiddelapparatet, i markeder og innenfor sektorer der norsk næringslivs langsiktige muligheter er spesielt framtreddende. Det er særlig behov for tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten i forbindelse med gjennomføringen av politiske besøk og statsbesøk.

Rapport for 2010

I 2010 ble det avsatt 9,5 mill. kroner til nærings- og profileringsarbeid ved 69 utenriksstasjoner. Av disse var 1,5 mill. kroner øremerket utenriksstasjonene i Kina til prosjekter i forbindelse med Norges deltakelse på verdensutstillingen EXPO 2010 i Shanghai. Hoveddelen av det øvrige tilskuddet gikk til stasjonene i Europa, Nord-Amerika og Asia. Ved tildeling av midler ble det bl.a. lagt vekt på større prosjekter i vekstmarkeder og strategisk viktige markeder for norsk næringsliv. Videre ble det lagt vekt på prosjekter som er relevante i en innovasjons- og forskningssammenheng, og prosjekter som er medfinansiert fra næringslivet og samordnet med andre deler av virkemiddelapparatet. Midlene ble brukt til å finansiere 125 prosjekter i 2010.

Til arbeidet med strategiske internasjonaliseringssjaker ble det avsatt om lag 10 mill. kroner i 2010. Tilskuddet gikk til tiltak i samarbeid med næringslivet og virkemiddelapparatet under bl.a. statsbesøket til Slovakia, Kronprinsparets besøk til Malaysia og Kronprinsens besøk til Qatar og de Forente Arabiske Emirater og Norges paviljong på EXPO 2010 i Shanghai. Det ble lagt særlig vekt på tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten. Det ble også bevilget støtte til næringslivsaktiviteter i forbindelse med statsbesøket fra Russland og offisielt besøk fra Vietnam.

Prioriteringer 2012

Nærings- og handelsdepartementet vil også i 2012 stimulere til næringslivsrettede aktiviteter ved utenriksstasjonene gjennom støtte til konkrete samarbeidsprosjekter mellom stasjonene, virkemiddelapparatet og næringslivet. Departementet vil videre gjennomføre strategiske internasjonaliseringssjaker i samarbeid med virkemiddelapparatet, næringslivet og forsknings- og utdanningsinstitusjoner, med særlig fokus på vekstkräftige markeder og sektorer.

Regjeringen har besluttet at Norge skal delta på verdensutstillingen EXPO 2012 i Yeosu, Sør-Korea. Utstillingen finner sted fra 12. mai til 12. august 2012. Temaene for verdensutstillingen er maritim, marin, energi, miljø og kultur. Temaene berører derfor flere departementers ansvarsområder og ikke minst norske bedrifters engasjement i Korea. Norge, norsk kompetanse og norske bedrifter skal profileres i Sør-Korea og for resten av verden ved deltakelse på EXPO 2012 med et særlig fokus på maritim og miljø. Innovasjon Norge har fått i oppdrag å forberede og gjennomføre prosjektet i samarbeid med sponsorbedriftene.

Utgiftene for Norges deltakelse på EXPO 2012 er beregnet til om lag 24 mill. kroner, hvorav

næringslivet bidrar med halvparten. Utgiftene blir fordelt mellom fem departementer og fire bedrifter, hvor 4 mill. kroner dekker Nærings- og handelsdepartementets andel i 2011 og 2012. Fiskeri- og kystdepartementet, Miljø- og utviklingsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Utenriksdepartementet bidrar med 2 mill. kroner hver.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås bevilget 13 mill. kroner til dekning av utgifter til eksportfremmende tiltak ved utenriksstasjonene og strategiske internasjonaliseringssjekter i 2012.

Post 73 Støtte ved kapitalvareeksport

Om ordningen

Ordningen med fastrentelån (CIRR-lån) til utenlandske importører av norske kapitalvarer og norske rederier i internasjonal konkurranse, den såkalte 108-ordningen, ble opprettet i 1978. Utgangspunktet for ordningen er den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits». Avtalen regulerer på hvilke vilkår offentlig støttede eksportkreditter kan gis i OECD-landene, herunder rente- og avdragsvilkårene for offentlig støttede lån ved kapitalvareeksport. Felles regler for eksportkreditter skal forhindre mulig subsidiekonkurranse mellom OECD-landene.

Formålet med 108-ordningen er å fremme norsk eksport. Dette skal gjøres ved å tilby norske eksportører av kapitalvarer og arbeids- og tjenesteytelser et konkurransedyktig eksportkreditttilbud på like gode vilkår som offentlige støttede eksportkreditter i våre konkurrentland. 108-ordningen administreres av Eksportfinans ASA.

CIRR-lån er fastrentelån med rente lik statsobligasjonsrenten i den aktuelle valutaen pluss ett prosentpoeng. Rentesatsen bindes før en begynner å trekke på lånet, noe som innebærer at ordningen gir låntaker en gratis fastrenteoppsjon. Alle kontrakter som faller innenfor det fastsatte regelverket kan få tilsagn om finansiering. Eksportfinans tar ikke kredittrisiko, ved at bankene og/eller Garanti-instituttet for eksportkreditt stiller garanti for lånene.

Bevilgningsbehovet over statsbudsjettet framkommer når rentesatsene på utlåne ikke fullt ut dekker innlåns- og forvaltningskostnadene. Bevilgningen vil dermed avhenge av rentebetingelser på nye og eksisterende utlån under ordningen, det samlede volumet av utestående kreditter i ulike valutaer, rentesatsene på innlåne og valutabevegelser. Staten bærer følgelig en risiko knyttet til ordningens økonomiske resultat. Eksportfinans blir kompensert for å forvalte ordningen gjennom marginer på utestående lån.

På grunnlag av Stortingets årlige fullmaktsvedtak gis Eksportfinans tilsagn om statlig dekning av framtidige underskudd knyttet til nye lånetilsagn i vedkommende år. Underskuddet belaster statsbudsjettet to år etter at det er påløpt. I tillegg dekkes rentegodtgjørelse til Eksportfinans for den mellomværende perioden fram til utbetalingstidspunktet.

Rapport for 2010

Tabellen under viser årlige utbetalinger av nye lån og saldo ved årsslutt. Den betydelige reduksjonen i nye utlån fra 2009 til 2010 kan i hovedsak forklares med renteutviklingen i det kommersielle markedet.

	(i mrd. kroner)					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nye lån i løpet av året	0,3	5,1	11,5	14,1	14,4	2,7
Saldo ved årsslutt	4,0	8,0	17,6	31,6	38,8	35,3

Tabellen under viser årlige underskudd i perioden 2005–10. Økningen i underskuddet skyldes hovedsakelig en økning i lånevolum.

	(i mill. kroner)					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Underskudd på avregningskontoen	28,8	42,2	166,5	366,0	423,0	449,0

Sammen med Nærings- og handelsdepartementet og GIEK deltar Eksportfinans i eksportkredittgruppene i OECD. Det vises til omtale under kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 10 (2008–2009) Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi vedtok Eksportfinans i mars 2010 en egen policy for samfunnsansvar hvor vilkår knyttet til sosiale og miljømessige hensyn ivaretas.

I revidert nasjonalbudsjett for 2010 ble det åpnet opp for at eksport som er i nasjonal interesse, kan få lån under 108-ordningen. Videre ble minstekravet om norsk andel av leveransen redusert fra 50 til 30 pst. Eksportfinans har mottatt en del henvendelser og søknader om finansiering av

prosjekter i nasjonal interesse, både fra prosjekter innen fornybar energi og maritim sektor, men har ved utgangen av andre kvartal 2011 ikke utbetalt lån knyttet til prosjekter i nasjonal interesse.

Forventet utvikling

Eksportfinans er en viktig kilde til finansiering for norske eksportører av kapitalvarer og anslår at det vil utbetales om lag 4 mrd. kroner med nye CIRR-lån i 2011. Tabellen nedenfor viser anslåtte belastninger på avregningskontoen for årene 2011–14. Anslagene er basert på ordrebeholdningen ved utgangen av andre kvartal 2011 og anslagene er usikre.

	(i mill. kroner)			
	2011	2012	2013	2014
Underskudd på avregningskontoen	327	298	156	99
Utgift for staten (inkl. renter)	362	329	172	110

Budsjettforslag 2012

Regnskapet for 108-ordningen for 2010 viste et underskudd på 404,7 mill. kroner, og rentegodtgjørelsen for dette utgjør om lag 44,3 mill. kroner. Det foreslås derfor en bevilgning på 449 mill. kroner i tilskudd til Eksportfinans ASA for 2012. Videre foreslås det at Eksportfinans ASA gis tilsagn om statlig dekning av underskudd på avregningskontoen for 108-ordningen fram til 31. desember 2012, jf. Forslag til vedtak VI, 3 a. Det forutsettes at Nærings- og handelsdepartementet må godkjenne Eksportfinans ASA sin innlånspraksis for ordningen, jf. Forslag til vedtak VI, 3 b.

Post 74 Norges deltakelse i EXPO 2010, kan overføres

Rapport for 2010

Norge deltok på verdensutstillingen EXPO 2010 i Shanghai som ble avsluttet 31. oktober 2010. Til sammen ca. 70 mill. mennesker besøkte utstillingen. Verdensutstillingen hadde som formål å fremme internasjonale relasjoner gjennom å skape et forum for utveksling av ideer og erfaringer innenfor næringsliv, kultur, forskning og teknologi. Norges deltakelse på EXPO 2010 skulle bidra til å styrke det bilaterale forhold til Kina, til Norges omdømmebygging og være en katalysator for norsk næringsliv. Videre var deltakelsen på EXPO 2010 en viktig del av Norges langsiktige satsing i Kina.

Tema for verdensutstillingen 2010 var «Better City, Better Life» med fokus på harmonisk sam eksistens av ulike kulturer, by og land, bærekraftig økonomisk utvikling, miljø, forskning- og utvikling. Tema for Norges deltakelse var «Norway – Powered by Nature».

Innovasjon Norge hadde prosjektansvar for den norske deltakelsen. I 2010 ble paviljongen bygget og prosjektet gjennomført iht. sponsorer og deltakende departementers planer for aktiviteter i og i tilknytning til Norges paviljong. Paviljongen var arena for en rekke aktiviteter for å fremme dialog og kontakt innen områder som regionalt samarbeid, kultur, reiseliv, forskning, energi, miljø, maritim, fisk, polartemaer og trepartssamarbeid som en del av den norske velferdsmodellen.

Norges paviljong ble kjøpt av et kinesisk joint venture selskap. Paviljongen skal reises i Liangjiang New Area i Chongqing og skal være et virkemiddel for å fremme forbindelsene mellom Norge og Chongqing. Chongqing er en av Kinas største byer, og er valgt som brohode for kinesiske myndigheters «Go West Policy».

Evaluering

Nærings- og handelsdepartementet skal i løpet av 2011 utarbeide en evalueringsrapport om Norges deltakelse på EXPO 2010.

Kap. 937 Svalbard Reiseliv AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
71	Tilskudd	2 100	2 100	2 100
	Sum kap. 0937	2 100	2 100	2 100

Post 71 Tilskudd

Tilskuddet gis til Svalbard Reiseliv AS. Selskapet er eid av Svalbard Reiselivsråd som består av 63 bedrifter i Longyearbyen innenfor reiselivs- og reiselivsrelaterte næringer. Svalbard Reiseliv AS er det koordinerende leddet for reiselivet på Svalbard, og gjennomfører aktiviteter i henhold til handlingsplanen som er vedtatt av Svalbard Reiselivsråd.

St.meld. nr. 22 (2008–2009) Om Svalbard, slår fast at reiselivsnæringen, sammen med kulldrift og forskning, er de tre grunnpilarene for videre samfunnsutvikling på Svalbard. I meldingen sies det at Regjeringen ønsker å videreutvikle reiselivsnæringen som grunnlag for størst mulig verdiskaping på øygruppen og som grunnlag for bosettingen i Longyearbyen.

Svalbard Reiseliv AS sin virksomhet er finansiert gjennom medlemsavgifter, salg av tjenester til Svalbard Reiselivsråd, deltakelse i prosjekter og gjennom tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Målet med tilskuddet er å bidra til økt verdiskaping og bedre lønnsomhet for et miljøtilpasset reiseliv ved å informere om, profilere og markedsføre Svalbard som reisemål. Tilskuddet bidrar bl.a. til å ivareta fellesoppgaver som drift av helårig turistinformasjon, opplæring av guider som grunnlag for miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig ferdsel på øygruppen både for fastboende og tilreisende, og kompetansebygging blant aktørene. Svalbard Reiseliv AS forestår også produksjon av relevant statistikk om reiselivsnæringen på Svalbard.

Resultatrapport 2010

Antall ankomne gjester i 2010 var 34 747, en oppgang på 4,4 pst. i forhold til året før. Gjestene utgjorde til sammen 81 718 gjestedøgn i Longyearbyen, noe som tilsvarer en gjennomsnittlig besøks-tid på 2,48 døgn. Det er en økning på 5 pst. fra 2009. Antall gjestedøgn gikk likevel ned med 0,72 pst. sammenlignet med året før, da det ble registrert 82 307 gjestedøgn. Etter vulkanutbrud-

det på Island i april, med en rekke kansellerte fly og usikkerhet rundt sommersesongen, må nedgangen betegnes som mindre enn fryktet. Beleggpresenten ved overnattingsstedene i Longyearbyen var i 2010 på 39,88 pst. 69 pst. av de besøkende kom fra Norge.

Oversjøiske cruise hadde i 2010 25 075 personer om bord, noe som er en økning fra 24 291 året før. I tillegg kommer 6 470 passasjerer på explorer-cruisebåtene (mot 7 689 i 2010), gjester som kommer til Longyearbyen med fly og blir en natt eller to.

Nordmenn utgjør fortsatt den største andelen av de tilreisende, med rundt 69 pst. Av de utenlandske markedene har spesielt besøket fra Storbritannia, Tyskland, Frankrike og USA gått opp.

Svalbard Reiseliv lanserte ny logo og visuell profil i mai 2010, og det arbeides målrettet med å forbedre og tilrettelegge aktørenes bookingsystem for å gjøre reiselivsprodukter på Svalbard tilgjengelige i den nasjonale bookingløsningen på visitnorway.com.

Guide- og turlederopplæringen ble i 2009 modernisert, og det var til sammen 55 deltakere på ulike kurs i det nye utdanningssystemet i 2010. Svalbardguideopplæringen er modulbasert med fokus på miljø og sikkerhet. Kurset er et viktig verktøy for å sikre kvalitet og kompetanse og skape gode holdninger til Svalbards natur- og kulturmiljø. Guider som har gjennomgått kurs, har etter hvert opparbeidet seg nødvendig praksis for å kunne søke om autorisering. Ni nye guider ble autorisert i 2010. Dermed har til sammen 110 personer oppnådd autorisering i de ulike kategorier, flere av dem er autorisert i mer enn én kategori. Autorisasjonsordningen for guider er viktig for å sikre en miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig utvikling av reiselivet på Svalbard.

Aktivitetene tilknyttet reiselivsnæringen har hatt en liten nedgang de siste årene. I 2009 syssel-satte reiselivsvirksomheten på Svalbard 179 årsverk, en nedgang fra 227 årsverk i 2008. I tillegg kommer 73 årsverk i avledet virksomhet i 2009, mot 105 slike årsverk i 2008. Reiselivsbedriftene på Svalbard omsatte samlet for 371 mill. kroner i

2009 (398 mill. kroner i 2008). Reiselivsnæringen er likevel den nest største basisnæringen på Svalbard.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås en bevilgning på 2,1 mill. kroner til Svalbard Reiseliv AS.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
50	Innovasjon - prosjekter, fond	444 000	480 000	233 200
51	Tapsfond, såkornkapitalfond	33 750	10 000	
70	Bedriftsutvikling og administrasjon	455 300	292 600	311 000
71	Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, <i>kan overføres</i>	425 738	372 800	380 700
72	Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>	321 983	285 000	285 000
73	Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft, <i>kan overføres</i>	10 126	20 000	5 000
76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>			257 000
78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	3 700	3 800	3 800
79	Maritim utvikling, <i>kan overføres</i>	18 291	10 000	
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	46 930 000	43 700 000	42 100 000
96	Egenkapital, Investinor AS			1 500 000
	Sum kap. 2421	48 642 888	45 174 200	45 075 700

Vedrørende 2012:

Satsingen på næringsutvikling, innovasjon og internasjonalisering gjennom Innovasjon Norge foreslås videreført i 2012. Innovasjon Norge skal opprettholde, styrke og videreutvikle tjenester og programmer som selskapet har etablert for næringslivet. Dette er viktig for å fremme innovasjon og nyskaping i hele landet, spesielt innenfor næringsområder hvor Norge har kompetanse eller særlige fortrinn. De operative bevilgningene til selskapet (når post 51, 78, 90 og 96 holdes utenom) foreslås økt fra 1 460,4 mill. kroner i 2011 til 1 471,9 mill. kroner i 2012. Dette innebærer en nominell økning på 26,5 mill. kroner når også kraftkonsortieordningen (post 73) holdes utenom.

Det foreslås endringer i post 50 ved at miljøteknologi skilles ut i en egen (ny) post 76, og at programmet Maritim utvikling blir overført fra post 79 til post 50, mens post 79 blir avviklet. Bevilgningen under post 50 videreføres på 233,2 mill. kroner.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Innovasjon Norge er organisert som et særlovs-selskap hvor selskapets styre har et selvstendig ansvar for selskapets virksomhet og resultatene som oppnås. 1. januar 2010 kom fylkeskommunene inn som deleiere av Innovasjon Norge. Staten, ved Nærings- og handelsdepartementet, eier nå 51 pst. av selskapet, mens fylkeskommunene til sammen, og likt fordelt, eier 49 pst. I tillegg til hovedkontoret i Oslo hadde Innovasjon Norge pr. 31. desember 2010 15 distriktskontorer, i tillegg til en rekke lokalkontorer som fører til at selskapet er representert med kontorer i alle fylker unntatt Akershus. Selskapet har også utekontorer i over 30 land. Ved utgangen av 2010 disponerte selskapet om lag 802 årsverk, fordelt med 327 ved distriktskontorene, 202 ved utekontorene og 273 ved hovedkontoret.

Midler til Innovasjon Norges virkemidler bevilges over budsjettene til:

- Nærings- og handelsdepartementet (kap. 2421)
- Kommunal- og regionaldepartementet direkte (kap. 500, post 21 og kap. 552, post 21 og 72) og indirekte gjennom bevilgninger til fylkeskommunene (kap. 551, post 60 og 61)
- Fiskeri- og kystdepartementet (kap. 2415, post 75)
- Landbruks- og matdepartementet (kap. 1149, post 71, kap. 1150, post 50 og kap. 1151, post 51)

Innovasjon Norge forvalter virkemidler innenfor finansiering, kompetanse, profilering, nettverk og rådgiving. Selskapet skal kombinere ulike virkemidler ut fra den enkelte kundes behov og har frihet til å utforme og prioritere virkemidlene innenfor gitte budsjetttrammer. I tillegg skal selskapet forvalte virkemidlene i overensstemmelse med EØS-regelverket og føringer som er lagt for selskapets virksomhet i Lov om Innovasjon Norge, årlige budsjettproposisjoner og øvrige føringer fra ovennevnte departementer, fylkesmenn og fylkeskommuner.

Samarbeid med andre aktører

Regjeringen legger vekt på at det samlede tilbudet til næringslivet er helhetlig og slagkraftig. Innovasjon Norge har inngått samarbeidsavtaler med en rekke aktører for å forenkle mottakernes tilgang til og øke nytten av det offentlige tilbudet for næringsutvikling. Regjeringen mener det er viktig at Innovasjon Norge samarbeider med relevante deler av det offentlige virkemiddelapparatet for å sikre de beste løsningene for bedriftene.

Samarbeidsavtalen med SIVA og Norges forskningsråd danner grunnlag for et mer omfattende samarbeid og en felles kundekontakt gjennom Innovasjon Norges kontorer. Norges forskningsråd er representert ved flere av selskapets kontorer i Norge og medfinansierer stillinger ved noen av Innovasjon Norges kontorer i utlandet.

Hovedmål og delmål

Hovedmålet for Innovasjon Norge er å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

I tillegg til hovedmålet er det fastsatt fire delmål. Innovasjon Norge skal:

- bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet
- bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet
- styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt
- bidra til næringsutvikling, basert på regionale forutsetninger

I tilknytning til hovedmålet er det gitt noen generelle føringer for selskapets virksomhet. Innovasjon Norge skal:

- være en kunde- og markedsorientert organisasjon
- korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner
- være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng

Innovasjon Norge skal ha et spesielt fokus på prosjekter i idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasen. De primære målgruppene er entreprenører, unge bedrifter og små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial. Selskapet skal, som en integrert del av virksomheten, arbeide for å fremme kvinners deltakelse i næringslivet, både som entreprenører og ledere.

Resultatrapport 2010

For å nå sine mål har Innovasjon Norge et bredt sett av virkemidler, fra å stimulere til utvikling av en idé til å bidra til at bedrifter skal lykkes i internasjonale markeder. Overfor samme mottaker kan Innovasjon Norge i enkelte tilfeller benytte flere virkemidler. Resultatrapporten for 2010 tar derfor utgangspunkt i å belyse måloppnåelsen for hele Innovasjon Norges virksomhet.

Resultatene for delmålene og de generelle føringene for Innovasjon Norge belyses ved kundeeffektundersøkelser og evalueringer. Hvert år gjennomfører Innovasjon Norge to undersøkelser for å måle effekten av virksomheten – en førundersøkelse for å avklare mottakernes forventninger til prosjektene, og en etterundersøkelse for å belyse resultatene i etterkant. Innovasjon Norge gjennomfører i tillegg en serviceundersøkelse som måler kundenes syn på hvorvidt tilbudet møter kundens behov og deres opplevelse med kontakten med selskapet. Rapporteringen nedenfor tar utgangspunkt i førundersøkelsen av bedrif-

ter som fikk tilsagn i 2009, og etterundersøkelsen av bedrifter som mottok støtte i 2006. Begge undersøkelsene er gjennomført i 2010. For delmål som ikke er omfattet av før- og etterundersøkelsen, rapporteres det i årsrapporteringen på aktiviteter gjennomført i 2010.

Fra 2009 gjennomførte Innovasjon Norge noen endringer når det gjelder løpende rapportering knyttet til innovasjon. Tallene som framkommer er derfor ikke sammenlignbare med tallene fra årene før 2009.

Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge bidrar til økt innovasjon gjennom arbeid mot tre hovedområder – entreprenørskap, innovasjon i etablerte bedrifter og etablering og oppbygging av regionale og nasjonale innovasjonsmiljøer. Av Innovasjon Norges samlede tilsagn i 2010 gikk to av tre kroner til innovasjonsprosjekter og av disse igjen er 56 pst. av tilsagnene til innovasjonsprosjekter på internasjonalt eller nasjonalt nivå. Dette er om lag på samme nivå som i 2009. Etterundersøkelsen blant bedrifter som i 2006 mottok bistand, viser at Innovasjon Norges virkemidler i stor grad har bidratt til innovasjon i produktutvikling (52 pst.), markedsutvikling (33 pst.), prosessutvikling (38 pst.) og organisasjonsutvikling¹ (19 pst.). Etterundersøkelsen viser at 51 pst. av bedriftene mente at prosjektet har vært viktig for egen lønnsomhetsutvikling, og 51 pst. svarte at prosjektet hadde vært viktig for bedriftens konkurranseevne. Om lag 50 pst. oppga at prosjektet Innovasjon Norge har ytt bistand til, hadde hatt betydning for bedriftens overlevelse. Førundersøkelsen viste at 83 pst. av prosjektene ikke ville blitt gjennomført, ville blitt utsatt i tid eller gjennomført i mindre skala uten støtte fra Innovasjon Norge. Dette er på tilsvarende nivå som i tidligere års undersøkelser². Innovasjon Norge har i henhold til disse undersøkelsene, bidratt til å skape eller sikre mellom 5 054 og 7 271 arbeidsplasser blant de bedriftene som fikk tilsagn i 2006. Dette er en noe lavere sysselsettingseffekt sammenlignet med bedrifter som fikk tilsagn i 2005. Sysselsettingseffekten pr. prosjekt er beregnet til 1 til 1,4 arbeidsplasser pr. prosjekt i 2006 mot 1 til 1,6 arbeidsplasser pr. prosjekt i 2005.

¹ Dette er et nytt innovasjonsområde i etterundersøkelsen for 2006. Tallene er derfor ikke direkte sammenlignbare.

² Utrekningen av addisjonalitet er endret i Førundersøkelsen for 2009.

Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norges internasjonaliseringsarbeid er konsentrert rundt formidling av informasjon og kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold, utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter og internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap. Ved utgangen av 2010 var Innovasjon Norge representert i 31 land og selskapet hadde egne kontorer i 28 av disse. Innovasjon Norges utekontorer og avdelinger ved hovedkontoret behandler årlig om lag 25 000 generelle kundeforhold, om internasjonalisering fra norske eller utenlandske bedrifter, organisasjoner eller institusjoner. Av Innovasjon Norges tilsagn i 2010 gikk 46 pst. til internasjonalt rettede innovasjonsprosjekter. Dette er en økning fra 2009. De viktigste internasjonaliseringsfremmende tjenestene fra Innovasjon Norge har i 2010 vært:

- rådgiving og kompetanse til bedrifter i Norge
- finansiell risikoavlastning
- døråpner til beslutningstakere, myndigheter og partnere

Innovasjon Norges programaktivitet er sentral for å bidra til bedriftenes utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter. Innovasjon Norge har flere ordninger som i den sammenheng har til hensikt å fremme internasjonalisering. Bl.a. skal programmet Internasjonal vekst bidra til at små og mellomstore bedrifter med konkurransemessige fortrinn og internasjonalt vekstpotensial oppnår lønnsom vekst i internasjonale markeder. Andre ordninger som er spesielt innrettet mot internasjonalisering, er bl.a. FoU-kontrakter, egenkapital gjennom investeringsfond og ulike gjenkjøpsavtaler.

Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Globaliseringen har gitt norsk næringsliv større muligheter på nye markeder. Samtidig øker konkurransen om tilgang til kapital, kompetanse og kunder. Innovasjon Norge arbeider for at Norge og viktige norske sektorer benytter profilering til å oppnå internasjonal konkurransekraft. I 2010 har de viktigste aktivitetene innen profilering vært: omdømmearbeid, profilering av Norge som reisemål og arbeidet med VisitNorway.com, internasjonal markedsrådgiving, fellestands på messer i utlandet og arbeid med næringslivsdelegasjoner.

Gjennom omdømmearbeidet har selskapet sammen med Utenriksdepartementet gjennomført et pilotprosjekt for å bedre Norges omdømme i utlandet. I dette arbeidet har Innovasjon Norge jobbet mot 19 prioriterte markeder for å bygge Norges omdømme som en «ressurssterk og engasjert partner». Det er også jobbet ekstra med markedene Polen og Storbritannia.

En viktig del av Innovasjon Norges profileeringsarbeid er å legge til rette for at bedriftene kan delta i næringslivsdelegasjoner i forbindelse med statsbesøk og andre offisielle besøk. Gjennom fagseminarer, rundebordskonferanser og nettverksbygging får norske bedrifter anledning til å etablere kontakter som det ellers ville tatt lang tid å oppnå. I 2010 ble det gjennomført åtte delegasjonsreiser fra Norge til utlandet med 384 norske deltakende bedrifter. Innovasjon Norge har også bistått ved sju delegasjonsreiser til Norge med 70 norske deltakende bedrifter. I 2010 arrangerte Innovasjon Norge 22 internasjonale messer med til sammen 372 deltakende norske bedrifter. Omtrent 85 pst. av bedriftene som deltok på fagmessene var små og mellomstore. Arrangementene har vært konsentrert om sektorene olje/gass, sjømat/mat, IKT, maritim og fornybar energi.

Profilering av Norge som reisemål i utlandet skal bidra til at Norge blir det foretrukne reisemålet for den kvalitetsbevisste reisende. Innovasjon Norge jobbet i 2010 aktivt med å følge opp Regjeringens reiselivsstrategi som ble lagt fram i desember 2007. Totalt ble det gjennomført over 167 aktiviteter fordelt på 1 281 kunder i 2010. Antall internasjonale turoperatører og reisebyråer som selger norske reiselivsprodukter utgjorde 1 101 i 2010. Sentralt i markedsføringen er Norges offisielle reiselivsportal, visitnorway.com, som har hatt en god trafikkvekst gjennom 2010, bl.a. som en følge av langsiktig arbeid med optimalisering av søkemotoren. I 2010 var det nær 9,5 mill. besøk, og drøyt 7 mill. unike treff på portalen, som nå har partneravtale med ca. 90 pst. av norske destinasjoner og turistkontorer.

Innovasjon Norge arrangerte presseturer i Norge for 1 000 internasjonale journalister, noe som resulterte i 7 265 artikler i trykte media, 290 TV- og 145 radioprogrammer. Den anslåtte annonseverdien er på nesten 413 mill. kroner. Dette er noe høyere enn i 2009. Presseopplagene er av stor betydning i arbeidet med å gjøre Norge kjent, både som reisemål og omdømme internasjonalt.

Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge samarbeider tett med fylkeskommuner og fylkesmenn og er en pådriver i en rekke fellesprosjekter, nettverk og møteplasser. Det operative samarbeidet mellom Innovasjon Norges distriktskontorer og de regionale partnerskapene er opprettholdt fra tidligere år. Innovasjon Norge har også i 2010 samarbeidet med Norges forskningsråd, SIVA, fylkeskommunene og det øvrige partnerskapet om omforente og koordinerte satsinger knyttet til utvikling av regionale innovasjonssystemer og næringsklynger. Eksempler på dette arbeidet er innenfor rammen av Forskningsrådets Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI-programmet), SIVAs infrastrukturprogrammer og Innovasjon Norges programmer Norwegian Centres of Expertise (NCE) og Arena. De regionale næringsklyngene som er med i programmene NCE og Arena, gjennomfører bl.a. kompetanse- og innovasjonsprosjekter, ofte sammen med nasjonale eller regionale FoU- og kunnskapsmiljøer.

Regional omstilling er en ekstraordinær innsats over flere år i områder med en sårbar næringsstruktur eller svikt i næringsgrunnet. Innovasjon Norge skal bidra til at arbeid i omstillingsområder drives profesjonelt og målrettet. Innovasjon Norge foretar en årlig programstatusvurdering for alle omstillingsområder. Vurderingen viser at omstillingsarbeidet gjennomgående drives på en god måte i de fleste omstillingskommuner. Innovasjon Norge har innenfor arbeidet med regional omstilling i 2010 hatt ansvar for oppfølging og kvalitetssikring av 24 kommuner/regioner på vegne av fylkeskommuner, mot 22 i 2009. Det ble i løpet av 2010 igangsatt omstillingsprosjekter i seks kommuner, og det ble avsluttet prosjekter i to kommuner.

Generelt

Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon: Førundersøkelsen viser at 64 pst. av bedriftene mener at Innovasjon Norges tjenester er godt tilpasset deres behov, mot 67 pst. i forrige førundersøkelse. Etterundersøkelsen viser at 38 pst. (36 pst. året før) av bedriftene ble fulgt opp av Innovasjon Norge etter at tilsagnet ble gitt. Om lag 89 pst. (85 pst.) av kundene er tilfredse med den rådgivningen de har fått.

Innovasjon Norges virksomhet skal korrigerer for svikt i de private finansieringsmarkedene og i sammenhengen i næringslivet og mellom næringslivet,

kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner: Førundersøkelsen for 2009 viser at i gjennomsnitt 59 pst. av bedriftene mener bistanden fra Innovasjon Norge var utløsende for at prosjektet ble iverksatt. Videre viser førundersøkelsen at 44 pst. mener at tjenesten/programmet har vært utløsende for annen finansiering. Begge deler er på samme nivå som i førundersøkelsen for 2008. Selskapet bidrar til at en rekke bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter blir realisert. Disse hadde ikke blitt realisert dersom bedriftene kun hadde hatt de private finansmarkedene å forholde seg til. Innovasjon Norge arbeider med å bidra til økt samhandling mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner/akademia, men kan fortsatt bli bedre på dette området.

Innovasjon Norge skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng: Innovasjon Norge har i 2010 lagt betydelig ressursinnsats i dialog med departementene for å håndtere den reduserte rammen til selskapet slik at selskapets kunder rammes minst mulig. Videre har Innovasjon Norge fulgt opp eierreformen bl.a. gjennom forberedelser til Samarbeidsforum for Innovasjon Norge og aktiv deltakelse i regionale partnerskap og regionale arenaer der fylkeskommunene møtes. Selskapet har også gjennomført en rekke kunnskapsleveranser med innspill til oppdragsgiverne til selskapet og gjennomført evalueringer av egne tjenester og programmer.

Målgrupper

Av de samlende brutto tilsagnene for låne-, garanti- og tilskuddsordningene i 2010 gikk 8 pst. til etablerere, 5 pst. til unge bedrifter, mot 9 pst. i 2009 og 26 pst. til små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial, mot 24 pst. i 2009. Bedrifter med under 20 ansatte mottok i 2010 81 pst. av midlene og bedrifter med inntil 100 ansatte mottok 91 pst. av midlene.³ I 2010 gikk 34 pst. av de samlede tilsagnene for låne-, garanti- og tilskuddsordningene til prosjekter rettet mot kvinner, mot 29 pst. i 2009. Resultater av Innovasjon Norges kvinnesatsing er nærmere omtalt i Del III av proposisjonen.

Evalueringen av Innovasjon Norge

I 2009 og 2010 ble det gjennomført en omfattende evaluering av Innovasjon Norge. Evalueringen har sett på selskapets virkemåte og måloppnåelse siden opprettelsen i 2004 og fram til 2009. Evalueringen ble utført av Econ Pöyry, i samarbeid med Damvad og Agenda Kaupang, og ble ferdigstilt høsten 2010. Evalueringen har vurdert hvorvidt og på hvilken måte Innovasjon Norge oppfyller de målene som er satt for selskapet. Evalueringen har både sett på organiseringen av selskapet og på innretningen og effektene av de tjenestene og programmene selskapet tilbyr. Videre peker evaluator på framtidige utfordringer som vil ha betydning for den videre utviklingen av selskapet.

Evalueringen viser at Innovasjon Norge med stor sannsynlighet bidrar til økt verdiskaping i Norge. Organisasjonen formidler finansielle virkemidler på en profesjonell og faglig solid måte. Innovasjon Norge har imidlertid også utviklingsoppgaver knyttet til virkemidler og politikktutforming. Effekten av ressursbruken på dette området er vanskelig å måle, men evaluator mener at organisasjonen i for liten grad har utviklet seg som en kunnskapsorganisasjon og premissgiver for norsk næringspolitikk.

Evalueringen har vurdert måloppnåelse innenfor de fire delmålene til Innovasjon Norge. Rapporten viser til at selskapet har bidratt til innovasjon i norsk næringsliv, men at innovasjonsbidraget kan økes ytterligere ved at ressursene i større grad forbeholdes prosjekter som er nasjonalt og internasjonalt nyskapende.

Sammenhengen mellom selskapets mål og virkemidler er i følge rapporten uklar, og det er behov for å gjøre denne sammenhengen mer entydig. Evalueringen peker på at målstrukturen bør forbedres, og at styringen av organisasjonen i større grad bør baseres på rammestyring og mindre detaljstyring. Videre mener evaluator at en større andel av virkemidlene bør støtte prosjekter med innovasjon av nasjonal eller internasjonal karakter som sentralt siktemål. Evalueringen peker også på at en større andel av midlene bør gjøres tilgjengelig for bedrifter i sentrale strøk. Evalueringen har ikke avdekket behov for å endre organisasjonsstrukturen til Innovasjon Norge.

Videre viser evalueringen at Innovasjon Norge har økt oppmerksomheten om internasjonalisering i hele organisasjonen og anbefaler en utdypende evaluering om utekontorenes rolle innenfor internasjonaliseringsarbeidet. En slik evaluering er nå igangsatt. Formålet er å foreta en vurdering av Innovasjon Norges internasjonali-

³ Tallene er ikke sammenlignbare med tall for 2009 da Innovasjon Norge har endret sin rapportering.

ringsarbeid, med særlig vekt på selskapets arbeid ved utekontorene, og å få anbefalinger knyttet til hvordan dette tilbudet bør innrettes framover.

Reiseliv er et område som, i følge evaluator, har hentet store faglige synergieffekter av fusjonen, og rapporten tyder på at profileringen av norsk næringsliv har blitt styrket i evalueringsperioden. Samtidig peker evalueringen på at det er store offentlige midler som brukes til profileringformål, der Innovasjon Norge bare forvalter om lag 40 pst. Det er derfor, i følge evaluator, behov for en evaluering som ser på om den offentlige profileringssinnsatsen faktisk bidrar til økt verdiskaping. Det er i 2010 gjennomført en samfunnsøkonomisk analyse som viser at offentlig støtte til nasjonal profilmarkedsføring av Norge som reisemål er et næringspolitisk virkemiddel som det finnes samfunnsøkonomiske begrunnelser for å støtte. Analysen er gjennomført av Samfunns- og næringslivsforskning AS (SNF) på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet.

Midlene til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger har økt gradvis fra 2004, samtidig peker rapporten på at innovasjonshøyden i innovasjonsrettede prosjekter under dette delmålet er for lav til reelt å bidra til regional verdiskaping. Rapporten trekker spesielt fram bygdeutviklingsmidlene (BU) som utgjør en stor andel av virkemiddelbruken under dette delmålet og som, etter evaluators vurdering, bidrar til lav måloppnåelse. Evaluator mener på bakgrunn av dette at BU-midlene bør forvaltes utenfor Innovasjon Norge.

Rapporten trekker videre fram at Innovasjon Norge forvalter en rekke virkemidler, en del med tilhørende detaljerte retningslinjer, finansiert av ulike departementer. Det er evaluators vurdering at antallet virkemidler er unødvendig høyt. I tilknytning til dette mener evaluator at selskapet i større grad bør gis ansvaret for kontinuerlig å vurdere sammensetningen av selskapets virkemiddelportefølje. Rapporten peker også på at de mange sektorprogrammene vanskeliggjør selskapets måloppnåelse.

Evalueringen var ute på en bred, åpen høring med høringsfrist 1. februar 2011. Departementet mottok om lag 60 høringsinnspill. Høringsinnspillene vil bli lagt til grunn i den videre oppfølgingen av evalueringsrapporten. Det er besluttet at evalueringen av Innovasjon Norge skal følges opp gjennom en stortingsmelding i 2012. Meldingen vil i tillegg ta for seg oppfølgingen av den gjennomførte evalueringen av SIVA. Målet for meldingen er å legge til rette for et offentlig virkemiddelapparat som er tilpasset næringslivets behov i årene som kommer.

Ordninger uten årlige bevilgninger

Så Kornfond

For å stimulere til økte investeringer i såkornfasen, og dermed framvekst av nye bedrifter, varslet regjeringen i Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, at den vil legge fram forslag om å etablere nye landsdekkende såkornfond. For nye såkornfond skal det vurderes hvordan det kan legges til rette for å gi insentiver for best mulig forvaltning av statens verdier. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med et forslag til dette.

Dagens såkornordninger skal stimulere til private investeringer i bedrifter i tidlig fase. Bedriftene det investeres i, skal også tilføres kompetanse. Administrasjonen av ordningene er lagt til Innovasjon Norge.

Fond opprettet i 1997 og 2000

I 1997 ble det opprettet et landsdekkende såkornfond (START-fondet) og fire regionale fond som dekker henholdsvis Sørlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. I 2000 ble det i tillegg opprettet et fond for indre Østlandet, som nå er konkurs. Det endelige oppgjøret etter konkursen ble budsjettmessig behandlet forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2010. Kommitert kapital under ordningen er 776 mill. kroner, hvorav 50 pst. i ansvarlig lån fra staten (388 mill. kroner). Ved utgangen av 2010 hadde Innovasjon Norge utbetalt 367,2 mill. kroner i ansvarlige lån. Tilhørende tapsfond utgjorde om lag 92 mill. kroner (25 pst. av 367,2 mill. kroner). Ved utgangen av 2010 var 142,2 mill. kroner av hovedstolen tapsført utover tapsfond. Dette representerer en økning på om lag 6 mill. kroner i løpet av året når det justeres for de konstaterte tapene fra fondet i Innlandet. I tillegg kommer tapsavsetninger på utestående renter på 134,7 mill. kroner.

Distriktsrettede fond opprettet i 2003 og 2004

Det langsiktige målet med den distriktsrettede såkornordningen er å tilføre kunnskapsbedrifter med stort vekstpotensial lokalisert i næringssvake områder en blanding av tålmodig egenkapital og relevant kompetanse. Det er til nå opprettet fem distriktsrettede såkornfond. Fondene er lokalisert i Tromsø, Bodø, Førde og to fond i Namsos. Fondene er operative og gjør investeringer. Innovasjon Norge melder om at de fleste fondene vil

lukkes for nye investeringer i løpet av 2011, og at de deretter vil konsentrere innsatsen om utvikling av bedriftene i egen portefølje. Innovasjon Norge valgte i 2010 en forvalter til et nytt fond for Innlandet som har vurdert muligheten for å hente inn kapital. Forvalteren klarte ikke å mobilisere tilstrekkelig privat kapital til fondet og har nå levert mandatet tilbake til Innovasjon Norge.

Landsdekkende fond opprettet i 2005

Det langsiktige målet med den landsdekkende såkornkapitalordningen er gjennom økt tilgang på kompetent kapital og kompetanse å støtte etablering av innovative, konkurransedyktige vekstforetak. Fondene er lokalisert til Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. Fondene er operative og foretar investeringer. Innovasjon Norge venter at fondene vil lukkes for nye investeringer i løpet av 2011.

Fond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Investeringsfondene for Øst-Europa og Nordvest-Russland skal investere i aksjekapital og tilby ansvarlige lån til prosjekter hvor norske bedrifter samarbeider med bedrifter i de aktuelle regionene. Formålet med investeringsfondene og Tilskuddsfond for Nordvest-Russland er å bidra til å fremme næringsutvikling og styrke norske bedrifters konkurransevne og verdiskaping gjennom deltakelse i kommersielle investeringsprosjekter. Investeringsfond og Tilskuddsfond for nærings-samarbeid med Nordvest-Russland dekker områdene Murmansk, Arkhangelsk og Karelen, mens Investeringsfond for Øst-Europa omfatter Russland, Hviterussland, Ukraina og de østeuropeiske statene som ikke er medlem av EU. Om lag 75 pst. av henvendelsene til fondsadministrasjonen gjelder prosjekter i Russland.

Investeringsfond for Nordvest-Russland

Fondet ble opprettet i 1996 med en ramme på 150 mill. kroner. Åtte investeringsprosjekter er aktive. Innovasjon Norge mottok i 2010 ti søknader, én mindre enn året før. Det ble tatt beslutning om investeringer i ett prosjekt på 0,4 mill. kroner. Totalt investert beløp i fondets levetid er 55,2 mill. kroner. Gjennom en toårig avtale med en konsulent i Kirkenes næringshage drives informasjonsarbeid og veiledning til søkere lokalt i Kirkenes. Innovasjon Norges regionkontor i Vadsø arbeider også aktivt med virksomhet rettet mot Nordvest-

Russland. Årsresultatet for fondet i 2010 utgjorde 1,5 mill. kroner.

Tilskuddsfond for nærings-samarbeid med Nordvest-Russland

Fondet ble opprettet i 1996 med en engangsbevilgning på 30 mill. kroner for å styrke samarbeidet mellom norske og russiske bedrifter i Nordvest-Russland. Fondet skal nyttes til å støtte utredninger, planlegging og tilrettelegging av kommersielle prosjekter av stor betydning for videreutvikling av nærings-samarbeidet med Nordvest-Russland. Det ble i 2010 gitt tilsagn om kr 599 800 i støtte til tre prosjekter. Siden opprettelsen av fondet er det gitt 114 tilsagn. Bedrifter i Sør-Varanger kommune har mottatt støtte til 18 forprosjekter på i alt 5,4 mill. kroner. Pr. 31. desember 2010 utgjorde disponible midler i fondet om lag 7,5 mill. kroner.

Investeringsfond for Øst-Europa

Fondet ble opprettet i 1997 med en ramme på 70 mill. kroner. Fondet ble senere tilført 50 mill. kroner slik at investeringsmidlene totalt utgjør 120 mill. kroner. Innovasjon Norge mottok 22 søknader i 2010, mot 21 året før. Det er samlet foretatt 21 investeringer i fondets løpetid. Åtte av engasjementene er solgt og tre er konkurs, slik at det gjenstår ti aktive investeringer. Samlet utbetalt investeringsbeløp er 88,77 mill. kroner. Årsresultatet for fondet i 2010 utgjorde minus 3,5 mill. kroner.

Prioriteringer 2012

Innovasjon Norges prioriteringer skal være i tråd med målene som er satt for selskapet. Selskapets prioriterte satsingsområder for 2012 er entreprenørskap, små og mellomstore bedrifter med internasjonale vekstambisjoner, nettverksbasert innovasjon og regional omstilling. I tillegg er kvinner og unge prioriterte målgrupper. Videre skal Innovasjon Norge følge opp Regjeringens maritime strategi, reiselivsstrategi og miljøteknologistrategi. Nærmere omtale av prioriteringer er gitt under de enkelte budsjettpostene nedenfor.

Resultatrapportering 2010, prioriteringer og budsjettforslag 2012

Låne- og garantirammer

Det foreslås at rammene for landsdekkende innovasjonslån, garantier og lavrisikolån videreføres på samme nivå som i 2011.

(i mill. kroner)			
Ordning	Endelig ramme 2010	Ramme 2011	Forslag 2012
Landsdekkende innovasjonslån, nye tilsagn	620	500	500
Landsdekkende garantier, nye tilsagn	70	40	40
Lavrisikolån	2 500	2 500	2 500

Garantiordningen er nærmere omtalt under post 50 og låneordningene under post 90 nedenfor. Det vises for øvrig til Forslag til vedtak VIII, 1 (garantiordningen) og X (låneordningene).

Håndtering av såkornfond opprettet i 1997 og 2000

Flere av såkornfondene etablert før 2006 er i en utfordrende økonomisk situasjon. Ett av fondene er som nevnt konkurs. I konkurssituasjoner skjer ting raskt, og saksbehandlingstiden i departementer og Stortinget kan bli for lang. Derfor foreslår Regjeringen at Innovasjon Norges fullmakt fra 2011 til å gjøre nødvendige grep for – om mulig – å avverge en konkurs, dersom det bidrar til å sikre statens verdier og videreføre bedriftene som fondet eier, videreføres i 2012, jf. Forslag til vedtak XII.

Post 50 Innovasjon – prosjekter, fond

Formålet med ordningen er økt innovasjon. Midlene kan benyttes til tilskudd og avsetninger til tapsfond for landsdekkende innovasjonslån og garantier. Innovasjon Norge skal ved bruk av disse midlene kunne tilby finansiering til bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utviklingsprosjekter i hele landet. Målgruppen er primært etablerere, unge bedrifter, små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner og vekstpotensial.

Tilskudd kan gis til nasjonale og regionale prosjekter som bidrar til å fremme oppfinnelser, produktutvikling, nyetableringer, omstilling eller kompetanseheving. Lån, tilskudd og garantier skal bidra til å sikre at nye prosjekter blir igangsatt, og at eksisterende prosjekter videreutvikles. Dette er viktig både for å skape nye arbeidsplasser og for å sikre eksisterende arbeidsplasser i lønnsomme bedrifter. Støtte i form av lån, garantier og tilskudd kan gis til industriell forskning og utviklingsaktiviteter før konkurransestadiet og tekniske forstudier i forkant av denne typen FoU-aktiviteter. Støtte kan også gis til konsulent-

bistand, kunnskapsformidling og opplæring og – under visse forutsetninger – til fysiske investeringer.

Måloppnåelse for ordningen vurderes mot Innovasjon Norges til enhver tid gjeldende mål- og resultatstyringssystem.

Resultatrapport 2010

Rammen for *innovasjonslån* ble redusert fra 1 400 mill. kroner i 2009 til 500 mill. kroner i 2010, som ledd i nedtrappingen av Regjeringens tiltak for å dempe virkningene av finansuroen i 2008/2009. Som ett av tiltakene i tiltakspakken for verft som ble fremmet i revidert nasjonalbudsjett for 2010, ble rammen økt til 700 mill. kroner, hvor økningen på 200 mill. kroner ble øremerket maritim sektor. Rammen ble senere redusert til 620 mill. kroner. I alt ble det i 2010 gitt tilsagn om innovasjonslån for 491,5 mill. kroner, hvorav 147 mill. kroner til maritim sektor.

82 pst. av tilsagnene gikk til prosjekter med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå. Gjennomsnittlig lånetilsagn for landsdekkende innovasjonslån sank fra 5,1 mill. kroner i 2009 til 1,5 mill. kroner i 2010. Av tilsagnene gikk 65 pst. til bedrifter med mindre enn 20 ansatte og 83 pst. til bedrifter med inntil 100 ansatte. Til de tre prioriterte målgruppene gikk 54 pst. av bevilgningen til små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner, 8 pst. til etablerere og 4 pst. til unge bedrifter.

Det ble totalt innvilget 37,6 mill. kroner i *garantier*, av en ramme på 40 mill. kroner. Av garantiene gikk 79 pst. til prosjekter med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå og 85 pst. til bedrifter med færre enn 20 ansatte. Rundt 94 pst. av tilsagnene gikk til de prioriterte målgruppene i 2010, mot 56 pst. i 2009.

Det var avsatt 140 mill. kroner til den nye *miljøteknologiordningen* i 2010, hvorav 100 mill. kroner var øremerket 2. generasjons biodrivstoff. I alt 16 bedrifter, hvorav fem store, fikk tilskudd. Tilskuddene til de store bedriftene utgjorde

78,7 mill. kroner. Det ble brukt 7,9 mill. kroner til å forvalte ordningen i 2010.

Det var øremerket 50 mill. kroner til *landsdekkende etablererstipend*. 90 pst. av beløpet ble gitt til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå og 87 pst. til prosjekter med produkt-/tjenesteinnovasjoner. Kvinneandelen utgjorde 33 pst., og 15 pst. av beløpet gikk til unge etablerere under 35 år.

Rammen øremerket til *miljøprosjekter i de maritime næringene og utvikling av nærskipfartsflåten* ble økt fra 10 til 20 mill. kroner gjennom tiltakspakken for verft og utstyrsleverandører. Den ble fullt utnyttet. Tiltakspakken medførte økt arbeidsbelastning og ressursinnsats ved flere distriktskontorer i Norge.

Av en samlet bevilgning på 444 mill. kroner ble 274,6 mill. kroner benyttet til tilskudd. De resterende 169,4 mill. kronene ble benyttet til tapsavsetninger for innovasjonslån og garantier og saksbehandling av etablererstipendordningen. Tapsavsetningene ble vurdert som tilfredsstillende sett i forhold til kalkulert risiko pr. 31. desember 2010.

Prioriteringer og budsjettforslag 2012

Innovasjonslån, garantier og tilskudd

Innovasjon Norge skal fortsette å prioritere etablerere, unge bedrifter og små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner og potensial. Innovasjonslåneordningen er spisset mot innovasjon og internasjonalisering. Den skal stimulere til bedre utnyttelse av utviklingspotensialet som ligger i innovative vekstbedrifter og primært benyttes i bedriftenes tidlig- og kommersialiseringsfase. Spesielt skal ordningen styrke den direkte bedriftsrettede innsatsen i sentrale områder.

Garantier kan gis for lån til realinvesteringer for å medvirke ved bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggings-, moderniserings-, omstillings-, utviklings- og nyetableringsprosjekter i norsk næringsliv. Det kan også stilles garantier for driftskreditt. Ordningen skal være selvfinansiert ut over det som avsettes til tapsfond.

Av midlene som ikke er øremerket, bestemmer Innovasjon Norge selv hvor mye, innenfor en låneramme foreslått satt til 500 mill. kroner og en garantiramme foreslått med 40 mill. kroner, som skal benyttes til tilskudd og tapsfond for innovasjonslån og garantier, jf. Forslag til vedtak X og VIII, 1. Utgifter til evalueringer av Innovasjon Norges virksomhet kan også finansieres over denne posten. Miljøteknologiordningen, som har vært

øremerket under denne posten, foreslås flyttet til ny egen post 76 fra og med 2012, se omtale nedenfor.

Satsing på maritim sektor

Som et ledd i utviklingen av Norges posisjon som en av de fremste maritime nasjoner i verden la Regjeringen i 2007 fram en strategi for miljøvennlig vekst i de maritime næringene, kalt «Stø kurs». Regjeringen følger opp strategien bl.a. gjennom Innovasjon Norges ordninger som stimulerer til maritim innovasjon. Maritim næringen har fulgt opp med sitt forslag til en maritim forsknings- og innovasjonsstrategi, kalt «Maritim 21».

I tråd med «Stø kurs» og «Maritim 21», legges det opp til følgende hovedprioriteringer for de maritime virkemidlene: miljø og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende maritime operasjoner og maritim transport i Nordområdene, avansert logistikk og forretningsutvikling og maritimt omdømme og profilering. Disse ses på som sentrale innovasjonsområder hvor norske bedrifter har særlige fortrinn.

Miljøprosjekter og utvikling av nærskipfartsflåten

De maritime næringene møter en rekke miljøutfordringer. En effektiv nærskipfartsflåte vil, i tillegg til å være en sentral del av transporttilbudet langs kysten, også kunne gi miljøgevinster. En bærekraftig maritim sektor innebærer at skip designes, bygges, utstyres, driftes og resirkuleres på en måte som bidrar til minst mulig utslipp.

Prosjekter knyttet til miljøvennlige alternative framdriftssystemer, herunder gassdrift, logistikk- og utviklingsprosjekter for fornyelse og mer effektiv bruk av nærskipfartsflåten skal prioriteres. Midlene kan benyttes både til tilskudd og til å sikre at innovasjonslåneordningen kan benyttes av nærskipfartsflåten og til maritime miljøprosjekter.

Programmet Maritim utvikling

Fra 2012 foreslås det at bevilgningen til programmet Maritim utvikling flyttes fra post 79 til post 50. Programmet er en del av satsingen kalt MARUT. MARUT er en handlingsarena mellom de maritime næringer, FoU-institusjoner, myndighetene og virkemiddelapparatet med fokus på forskning og innovasjon i de maritime næringene. Målet med programmet er å styrke omfanget av og samarbeidet om nyskaping i de maritime næringene og dermed styrke verdiskaping og konkurranse-

evne i sektoren. Målgruppen for ordningen er bedrifter som er en del av eller har tilknytning til de maritime næringene og omfatter dermed skipsverft, maritime utstysleverandører, rederier, forsknings-, tjeneste- og konsulentmiljøer.

Det er i 2011 avsatt til sammen 20 mill. kroner til den maritime satsingen under post 50 og post 79. For 2012 foreslås det at programmet for Maritim utvikling og ordningen for miljøprosjekter og utvikling av nærskipfartsflåten videreføres på om lag samme nivå som i 2011.

Etablererstipend

Formålet med ordningen er å stimulere flere til å starte egen bedrift for å sikre verdiskaping og innovasjon. Målgruppen er etablerere av små og mellomstore bedrifter med potensial for lønnsomhet og verdiskaping. Etableringer som representerer noe nytt i nasjonal eller internasjonal sammenheng, skal prioriteres. Ordningen er landsdekkende og de beste prosjektene skal prioriteres uavhengig av hvor i landet de befinner seg. Bedrifter som mottar støtte, skal normalt være tre år eller yngre. I unntakstilfeller kan inntil fem år gamle bedrifter støttes. Det er i 2011 avsatt 20 mill. kroner til etablererstipendordningen. Det foreslås at den landsdekkende etablererstipendordningen videreføres i 2012 på om lag samme nivå som i 2011.

Oppsummering

Det foreslås til sammen 233,2 mill. kroner under posten for 2012. Midlene benyttes til etablererstipend, satsing på maritim sektor, innovasjonstilskudd og tapsavsetninger for landsdekkende innovasjonslån og garantier.

Post 51 Tapsfond, såkornkapitalfond

Fra og med 2005 har det vært bevilget midler under denne posten til å dekke bokførte tap på renter av utlånene til såkornselskapene. Det har vært varierende beskrivelser av formålet med bevilgingen for ulike år. Dette har gjort at formålet med bevilgingen har framstått som uklart. Nærings- og handelsdepartementet er kjent med at det vil påløpe tap på såkornordningen utover det som kan dekkes av tapsfond for de såkornfondene som ble opprettet i perioden 1997–2000. De forventede tapene kan deles i tre kategorier: tap på hovedstol, tap på renter knyttet til hovedstol og tap av renter knyttet til tap ført mot tapsfond.

Praksisen med årlig bevilgning til dekning av bokførte, men ikke nødvendigvis realiserte, tap på renter foreslås avvirket. Midlene som har blitt bevilget til formålet og ikke er utbetalt, foreslås tilbakeført til statskassen, jf. forslag under kap. 5325, ny post 51. I stedet foreslås at midler til tapsdekning bevilges i etterkant, når tapene er realisert. En slik praksis vil i hovedsak være i tråd med behandlingen av konkursen i Såkorninvest Innlandet AS i 2010. Såkornfondene er en statlig ordning hvor statens interesser er forvaltet av Innovasjon Norge. Det er derfor en underliggende forutsetning at tap utover tapsfond ikke skal belaste Innovasjon Norges regnskap og egenkapital. Nærings- og handelsdepartementet vil komme tilbake med forslag til inndeckning når tap er endelige. Dersom det skulle oppstå tap på såkornfond opprettet i perioden 2006–08, som ikke er dekket av bevilgede tapsfondsmidler, forutsettes inndeckning å følge samme prinsipp.

Post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon

Målet med tilskuddet er å sette Innovasjon Norge i stand til å oppfylle rollen som en proaktiv samarbeidspartner og premissleverandør for næringslivet og offentlige myndigheter. Innovasjon Norge skal bidra med kunnskap og faglige innspill til nasjonale og regionale myndigheter på bakgrunn av sitt nettverk og kunnskap om næringslivet og bedriftenes utfordringer og rammebetingelser.

Innovasjon Norges administrasjons- og gjennomføringskostnader ble før 2011 finansiert etter ulike modeller for de ulike oppdragene. I 2011 ble det innført en harmonisert modell for dekning av administrasjons- og gjennomføringskostnader for alle oppdrag til Innovasjon Norge, med unntak av selvfinansierende ordninger som låne- og fondsvirksomheten. Alle administrasjons- og gjennomføringskostnader skal dekkes av oppdragsgiver med unntak av selskapets basiskostnader. Basiskostnadene finansieres over post 70 og omfatter:

- direkte personalkostnader for administrerende direktør, lederne ved distriktskontorene og lederne på utekontorene, med unntak av utekontorer som er dedikert særskilte ordninger
- honorar til hovedstyret, regionstyrene og valgkomiteene
- en grunnkapasitet til å ta imot henvendelser ved distriktskontorene
- strategiarbeid og virksomhetsstyring som ikke er relatert til særskilte oppdrag
- styringsdialog med eierne
- innspill til nasjonal og regional politikktutforming

- deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan
- fysisk og digital infrastruktur knyttet til funksjoner som dekkes av basiskostnadene

Resultatrapport 2010

Innovasjon Norges driftskostnader finansieres ved tilskudd over kap. 2421, post 70, andre tilskuddsposter, garantipremier/rentemarginer på garanti- og utlånsvirksomhet, avkastning på fondsordninger og brukerbetaling. De samlede driftskostnader utenom direkte prosjektkostnader utgjorde i 2010 944 mill. kroner, mot 838 mill. kroner i 2009. Av beløpet for 2010 ble 455 mill. kroner dekket ved tilskudd over post 70, hvorav 20 mill. kroner gikk til omstillingskostnader.

Økningen i samlede driftskostnader foruten direkte prosjektkostnader, besto i hovedsak av avsetninger til omstillingskostnader som påløper i 2011. I statsbudsjettet for 2011 ble det vedtatt betydelige reduksjoner i enkelte av Innovasjon Norges budsjettposter som medførte et omstillingsbehov i selskapet. Selskapet reduserer sin bemanning med nær 100 årsverk i 2011. Omstillingskostnader ble i henhold til god regnskaps-skikk avsatt i 2010, med 69 mill. kroner. Omstillingskostnadene består bl.a. av lønn og sosiale kostnader i oppsigelsestiden, rådgivning til ansatte i Norge og berørte land, karriererådgivning, nedleggelse av utekontorer og hjemflytting av utsendinger. Selskapet ble høsten 2010 tilført 20 mill. kroner for å dekke sine omstillingskostnader.

Innovasjon Norges 15 distriktskontorer arbeider i hovedsak med kunder og prosjekter som har utgangspunkt i egen region og oppgaver knyttet til realisering av nasjonale og fylkesvise utviklingsplaner og strategier. Parallelt med dette samarbeider distriktskontorene om prosjekter og satsinger på tvers av fylkes-/regiongrenser og internasjonalt. I 2010 har kontorene bl.a. videreført arbeidet med å utvikle førstelinjetjenesten i kommunene og inngått samarbeidsavtaler med kommuner om fordeling av arbeidsoppgaver.

Virksomheten ved kontorene i utlandet er rettet mot rådgivning og formidling av informasjon og kunnskap om internasjonale forretningsmuligheter, spesielt til små, nyetablerte, kunnskapsintensive eller høyteknologiske bedrifter med stort eksportpotensial. Innsatsen er også rettet mot internasjonalt teknologisamarbeid, bl.a. gjennom kartlegging av markedsmuligheter for norsk-utviklet teknologi, kunnskapsoverføring mellom norsk næringsliv og andre land og tiltak som skal

bidra til å etablere nettverk mellom norske og internasjonale bedrifter og FoU-miljøer. Utekontorene har også en viktig rolle i arbeidet med profilering av Norge og prioriterte norske sektorer. De skal videre bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet og øke kjennskapen til Norge i utvalgte land og målgrupper.

Tilskuddet til bedriftsutvikling og administrasjon ble i 2010 fordelt mellom hoved-, distrikts- og utekontorene med henholdsvis 39, 35 og 26 pst., mot henholdsvis 38, 36 og 26 pst. året før. Midlene ble benyttet til følgende aktiviteter:

- kundekontakt og saksbehandling
- levere tjenester
- påvirke politikktutforming og gi innspill til myndighetene
- samarbeid med utenriktjenesten
- styring og ledelse
- utvikle mål og strategier
- utvikle tjenesteporteføljen

Innovasjon Norges øvrige virksomhet er finansiert på følgende måter:

- administrative kostnader utover basiskostnadene, ble for det meste av programvirksomheten finansiert av oppdragsgiver
- administrasjon av fondsordninger for Nordvest-Russland og Øst-Europa ble dekket av avkastning på fondskapitalen
- administrasjon av rådgivingstjenester ved hjemme- og utekontorer ble dekket delvis gjennom brukerbetaling
- administrasjon av ordninger under Landbrukets Utviklingsfond ble dekket gjennom særskilt bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet
- administrasjon av enkelte oppdrag fra fylkeskommunene, som f.eks. omstillingstiltak, ble dekket særskilt av oppdragsgiver

Prioriteringer og budsjettforslag 2012

Det foreslås en bevilgning på 311 mill. kroner til bedriftsutvikling og administrasjon i 2012.

Bevilgningen er i hovedsak en grunnbevilgning til selskapet og skal dekke selskapets basiskostnader som nevnt over. Videre vil posten dekke flere andre oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet, som koordinering av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (CIP), videreføring av informasjons- og veiledningsaktiviteter om EØS (Enterprise Europe Network), samarbeid med utenriktjenesten og tilrettelegging av norske bedrifters deltakelse i næringslivsdelegasjoner

ved statsbesøk og andre offisielle besøk, tilrettelegging for industriell deltakelse ved forsvarsanskaffelser, rådgivingstjenester om immaterielle rettigheter, handelsteknisk rådgivning og kursvirksomhet, hjemhenting av kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold, nettverksbygging, rådgivning og formidling ved utekontorene knyttet til spørsmål om internasjonalisering og internasjonale forretningsmuligheter, administrasjon av såkornfond- og Skattefunnordningen.

Post 71 Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, kan overføres

Målet med bevilgningen er å bidra til å utvikle og styrke norske bedrifters innovasjonsevne og internasjonale konkurransekraft. Innovasjon Norge skal gjennom bruk av midlene stimulere bedrifter til samarbeid ved å legge til rette for og utvikle møteplasser og nettverk for kompetanseheving og kunnskapsformidling i bedrifter og enkelte bransjer. I tillegg skal bevilgningen bidra til å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet. For midlene som er avsatt til profilering, er målet å fremme den samlede reiselivsnæringens konkurransevne og lønnsomhet. Fokusområdene er idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasen og internasjonalisering.

Bevilgningen skal, sammen med midler fra Kommunal- og regionaldepartementet (kap. 552, post 72), fylkeskommunene (over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, kap. 551, post 60 og 61) og midler fra landbrukssiden, finansiere programvirksomheten til Innovasjon Norge med tilhørende administrasjon. Enkelte programmer delfinansieres av Norges forskningsråd og SIVA. I tillegg har enkelte programmer innslag av brukerbetaling.

Programmer er tiltak rettet direkte mot prioriterte bransjer og/eller prioriterte målgrupper som små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner og vekstpotensial, kvinner, unge og etablerere. Programmene kjennetegnes ved at de har et eget sekretariat og/eller en fastsatt budsjetttramme. Innovasjon Norge har frihet til å prioritere de programmer som det er størst behov for innenfor de tre områdene internasjonalisering, profilering og innovasjon, og de føringer som gis av oppdragsgiverne.

Nettverksprogrammer og profilering

Midlene til nettverk og profilering skal benyttes til programmer for fremme av entreprenørskap,

innovasjon og internasjonalisering i norske bedrifter. Innovasjon Norge skal gjennom nettverksprogrammene utvikle og tilrettelegge læringsarenaer og møteplasser, og tilby rådgivning og veiledning for oppstartsbedrifter og etablerte bedrifter. Programmene skal også legge vekt på tiltak som styrker samarbeid mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og offentlig sektor. Bedrifter med stort eksportpotensial skal stimuleres til å utnytte muligheter som finnes utenfor Norge gjennom programmer som bidrar til å fremme eksport, internasjonalisering og internasjonalt teknologisamarbeid. Programmer for profilering og omdømmebygging skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi bedre kjent i utlandet og bidra til at utenlandsk næringsliv investerer og etablerer ny virksomhet i Norge.

Resultatrapport 2010

Arena-programmet har som formål å utvikle bedre samspill mellom næringslivet, FoU-miljøer og offentlige aktører innenfor definerte sektor og regioner, og gjennom det forsterke miljøenes innovasjonsevne. Programrådet godkjente i 2010 fire nye Arena-prosjekter, mot fem i 2009. Pr. 31. desember 2010 var det til sammen 19 prosjekter i Arenas portefølje.

NCE-programmet skal bidra til å forsterke innovasjonsaktiviteten i de mest vekstkraftige og internasjonalt orienterte næringsklyngene i Norge. Programmet gjennomførte åpne utlysninger i 2006, 2007 og 2009 og godkjente da henholdsvis seks, tre og tre NCE-prosjekter. Innovasjon Norge har i 2010 jobbet videre med disse 12 prosjektene.

Kompetanseprogrammet, som i hovedsak omfatter tjenestene Fram og Navigator, skal bidra til å gi et kvalitetssikret og helhetlig tilbud av kompetansetjenester til entreprenører og små og mellomstore bedrifter. Hensikten er å øke målgruppens langsiktige konkurransekraft, lønnsomhet og innovasjonsevne. I 2010 innvilget Innovasjon Norge støtte til 17 Fram-prosjekter, mot 18 i 2009, og 10 Navigator-prosjekter med til sammen 271 deltakende bedrifter.

Programmet Internasjonal vekst skal bidra til at små og mellomstore bedrifter med konkurransemessige fortrinn og internasjonalt vekstpotensial oppnår lønnsom vekst i internasjonale markeder. I 2010 leverte Innovasjon Norges utekontorer 250 internasjonale rådgivningsoppdrag og om lag 90 markedsundersøkelser, som helt eller delvis ble finansiert av programmet.

Omdømmeprogrammet skal følge opp Innovasjon Norges delmål om økt profilering av Norge og norsk næringsliv i utlandet og støtte prosesser for utvikling av strategisk posisjon for sektorer, nettverk og enkeltbedrifter. I 2010 har Innovasjon Norge gjennomført det andre året, av tre, i en samordningspilot med Utenriksdepartementet. Målet er å høste erfaringer om hvordan arbeidet med omdømmebygging kan effektiviseres i prioriterte markeder (19 land), og hvordan Norge på lengre sikt kan få en posisjon som «en ressurssterk og engasjert partner».

Bransjeorientert IT-program (BIT) er et markedsstyrt forretningsutviklingsprogram for nasjonalt og internasjonalt orienterte bedrifter. Et sentralt mål med BIT er at utviklede løsninger tas i bruk av flest mulige bedrifter på kommersielle vilkår. I 2010 hadde Innovasjon Norge ti operative BIT-prosjekter, mot åtte året før. Innovasjon Norges effektmålinger viser at BIT-løsningene i 2008 er spredt til rundt 3 500 bedrifter i om lag 25 bransjer.

Designprogrammet er et samarbeid mellom Innovasjon Norge og Norsk Designråd. Gjennom programmet tilbys bedrifter rådgiving innen merkevarebygging og bruk av design som strategisk virkemiddel i forretningsutvikling. I 2010 ble det igangsatt 150 nye designrådgivingsoppdrag. Av disse har 44 bedrifter vært igjennom designerformidling og er i gang med designprosjekter.

FORNY var fram til 2010 et samarbeidsprogram mellom Innovasjon Norge og Norges forskningsråd som skulle bidra til å stimulere til økt kommersialisering av forskningsresultater. FORNY ble videreført i 2010, samtidig som det var et overgangsår til oppstart av FORNY2020 i 2011. I 2010 ble det innenfor programmet gitt støtte til 17 bedriftsetableringer og 37 lisenser, mot henholdsvis 80 og 58 i 2009. Nedgangen skyldes i hovedsak effekten av finanskrisen og manglende tilgang på risikovillig kapital og en reduksjon av rammen for programmet.

Gjennom sektorprogrammene skal Innovasjon Norge etablere et godt kunnskapsgrunnlag om utvalgte sektorer i Norge og deres internasjonale muligheter. Med utgangspunkt i identifiserte behov skal det gjennomføres tiltak som tilfører kunnskap, kompetanse og kapital som mobiliserer til nyetableringer, utvikling av vekstforetak og innovasjonsmiljøer i disse sektorene. Innovasjon Norges sektorprogrammer omfatter sektorene energi og miljø, olje og gass, maritim, helse og IKT.

Reiseliv

Målet for Innovasjon Norges arbeid på området reiseliv er å fremme den samlede reiselivsnæringens konkurransevne og lønnsomhet. Regjeringen la i 2007 fram en nasjonal strategi for reiselivsnæringen, hvor Regjeringens visjon «verdifulle opplevelser» ble presentert. Hovedmålene for strategien er økt verdiskaping og lønnsomhet i reiselivsnæringen, levedyktige distrikter gjennom flere helårs arbeidsplasser innenfor reiselivsnæringen og utvikling av Norge som et bærekraftig reisemål. En statusrapport for oppfølging ble lagt fram i september 2009. Regjeringen er i ferd med å revidere reiselivsstrategien. Den reviderte strategien vil danne grunnlaget for Innovasjon Norges reiselivssatsing i årene framover.

Innovasjon Norge skal, i samarbeid med reiselivsnæringen, bidra til å markedsføre Norge som reisemål, heve kompetansen i næringen, stimulere til samarbeid og utvikling av nye reiselivsprodukter og til å øke kvaliteten på eksisterende produkter. I tillegg skal Innovasjon Norge bidra med kunnskap og informasjon om markeder og internasjonale trender.

Den offentlige innsatsen skal utfylle og styrke næringens egne bidrag. Det er en forutsetning at reiselivsnæringen selv bidrar til markedsføring og profilering av Norge og egne produkter. I overensstemmelse med regelverket for statsstøtte har Innovasjon Norge og reiselivsnæringen utarbeidet en finansieringsmodell for profileringsarbeidet. Prinsippet som er lagt til grunn, er at myndighetene i hovedsak finansierer overbyggende aktiviteter, som merkevarebygging og profilmarkedsføring, mens næringen selv finansierer aktiviteter som er direkte salgsutløsende. All markedsføring skal inneholde en overordnet Norgesprofilering, og Innovasjon Norges strategi for fremme av Norge som merkevare skal legges til grunn for markedsføringen av Norge som reisemål. Det er igangsatt en ny metode for systematisk evaluering av effekten av markedsføringstiltakene.

Innovasjon Norge skal videreutvikle den nasjonale reiselivsportalen på Internett, visitnorway.com. Våren 2011 ble den nasjonale bookingløsningen for distribusjon og salg av norske reiselivsopplevelser lansert som en integrert del av visitnorway.com. Portalen vil bli videreutviklet, ikke minst ved å utvide antall bookbare reiselivsprodukter i løsningen. Bruk av sosiale medier skal vies økt oppmerksomhet som kanal for markedsføring og salg av norske reiselivsprodukter framover.

Regjeringen ser at nettverk er viktig for å fremme innovasjon i norsk reiseliv. Det vil derfor fortsatt bli stilt krav til at prosjekter innenfor reiseliv er samarbeids- og/eller nettverksprosjekter. På denne måten vil Regjeringen bidra til å styrke samspillet mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og det offentlige.

Yrkesreisende er en viktig målgruppe for norske reiselivsaktører, og Innovasjon Norge skal fortsette arbeidet rettet mot markedet for møter, insentivturer, kongresser og begivenheter. Regjeringen ser det som viktig at mulighetene for å vise fram Norge som møte-, kongress- og begivenhetsarrangør blir ivarettatt på beste måte når store internasjonale arrangementer blir gjennomført i Norge.

Regjeringen ønsker å utvikle og fremme Norge som bærekraftig reisemål på en måte som tar vare på og styrker natur, kultur og miljø, sosiale verdier og økonomisk levedyktighet i et langsiktig perspektiv. Innovasjon Norge skal bidra til å utvikle og fremme bærekraftige reiselivsdestinasjoner og bedrifter. Prosjektet Bærekraftig Reiseliv 2015 er en bærebjelke i dette arbeidet.

Regjeringen ønsker å bidra til økt kompetanse både i og om reiselivsnæringen. Innovasjon Norge skal videreutvikle og iverksette bedriftsrettede kompetanseutviklingsprogrammer og videreformidle den markedskunnskapen som opparbeides.

Resultatrapport 2010

Innovasjon Norge har ansvaret for den overordnede markedsføringen av Norge som reisemål, i tillegg til øvrig operativt arbeid med å fremme den norske reiselivsnæringen. Innovasjon Norge brukte i 2010 til sammen 625 mill. kroner på arbeid med å fremme den norske reiselivsnæringen, hvorav 263 mill. kroner var tilsagn knyttet til finansieringstjenester. Av de resterende 362 mill. kroner, ble rundt 70 pst. dekket over post 70 (25 mill. kroner) og post 71 (227 mill. kroner), og 30 pst. dekket gjennom brukerbetaling fra reiselivsnæringen (110 mill. kroner).

Det er et krav at næringen selv skal bidra til markedsføringsaktiviteter. Av den offentlige andelen brukte Innovasjon Norge i 2010 155 mill. kroner på det operative markedsføringsarbeidet. Reiselivsnæringen selv bidro med 109,9 mill. kroner. I tillegg kommer næringens egeninitierte markedsføringsaktiviteter utenom Innovasjon Norge.

Innovasjon Norges låne- og tilskuddsordninger kan også benyttes av reiselivsnæringen. I 2010 ble det innvilget om lag 263 mill. kroner i lån og tilskudd til næringen.

Norge hadde en økning i antall kommersielle gjestedøgn på 2 pst. i 2010. Utenlandske gjestedøgn økte med 5 pst., mens norske gjestedøgn økte med 1 pst. Norske gjestedøgn utgjorde 72 pst. av alle kommersielle gjestedøgn i 2010. Europa opplevde generelt en vekst i antall turistankomster på 3 pst., mens Nord-Europa samlet opplevde et fall på 0,1 pst. i 2010. Sammenliknet med dette kan det slås fast at turiståret 2010 var godt for Norge. Majoriteten (64 pst.) av alle kommersielle gjestedøgn i 2010 ble gjennomført på hotell, og 48 pst. disse var ferie- og fritidsrelaterte. Dette er en økning på ett prosentpoeng fra 2009.

Arbeidet med utviklingsprosjektet National Booking Switch har gjort store framskritt gjennom 2010, og våren 2011 ble det mulig å bestille norske reiselivsprodukter via visitnorway.com. Lanseringen av bookingløsningen representerer en viktig milepæl for arbeidet med å gjøre det lettere for potensielle turister til Norge å gjennomføre kjøp av norske reiselivsprodukter sammen med utviklingen av en gratis applikasjon til mobiltelefon, kalt «Visitnorway – i nærheten». Løsningen ble lansert på norsk høsten 2010 og på engelsk i første kvartal 2011.

I Regjeringens reiselivsstrategi fra 2007 ble Innovasjon Norge, i samarbeid med NHO Reiseliv, gitt mandat til å utvikle mål og tiltak, målinger og et prøveprosjekt knyttet til bærekraft i reiselivet. Prosjektet ble i 2008 fulgt opp med prosjektet Bærekraftig Reiseliv 2015, der utvalgte destinasjoner ble plukket ut som piloter. I 2009 inviterte prosjektet reiselivsnæringen med i en prosess for å konkretisere og operasjonalisere målene gjennom bransjegrupper innenfor overnatting, transport, mat, aktiviteter/familiepark, opplevelser og salg/markedsføring. I 2010 ble arbeidet med å utvikle konkrete indikatorer for hva som skal til for at en hel reiselivsdestinasjon skal kunne sies å være bærekraftig, igangsatt. Prosessen har gitt konkrete resultater i form av forslag til tiltak som framover skal implementeres og videreutvikles.

Prioriteringer og budsjettforslag 2012

Regjeringen foreslår en bevilgning på 380,7 mill. kroner til nettverk, profilering og reiseliv i 2012. Bevilgningen foreslås fordelt med 128,7 mill. kroner til programvirksomheten og 252 mill. kroner til reiseliv. Innenfor programaktiviteten er det er opp til Innovasjon Norge å foreta en fordeling av bruken av midlene.

Innovasjon Norge har en sentral rolle i oppfølgingen av Regjeringens reiselivsstrategi. Videre skal Innovasjon Norge gjennom sin innsats i mar-

kedsføring av Norge som reisemål, kompetansehevingsprogrammer og prioritering av samarbeids- og innovasjonsprosjekter bidra til at strategiens visjon og målsettinger nås. Av midlene til reiseliv skal minst 15 mill. kroner benyttes til særskilt markedsføring av Nord-Norge. Satsingen fastsettes i samarbeid med Nordnorsk Reiseliv AS. Innovasjon Norge skal i sitt arbeid for reiselivsnæringen ha fokus på prosjekter som bidrar til å styrke samarbeid og helhetlig opplevelsesutvikling. I tillegg til midlene over Innovasjon Norges budsjett, foreslås det midler til reiselivsformål over bevilgningen til Norges forskningsråd (kap. 920), Svalbard Reiseliv (kap. 937) og Nærings- og handelsdepartementet (kap. 900, post 21), inkl. 3 mill. kroner til etablering av stjernemerkingssystem for hoteller.

Post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter, kan overføres

Regjeringen vil stimulere til samarbeid mellom bedrifter om forskning og utvikling. Særlig mellom leverandør- og kundebedrifter er det felles gevinster ved et tett og markedsorientert forsknings- og utviklingssamarbeid.

Forsknings- og utviklingskontrakter (FoU-kontrakter) innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere parter innen næringslivet (IFU) og mellom næringslivet og det offentlige (OFU).

Forutsetningen for finansiell støtte under ordningen er at det er etablert en kontrakt om utviklingssamarbeid mellom en eller flere kompetente leverandørbedrifter på den ene siden og en eller flere markedsorienterte, krevende kunder på den andre. Støtten skal ha som mål å frambringe vesentlige nyheter i markedet. Det vektlegges også at støtten utløser prosjekter som ellers ikke ville ha blitt gjennomført, bidrar til nye samarbeidsrelasjoner i næringslivet og at prosjektene har et stort markedspotensial. Det skal legges til rette for kompetanseutvikling, ved at både leverandørbedriften og kundeparten får tilgang til ny teknologisk og markedsmessig kompetanse. Kundeparten skal ha en lokomotivrolle ved å bidra med markedsapparat, kompetanse og andre ressurser overfor leverandørbedriftene.

Støtten kan også gå til kundebedrifter, i hovedsak innenfor helsesektoren, så lenge det er i tråd med statsstøttereguleringen og kun dersom det er avgjørende for å utløse prosjektet.

FoU-kontrakter er et virkemiddel som bidrar til å internasjonalsere norsk næringsliv. Dette skjer både gjennom å støtte samarbeidsprosjekter

mellom norske bedrifter og utenlandske kunder og gjennom å støtte norske prosjekter med eksportpotensial.

I tillegg til å støtte en rekke mindre enkeltprosjekter benyttes bevilgningen til målrettet satsing på større enkeltprosjekter hvor potensialet for kommersiell suksess og verdiskaping er spesielt stort. Dette gjelder bl.a. innenfor næringsområder hvor Norge har særlige forutsetninger for å lykkes, og satsingsområder i offentlig sektor. Ordningen er dermed et viktig virkemiddel i Regjeringens satsing på utvalgte områder som miljø, maritim og marin næringsutvikling og energi. Videre er miljøteknologi et prioritert område.

Offentlig sektor står overfor store utfordringer på mange områder. Nærings- og handelsdepartementet ønsker en betydelig andel prosjekter med offentlig kundepartner. Innovasjon Norge er, i samspill med InnoMed (Nasjonalt nettverk for behovsdrivet innovasjon i helsesektoren), de regionale helseforetakene og Norges forskningsråd, en viktig aktør i Regjeringens satsing på innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren. Et sentralt mål er å øke antall FoU-kontrakter med helseforetak som kunde. I tillegg er det et mål å videreutvikle møteplasser mellom leverandørindustrien, helsesektoren og virkemiddelapparatet.

Industrielt samarbeid knyttet til Forsvarets anskaffelser er et annet prioritert område. Innovasjon Norge skal innenfor rammen av FoU-kontrakter prioritere arbeidet med nasjonale utviklingsprosjekter innen forsvarssektoren og industrielt samarbeid ved forsvarsanskaffelser fra utlandet.

Resultatrapport 2010

Rammen for ordningen ble økt til 285 mill. kroner gjennom Regjeringens tiltakspakke for verft og utstysleverandører, som ble fremmet i Revidert nasjonalbudsjett 2010. Innovasjon Norge mottok søknader om FoU-kontrakter for til sammen 1 017 mill. kroner. Søknadsbeløpene fordelte seg med 210 mill. kroner til OFU- og 807 mill. kroner til IFU-kontrakter, hvorav 40 mill. kroner til det øremerkede programmet IFU-Maritim.

Det ble i 2010 gitt tilsagn om til sammen 291,9 mill. kroner i støtte til 220 nye FoU-kontrakter, mot 368,9 mill. kroner til 276 nye prosjekter i 2009. Tildelingene i 2010 fordelte seg på 56 OFU-kontrakter med tilsagn om til sammen 67,2 mill. kroner og 164 IFU-kontrakter med tilsagn om til sammen 224,7 mill. kroner. Total ramme for alle prosjektene var 1,6 mrd. kroner. Av IFU-kontraktene var 12 en del av verftspakken med tilsagn på til sammen 19,9 mill. kroner. Til administrasjon av

programmet ble det satt av 27 mill. kroner. Gjennomsnittlig tilskudd pr. kontrakt var 1,2 mill. kroner for OFU og 1,35 mill. kroner for IFU og 1,66 mill. kroner for IFU-Maritim. Gjennomsnittlig tilskudd for alle prosjektene var på 1,33 mill. kroner. Det gir en gjennomsnittlig støtteandel pr. kontrakt på 18,2 pst.

Prosjektene som fikk tilsagn, involverer i stor grad små og mellomstore bedrifter. Av de 164 IFU-tilsagnene ble 82 gitt til bedrifter med under fem ansatte. Kun åtte ble gitt til bedrifter med over 50 ansatte. Videre var i alt 132 (80 pst.) av IFU-prosjektene internasjonalt rettet.

Mange av prosjektene var innenfor informasjonsteknologi. Det var også en rekke prosjekter innenfor olje og gass, helse, miljøteknologi, ny og fornybar energi, marin- og maritim sektor. Helse og omsorg har vært en prioritert sektor, og samlet tildeling til denne sektoren var i 2010 på 57,3 mill. kroner, mot 82,6 mill. kroner i 2009. Forsvarssektoren har også vært prioritert, og denne sektoren mottok 9,5 mill. kroner av samlet tildeling i 2010. Maritim bransje har økt sin andel av bevilget beløp til IFU-kontrakter fra 3,9 pst. i 2009 til 11,2 pst. i 2010, pga. øremerkningen fra tiltakspakken for verft og utstyrsleverandører.

I 2008 ble det åpnet for å kunne gi delvis støtte til krevende kunder hvis dette er nødvendig for å utløse prosjektet. I 2010 ble det gitt støtte til to krevende kunder gjennom OFU-prosjekter innen helsesektoren. I begge tilfeller var dette helseforetak.

I etterundersøkelsen blant bedrifter som mottok støtte i 2006, ga FoU-kontrakter addisjonalitet i 84 pst. av prosjektene. Dette innebærer at Innovasjon Norges støtte har vært aktivitetsutløsende for disse prosjektene. Av støttemottakerne rapporterer 86,1 pst. at prosjektet har ført til høyere kompetanse og 88,9 pst. at det har ført til økt innovasjon, mens 56 pst. rapporterer om at prosjektet har ført til økt omsetning.

Regjeringens satsing på innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren ble evaluert i 2011. Evaluator mener at satsingen bl.a. har resultert i økt oppmerksomhet om innovasjon i de regionale helseforetakene og økt bruk av FoU-kontrakter. Evalueringen, som har vært ute på en bred høring, peker på at det fortsatt finnes barrierer for innovasjon i sektoren. Evalueringen er en oppfølging av stortingsmeldingen om innovasjon [St.meld. nr. 7 (2008–2009)]. Her varslet Regjeringen at den vil forlenge satsingen på behovsdrivet innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren til ti år forutsatt en positiv halvveisevaluering. Regjeringen vil komme tilbake til hvordan satsingen skal videreføres.

Prioriteringer og budsjettforslag 2012

Innovasjon Norge skal i 2012 fortsette arbeide for et høyt antall OFU-prosjekter. Videre skal det både for OFU og IFU legges til rette for større enkeltprosjekter og prosjekter innen næringer hvor Norge har naturlige fortrinn. Prosjekter innen helsesektoren, forsvarsanskaffelser og kjøp skal prioriteres. Videre skal prosjekter som bidrar til internasjonalisering prioriteres.

FoU-kontrakter er et godt og effektivt virkemiddel for å fremme innovasjon. Det foreslås en bevilgning på 285 mill. kroner i 2012, dvs. samme nivå som for 2011. Det forutsettes at en nødvendig del av bevilgningen benyttes til å dekke tilsagnsfullmakten for 2011. Det foreslås at tilsagnsfullmakten på 100 mill. kroner videreføres i 2012, jf. Forslag til vedtak VI, 1.

Post 73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft, kan overføres

Tilskuddsordningen til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft er ett av Regjeringens tiltak for å bedre industriens langsiktige kraftvilkår. Ordningen innebærer at Innovasjon Norge, ut fra nærmere angitte kriterier, kan tildele bagatellmessig støtte. Formålet med ordningen er å bidra til at kraftintensiv industri går sammen om felles innkjøp av kraft gjennom langsiktige kraftavtaler. Det vises til nærmere omtale av betingelsene for å kunne motta støtte i Nærings- og handelsdepartementets budsjettproposisjon for 2010.

Ved vurdering av måloppnåelse for ordningen skal det legges vekt på om ordningen har bidratt til å etablere innkjøpskonsortier for kjøp av kraft og omfanget av disse konsortiene, bl.a. antall bedrifter og volum av inngåtte kraftavtaler.

Resultatrapport 2010

2009 var det første året for ordningen. Fra ordningen ble opprettet, har 12 bedrifter fått støtte. I 2010 ble det gitt tilsagn om 12 mill. kroner til åtte bedrifter. Det har vært liten søknad til ordningen til tross for betydelig informasjon fra Innovasjon Norge til potensielle bedrifter.

Budsjettforslag 2012

Ordningen foreslås videreført i 2012. Det legges til grunn at bevilgningen for 2011 på 20 mill. kroner supplert med ytterligere 5 mill. kroner i 2012 vil være tilstrekkelig til å dekke behovet for begge

årene. Det foreslås på dette grunnlag en bevilgning på 5 mill. kroner til ordningen i 2012.

Post 76 (ny) Miljøteknologi, kan overføres

En betydelig del av bevilgningen under post 50 har de to siste årene vært øremerket til miljøteknologi, spesielt i 2011 med til sammen 257 mill. kroner. For å sikre en bedre oversikt, foreslås midlene skilt ut på en egen ny post. Rapportering for 2010 er gitt under post 50 foran.

Formålet med satsingen er å stimulere til flere prosjekter innen miljøteknologi. Satsingen skal bidra til å fremme forretningsutvikling som vil styrke norsk industris konkurransevne på lengre sikt. Målgruppen er små, mellomstore og store bedrifter i hele landet som skal igangsette pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Det kan gis tilskudd til pilotprosjekter innenfor miljøteknologi og investeringstøtte til pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor fornybar energi, herunder andre generasjons biodrivstoff. Prosjektene skal være bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme, og bidraget fra Innovasjon Norge skal være utløsende for prosjektet. Over tid vil satsingen kunne bidra til at Norges miljømålsettinger realiseres.

Innenfor Program for miljøteknologi skal Innovasjon Norge opparbeide særlig kompetanse på miljøteknologiområdet, bl.a. for å fungere som et kompetansesenter for miljøteknologi og for å veilede søkere i det samlede tilbudet av virkemidler med relevans for utvikling og kommersialisering av miljøteknologi. Innovasjon Norge skal i tillegg stille sekretariatsressurser til disposisjon for Programrådet for miljøteknologi.

Satsingen på miljøteknologi under Innovasjon Norge foreslås videreført på samme nivå som i 2011, dvs. med 257 mill. kroner. Det vises til nærmere omtale av Program for miljøteknologi under pkt. 1.3.2 innledningsvis i proposisjonen.

Post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond

Formålet med ordningen er å dekke deler av administrasjonskostnadene i de distriktsrettede såkornfondene og på den måten redusere kostnadene for de private investorene. Støtten skal bidra til oppbygging av regionale forvaltermiljøer med kompetanse innen såkorninvesteringer. Den utbetales fra det tidspunktet fondene er operative og skal ikke utgjøre mer enn 50 pst. av fondets totale forvaltningskostnader på årsbasis.

For 2012 foreslås det bevilget 3,8 mill. kroner i administrasjonsstøtte til distriktsrettede såkornfond.

Post 79 Maritim utvikling, kan overføres

I 2010 ga Innovasjon Norge tilsagn på 9,2 mill. kroner til i alt 23 prosjekter med utviklingsaktiviteter i hele verdikjeden fra innovasjon til marked. Hovedtyngden av prosjektene gikk til utstyslevarandører med en klar SMB-profil. Det var i 2010 et spesielt fokus på avansert logistikk og transport og maritimt omdømme og profilering. Sektorprogrammet hadde i 2010 fire prioriterte områder: avansert logistikk og transport, miljøprosjekter, krevende miljøvennlige operasjoner i nord og maritimt omdømme og profilering. Samtlige tilsagn i 2010 ble gitt til prosjekter innenfor disse prioriterte områdene.

Programmet Maritim utvikling foreslås innlemmet i post 50 Innovasjon – prosjekter, fond, for 2012 og post 79 foreslås avvirket, jf. nærmere omtale under post 50.

Post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, overslagsbevilgning

For å finansiere egen utlånsvirksomhet foretar Innovasjon Norge innlån i statskassen til valgfri løpetid og med en rentesats som tilsvarer rente på statspapirer med tilsvarende løpetid. Innlån fra statskassen budsjetteres under kap. 2421, mens avdrag/tilbakebetaling og låneprovisjon til staten på 0,4 pst. p.a. budsjetteres under kap. 5325. Innlån og avdrag bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang selskapet tar opp eller tilbakebetaler et lån. Bevilgningene vil variere mer som følge av hvor hyppig innlånene refinansieres enn som følge av endringer i utlånsvolumet. Løpetiden på innlånene kan variere fra to måneder til flere år. Rentene som Innovasjon Norge betaler på innlån, inntektsføres under kap. 5625. Selv om det er felles poster i statsbudsjettet for finansiering av Innovasjon Norges ulike låneordninger, er det en forutsetning at ordningene holdes regnskapsmessig og rapporteringsmessig atskilt.

Innovasjon Norges utlånsportefølje

Tabellen nedenfor viser Innovasjon Norges utlånsportefølje ved utgangen av 2010 og pr. 30. juni 2011.

	(i mill. kroner)	
Låneordning	31. desember 2010	30. juni 2011
<i>Innovasjonslåneordningen</i>		
Landsdekkende innovasjonslån	1 384,0	1 485,6
Distriktsrettede risikolån	1 334,1	1 275,8
Miljøfondslån	45,5	39,2
Distriktsrettet låneordning	70,9	48,3
Likviditetslån til fiskerinæringen	24,7	24,7
Sum risikolåneordningen	2 859,2	2 873,6
<i>Lavrisikolåneordningen</i>		
Ordinære lavrisikolån	4 291,7	4 202,9
Grunnfinansieringslån til fiskeriformål	3 224,6	3 351,0
Lavrisikolån til landbruksformål	2 882,9	3 009,9
Lån til landbruksformål gitt før 2001	1 073,4	980,1
Sum lavrisikolåneordningen	11 472,6	11 543,9
Sum utlån	14 331,8	14 417,5

De sentrale låneordningene til Innovasjon Norge er lavrisikolån og innovasjonslån, og disse er nærmere omtalt nedenfor.

Lavrisikolån

Lavrisikolånene brukes til å delfinansiere investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøyer og investeringer i landbruket. Lånene gis på markedsmessige betingelser. Rammen for ordningen foreslås videreført med 2,5 mrd. kroner, dvs. på samme nivå som i 2011.

Innovasjon Norge ga i 2010 tilsagn på i overkant av 2 mrd. kroner. Tilgangen på tilfredsstillende prosjekter i 2010 ga ikke grunnlag for et større tilsagnsvolum. Lånene fordeler seg med 35 pst. til ordinære lavrisikolån, 35 pst. til grunnfinansieringslån til fiskeflåten og 30 pst. til lån til landbruksformål, mot henholdsvis 53, 26 og 20 pst. i 2009. Administrasjonskostnadene knyttet til ordningen dekkes av rentemarginen. Situasjonen i 2009 var sterkt preget av finanskrisen og stor pågang etter lån fra Innovasjon Norge. I 2010 var behovet for langsiktig lånefinansiering gjennom Innovasjon Norge mer normal.

Innovasjonslåneordning

Denne kategorien omfatter distriktsrettede risikolån og landsdekkende innovasjonslån, hvor sistnevnte inngår i Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområde.

Den landsdekkende innovasjonslåneordningen skal bidra til å øke innovasjonsevnen særlig blant etablerere og små og mellomstore bedrifter ved å gi lån til prosjekter som det er vanskelig å skaffe tilstrekkelig risikokapital til i det private kredittmarkedet. Innovasjonslån kan benyttes til prosjekter og investeringer rettet mot nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling og omfatter ansvarlige lån, gjeldsbrevslån og pantelån. Risikoprofilen bestemmes av størrelsen på tapsfond og ordningens tilhørende bevilgning til tapsavsetninger. For 2010 ble rammen hevet fra 500 til 700 mill. kroner som ledd i tiltakspakken for verft og utstyrsleverandører, men den ble senere redusert til 620 mill. kroner. I 2011 er rammen på 500 mill. kroner, og den foreslås videreført på samme nivå i 2012.

Tapsfondet skal dekke konstaterte tap gjennom spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger. Innovasjon Norge har ansvar for å fylle opp tapsfondet for landsdekkende innovasjonslån med midler fra bevilgningen under post 50 slik at det til enhver tid gjenspeiler den reelle risikoen i porte-

føljen. Dersom tapsfondet avviker negativt fra vurdert risiko med mer enn 10 prosentpoeng, skal tapsfondet fylles opp inntil avviket er innenfor denne grensen. Pr. 31. desember 2010 hadde Innovasjon Norge en overdekning i tapsfondet sett i forhold til kalkulert porteføljerisiko.

Budsjettforslag 2012

Bevilgningen skal dekke Innovasjon Norges brutto innlån for risiko- og lavrisikolåneordningene i 2012. Bevilgningen dekker også refinansiering av tidligere opptatte innlån for disse ordningene og den avviklede distriktsrettede låneordningen. Det foreslås en total innlånsbevilgning på 42,1 mrd. kroner for 2012. Anslaget på brutto innlånsvolum er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2012.

Post 96 Egenkapital, Investinor AS

Investinor AS er et datterselskap av Innovasjon Norge og ligger i Trondheim. Investinor skal fortrinnsvis investere i bransjer hvor Norge står sterkt og hvor det er vekstpotensial. Selskapet skal prioritere satsingsområdene miljø, energi, reiseliv, marin og maritim sektor. I tillegg skal selskapet ha spesiell oppmerksomhet rettet mot klima- og miljøprosjekter. Selskapet kan imidlertid også investere i lønnsomme prosjekter i andre bransjer og næringer. Av innskuddskapitalen fra 2008 på 2,2 mrd. kroner er 500 mill. kroner forbeholdt investeringer i marin næringsvirksomhet.

Resultatrapport 2010

Selskapets inntekter i 2010 var i all hovedsak finansinntekter. Investeringsporteføljen ble ned-

skrevet med 49,8 mill. kroner netto. Driftskostnadene var på 41,8 mill. kroner. Resultat før skatt var på minus 21,8 mill. kroner i 2010 sammenlignet med et overskudd på 72,9 mill. kroner i 2009. Dette gir ikke grunnlag for utbytte til staten for regnskapsåret 2010. For regnskapsåret 2009 ble det et utbytte på 38,3 mill. kroner. Totalkapitalen i selskapet var ved utgangen av 2010 på 2 343,9 mill. kroner. Dette er en reduksjon på 84,4 mill. kroner sammenlignet med året før. Pr. andre kvartal 2011 hadde selskapet investeringer i 25 selskaper. Investinor har til nå investert i bedrifter i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sør-Trøndelag, Nordland, Troms, Akershus, Buskerud, Vestfold og Oslo.

Budsjettforslag 2012

Allerede etter to års drift var om lag to tredjedeler av selskapets kapital disponert. Regjeringen varslet derfor i Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, at den ville foreslå tilførsel av ytterligere investeringskapital til Investinor AS for å sikre at selskapet også framover kan bidra til framvekst av nye internasjonalt konkurransedyktige bedrifter. Regjeringen foreslår at Investinor AS tilføres ytterligere 1,5 mrd. kroner i investeringskapital i 2012. Midlene forutsettes disponert i tråd med de gjeldende retningslinjene for selskapet. På lengre sikt kan resirkulering av kapital i større grad frigjøre midler til nye investeringer, ved at Investinor AS avhender eierandeler i enkeltelskaper til andre eiere. Departementet vil se nærmere på en eventuell utvidelse av selskapets satsingsområder.

Det foreslås bevilget 1,5 mrd. kroner til ytterligere investeringskapital til Investinor AS i 2012.

Kap. 5325 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	8 693	5 000	5 000
51	Tilbakeføring av tapsfondmidler til såkornkapitalfond			134 700
70	Låneprovisjoner	44 287	54 000	54 500
90	Avdrag på utestående fordringer	46 110 000	43 250 000	41 900 000
91	Tilbakeført kapital, såkornfond	30 000		
	Sum kap. 5325	46 192 980	43 309 000	42 094 200

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 17. juni 2011 ble post 50 økt med 18,75 mill. kroner, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

Post 50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning

Midlene som bevilges under kap. 2421, post 50 blir overført til en særskilt fondskonto i Norges Bank og samtidig belastet i statsregnskapet. Midler som ikke bindes opp ved tilsagn i løpet av året, skal tilbakeføres i påfølgende budsjettermin.

Det foreslås bevilget 5 mill. kroner i tilbakeføring for 2012. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2012.

Post 51 Tilbakeføring av tapsfondmidler til såkornkapitalfond

I perioden 2005–11 er det bevilget til sammen 135,1 mill. kroner under kap. 2421 post 51 til å dekke bokførte tap på renter av utlånene til såkornselskapene. Ca. kr 400 000 av dette ble utbetalt etter konkursen i Såkorninvest

Innlandet AS. Det foreslås nå å tilbakeføre resterende ca. 134,7 mill. kroner til statskassa. Det vises til nærmere omtale av bakgrunnen for tilbakeføringen under kap. 2421, post 51.

Post 70 Låneprovisjoner

Det vises til omtale av innlånssystemet for Innovasjon Norge under kap. 2421, post 90. Provisjonen beregnes og innbetales etter utgangen av året. Selskapet skal betale en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a. for innlån fra statskassen. Låneprovisjon for 2011 som innbetales i 2012, er anslått til 54,5 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2012.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Posten omfatter avdrag på de innlånene Innovasjon Norge har tatt opp i statskassen. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 41,9 mrd. kroner. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2012.

Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
80	Renter på lån fra statskassen	303 771	500 000	490 000
81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	14 148	3 000	3 000
83	Tilbakeføring av renter fra såkornkapitalfond	4 141		
85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	21 197	15 000	15 000
86	Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	765	3 000	2 000
87	Utbytte Investinor AS	38 320		
	Sum kap. 5625	382 342	521 000	510 000

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 17. juni 2011 ble post 86 ble redusert med 1,9 mill. kroner, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

Post 80 Renter på lån fra statskassen

Innovasjon Norge foretar innlån fra statskassen til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarer renten på statspapirer med samme løpetid for å finansiere sine utlån. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Til sammen foreslås en bevilgning på 490 mill. kroner. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2012.

Post 81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen

Renten på innlån fra statskassen for å finansiere Innovasjon Norges utlån under innovasjonslåneordningen følger renten på statspapirer med tilsvarende løpetid. Ordningens administrasjonskostnader dekkes innenfor rentemarginen. Netto-beløpet, etter at administrasjonskostnadene er dekket, skal tilbakeføres til statskassen. Netto rentemargin for regnskapsåret 2011 foreslås budsjettert med 3 mill. kroner i 2012. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2012.

Post 85 Utbytte, lavrisikolåneordningen

Staten tar utbytte fra ordningen da den drives på kommersielle vilkår. Utbyttet fastsettes til 75 pst. av årsresultatet, begrenset oppad til statens gjennomsnittlige innlånsrente i løpet av året, multiplisert med ordningens innskuddskapital på 619,8 mill. kroner. Innlånsrenten beregnes på bakgrunn av renten på femårs statsobligasjoner. Utbyttet i 2011, som kommer til utbetaling i 2012, er anslått til 15 mill. kroner. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2012.

Post 86 Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Det foreslås en bevilgning på 2 mill. kroner i utbytte fra de to fondene for regnskapsåret 2011 med utbetaling i 2012. Beløpet er basert på anslåtte renteinntekter da man ikke forventer realisering av investeringer i 2011. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2012.

Post 87 Utbytte Investinor AS

Ifølge retningslinjene for utøving av eierskapet i Investinor AS skal utbyttet fastsettes til 75 pst. av årsresultatet, avgrenset oppad til innskuddskapitalen multiplisert med rentesatsen på statens kapital. Rentesatsen for statens kapital skal være lik den gjennomsnittlige renten på femårs statsobligasjonslån.

I 2009 fikk Investinor AS et resultat etter skatt på 51 mill. kroner, som følge av finansielle plasse-

ringer. Utbytte i 2009 utgjorde ut fra dette 38,3 mill. kroner. Det ble utbetalt i 2010. Etter nærmere gjennomgang av aksjeloven bør det legges til grunn at utbytte i datterselskapet Investinor AS overføres til morselskapet Innovasjon Norge i etterfølgende år, og at utbytte først over-

føres til statskassen i påfølgende år etter at det har vært behandlet av Innovasjon Norges foretaks-møte. Det er ikke grunnlag for utbytte fra Investinor AS i 2010, jf. omtale under kap. 2421, post 96. Dermed blir det ikke aktuelt med utbytte til staten i 2012.

Kap. 2426 SIVA SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	62 700	38 600	44 500
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	40 000	155 000	55 000
95	Egenkapital	200 000		
	Sum kap. 2426	302 700	193 600	99 500

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Selskapet for industrivekst, SIVA SF er lokalisert i Trondheim og hadde ved utgangen av 2010 36 ansatte. SIVAs hovedmål er, gjennom eiendomsvirksomhet og utvikling av regionale innovasjons- og verdiskapingsmiljøer i alle deler av landet, å bidra til innovasjon og næringsutvikling. SIVA har et særlig ansvar for å bidra til å fremme vekstkraften i distriktene.

Virksomheten er organisert i hovedområdene eiendom og innovasjon. Innen eiendom står SIVA for oppføring og utleie av bygg og fysisk infrastruktur for industribedrifter og innovasjonsmiljøer. Innen innovasjon har SIVA en pådriverrolle gjennom programarbeid, nettverksbygging og medeierskap i innovasjonsselskaper. Internasjonalt er SIVA bl.a. engasjert i Nordvest-Russland, med utvikling av innovasjonssentre for å bidra til økt samarbeid mellom norsk og russisk næringsliv.

SIVA er morselskap i et konsern med datterselskaper, tilknyttede selskaper og minoritetsaksjeposter. Ved utgangen av 2010 hadde SIVA-konsernet direkte eierposter i 149 selskaper på mer enn 100 steder. 18 av disse var heleide datterselskaper. Flere av selskapene har igjen eierandeler i andre selskaper. Om lag 100 av selskapene er innovasjonsselskaper etablert i tilknytning til forsknings- og kunnskapspark, regionale utviklings-selskaper og næringshager. Innovasjonsselskapene arbeider for å fremme nyskappings- og nettverksaktiviteter mellom aktører fra privat virksomhet, forskning/utdanning og offentlige myndigheter. For øvrig er det rene eiendomsselskaper

som står for utbygging for industribedrifter og innovasjonsmiljøer som forsknings- og kunnskapspark. SIVA forvalter også statens eierinteresser i IT Fornebu.

SIVA er eid av Nærings- og handelsdepartementet og mottar bevilgninger over statsbudsjettet fra Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet (over kap. 552, post 72). Tilskuddet fra de to departementene går til å finansiere SIVAs innovasjonsaktiviteter. Tilskuddet fra Nærings- og handelsdepartementet dekker også deler av SIVAs faste administrasjonskostnader. I tillegg mottar SIVA midler til spesifikke oppdrag fra andre offentlige myndigheter.

Resultatrapport 2010 og prioriteringer 2012

Resultatrapport 2010

Årsregnskapet for SIVA-konsernet viste i 2010 et overskudd etter skatt og minoritetsinteresser på 20,7 mill. kroner, mot et overskudd på 44,6 mill. kroner året før. Styret mener at årsregnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Som følge av at investeringer i tilknyttede selskaper blir vurdert etter egenkapitalmetoden, blir SIVAs andel av overskudd/underskudd i de enkelte selskapene tatt inn som finansinntekt/-kostnad i SIVAs regnskap. Denne resultateffekten var i 2010 positiv med 29,7 mill. kroner på konsernnivå, mot positiv med 12,9 mill. kroner året før. Herunder kommer resultateffekten av SIVAs investeringer i IT Fornebu Properties AS, som utgjorde 11,5 mill. kroner, mot 3,9 mill. kroner året før. Samlet resultateffekt knyttet til investeringen i IT Fornebu var

ved utgangen av 2010 negativ med 150,5 mill. kroner.

SIVAs arbeid med å legge til rette for kommersialisering av forskningsresultater skjer bl.a. gjennom FoU-inkubatorene. I 2010 ble det tatt inn 132 nye virksomheter i FoU-inkubatorer⁴ som er spesialisert på forskningsbasert nyskaping. Andel bedrifter med kvinner i ledende stilling i FoU-inkubatorbedriftene er 38 pst, mot 29 pst. i 2009. I nye bedrifter som ble tatt inn i programmet i 2010, var denne andelen 29 pst. 2011 er det siste året for det eksisterende FoU-inkubatorprogrammet med distribuert løsning, og det er utarbeidet et konsept for et nytt, helhetlig inkubasjonsprogram. Det nye programkonseptet er nærmere omtalt nedenfor.

Videre ble det i løpet av 2010 tatt inn 57 nye bedrifter i såkalte industriinkubatorer. Industriinkubatorprogrammet er finansiert av Kommunal- og regionaldepartementet (KRD), og det var ved utgangen av 2010 totalt etablert 20 industriinkubatorer, hvorav to ble etablert i løpet av året. Gjennom Revidert nasjonalbudsjett 2010 bevilget Stortinget 25 mill. kroner til opprettelse av fem nye industriinkubatorer i tilknytning til maritim industri, som del av tiltakspakken for verft og utstys-leverandører. Arbeidet med forprosjekter ble igangsatt i samarbeid mellom SIVA og fem utvalgte miljøer i 2010, og ved utløp av første halvår 2011 er maritime industriinkubatorer opprettet på alle disse stedene.

Det eksisterende Næringshageprogrammet, som finansieres av KRD, utgikk ved utgangen av 2010, men ble forlenget ut første halvår 2011. SIVA har ledet arbeidet med utvikling av et nytt program, som ble iverksatt fra og med andre halvår 2011. Ved utgangen av 2010 deltok 48 næringshager i programmet, hvorav tre ble tatt inn i 2010. Kvinneandelen i bedriftene i næringshagene (kvinne som etablerer, styreleder og/eller daglig leder) er 49 pst.

SIVA har gjennom 2010 hatt stort fokus på prosjekter relatert til miljøteknologi og fornybar energi, bl.a. vindkraft og solenergi. Gjennom forsknings- og kunnskapsparke, FoU-inkubatorer og industriinkubatorer bistår SIVA til utvikling og kommersialisering av teknologi for fornybar energi og miljøteknologi, med etablering av en rekke bedrifter som vurderes å ha stort utviklingspotensial. Eiendomsvirksomheten har de senere årene gjort flere større investeringer innenfor disse bransjene og opplever økende

etterspørsel. Nordområdene har høy prioritet i virksomheten. Eksempelvis er en tredjedel av de næringshager og industriinkubatorer selskapet har eierandeler i, lokalisert i de tre nordligste fylkene. Selskapet har også i 2010 jobbet aktivt med tilrettelegging for reisemålsutvikling, spesielt i nordlige deler av landet.

Innsatsen relatert til nordområdene og tilrettelegging for økt næringsssamarbeid med Nordvest-Russland er konsentrert rundt sektorene energi, miljø, marin og maritim sektor.

SIVA samarbeider med de andre næringsrettede virkemiddelaktørene, og samarbeidet mellom SIVA, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd ivaretas på overordnet nivå gjennom Samarbeidsutvalget. I 2010 har samarbeidet hatt hovedfokus på kommersialisering, ny organisering av klyngeprogrammet Norwegian Centers of Expertise (NCE), nordområdene og framtidige strategiske områder.

Prioriteringer 2012

I 2012 skal SIVA videreføre sitt arbeid med å utvikle innovasjons- og industrimiljøer i Norge og legge til rette for økt kommersialisering av forskningsresultater, flere nyetableringer og investeringer. SIVA skal videreføre sitt arbeid for å stimulere til økt næringsssamarbeid mellom Norge og Nordvest-Russland, fremdeles med et spesielt fokus på områdene energi, marin og maritim sektor og miljøteknologi. Selskapet skal også videreføre sitt arbeid med tilrettelegging for reisemålsutvikling.

Eiendomsvirksomheten

Resultatrapport 2010

SIVAs eiendomsvirksomhet er organisert under selskapet SIVA Eiendom Holding AS (SEH), som er et heleid datterselskap av SIVA SF. Eiendomsområdet utgjør totalt om lag 85 pst. av SIVA SFs balanse. Virksomheten består både av heleide industriallegg, der SIVA står for bygging og utleievirksomhet, og av eiendomsselskaper hvor SIVA eier bygg sammen med andre aktører. Eiendomsselskapene er etablert som egne aksjeselskaper og ofte knyttet opp mot forsknings- og kunnskapsparke. Formålet med eiendomsvirksomheten er å bidra til økt investeringskapasitet knyttet til etablering av industrimiljøer og kunnskapsbedrifter i hele landet. Virksomheten skal bidra til å senke barrierer for etablering der normale markeds mekanismer ikke fungerer. Virk-

⁴ Begrepsforklaring gis under avsnittet Innovasjonsvirksomheten nedenfor.

somheten skal være risiko- og kapitalavlastende for bedriftene. Virksomheten skal styres som et ordinært eiendomsselskap, innenfor rammene av målsettingene referert over. Virksomheten mottar statlig støtte kun i form av innskutt egenkapital.

SIVA Eiendom Holding AS eier aksjer i 40 eiendomsselskaper. Eierandelen i 18 av disse er større enn 50 pst. og inngår i konsernregnskapet. Selskapet har eiendomsinvesteringer på 51 steder i Norge. Det totale antall leietakere i konsernet, inkludert datterselskaper og tilknyttede selskaper, var ved årsskiftet om lag 750, fordelt på et areal på om lag 650 000 m². Av totalt utbygd areal i SIVA Eiendom Holding AS utgjør areal til industriformål om lag 65 pst. og areal til kontorbygg om lag 35 pst.

SIVA har i 2010 investert om lag 220 mill. kroner gjennom prosjekter i datterselskaper av SIVA Eiendom Holding AS. De største utbyggingene i 2010 har foregått i Alta, Tromsø, Leknes, Namsos, Verdal, Bergen, Fornebu, Horten, Båtsfjord og Sunndalsøra. Gjennom tilknyttede selskaper er det gjennomført investeringer for om lag 1,5 mrd. kroner, mot om lag 700 mill. kroner året før. Hoveddelen av investeringene er relatert til utbygging i forsknings- og kunnskapsparke, noe som har bidratt til å mobilisere lokal kapital og kompetanse. Eiendomsvirksomheten har gjennom 2010 mottatt flere større og komplekse prosjekthenvendelser relatert til industriutbygging og omstillingsprosjekter.

Nærings- og handelsdepartementet innførte i 2010 et formelt avkastningskrav til SIVA Eiendom Holdings egenkapital (eksklusiv Fornebu-engasjementet). Dette ble innført for å sikre en markedsmessig avkastning på den statlige innskuddskapitalen i eiendomsvirksomheten. Kravet er i samsvar med det interne avkastningskravet som SIVA har operert med for sin eiendomsvirksomhet i flere år. Det har dermed ikke påvirket selskapets drift og investeringsbeslutninger. Det forventes at SIVA Eiendom Holdings egenkapitalrentabilitet før skatt (eksklusiv Fornebu-engasjementet) over en femårsperiode skal være større enn eller lik avkastningskravet.

Prioriteringer 2012

I 2012 skal SIVAs eiendomsvirksomhet fortsatt bidra til etablering og utvikling av industrimiljøer og kunnskapsbedrifter på steder, og i prosjekter, der normale markedsmekanismer ikke fungerer. Mobilisering av lokal kapital og kompetanse ved investeringer i eiendom og infrastruktur er en vik-

tig del av innsatsen, og dette skal fortsatt vektlegges i selskapets arbeid på eiendomsområdet. Virksomheten skal være selvfinansierende og skal ikke konkurrere om prosjekter med private aktører.

IT Fornebu

Gjennom SIVA Eiendom Holding AS eier SIVA SF 32,6 pst. i IT Fornebu Properties AS (ITFP), tidligere IT Fornebu Holding AS. SIVA ivaretar statens eierandel i senteret, og rapporterer separat for engasjementet.

ITFP driver oppføring og utleie av næringslokaler på Fornebu med særlig vekt på kunnskapsbedrifter og innovasjonsvirksomhet, i tråd med formål og visjon for IT- og kunnskapscenteret. Nærmere 80 bedrifter er lokalisert til området. Gjennom 2010 har igangværende utbyggingprosjekter vært i fokus. De områdene som er regulert til næringsformål gjennom kjøpekontrakt med staten av 1999 vil etter planen være ferdig utbygd i løpet av 2012. Kunnskapscenteret vil da huse rundt 100 bedrifter.

Det ble i 2010 vedtatt og gjennomført en utbetaling av 125 mill. kroner til eierne gjennom nedskrivning av egenkapitalen i selskapet. SIVAs andel av dette, om lag 40 mill. kroner, ble tilbakeført til staten gjennom behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2011. Forskningsparken AS i Oslo overtok i 2010 ansvaret for store deler av innovasjonsaktiviteten på Fornebu, inkludert inkubatorvirksomheten. Denne type samarbeid antas å gi aktørene stordriftsfordeler og effektivitetsgevinster. Forskningsinstitusjonen Simula Research Laboratory fornyet i 2010 sin leieavtale med ITFP for ti nye år.

Staten har gjennom SIVA i alt tilført IT Fornebu-prosjektet om lag 403 mill. kroner. Bokført verdi av investeringene var pr. 31. desember 2010 om lag 212 mill. kroner. Utviklingen av verdien i selskapet vurderes som positiv, og verdien på SIVAs investering anslås til om lag 700 mill. kroner. Årsresultatet for ITFH AS var i 2010 på 233 mill. kroner, mot 7,4 mill. kroner i 2009. Dette ga en positiv resultateffekt for SIVA på 11,5 mill. kroner, mot 3,9 mill. kroner i 2009. Årsaken til at SIVAs resultatandel i 2010 utgjør en mindre andel av ITFPs resultat i forhold til året før, er at ITFP i 2010 gikk over til nytt regnskapsprinsipp (IFRS). SIVA benytter norske regnskapsstandarder og resultatandelen beregnes ut fra vurderingsreglene i disse standardene.

Innovasjonsvirksomheten

Sentrale begreper:

- *Næringshage*: Samlokalisering av virksomheter som driver innen kunnskapsintensive næringer. Tilbyr grunnlag for samarbeid og et faglig og sosialt miljø, felles fysisk infrastruktur og samarbeid om f.eks. resepsjon og sentralbord. Organiseres som aksjeselskap der SIVA er medeier. Næringshageprogrammet finansieres over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.
- *Inkubator*: En inkubator tilbyr et fysisk miljø, rådgivning og støttetjenester for å bidra til at gründere kan videreutvikle lovende forretningsideer. SIVA startet opp et inkubatorprogram i 2000, og tilbyr i dag inkubator tjenester til gründere innen ulike bransjer. FoU-inkubatorer er lokalisert i tilknytning til universitets- og forskningsmiljøer og regionale nyskapingstiljøer. FoU-inkubatorprogrammet finansieres over budsjettene til Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.
- *Distribuert inkubator*: Gjennom distribuerte løsninger skal en FoU-inkubator tilby tjenester også til gründere i mindre sentrale deler av landet, utenom de etablerte inkubatorene.
- *Industriinkubator*: En industriinkubator skal bidra til å utvikle innovasjonsmiljøer og kunnskapsintensiv næringsvirksomhet i industriområder med omstillings- og nyskappingsbehov. Inkubatoren er knyttet opp mot en større industribedrift («morbedrift») som ønsker knoppsskyting eller utvikling av nye bedrifter i tilknytning til egen bedrift.
- *Forsknings- og kunnskapspark*: Parker som er nært tilknyttet de ledende universitets- og høyskolemiljøene i landet. Målet er å utvikle gode forretningsideer og forskningsbaserte resultater til bærekraftig næringsvirksomhet. I forskningsparkene tilbys alltid inkubatoraktivitet.
- *Investeringselskap*: For å bedre tilgangen på risikokapital til bedrifter lokalisert i distriktene har SIVA, sammen med andre offentlige og private samarbeidspartnere, engasjert seg i oppbygging av regionale investeringsselskaper (såkorn og venture). For SIVAs del er denne virksomheten redusert de senere årene.

Målet med innovasjonsvirksomheten er å tilrettelegge for oppbygging av sterke lokale og regionale verdiskapingsmiljøer over hele landet. Virksomheten omfatter både eierskap i de enkelte selskapene og programaktivitet. Aktivitetene skal

bidra til å skape og utvikle samarbeidsarenaer og bygge nettverk mellom privat næringsliv, FoU-miljøer og offentlig virksomhet – regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Resultatrapport 2010

Innovasjonsvirksomheten finansieres med tilskudd fra Nærings- og handelsdepartementet (62,7 mill. kroner i 2010, derav 25 mill. kroner ekstra til maritime industriinkubatorer gjennom revidert nasjonalbudsjett) og Kommunal- og regionaldepartementet (68,5 mill. kroner i 2010). Midlene fra Nærings- og handelsdepartementet gikk til videreutvikling av inkubatorer knyttet opp mot de sentrale universitets- og forskningsmiljøene og til SIVAs generelle nettverksaktiviteter. Dessuten dekket bevilgningen bidrag til videreutvikling av SIVAs aktiviteter i Nordvest-Russland, arbeidet med programmet Norwegian Centres of Expertise (NCE) og oppfølging av investeringer gjort i regionale såkorn- og venturefond. Deler av midlene gikk til å dekke SIVAs faste administrative kostnader knyttet til innovasjonsvirksomheten, kostnader for rapportering til, og kontakt med, Nærings- og handelsdepartementet og rentekostnader knyttet til tidligere lånefinansierte investeringer på området. Midlene fra Kommunal- og regionaldepartementet skal i all hovedsak brukes innenfor det distriktspolitiske virkeområdet for å fremme varig verdiskaping. I 2010 ble disse midlene bl.a. benyttet til å videreutvikle FoU-inkubatorer tilknyttet regionale høyskoler, industriinkubatorer, næringshager, arbeid med kvinner og entreprenørskap og innovasjonsaktivitet i de enkelte regionene. Det vises til nærmere omtale under kap. 552, post 72 i Kommunal- og regionaldepartementets budsjettproposisjon.

SIVA har bl.a. eierskap i 45 næringshageselskaper, 22 forsknings- og kunnskapspark (som driver FoU-inkubatorer), 11 regionale såkorn- og ventureselskaper og ti regionale utviklingsselskaper. Selskapet har de senere årene redusert sine direkte eierskap i såkorn-/ventureselskaper, men flere av de innovasjonsmiljøene SIVA deltar i, er aktive deltakere i slike selskaper.

Det nåværende FoU-inkubatorprogrammet startet opp i januar 2007, med en varighet på fem år. Formålet med en inkubator er å bidra til vekst og utvikling for nyetablerte kunnskapsbedrifter og gründere, gjennom rådgivning, kontortjenester, støttefunksjoner og tilgang til kompetansenettverk. Tilskuddet over Nærings- og handelsdepartementets budsjett finansierte i 2010 inkubatoraktivitet tilknyttet ni sentrale forsknings- og

kunnskapsmiljøer. De øvrige FoU-inkubatorene ble finansiert over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Samtlige FoU-inkubatorer har etablert et system for distribuerte løsninger, dvs. at de også tilbyr inkubator tjenester til gründere utenfor inkubatoren. Formålet er å bidra til utvikling av flere vekstbedrifter i distriktene.

Pr. 31. desember 2010 var det om lag 363 bedrifter i SIVAs 22 FoU-inkubatorer, mot 273 ved utgangen av 2009. Det ble totalt tatt inn 132 nye bedrifter i 2010, mot 140 i 2009. Andelen «kvinnebedrifter» (kvinner i ledende stilling) blant inkubatorbedriftene som ble tatt inn i programmet i 2010, er 29 pst. Fra oppstarten av det første FoU-inkubatorprogrammet i 2000 er totalt 1 122 virksomheter tatt inn. Undersøkelser viser at 20 pst. av bedriftene opphører (avvikles og/eller fusjonerer) i løpet av inkubasjonsperioden (normalt tre år). Dette tyder på at nyetablerte inkubatorbedrifter er mer levedyktige enn nyetablerte bedrifter generelt, der forskning viser at om lag halvparten avvikles i løpet av de tre første årene. De fleste bedriftene som tas inn i inkubatorer er forsknings- og nyskappingsbaserte med internasjonalt potensial og vekstambisjoner. Regnskapsdata for bedriftene viser en betydelig vekst.

FoU-inkubatorprogrammet utgår 31. desember 2011, og SIVA har derfor, i samarbeid med andre aktører, utarbeidet et forslag til videreføring av dette. Programforslaget er spilt inn til Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Landbruks- og matdepartementet og innebærer en videreføring av dagens FoU-inkubatorprogram, industriinkubatorprogram og inkubatorprogrammet for mat- og naturbaserte næringer i et nytt, helhetlig inkubatorkonsept. Konseptet bygger på SIVAs erfaringer med ulike inkubatorprogram siden 2000 og norsk og internasjonal forskning og evalueringer av inkubasjon som arbeidsmetode. Målsettingen er økt utnyttelse av potensialet for nyskaping i industrimiljøer og internasjonalt konkurransedyktige klynger. Forslaget er nærmere omtalt under budjettforslag for 2012 nedenfor.

SIVAs Næringshagesatsing startet i 1998. I 2007 startet en ny programperiode på fire år, basert på erfaringene fra den første programperioden. Næringshager som vektlegger nyskaping og bedriftsutvikling har vært prioritert i programmet. Næringshagesatsingen ble evaluert i 2008. På bakgrunn av evalueringen ble det besluttet å videreføre programmet etter 2010. På oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet har SIVA, i samarbeid med andre aktører, utarbei-

det et nytt programkonsept som ble iverksatt fra og med andre halvår 2011. Det gamle Næringshageprogrammet ble forlenget ut første halvår 2011. Programmet omfattet pr. 31. desember 2010 48 næringshager hvor SIVA deltar med driftstilskudd og/eller har eierandel, mot 53 ved utgangen av 2009.

I 2008 ble kvinnesatsingen «kvinnovasjon» utvidet til å omfatte både næringshager og visse inkubatormiljøer, og i 2009 ble satsingen ytterligere utvidet på tvers av programmene. Innenfor satsingen er det i løpet av 2010 etablert 102 nye bedrifter med totalt 97 årsverk. Antall ansatte i eksisterende bedrifter ledet av kvinner har i løpet av året økt med 155. Formålet med satsingen er å legge til rette for arbeidsplasser for kvinner gjennom tilbud og tiltak innen mobilisering, samhandling, mentorordning, profilering og kompetanseoppbygging. Prosjektene gjennomføres i samarbeid med bl.a. Innovasjon Norge, fylkeskommunene og Norges forskningsråd.

På innovasjonsområdet jobber SIVA også med industriinkubatorprogrammet. Ved årsskiftet var det 20 industriinkubatorer i virksomhet, med totalt 70 bedrifter i inkubasjon. To nye inkubatorer ble inkludert i programmet i 2010, og åtte var ferdig med programperioden ved utgangen av året. Totalt har 238 bedrifter/prosjekter vært gjennom industriinkubatorene siden oppstart av programmet i 2004. Programmet finansieres over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, med 14 mill. kroner i 2010. Industriinkubatorer etableres og utvikles i samarbeid med én eller flere industribedrifter, gjerne der det er omstillingsbehov eller ønske om utvikling av nye forretningsområder. Prosjektene det arbeides med har ofte høy modenhetsgrad, og det rapporteres om gode resultater i form av utvikling av ideer og etablering av nye virksomheter.

I 2010 ble det igangsatt fem forprosjekter for nye industriinkubatorer i tilknytning til maritime industrimiljøer, med finansiering fra Nærings- og handelsdepartementet gjennom tiltakspakken for verftsindustrien. Alle forprosjektene resulterte i oppstart av industriinkubatorer, og pr. første halvår 2011 er arbeidet godt i gang i Florø, Stord, Kristiansand, Haram og Ulsteinvik.

SIVA har dessuten de senere årene jobbet med et konsept kalt industrielle knutepunkt, med formål å skape et allsidig industrimiljø som samarbeider om felles muligheter og utfordringer. To pilotprosjekter er gjennomført, på Stord/Sunnhordland og i Årdal. Erfaringene fra disse pilotprosjektene er inkludert i utviklingen av det nye inkubatorkonseptet.

Norwegian Centres of Expertise (NCE)-programmet er et samarbeidsprosjekt mellom Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA. Formålet er å styrke regionale nærings- og kunnskapsmiljøer bestående av bedrifter med vekstambisjoner og internasjonal konkurranseevne. Programmet ble startet opp i 2005 og besto i 2010 av 12 NCE-miljøer. Innovasjon Norge er programleder for NCE-programmet. Organisering og oppfølgingsrutiner for programmet ble endret i løpet av 2010, og SIVA har nå et hovedansvar for inkubatoraktiviteten i prosjektene. SIVA deltar dessuten i den sentrale programledelsen. Oppfølging/rådgivning til det enkelte miljø, som tidligere var SIVAs ansvar, ivaretas nå av Innovasjon Norges distriktskontorer.

I 2008 ble SIVAs innovasjonsprogrammer godkjent av EFTAs overvåkingsorgan ESA som en ordning under regelverket for statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon. Notifiseringen førte til forbedring av rapporteringsrutiner fra innovasjonsmiljøene til SIVA, som danner grunnlag for videre rapportering til ESA. Et nytt elektronisk rapporteringssystem er utviklet i forbindelse med dette arbeidet. I 2010 er det innhentet ytterligere erfaringer med dette rapporteringssystemet. Ordningen og rapporteringsrutinene vil i 2012 bli gjennomgått i lys av oppstart av nytt næringshageprogram og nytt inkubatorprogram.

SIVA har i 2010 fokusert på å konsolidere og styrke de eksisterende innovasjonsmiljøene, i samarbeid med fylkeskommunene og andre regionale partnere. Videre har selskapet jobbet med videreutvikling og forsterking av nettverket mellom de ulike innovasjonsmiljøene og bl.a. innført felles samlinger for de tre løpende inkubatorprogrammene. Nettverket bidrar etter SIVAs erfaring til at miljøene lærer av hverandre og videreutvikles. Det har også, med utgangspunkt i samlingene, utviklet seg konkrete samarbeidsprosjekter mellom inkubatorer og mellom enkelte inkubatorbedrifter.

Arbeidet med å videreutvikle og forsterke samspillet med regionale aktører er videreført i 2010, og det er inngått partnerskapsavtaler med de fleste fylkeskommunene. Pilotprosjektet vedrørende regionalisering i Rogaland har forsterket sin profil gjennom inkubatorsatsing over hele fylket. Dette har vært med på å forsterke Ipark AS som hovedmiljøet for inkubasjon i Rogaland. Eventuell opprettelse av flere regionale innovasjonsselskaper må skje på initiativ fra det regionale nivået.

I samarbeid med Innovasjon Norge og regionale aktører har SIVA i 2010 videreført sitt arbeid

med vurdering og planlegging av utviklingsprosjekter innen reisemål. I løpet av året er det gjennomført diskusjoner med reiselivsaktører, kommuner og næringshager i flere fylker. SIVA, ved eiendomsvirksomheten, har i 2010 vedtatt to investeringer i reisemålsprosjekter; i Målselv og Gimsøy i Lofoten. Andre prosjekter er under vurdering og bearbeiding.

Prioriteringer 2012

I 2012 skal SIVA videreføre sitt arbeid med utvikling av innovasjonsmiljøer i hele landet, og være pådriver for nettverksbygging og samarbeid mellom ulike regionale og nasjonale aktører. Selskapet skal legge til rette for en tettere kobling mellom næringslivet og kunnskaps- og forskningsmiljøene og bidra til å skape og utvikle samarbeidsarenaer mellom de ulike verdiskapingsmiljøene rundt i landet. Inkubatorsatsingen er et viktig virkemiddel som fremdeles skal ha høy prioritet. Oppfølging av NCE-programmet skal videreføres. SIVA skal dessuten bruke sin innovasjons- og utviklingskompetanse til å bistå med tilrettelegging for utvikling av reisemål.

SIVA skal arbeide nært og godt med de andre næringsrettede virkemiddelaktørene om aktiviteter og tiltak som ligger i skjæringsfeltet mellom institusjonene.

Internasjonal virksomhet og spesialoppdrag

Resultatrapport 2010

SIVA har gjennom sitt heleide datterselskap SIVA International Management AS (tidligere SIVA-Tech AS) vært til stede i Nordvest-Russland siden 1992 gjennom eiendomsinvesteringer og innovasjonsvirksomhet. Selskapet har i 2010 fortsatt arbeidet med å videreutvikle sine tilbud i området. Virksomheten i Nordvest-Russland finansieres over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Tilbudene omfatter Polarstjerna Innovasjonssenter i Murmansk med inkubatoren Polarstjerna, Norsk Etablerersenter, som er en del av tilbudet i inkubatoren, Technopark NOR, som er et logistikk- og næringscenter nær Murmansk flyplass og eies sammen med Innovasjon Norge, webportalen www.barentsnova.com og nettverk til lokale og føderale myndigheter. SIVA har også startet et arbeid for å tilrettelegge for russiske etableringer i Norge – «Business Safari» med hovedvekt på de nordligste fylkene. Konseptene og tilbudene profilerer Norge og norske bedrifter på en synlig og positiv måte i regionen. I tillegg reduse-

res den økonomiske risikoen for bedriftene, tilgang til kompetanse og nettverk økes, og forholdet til offentlige myndigheter forenkles.

Innovasjonssenteret i Murmansk fokuserer på de sektorer der norsk næringsliv har særlige forutsetninger for å lykkes, som marin og maritim virksomhet, energi- og miljøsektoren og turisme. Senteret tilbyr kontorfasiliteter, kompetanse og nettverk til norske og russiske potensielle samarbeidspartnere, og reduserer slik den økonomiske risikoen ved mulig etablering i Russland. Ved utgangen av 2010 hadde senteret 26 bedrifter. Siden starten i 1999 har senteret hjulpet om lag 300 norske bedrifter i arbeidet med å vurdere forretningsmuligheter i Nordvest-Russland.

SIVA hadde gjennom sitt datterselskap SIVA Baltic Holding AS interesser i tre eiendomsselskaper/næringsparker i Latvia og Litauen ved inngangen til 2007. To av engasjementene ble avhendet samme år. SIVA jobber fremdeles aktivt med å avhende aksjene i det gjenstående selskapet i Litauen på et best mulig kommersielt grunnlag. Den internasjonale finanskrisen har vært, og er ennå, en medvirkende årsak til at det er vanskelig å selge anlegget til en forretningsmessig akseptabel pris.

SIVA har dessuten anledning til å påta seg spesielle oppgaver nasjonalt eller internasjonalt innenfor sine kjernekompetanseområder, forutsatt at selskapet har kapasitet og tilstrekkelig finansiering medfølger. Dette gjelder oppdrag fra offentlige myndigheter eller organisasjoner som opptrer på vegne av myndighetene. Selskapet er engasjert i et mindre antall langsiktige næringsutviklingsprosjekter knyttet til land hvor Norge bidrar med støtte til «fred og statsbygging», særlig i Øst-Europa/på Balkan. Prosjektene er finansiert av ordninger forvaltet av Utenriksdepartementet. SIVA deltar også som norsk kompetansepartner i et prosjekt finansiert av norske EØS-midler. SIVAs motivasjon for å delta i denne type prosjekter er å bidra til å bygge opp kompetanse og erfaring med internasjonalt arbeid i det norske innovasjonsnettverket, og bidra til å redusere barrierene for at små og mellomstore bedrifter i distriktene kan delta i internasjonale verdikjeder og innovasjonsprosesser. SIVAs engasjement i denne type oppdrag fullfinansieres av oppdragsgiver.

Prioriteringer 2012

I 2012 skal SIVA videreføre sitt arbeid i Nordvest-Russland. Videreutvikling av innovasjonssentra og inkubator drift vil fremme økonomisk samkvem

og bedre norsk næringslivs muligheter til å posisjonere seg i regionen. SIVA skal fremdeles konsentrere innsatsen om Murmansk-området. Senteret i Murmansk skal, som tidligere, spesielt fokusere på de sektorer der norsk næringsliv har særlige fortrinn, som energi- og miljøsektoren, marin og maritim virksomhet.

Evaluerings av SIVA

Nærings- og handelsdepartementet gjennomførte i 2009/2010 en ekstern effektevaluering av hele SIVAs virksomhet. Evalueringen dekket perioden 2002–08 og ble utført av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), i samarbeid med Oxford Research. Hovedkonklusjonen er at SIVA arbeider i tråd med de målsettinger som er satt for virksomheten, samtidig som selskapet forholder seg til de styringssignaler og andre rammer selskapet står overfor. Evaluator mener at SIVA ivaretar målet om å fremme vekstkraft i distriktene siden 50 pst. av selskapets virksomhet foregår i distriktene, mens kun om lag 30 pst. av Norges befolkning bor i disse områdene.

Evalueringen viser at SIVA har stor betydning for å realisere fysisk infrastruktur rundt om i landet og for etableringen av innovasjonsselskaper. SIVA bidrar med både kompetanse og kapital, og begge deler har stor betydning. SIVA bidrar i tillegg gjennom sitt nettverk av innovasjonsvirksomheter til kunnskapsspredning mellom de etablerte selskapene. I følge evaluator er dette av stor verdi.

Evalueringen fastslår at det er synergi mellom innovasjonsvirksomheten og eiendomsvirksomheten i selskapet. Det er imidlertid, etter evaluators vurdering, behov for å se nærmere på organisering og finansiering av de ulike innovasjonsselskapene, som i dag ikke har et tilstrekkelig eget inntektsfundament.

Evalueringen viser til at det kan være utfordrende for selskapet både å være en kommersiell eiendomsaktør og et virkemiddel innen nærings- og distriktpolitikken. Evaluator konkluderer imidlertid med at SIVA håndterer dette på en god måte. Etter evaluators vurdering er det en forutsetning for at SIVA skal fungere på denne måten at selskapet har en stor og spredt portefølje av eiendommer.

Evalueringen finner videre at det er en hensiktsmessig arbeidsdeling mellom de ulike offentlige virkemiddelaktørene, men det påpekes at SIVA er en liten aktør med relativt små ressurser sammenlignet med f.eks. Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Evaluator anbefaler derfor at SIVA enten tilføres ytterligere ressurser, eller at

visjoner og mål for selskapet i større grad tilpasses de ressurser som er tilgjengelige. SIVA bør i tillegg, i følge evaluator, i årene som kommer delta mer aktivt i de regionale partnerskapene for å sikre at nye initiativ synkroniseres med regionale behov, og at de regionale aktørene støtter initiativene fra oppstarten av.

Evalueringsrapporten ble sendt ut på en bred høringsrunde. Høringsinnspillene er vurdert og inngår i Nærings- og handelsdepartementets videre oppfølging av rapporten. Departementet har foreløpig satt i gang en ekstern gjennomgang av den økonomiske situasjonen og finansieringen av de ulike typene innovasjonsselskaper, for å se på om det er grunnlag for å vurdere nye finansieringsmodeller. Det er videre besluttet at evalueringen av SIVA skal følges opp gjennom en stortingsmelding i 2012. Meldingen vil i tillegg ta for seg oppfølgingen av den gjennomførte evalueringen av Innovasjon Norge. Målet for meldingen er å legge til rette for et offentlig virkemiddelapparat som er tilpasset næringslivets behov i årene som kommer.

Budsjettforslag 2012

Post 70 Tilskudd, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 44,5 mill. kroner til SIVA i 2012, som er en økning på 5,9 mill. kroner fra 2011.

Tilskuddet skal gå til selskapets nye inkubatorsatsing, ulike nettverksaktiviteter og SIVAs arbeid med videreutvikling av innovasjonssenter og inkubatortilbud i Nordvest-Russland. Tilskuddet skal også dekke administrative kostnader knyttet til SIVAs rolle som virkemiddelinstusjon, inkludert finanskostnader knyttet til tidligere lånefinansierte investeringer på innovasjonsområdet.

SIVA skal gjennom sitt nettverksarbeid fremme økt samarbeid og samhandling mellom næringsvirksomhet og FoU- og utdanningsmiljøer, finansinstitusjoner/investorer og offentlige myndigheter. Målgruppen for SIVAs aktiviteter på dette området er inkubatorer, klynger innenfor NCE-programmet og eksisterende og framtidige innovasjonsselskaper knyttet til bl.a. forskningsparker, kunnskapsparker og næringshager.

SIVAs FoU-inkubatorprogram utgår i 2011. Programmet er evaluert og viser gode resultater.

Satsingen videreføres derfor i 2012, hvor det legges opp til en ny og mer fleksibel inkubatorsatsing der de ulike inkubatorprogrammene kommer inn under samme paraply. Målet med satsingen er økt verdiskaping gjennom bedre utnyttelse av gode ideer fra FoU-, nyskappings- og industrimiljøer. Alle inkubatorprogrammene bygger på samme metode og kompetansebase. Det nye konseptet innebærer økt profesjonalisering av inkubatorlederne gjennom utvikling av kompetanseverktøy og nasjonale støttetjenester, større grad av nettverk mellom miljøene og tydeligere krav til de enkelte inkubatorene. Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet vil i samarbeid med SIVA arbeide videre med utformingen og innholdet i et sammenslått program.

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

SIVAs låneramme er fra utgangen av 2007 fastsatt til 700 mill. kroner. Lånerammen var pr. 15. september 2011 utnyttet med 660 mill. kroner. SIVA kan foreta innlån i statskassen og selv velge løpetid på lånene. Det enkelte innlån knyttes til et statspapir, og rentesats på innlånet blir satt lik renten på statspapiret og med tilsvarende løpetid. Innlån fra og avdrag til statskassen bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang SIVA tar opp et nytt eller tilbakebetaler et gammelt lån. Innlån budsjetteres under kap. 2426, post 90, mens avdrag budsjetteres under kap. 5326, post 90, jf. nedenfor. Pr. i dag er det anslått at SIVA vil refinansiere lån på til sammen 55 mill. kroner i løpet av 2012. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2012.

Post 95 Egenkapital

SIVA ble i 2010 tilført 200 mill. kroner i økt egenkapital. Midlene er forbeholdt eiendomsaktiviteten og skal bidra til framdrift i planlagte utbyggingsprosjekter gjennom datterselskapet SIVA Eiendom Holding AS. Nye eiendomsinvesteringer baseres normalt på frigjøring av egenkapital ved salg av eiendommer, avdrag på lån og oppsparing av overskudd. Det foreslås ingen bevilgning til ytterligere styrking av SIVAs egenkapital i 2012.

Kap. 5326 SIVA SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
70	Låne- og garantiprovisjoner	5 892	5 900	6 600
90	Avdrag på utestående fordringer	80 000	155 000	55 000
	Sum kap. 5326	85 892	160 900	61 600

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 17. juni 2011 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011):

- post 70 ble økt med 1 mill. kroner
- ny post 95 Tilbakeføring av kapitalinnskudd fra IT Fornebu Holding AS, ble bevilget med 40,8 mill. kroner

Post 70 Låne- og garantiprovisjoner

Selskapet betaler en låneprovisjon på 0,4 pst. av årlig gjennomsnittssaldo på innlånsporteføljen til statskassen og en garantiprovisjon på 0,6 pst. av samme beregningsgrunnlag. Sistnevnte skal kompensere for mulig subsidieeffekt ved låneopptak i

statskassen, jf. EØS-avtalens regelverk for statsstøtte. Provisjonene innbetales etterskuddsvis. Låne- og garantiprovisjon for 2011, som innbetales i 2012, er budsjettert med 6,6 mill. kroner. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2012.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Det vises til omtalen under kap. 2426, post 90. Det budsjetteres med et avdrag på SIVAs statskasselån i 2012 på 55 mill. kroner. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2012.

Kap. 5613 Renter fra SIVA SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
80	Renter	37 123	36 600	29 500
	Sum kap. 5613	37 123	36 600	29 500

Post 80 Renter

SIVA foretar sine låneopptak i statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. Selskapet kan dermed ta opp nye lån fra staten til en rente som er lik løpende effektiv rente på tilsvarende statspapir. Det foreslås bevilget 29,5 mill. kroner i renter fra SIVAs låneopptak i statskassen for 2012. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2012.

Kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt*Vedrørende 2011:*

Garantiordningen for kraftintensiv industris kraftkjøp ble notifisert og godkjent av EFTAs overvåkningsorgan ESA i 2011, og ordningen ble operativ i 2011.

Vedrørende 2012:

Det foreslås at rammene for Alminnelig garantiordning, Byggelånsgarantiordningen, U-landsordningen og Kraftgarantiordningen under Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) på settes til

henholdsvis 120 mrd. kroner, 5 mrd. kroner, 3,15 mrd. kroner og 20 mrd. kroner. Tilstrekkelige rammer for GIEKs ordninger sikrer forutsigbare og konkurransedyktige rammevilkår for norsk eksporttrettet næringsliv og er viktig for verdiskaping og sysselsetting i Norge.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

GIEK er en statlig forvaltningsbedrift som hovedsakelig tilbyr langsiktige garantier for eksportkreditter tilpasset norske eksportbedrifters behov for risikoavdekking. GIEK skal fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet gjennom å gi garantier på vegne av den norske stat. Virksomheten garanterer for eksport av alle typer varer og tjenester over hele verden.

Virksomheten er lokalisert i Oslo og disponerte 57,5 årsverk pr. 1. mars 2011. GIEK har et styre som er oppnevnt av Nærings- og handelsdepartementet.

Det statlige tilbudet av eksportgarantier skal bidra til å sikre norsk næringsliv konkurransedyktige vilkår, i forhold til deres utenlandske konkurrenter, og være et supplement til det private markedet. Det statlige garantitilbudet har vist seg spesielt viktig under og etter uroen i finansmarkedene, da tilbudene var begrenset i de kommersielle markedene.

GIEKs eksportgarantier gis i dag først og fremst i forbindelse med avdekking av kommersiell risiko, men kan også gis for å avdekke politisk risiko. Med *kommersiell risiko* menes risiko forbundet med at en *privat* kjøper kan gå konkurs eller av andre grunner ikke betaler. Med *politisk risiko* menes risiko forbundet med at en *offentlig* kjøper ikke vil betale, eller at krig, ekspropriasjon og andre tiltak fra offentlige myndigheter hindrer betaling. GIEKs investeringsgarantier dekker kun politisk risiko.

Rammene for offentlig støttede eksportkreditter reguleres internasjonalt av den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits».

I tillegg til eksportgarantier gir GIEK et tilbud av byggelåns-, kraft- og anbudsgarantier.

GIEKs ordninger skal gå i balanse på lang sikt. GIEK avgjør selv nivået på risikoeksponering og tapsavsetninger ut fra balansekravet.

De ulike ordningene regnskapsføres hver for seg.

GIEK har følgende aktive garantiordninger:

- Alminnelig garantiordning dekker garantier gitt etter 31. desember 1993. Ordningen kan avdekke alle typer risiko med unntak av de

garantier som ESA (EFTA Surveillance Authority) har definert som mulig å avdekke i det kommersielle forsikrings- og garantimarkedet. Det er garantier med kortere løpetid enn to år og som dekker kommersiell risiko for kreditter hovedsakelig til kjøpere i OECD-landene. Denne type risiko kan avdekkes av GIEKs daterselskap GIEK Kredittforsikring AS (GK).

- Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen) ble opprettet i 1989 og anvendes når risikoen er for høy for GIEKs alminnelige ordning. Ordningen skal bidra til at norske eksportører deltar i utviklingsfremmende prosjekter.
- Garantiordning for byggelån til skip, fartøy og innretninger til havs (byggelånsgarantiordningen) benyttes til å garantere for byggelån i forbindelse med bygging eller ombygging av skip, fartøy og innretninger til havs. Ordningen ble etablert i 2005. Det kan garanteres for inntil 50 pst. av det enkelte lån eller dellån på like vilkår med en finansinstitusjon.
- Garantiordningen for kraftintensiv industriskjøp av kraft benyttes til å garantere for finansiering i forbindelse med kjøp av kraft på langsiktige vilkår. Ordningen skal medvirke at aktørene kan inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår. I vedtak av 2. mars 2011 har EFTAs overvåkningsorgan ESA godkjent at ordningen ikke inneholder statsstøtte i EØS-avtalens forstand, og ordningen ble operativ i 2011. Garantiordningen er forbeholdt kraftintensive virksomheter innenfor trelast og trevare, treforedling, kjemiske produkter og metaller. Ordningen gjelder for langsiktige kraftavtaler med en varighet på minst sju år, og det kan ikke garanteres for kraftavtaler med en varighet på mer enn 25 år. Garantier kan gis til enkelvirksomheters kraftkjøp eller til kraftkjøp foretatt av en sammenslutning av virksomheter (konsortier) innenfor kraftintensiv industri. Garantier kan stilles både overfor kraftselger og banker og andre långivere som finansierer kraftkjøpet. I tråd med EØS-avtalens statsstøtteregler skal garantien til enhver tid maksimalt dekke 80 pst. av den underliggende finansielle forpliktelsen som garantien motsvarer og av det tapet som oppstår ved mislighold.

Garantiordninger som er under avvikling:

- Garantiordning for eksport til og investeringer i det tidligere Sovjetunionen og de baltiske land (SUS/Baltikum-ordningene) for vedtak i perioden 1999–2002.

- Garantiordning for eksport til og investeringer i det tidligere Sovjetunionen og de baltiske land (SUS/Baltikum-ordningene) for vedtak fattet i perioden 1994–98 ble avviklet i 2011, da det ikke gjensto flere poliser eller fordringer.
- Gammel alminnelig ordning, dvs. garantier og garantitilsagn gitt til og med 31. desember 1993.
- Gamle særordninger, som inneholder fire særordninger som ble slått sammen fra 1999.

Målet er å administrere avvikling av de gamle ordningene med minst mulig erstatningsutbetaling og størst mulig gjenvinning.

I tillegg forvalter GIEK:

- Beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring for Nærings- og handelsdepartementet. Ordningen er omtalt nærmere under kap. 900, post 72 Tilskudd til beredskapsordninger.
- Anbudsgarantiordning for Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund). Retningslinjene for Anbudsgarantiordningen fastsettes av Norfund, og nærmere omtale av ordningen gis under kap. 161 Næringsutvikling, på Utenriksdepartementets budsjett.

GIEK Kredittforsikring AS (GK) er eid 100 pst. av GIEK. GK tilbyr kortsiktige kredittforsikringer. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag.

Mål og resultatrapport for 2010

GIEKs hovedmål er å fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet. Dette skal oppnås gjennom å utstede garantier på vegne av den norske stat.

Under hovedmålet inngår følgende delmål:

GIEK skal bidra til eksportkontrakter

GIEK skal gi et konkurransedyktig tilbud sammenlignet med utenlandske statlige garantiinstitutter. Det er viktig at produktene GIEK tilbyr hele tiden utvikles, og at de tilpasses bedriftenes og bankenes behov og den internasjonale konkurransen. GIEKs produkter skal være godt kjent i markedet, og GIEK skal ha en holdning for åpenhet og innsyn i virksomheten. Det skal legges vekt på å behandle enkeltsaker forsvarlig og på like premisser. Saksbehandlingstiden skal være akseptabel.

GIEKs garantiordninger skal gå i balanse på lang sikt

GIEK skal ha en risikoprofil i sine porteføljer som samsvarer med kravet om å gå i balanse på lang sikt. Ved mislighold skal tap begrenses. GIEK skal ha fokus på grundig risikovurdering i alle saker, og avsetningene skal stå i forhold til tapsrisikoen. GIEK skal ha god kompetanse innen risikovurdering og kunnskap om de næringene som er viktige for norsk kapitalvareeksport.

GIEK skal være premissgiver for Nærings- og handelsdepartementet

GIEK skal arbeide for å harmonisere regelverk og praksis og bidra til internasjonal konkurranseutjevning i internasjonale fora, som OECD og Berne Unionen. For at GIEK skal kunne ivareta norske interesser, kreves det god kontakt med Nærings- og handelsdepartementet, Utenriksdepartementet, finansinstitusjoner, næringslivet og det øvrige virkemiddelapparatet.

GIEK skal bidra til eksportkontakter

Det var høy aktivitet under GIEKs ordninger i 2010. Inntektene var rekordhøye og kom for første gang over 1 mrd. kroner. GIEK anslår at de har deltatt i eksporttransaksjoner til en samlet verdi av omlag 50 mrd. kroner i løpet av året. GIEKs samlede portefølje har økt kraftig de senere årene. Totalt beløp for gitte tilsagn om garanti og utestående garantiansvar var 78 mrd. kroner ved utgangen av 2010. For 5 år siden lå dette tallet 50 mrd. kroner lavere. Dette vitner om en organisasjon som har hatt en betydelig vekst.

Flere nye kunder benyttet seg av GIEKs tilbud i 2010. Volumet av nye søknader til GIEKs ordninger var 38 mrd. kroner, et høyt tall relativt til tidligere år, men likevel en nedgang fra 64 mrd. kroner i rekordåret 2009.

GIEK behandler stadig større og samtidig mer komplekse saker. 13 av kontraktene i 2010 var på mer enn 1 mrd. kroner. Samtidig er GIEK viktig for de mindre eksportørene, og har i 2010 bidratt til å realisere 10 eksportkontrakter på under 30 mill. kroner. I tillegg har de fleste store kontraktene GIEK bidratt til flere mindre underleverandører.

Brasil har blitt et stadig viktigere marked for norske eksportbedrifter, og sammen med fornybar energi har dette vært satsingsområder for GIEK i 2010. I underkant av en femdel av GIEKs utestående ansvar var ved årsskiftet direkte eller

indirekte eksponert mot Brasil. GIEK forventer at andelen vil øke, både i absolutte og relative tall i de kommende årene.

GIEKs portefølje er fortsatt sterkt dominert av petroleumssektoren og maritim næring.

Rammer og ansvar 2010

(i mill. kroner)

Ordning	Garantiramme	Bundet under rammen/sum poliser og tilsagn pr. 31.12.10	Søknader pr. 31.12.10	Nye poliser i løpet av 2010 (antall)
Alminnelig garantiordning ¹	120 000	76 895	16 746	24 205 (148)
U-landsordningen	3 150	701	1 079	0
Byggelånsgarantiordningen	6 500	577	670	624 (5)

¹ En stor del av garantiene står i utenlandsk valuta, spesielt dollar, og tallene vil variere med endringer i vekslingskursene.

GIEKs garantiordninger skal gå i balanse på lang sikt

Aktive garantiordninger

Departementet har merket seg styrets vurderinger av de ulike ordningene.

Økonomi i ordningene og årsresultat 2010

(i mill. kroner)

Ordning	Premie og andre inntekter	Resultat før avsetning	Tapsavsetning	Utbytte	Resultat 2010
Alminnelig garantiordning	980,5 ¹	923,1	1 246,4	2,0 ²	-325,3
U-landsordningen	16,1	12,6	-0,2	-	12,8
Byggelånsgarantiordningen	23,5	13,8	-40,0	-	53,7
Kraftgarantiordningen	0,1	-3,6	0	-	-3,6

¹ Inkl. overføringer til utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS.

² Gjelder utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS.

Alminnelig garantiordning

Rammen for Alminnelig garantiordning ble for 2010 satt til 120 mrd. kroner.

Grunnen til det negative årsresultatet i 2010 ligger i at GIEK foretok store avsetninger til fond for mulige framtidige tap på garantiansvar. Ved utstedelse av en ny polise, kostnadsfører GIEK avsetning til tap på hele ansvaret, mens premieinntekten blir ført på det enkelte år gjennom polisens løpetid. I år med store nye ansvarsbeløp blir derfor resultatet ofte negativt.

Avsetninger til tap gjøres på grunnlag av GIEKs risikovurdering i hver enkelt sak.

Erstatningsutbetalingene i 2010 ble totalt 24,6 mill. kroner. Omfanget anses som relativt lavt tatt i betraktning de høye inntektene under ordningen og at GIEK har vært gjennom en periode med ustabilitet i markedene. Gjenvinninger beløp seg til 95 mill. kroner.

GIEKs styre mener at følgende elementer påvirker porteføljens risiko særskilt: stor eksponering mot enkelte bransjer, store enkelteksponeringer, eksponering mot valuta, eksponering mot enkeltland, innovative industrier og grad av

beskjeftigelse for det som eksporteres. Alt i alt mener GIEKs styre at risikoen i porteføljen er innenfor et akseptabelt nivå.

Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Grunnfondet for ordningen er 450 mill. kroner, mens rammen for ordningen er 3,15 mrd. kroner. Fondet representerer en likviditetsbuffer som GIEK kan trekke på når det ikke er likviditet i ordningen. Rammen kan ikke overstige sju ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond. Utestående fordringer og premieinntekter skal benyttes til å bygge opp grunnfondet til bevilget størrelse. Grunnfondet er ikke rentebærende. Ved utløpet av 2010 var summen av ordningens egenkapital og grunnfond på 481,9 mill. kroner.

Ordninger som er under avvikling

Økonomi i ordningene og årsresultat 2010

Ordning	Inntekter	Resultat før		Overføring til	
		avsetning	Tapsavsetning	staten	Resultat 2010
SUS/Baltikum-ordningen før 1. januar 1999	3,0	2,2	0,05	0	2,2
SUS/Baltikum-ordningen etter 1. januar 1999	1,0	0,7	-0,3	0	1,1
Gammel alminnelig ordning	13,3	11,6	-54,2	-385,5	-319,7
Gamle særordninger	5,1	3,6	26,0	-5,3	-27,7

SUS/Baltikum-ordningene

Siden det ikke lenger fantes fordringer eller ansvar under gammel SUS/Baltikumordning (1994–98) ble 141,8 mill. kroner tilbakeført til staten i revidert nasjonalbudsjett 2011.

Utestående garantiansvar for ny SUS/Baltikumordning pr. 31. desember 2010 var 4,7 mill. kroner fordelt på en polise. Avsetningene til tap på garantiansvar utgjorde til sammen 2,8 mill. kroner. Ansvar for den ny SUS/Baltikumordning opphører i 2015. Fordringene under ordningen var regnskapsført til 0 ved årsslutt 2010.

Siden ordningen har få poliser, og sjeldent får nye poliser, vil resultatet kunne variere mye fra år til år.

Samlet erstatningsbeløp utbetalt i 2010 var 6,5 mill. kroner, og 5,0 mill. kroner ble gjenvunnet.

Styrets oppfatning er at U-landsordningen vil gå i balanse på lang sikt.

Garantiordning for byggelån til skip

Rammen for Byggelånsgarantiordningen ble satt til 6,5 mrd. kroner i 2010. Trekkfullmakten for 2010 ble satt til 600 mill. kroner. Etterspørselen under ordningen har avtatt som følge av den krevende markedssituasjonen for verftsindustrien. Det ble ikke utbetalt erstatninger i 2010.

Styrets oppfatning er at Byggelånsgarantiordningen går i balanse.

Gammel portefølje

Gammel portefølje er en samlebetegnelse på Gammel alminnelig garantiordning og Gamle særordninger. Samlet utestående garantiansvar var ved årsskiftet 338 mill. kroner, fordelt på 16 poliser under Gammel alminnelig garantiordning. Fordringene under Gammel portefølje var pr. 31. desember 2010 regnskapsført til 713 mill. kroner, herunder 647 mill. kroner i moratorieavtaler. Oppfølgingen av porteføljen består i hovedsak av inndrivning av utestående krav i moratorieavtaler gjennom Parisklubben.

Årlig tilbakeføres ordningenes overskuddslikviditet til statskassen.

GIEK skal være premissgiver for Nærings- og handelsdepartementet

Sammen med Nærings- og handelsdepartementet og Eksportfinans deltar GIEK i eksportkredittgruppene i OECD. I 2010 fortsatte arbeidet med å definere omfanget av sektoravtalen for fornybar energi, som sikrer bedre betingelser, i form av lengre løpetider og mer fleksible tilbakebetalingskrav, for prosjekter innen fornybar energi. Arbeidet er planlagt ferdigstilt i 2011.

I St.meld. nr. 10 (2008–2009) Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi uttrykte Regjeringen at Norge skulle være en pådriver i OECDs eksportkredittgrupper når det gjelder arbeidet med implementeringen av konkrete retningslinjer for ivaretagelse av arbeidsvilkår. Miljøretningslinjene, som også inkluderer sosiale vurderinger, ble sist oppdatert i 2007. I 2010 har OECDs eksportkredittgrupper arbeidet med å gjennomgå retningslinjene, og GIEK har vært en svært viktig bidragsyter i Norges arbeid med å inkludere menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i retningslinjene. GIEK fortsetter videre sitt interne arbeid med å innlemme samfunnsansvar i organisasjonen og søknadsbehandlingen. GIEKs policy for samfunnsansvar og prosedyrer for vurdering av miljø og sosiale forhold er publisert på GIEKs hjemmesider og GIEKs medarbeidere får intern opplæring på feltet. Kundene blir også informert om GIEKs krav til miljømessige og sosiale standarder.

GIEK har også bidratt i OECDs eksportkredittgrupper i utarbeidelsen av et nytt felles system for minimumspremier for garantier, som skal gjelde både kommersiell og politisk risiko. Enighet om premiesystemet er viktig for å begrense mulig subsidiekonkurransen innen offentlig støttede eksportkreditter.

GIEK deltar videre sammen med Utenriksdepartementet i Parisklubben der arbeid med å inndrive og ettergi GIEKs fordringer på fremmede stater samordnes med andre kreditorland. GIEK deltar også aktivt i Berne Unionen. Det er en internasjonal organisasjon som hovedsakelig består av statlige garantiinstitutter og som har som formål å fremme gode prinsipper innen internasjonal kredittforsikring og garantistillelse og ivareta eksportkredittorganisasjonenes felles interesser. GIEK deltar også i Stockholmklubben, hvor garantiinstituttene fra ulike land utveksler erfaringer av mer teknisk karakter.

*Annet**Moratorier og utnyttelse av gjeldsplanen*

Gjeldsplanen fra 1998 med utvidelser i 2001 og 2004 opprettholdes som helhetlig strategi på gjeldsområdet. Planen er nærmere omtalt i Utenriksdepartementets budsjettproposisjon. Gjeldsplanen medfører at GIEKs fordringer mot visse land kan ettergis uten nye bevilgninger ved avregning mot et rammebeløp. Et av hovedtiltakene i planen er å ettergi fordringer overfor gjeldstyngede lavinntektsland. Fordringene er i hovedsak knyttet til eksportgarantier gitt på slutten av 1970- og på begynnelsen av 1980-tallet og hører hovedsakelig inn under Gammel portefølje. GIEK hadde pr. 31. desember 2010 til sammen 819 mill. kroner i utestående fordringer i moratorieavtaler.

GIEK Kredittforsikring AS (GK)

Selskapet drives forretningsmessig og har eget styre. GK tilbyr kortsiktig kundekredittforsikring og skal rette spesielt fokus mot små og mellomstore eksportbedrifter.

GK har hatt betydelig vekst i forsikret volum de siste årene, og veksten fortsatte i 2010. Året bar preg av en utfordrende kreditt- og likviditetssituasjon for mange utenlandske kjøpere og et høyt antall konkurser. I tillegg økte etterspørselen etter norske eksportvarer i land i Asia, Sør-Amerika og Europa. Sammen med internasjonal finansiell usikkerhet bidro dette til økt etterspørsel etter kredittforsikring fra GK i 2010. Selskapet forsikret et totalt kredittsalg på 43 mrd. kroner i 2010, omkring 10 mrd. kroner mer enn i 2009. Årsresultatet etter avsetninger og skatt ble 2,1 mill. kroner i 2010.

Ny forskrift om forsikringstekniske avsetninger for kredittforsikringsselskap, herunder GK, ble i 2010 fastsatt av Finansdepartementet. Forskriften trådte i kraft 1. juli 2011. GK skal ha tilstrekkelige avsetninger til å oppfylle nytt krav.

Ved utgangen av 2010 var 77 pst. av GKs poli-ser knyttet til eksport fra små og mellomstore bedrifter (bedrifter med under 100 ansatte.)

Mål og prioriteringer 2012

GIEK har i samarbeid med departementet i 2011 gjennomført et arbeid med å gjennomgå og oppdatere GIEKs mål og styringsparametre, slik at de passer til GIEKs nåværende virksomhet. Bakgrunnen for arbeidet har bl.a. vært at GIEK i dag forvalter garantiordninger som ikke faller direkte under GIEKs hoved- og delmål slik de nå står for-

mulert, samt at mål- og resultatstyringssystemet til GIEK ikke har vært oppdatert siden 2005. Arbeidet har bidratt til økt felles forståelse mellom departementet og GIEK omkring innholdet i GIEKs mål og hva som er viktig for å nå målene. I tillegg er det utarbeidet styringsparametre som skal gi gode indikasjoner om måloppnåelse. GIEKs vedtekter og regelverk er uendret.

GIEKs formål er å fremme norsk eksport og investeringer i utlandet. Dette skal oppnås gjennom utstedelse av garantier på vegne av den norske stat.

Følgende mål gjelder for selskapet fra 2012:

GIEK skal bidra til eksportkontrakter ved å gi et konkurransedyktig eksportgarantitilbud og være et supplement til markedet

Dette innebærer at GIEK skal gi norske eksportører et konkurransedyktig eksportgarantitilbud ved å tilby eksportgarantier på vilkår i samsvar med OECDs Arrangement on Officially Supported Export Credits. GIEK skal videre være et supplement til markedet. GIEK må være orientert om andre lands tilbud og følge opp arbeidet med internasjonalt regelverk for eksportgarantier i OECD.

GIEK skal medvirke til at byggelån oppnås på forretningsmessige vilkår

Dette innebærer at GIEK skal medvirke til at norske skipsverft og offshoreverksteder og annen relevant virksomhet oppnår byggelån og på den måten bidra til å sikre økt aktivitet gjennom å gi et tilbud av byggelånsgarantier.

GIEK skal medvirke til at langsiktige kraftavtaler inngås på forretningsmessige vilkår

Dette innebærer at GIEK skal medvirke til at aktørene på kraftmarkedet kan inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår gjennom å gi et tilbud av garantier for kraftavtaler.

GIEK skal være en faglig rådgiver med god kompetanse

Dette innebærer at GIEK skal være NHDs fagorgan i garanti- og andre relevante eksportpolitiske spørsmål. GIEK skal ha kompetanse til å bistå NHD i OECDs eksportkredittgrupper og delta i Parisklubben med Utenriksdepartementet.

GIEK skal gi informasjon om garantitilbudet, gi veiledning i søknadsprosesser, behandle søknader og følge opp tilsagn, poliser og mislighold,

samt forestå gjenvinning i enkeltsaker. GIEK skal betjene kunder, banker og øvrige samarbeidspartnere på en god måte og ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i vurdering og håndtering av den enkelte sak.

GIEK skal oppfylle kravet om at den enkelte ordning skal gå i balanse på lang sikt inkludert eventuelle tapsfond

For å oppfylle denne forutsetningen må GIEK ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for risikovurdering i den enkelte sak og til en hver tid ha god risikostyring i porteføljene for de enkelte ordningene. GIEK må i tillegg gjøre hensiktsmessige og forretningsmessige fornuftige tiltak for å sikre verdier ved mislighold og for å begrense endelige tap ved erstatningsutbetalinger. GIEK skal sørge for å ha tilstrekkelige rutiner og kompetanse for dette.

Budsjettforslag 2012

Garantivedtak

Alminnelig garantiordning

Ordningen bidrar til at norske eksportbedrifter får nye kontrakter og er viktig for verdiskaping og sysselsetting i Norge. Garantiene er spesielt viktige for små og mellomstore eksportører, ved eksport til risikoutsatte land, og i perioder med ustabilitet i finansmarkedene.

Pr. 12. august 2011 var 80,3 mrd. kroner bundet under rammen, og søknader for 13,2 mrd. kroner lå til behandling. For å opprettholde forutsigbare rammevilkår for norske bedrifter foreslås garantirammen videreført.

Totalrammen for nye og gamle tilsagn og garantiansvar i 2012 under Alminnelig ordning og Gammel alminnelig ordning foreslås på dette grunnlag satt til 120 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII, 2.

Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Ordningen brukes for å møte etterspørselen etter garantier som dekker lån til land med høyere risiko enn det som er akseptabelt under Alminnelig garantiordning, og fungerer som et supplement til denne. Pr. 12. august 2011 var 0,64 mrd. kroner bundet under rammen, og søknader for 1,1 mrd. kroner lå til behandling.

Det foreslås at ordningen videreføres innenfor en ramme for nye og gamle tilsagn og garantiansvar på 3,15 mrd. kroner i 2012, men likevel slik

at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond, jf. Forslag til vedtak VIII, 3.

Garantiordning for byggelån til skip, fartøy og innretninger til havs

Pr. 12. august 2011 var garantier for 0,9 mrd. kroner bundet under rammen og søknader for 0,2 mrd. kroner lå til behandling. Det foreslås en totalramme for nye og gamle tilsagn og garanti-ansvar på til sammen 5 mrd. kroner i 2012, jf. Forslag til vedtak VIII, 4.

Garantiordning for kraftintensiv industris kjøp av kraft

Rammen for ordningen er i dag 20 mrd. kroner. Pr. 12. august 2011 lå det ingen søknader til behandling under ordningen. Rammene for ordningen tar høyde for et anslått omfang av nye langsiktige kraftavtaler i kraftintensiv industri de nærmeste årene.

Det foreslås at ordningen videreføres med en totalramme for nye og gamle tilsagn og garanti-ansvar på til sammen 20 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII, 5.

Post 24 Driftsresultat

		(i 1 000 kr)		
Under-post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
24.1	Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risikoavsetningsfond	-68 552	-71 800	-120 000
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	68 552	71 800	120 000
	Sum post 24	0	0	0

Vedrørende 2011:

Ved St.Vedt. 17. juni 2011 ble rammen for GIEKs administrasjonsbudsjett økt til 100 mill. kroner, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010-2011).

Administrasjon

GIEK har igangsatt et prosjekt for å anskaffe nytt saksbehandlings- og dokumenthåndteringssystem. Konseptutredning, styringsdokument for prosjektet, kravspesifikasjon og valg av leverandør er kvalitetssikret og behandlet i GIEKs styre. Endelig tilbyder ble valgt i juni. Samlet kostnadsramme for prosjektet er anslått til omlag 55 mill. kroner i perioden 2011-13, hvorav 35 mill. kroner forventes å påløpe i 2012. GIEK behandler et stadig økende garantivolum og mer krevende saker enn tidligere, noe som fører til økte krav til kompetanse i organisasjonen. GIEK har bl.a. opprettet en ny avdeling for kreditt og risikostyring. Behov for kompetanse og kapasitet har gjort at GIEK har behov for å øke antallet årsverk. Det er samlet budsjettert med helårsvirkninger knyttet til en økning på seks årsverk fra 2012. Bemanningsøkningen vil skje hovedsakelig innen søknadsbehandling og risikoanalyse, men også i innen

juridisk saksbehandling og administrasjon. Det foreslås at rammen for GIEKs administrasjonsbudsjett økes med 20 mill. kroner til 120 mill. kroner for 2012.

GIEKs administrasjonsutgifter dekkes inn av premieinntekter fra ordningene.

Trekkfullmakter

Trekkfullmakter innebærer at GIEK kan låne midler fra statskassen dersom erstatningsutbetalinger under en garantiordning overstiger ordningens bankinnskudd. Dersom GIEK foretar trekk i statskassen, forutsettes midlene tilbakebetalt etterfølgende år når fordringer som følge av erstatning helt eller delvis gjenvinnes. Trekk i statskassen renteberegnes.

For Alminnelig garantiordning, U-landsordningen og ordningene under avvikling er likviditetssituasjonen god, slik at det ikke forventes behov for trekkfullmakter i 2012.

For Byggelånsgarantiordningen er det liten egenkapital og likviditeten er begrenset. For å ta høyde for eventuelle nye erstatningsutbetalinger, foreslås rammen for trekkfullmakten videreført med 600 mill. kroner i 2012, jf. Forslag til vedtak III.

Kap. 5460 Garanti-instituttet for eksportkreditt

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
71	Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning	385 500	207 000	15 700
72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	5 300	4700	2 800
91	Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen	104 000	100	100
	Sum kap. 5460	494 800	211 800	18 600

Post 71 Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning, og post 72 Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland

Ved behandlingen av St.prp. nr. 59 (1983–84) og statsbudsjettframlegget for 2000 ble det avklart at fjorårets overskuddslikviditet utover 25 mill. kroner årlig tilbakeføres fra Gammel alminnelig ordning, og at hele fjorårets overskuddslikviditet årlig tilbakeføres fra Gammel særordning for utviklingsland. Bevilgningsforslagene for 2012 er i henhold til dette.

Post 91 Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen

GIEK tok i mai 2009 opp lån i statskassen på 104 mill. kroner for å dekke erstatningsutbetalinger under byggelånsgarantiordningen. Dette ble

gjort opp i 2010. Det er stor usikkerhet til behov for bruk av trekkfullmakten for å dekke erstatningsutbetaling under byggelånsgarantiordningen.

Utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS

Utbyttebestemmelsen for GIEK Kredittforsikring foreslås fastsatt for fem nye år (f.o.m. 2012 t.o.m. 2016) slik at utbytte beregnes som 75 pst. av selskapets regnskapsmessige årsoverskudd etter avsetninger og skatt, begrenset oppad til innskutt egenkapital på 35 mill. kroner multiplisert med statens gjennomsnittlige innlånsrente for det enkelte år (som fastsatt i rundskriv fra Finansdepartementet lik den gjennomsnittlige renten på 5-års statsobligasjonslån i 12-månedersperioden 1. oktober to år før budsjettåret til 30. september året før budsjettåret).

Kap. 5614 Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
80	Renter	742	100	100
	Sum kap. 5614	742	100	100

Post 80 Renter

Det vises til omtale under kap. 5460, post 91.

Kap. 2428 Eksportfinans ASA

Rapport for 2010

For å sikre tilbud om finansiering av eksportkontrakter som kvalifiserer til statlig støttede lån fra

Eksportfinans, ble det i november 2008 framforhandlet en avtale om at staten skulle tilby Eksportfinans ASA markedsmessige lån med bestemte løpetider i to år framover. Det ble bevilget 30 mrd. kroner til lån til Eksportfinans ASA til dette formålet i 2009, jf. St.prp. nr. 32 og Innst. S. nr. 123 (2008–2009), og 20 mrd. kroner i 2010, jf. Prop. 1 S og Innst. 8 S (2009–2010).

Innlånsavtalen med staten opphørte 31. desember 2010 uten at selskapet hadde benyttet trekkmulighetene.

Videre ble statens preferanseaksje vedtatt innløst på ordinær generalforsamling i selskapet 7. april 2011.

Programkategori 17.30 Statlig eierskap

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
950	Forvaltning av statlig eierskap	14 783 700	10 700	25 700	140,2
953	Kings Bay AS	15 000	15 000	17 500	16,7
960	Raufoss ASA	12 386		8 200	
	Sum kategori 17.30	14 811 086	25 700	51 400	100,0

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-29	Driftsutgifter	26 548	10 700	25 700	140,2
70-89	Overføringer til andre	40 786	15 000	25 700	71,3
90-99	Låntransaksjoner	14 743 752			
	Sum kategori 17.30	14 811 086	25 700	51 400	100,0

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

De fleste selskaper med forretningsmessige mål der staten har eierinteresser, forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet. Selskapenes virksomhet omfatter en rekke sektorer, fra finansieringsvirksomhet, energiproduksjon og havbruksvirksomhet til telekommunikasjon, transport og fast eiendom. Innenfor de rammer og formål som gjelder for eierskapet i det enkelte selskap, opptre departementet som en aktiv og langsiktig eier med mål om best mulig utvikling for det enkelte selskap og av porteføljens avkastning og verdi.

Departementet rapporterer om eierskapsutøvelsen til Stortinget ved egne stortingsmeldinger og i de årlige budsjettproposisjonene, til Riksrevisjonen ved statsrådets årlige redegjørelse og til allmennheten i form av årlige eierberetninger. Her redegjøres det både for utøvelsen av eierskapet og for resultatutviklingen i selskapene. De

årlige eierberetningene omfatter alle større statlige eierengasjementer i næringsvirksomhet, også selskaper som forvaltes av andre departementer. Eierberetningen oversendes Stortinget til orientering.

I tillegg utarbeider Regjeringen dokumentet «Regjeringens eierpolitikk» som gir en bred beskrivelse av den eierpolitikken som gjelder for det samlede statlige eierskapet. Dokumentet omtaler statens mål for eierskapet i det enkelte selskap og statens generelle forventninger til selskapene med hensyn til avkastning, utbytte og rapportering. Som departementet tidligere har orientert Stortinget om, er det departementets vurdering at det er mer hensiktsmessig at det foretas en løpende vurdering av behovet for nye utgaver av publikasjonen, i stedet for en fast årlig revisjon, og at det vil være naturlig å gi ut publikasjonen når det er særskilte endringer som Regjeringen ønsker å informere om. Med bakgrunn i dette har ikke «Regjeringens eierpolitikk» blitt utgitt i 2009 og 2010. Som følge av at Regjeringen

la fram den nye eierskapsmeldingen i april 2011, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, og pågående interdepartemental utredning om styring og organisering av selskaper med sektorpolitiske oppgaver, legges det opp til å oppdatere publikasjonen i 2012.

Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i 24 selskaper. Den samlede verdien av disse eierinteressene er vurdert til ca. 282 mrd. kroner pr. 1. juli 2011, basert på markedsverdi for de børsnoterte selskapene og bokført egenkapitalverdi for de selskapene som ikke er børsnoterte. Eierskapet omfatter ni selskaper hvor staten eier samtlige aksjer (Argentum Fondsinvesteringer AS, A/S Bjørnøen, Electronic Chart Centre AS, Entra Eiendom AS, Flytoget AS, Kings Bay AS, Mesta Konsern AS, Norsk Eieningsinformasjon AS og Secora AS), fire majoritetside aksjeselskaper (Kongsberg Gruppen ASA, Nammo AS, Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og Telenor ASA), sju minoritetsposter (Aker Kværner Holding AS, Cermaq ASA, DnB NOR ASA, Eksportfinans ASA, Norsk Hydro ASA, SAS AB og Yara International ASA), ett selskap som er under avvikling (Raufoss ASA), to statsforetak (Statkraft SF og SIVA SF) og ett særlovsselskap (Innovasjon Norge).

Innovasjon Norge og SIVA SF omtales særskilt under henholdsvis kap. 2421 og kap. 2426.

To av selskapene, Kings Bay AS og A/S Bjørnøen, som begge er lokalisert på Svalbard, er avhengig av statlig støtte.

Aksjene i sju av selskapene: Cermaq ASA, DnB NOR ASA, Kongsberg Gruppen ASA, Norsk Hydro ASA, SAS AB, Telenor ASA og Yara Inter-

national ASA er børsnoterte med en samlet markedsverdi for statens aksjer på om lag 183 mrd. kroner målt etter kursene på Oslo Børs pr. 1. september 2011.

De internasjonale aksjemarkedene fortsatte den sterke utviklingen i 2010, om enn ikke i samme grad som i 2009. Dette gjenspeilet seg også i aksjekursene på Oslo Børs, som med sin oppgang på 18,3 pst. var blant de beste børsene i Europa i 2010, og i verdiutviklingen for aksjepostene som forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet. Ved utgangen av 2010 hadde verdien av aksjene i de børsnoterte selskapene steget fra 170 mrd. kroner til 207 mrd. kroner. For den samlede porteføljen som forvaltes av departementet steg verdien fra ca. 246 mrd. kroner pr. 31. desember 2009 til ca. 298 mrd. kroner pr. 31. desember 2010.

I forbindelse med arbeidet med den nye eierskapsmeldingen engasjerte Nærings- og handelsdepartementet konsulentselskapet McKinsey & Company til å gjennomgå og beskrive globale utviklingstrekk innenfor eierskapsutøvelse. Rapporten fra selskapet har bidratt til å danne grunnlag for en videreutvikling av den statlige eierskapspolitikken slik den er formulert i den nye eierskapsmeldingen. Av forhold konsulentselskapet har trukket fram i sin rapport, er at økt globalisering, raskere teknologiutvikling, mer fragmentert eierskap i større børsnoterte selskaper og økt fokus på eierstyring og selskapsledelse setter nye og høyere krav til aksjonærer og deres bidrag. Dette gjelder spesielt store strategiske eiere slik som den norske stat. I tråd med dette vil Nærings- og handelsdepartementets eierskapsforvaltning bli styrket gjennom økt ressurstilgang i 2012.

Statens eierandeler forvaltet av Nærings- og handelsdepartementet (avrundede tall)

	Statens eierandel pr. 31.12. (pst.)		Verdi av statens eierandel ¹ pr. 31.12. (mill. kroner)	
	2010	2010	2010	2009
Cermaq ASA	43,5		3 625	2 255
DnB NOR ASA	34,0		45 356	34 751
Kongsberg Gruppen ASA	50,0		7 980	5 295
Norsk Hydro ASA	43,7		30 187	26 472
SAS AB	14,3		915	1 156
Telenor ASA	54,0		83 812	72 514
Yara International ASA	36,2		35 298	27 581
Sum børsnoterte selskaper			207 173	170 024
Aker Kværner Holding AS	30		1 324	1 006
Argentum Fondsinvesteringer AS	100		6 321	5 487
Bjørnøen AS	100		4	4
Eksporffinans ASA	15		773	811
Electronic Chart Centre AS	100		19	19
Entra Eiendom AS	100		6 864	6 354
Flytoget AS	100		945	917
Kings Bay AS	100		8	8
Mesta Konsern AS	100		1 310	1 553
Nammo AS	50		652	580
Norsk Eiendomsinformasjon AS	100		56	
Raufoss ASA, under avvikl.	50,3		0	0
Secora AS	100		62	59
SIVA SF	100		998	780
Statkraft SF	100		69 208	55 534
Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S	99,9		1 749	1 566
Innovasjon Norge	51		522	1 079
Sum unoterte selskaper			90 815	75 757
Sum alle selskaper			8	245 781

¹ Beregnet ut fra børsverdi ved årets slutt for børsnoterte selskaper. De unoterte selskapene er verdsatt til bokført egenkapital fratrukket minoritetsinteresser.

Endringer i Nærings- og handelsdepartementets portefølje

I april 2010 inngikk Norsk Hydro ASA en intensjonsavtale med brasilianske Vale S.A. (Vale) om å overta majoriteten av Vales aluminiumsvirksomhet i Brasil for ca. 30 mrd. kroner. Stortinget ga 17. juni 2010 sin tilslutning til at staten kunne delta proratarisk i en tilknyttet fortrinnsrettsemisjon, jf. Prop. 131 S (2009–2010) og Innst. 370 S (2009–2010). Regjeringen fikk samtidig fullmakt til å stemme for en rettet emisjon mot Vale som ville medføre at statens eierandel i Hydro ble redusert til ca. 34,5 pst. Videre ga Stortinget sitt samtykke til at Nærings- og handelsdepartementet kunne kjøpe aksjer i Norsk Hydro ASA slik at statens eierandel over tid økes til 39,9 pst. Fortrinnsrettsemisjonen ble gjennomført i juli 2010 og transaksjonen med Vale i februar 2011. Transaksjonen innebar at Vale fikk en eierandel på 21,6 pst. i Norsk Hydro ASA, og at statens eierandel i Hydro ble redusert fra 43,7 til 34,3 pst.

Stortinget ga i mai 2007 sin tilslutning til Regjeringens forslag om å dele eierskapet til Innovasjon Norge mellom staten og fylkeskommunene, jf. St.meld. nr. 12 og Innst. S. nr. 166 (2006–2007) Regionale fortrinn – regional framtid. De nødvendige endringene i lov om Innovasjon Norge ble sanksjonert i januar 2009 og trådte i kraft 1. januar 2010. Som følge av omorganiseringen av eierskapet i Innovasjon Norge er statens eierandel redusert fra 100 til 51 pst.

Mål og strategier for forvaltningen

Hovedmålene for statens eierskapsforvaltning er det redegjort for i den nye eierskapsmeldingen, jf. Meld. St. 13 og Innst. 392 S (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, som ble behandlet av Stortinget 9. juni 2011. Meldingen begrunner hvorfor staten er eier, hva staten bør eie og hvordan staten skal utøve sitt eierskap.

Hovedprinsippene for den statlige eierskapspolitikken, herunder selskapslovgivningens rolledeleling mellom eier og styret og allment aksepterte prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse, ligger fast. Samtidig har endringer i næringslivet og innenfor eierskapsutøvelse globalt medført at det har vært nødvendig å gjøre visse justeringer i den statlige eierskapspolitikken.

Regjeringen vil sikre et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap. Staten er eier i virksomheter som har stor betydning for norsk nærings- og

samfunnsliv. Statlig eierskap sikrer råderett over felles naturressurser og bidrar til at avkastning og utbytte fra disse kommer fellesskapet til gode. Videre sikrer statlig eierskap nasjonalt eierskap til nøkkelvirksomheter og bidrar til at kompetansemiljøene knyttet til hovedkontorfunksjoner og forskning og utvikling består og utvikles i Norge.

Regjeringen ønsker å opprettholde omfanget av statens eierskap på omtrent dagens nivå og å opprettholde statens eierskap i viktige bedrifter som eksempelvis Statoil, Telenor og Statkraft. Innenfor denne rammen må imidlertid staten til enhver tid vurdere om staten er en god eier for et selskap og være villig til å endre sitt eierskap dersom det er andre eiere som kan bidra til en bedre utvikling av et selskap. I den forbindelse ba Regjeringen om fullmakt fra Stortinget til å redusere sin eierandel i Entra Eiendom AS, SAS AB og Secora AS for effektivt å kunne medvirke til å etablere gode industrielle løsninger for disse selskapene. På den annen side legger Regjeringen opp til å bedre tilgangen på risikokapital gjennom forslaget om å øke egenkapitalen i Investinor AS med 1,5 mrd. kroner i statsbudsjettet 2012.

I St.meld. nr. 13 (2006–2007) Et aktivt og lang-siktig eierskap, ble det lagt vekt på å klargjøre statens mål for eierskapet generelt og målene med eierskapet i enkelt-selskaper spesielt. Som et hjelpemiddel i klargjøringen ble selskapene delt inn i fire målkategorier. Kategoriseringen ble gjentatt i den nye eierskapsmeldingen.

Kategori 1-3 omfatter det som omtales som statens direkte forretningsmessige eierskap, mens kategori 4 omfatter virksomheter med i hovedsak sektorpolitiske mål. Målene med eierskapet vil kunne endre seg over tid. Fra virksomhetens ståsted kan det være viktig at plassering av selskapet i en målkategori ikke framstår som statisk. Erfaringsmessig er det slik at endringer i eierstruktur i et selskap ofte har skjedd som følge av konkrete situasjoner og behov knyttet til selskapes utvikling. Det er likevel slik at selskapskategoriseringen uttrykker en eierstrategi som skal ligge fast over noen år.

Dokumentet «Regjeringens eierpolitikk» sammenfatter målene og rammene for statens eierskap slik de er fastlagt av regjering og Storting. Dette gir grunnlaget for utøvelse av et aktivt og verdiøkende eierskap basert på åpenhet, tydelighet, ryddighet og forutsigbarhet i forvaltningen av eierskapet.

Selskaper med statlige eierandeler skal forvaltes i samsvar med prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse. Et overordnet mål for statens forretningsmessige eierskap er at selskapene skal

ha en god industriell utvikling og at statens investerte kapital gir høyest mulig avkastning over tid. Innenfor en slik forretningsmessig ramme legges det til grunn at selskapene også arbeider aktivt med å ivareta sitt samfunnsansvar, og at dette arbeidet bidrar til selskapenes utvikling og langsiktige avkastning over tid. Staten har i eierpolitikken uttrykt klare forventninger til selskapenes utøvelse av sitt samfunnsansvar, og disse forventningene er også kommunisert direkte til selskapene.

Selskaper som skal være konkurransedyktige over tid, må investere tilstrekkelig i forskning og utvikling og i kompetanseutvikling. Likeledes bør selskapet bringe fram et mangfold i ledelsen på alle nivåer. Det vil over tid være vanskelig for et selskap å gjennomføre omstillinger i nødvendig takt og omfang dersom selskapet ikke håndterer slike prosesser på en god måte overfor ansatte og lokalsamfunn. Selskaper med statlig eierskap forventes å håndtere miljømessige hensyn godt, og det forventes at selskapene med statlig eierandel er blant de fremste i sine bransjer når det gjelder å benytte miljøvennlig teknologi. Høye etiske standarder i alle forhold vil være nødvendig for å opprettholde selskapets verdier og legitimitet. Lønnsbetingelser og eventuelle andre kompensasjonsordninger for selskapets ledelse skal være rimelige og moderate, men også konkurransedyktige. Det bør også være åpenhet om godtgjørelsene til ledende ansatte i selskaper med statlig eierandel. Dette framgår også av Regjeringens oppdaterte retningslinjer for lederlønn i selskaper med statlig eierandel som ble fastsatt i mars 2011.

Departementet har i eierdialogen med selskapene rettet økt oppmerksomhet mot slike generelle hensyn og har innført et regelmessig opplegg for oppfølging og rapportering av selskapenes arbeid med samfunnsansvar.

Staten som eier må forholde seg aktivt til selskapenes soliditet og finansiering. Dette skjer gjennom å gi uttrykk for forventninger til avkastning og utbytte fra selskapene, men også ved å se dette i forhold til finansiering av framtidig vekst. Som et eksempel kan nevnes kapitalstyrkingen i Statkraft SF høsten 2010.

Et aktivt eierskap innebærer at eier tar stilling til vesentlige vekstplaner som krever styrking av selskapenes egenkapital. Forretningsmessig virksomhet innebærer økonomisk risiko, og staten må også være forberedt på at det kan oppstå tap i selskaper den deltar i. Departementet vil arbeide med forhold knyttet til selskapenes strategiske posisjon og veivalg som kan styrke grunnlaget for videre forretningsmessig utvikling. Dersom sta-

ten selv ikke vil bidra helt eller delvis til å finansiere videre utvikling av virksomheten, vil muligheten for å finansiere dette gjennom partnerskap med private investorer måtte vurderes.

For staten som eier er det avgjørende at selskapene har kompetente styrever, som kan føre et effektivt tilsyn med virksomhetene. Styrene skal også lede selskapenes strategiske arbeid. Blant sentrale krav til styret er derfor faglig kompetanse, god forståelse for selskapets rolle i samfunnet og betydning for den samlede verdiskapingen og uavhengighet av selskapsledelsen. Aktivt eierskap innebærer bl.a. at staten som eier følger opp hvorvidt resultatene står i forhold til de mål som er satt. Dessuten vil behovet for kompetanse i de enkelte styrene endre seg over tid. Staten krever derfor at styrene gjennomfører egenevalueringer og vil også gjøre sine egne vurderinger. Sammensetningen av styrene skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og relevant mangfold ut fra det enkelte selskapets egenart. Ved manglende resultatoppnåelse eller kompetanse skal staten delta aktivt i arbeidet med å endre styresammensetningen.

Når det gjelder Nærings- og handelsdepartementets oppfølging av at kjønnsrepresentasjonen i styrever er i samsvar med regelverket, vises det til omtale i kapittel om Likestilling i proposisjonens del III Spesielle temaer.

Staten ønsker å være en profesjonell og krevende eier som bl.a. gjennom å utfordre selskapenes styrever bidrar til en positiv utvikling for selskapene. Dette forutsetter bl.a. en styrking av statens analytiske og strategiske oppfølging av selskapene, bedret oppfølging av statens forventninger til selskapenes arbeid med samfunnsansvar og styrking av arbeidet med rekruttering av styremedlemmer. I tråd med dette foreslås Nærings- og handelsdepartementets eierskapsforvaltning styrket i 2012, jf. omtale under kap. 900, post 01.

Lederlønn og insentivordninger

Med virkning fra 1. april 2011 har Regjeringen fastsatt «Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper». Retningslinjene, som skal bidra til å ivareta statens aksjonærverdier, erstatter «Retningslinjer for statlig eierskap: Holdning til lederlønn» som ble fastsatt i desember 2006.

Hovedprinsippene i retningslinjene fra 2006 er videreført i de nye, men det er foretatt innstramminger på områdene pensjonsytelser og sluttvederlag, og det er eksplisitt uttrykt at selskapene skal bidra til moderasjon i lederlønningene.

Videre er kravene til åpenhet og rapportering om lederlønninger skjerpet.

Lederlønningene i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. Hovedelementet i en godtgjørelsesordning bør være den faste grunnlønnen. Ordningene må utformes slik at det ikke oppstår urimelig godtgjørelse på grunn av eksterne forhold som ledelsen ikke kan påvirke. Opsjoner og andre opsjonslignende ordninger skal ikke benyttes i selskaper der staten har eierandel.

I den nye eierskapsmeldingen er det redegjort nærmere for Regjeringens forventninger til lederlønn. De nye retningslinjene og en oversikt over ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige selskaper under Nærings- og handelsdepartementet er gjengitt i proposisjonens del III Spesielle temaer.

Tilbakekjøp av aksjer

Generalforsamlingen i et aksjeselskap kan gi styret fullmakt til å kjøpe tilbake egne aksjer i marke-

det i den hensikt å slette disse aksjene på et senere tidspunkt. Sletting innebærer en nedsettelse av selskapskapitalen og må vedtas av en ny generalforsamling. Dette er en metode der overflødig egenkapital føres tilbake til aksjonærene, noe som bidrar til at avkastningen på selskapets gjenværende egenkapital øker. Tilbakekjøp kan også betraktes som et supplement til ordinær utbytteutbetaling.

Nærings- og handelsdepartementet ser det som hensiktsmessig at selskaper med statlig eierandel kan foreta tilbakekjøp av egne aksjer på linje med andre selskaper. I enkelte tilfeller inngår departementet derfor avtaler som forplikter staten til å delta ved slike tilbakekjøp på en måte som holder statens eierandel uendret. Avtalene, som er offentlige, regulerer også det vederlaget staten i denne sammenheng skal motta. Det er i 2011 inngått nye tilbakekjøpsavtaler med henholdsvis DnB NOR ASA, Telenor ASA og Yara International ASA som løper fram til generalforsamlingene i 2012.

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
21	Spesielle driftsutgifter	26 548	10 700	25 700
70	Tilskudd til avskrivning av aksjekapital, Venturefondet AS	13 400		
95	Kapitalinnskudd	9 811 000		
96	Aksjer, <i>kan overføres</i>	4 932 752		
	Sum kap. 0950	14 783 700	10 700	25 700

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 17. juni 2011 ble det under ny post 70 bevilget 106,4 mill. kroner til dekning av utbetaling av garantibeløp til Eksportfinans ASA, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til konsulentbistand ved eier- og strukturmessige vurderinger, meglerhonorar (transaksjonskostnader) og faglig bistand ved aksjetransaksjoner i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning. I

tillegg dekker posten årsgebyr til Verdipapirsentralen (VPS) og godtgjørelse til kontofører VPS.

Departementets behov for eksterne rådgivnings- og meglertjenester varierer betydelig fra år til år, og utgiftene til slike tjenester er derfor vanskelig å anslå på forhånd. Departementet har derfor ved utarbeidelsen av budsjettproposisjonen lagt til grunn et sjablonmessig anslag på vel 25 mill. kroner til slike tjenester. Eventuelle endringer i bevilgningen må foreslås i de faste endringsproposisjonene i vår- eller høstsesjonen.

Det foreslås en bevilgning på 25,7 mill. kroner. Det er knyttet en overskridelsesfullmakt til posten. Fullmakten omfatter dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av stat-

lige aksjeposter og andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene. Det

foreslås at gjeldende overskridelsesfullmakt videreføres for 2012, jf. Forslag til vedtak IV.

Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
71	Tilbakeføring av tilskudd til restrukturering, Mesta AS	129 000		
95	Tilbakeføring av Statens Bankinvesteringsfond	13 400		
96	Salg av aksjer		10 000	25 000
97	Tilbakeføring av aksjekapital, Venturefondet AS	24 659		
Sum kap. 3950		167 059	10 000	25 000

Post 96 Salg av aksjer

Det foreslås en bevilgning på 25 mill. kroner fra mulige statlige aksjesalg i 2012. Endelige og fullstendige inntektsbeløp for de enkelte aksjesalgene må foreslås bevilget i løpet av budsjettåret når transaksjonene er avklart eller gjennomført,

enten i egne proposisjoner eller i de faste endringsproposisjonene i vår- og høstsesjonen.

Departementet er avhengig av å bruke meglerforetak og annen faglig bistand for å gjennomføre transaksjoner, jf. omtalen under kap. 950, post 21. Salg av aksjer bruttobudsjetteres.

Kap. 953 Kings Bay AS

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
70	Tilskudd	15 000	15 000	17 500
Sum kap. 0953		15 000	15 000	17 500

Tilstandsbeskrivelse

Kings Bay AS eier grunnen og de fleste av bygnin- gene i Ny-Ålesund på Svalbard. Selskapet har ansvaret for infrastrukturen på stedet og ivaretar miljø og kulturminner. Selskapet har som mål å yte tjenester til og fremme forskning og vitenskapelig virksomhet og slik bidra til at Ny-Ålesund skal være en veldrevet internasjonal arktisk naturvitenskapelig forskningsstasjon. I 2010 var det gjennomsnittlig 27 ansatte i Kings Bay AS.

Med sin beliggenhet i Kongsfjorden på Spits- bergen, om lag 10 mil nord for Longyearbyen, er Ny-Ålesund den nordligste bosettingen på Sval- bard. Med unntak av tjenester som politi, redning og beredskap, er servicetilbudet på stedet i all hovedsak styrt og tilrettelagt av Kings Bay AS. Tatt i betraktning stedets størrelse og beliggenhet

er infrastrukturen relativt god med bl.a. egen kai og flystripe. Ny-Ålesund er via radiolink tilknyttet det fiberoptiske sambandet mellom Longyear- byen og fastlandet.

Det er foretatt betydelige investeringer i opp- bygging av forskningsinfrastrukturen i Ny-Åle- sund de siste 10-20 årene. Den overordnede mål- settingen med disse investeringene er at Ny-Åle- sund skal utvikles som et av de fremste stedene for arktisk klima- og miljøforskning i verden. I dag har 14 forskningsinstitusjoner fra ti land faste sta- sjoner i Ny-Ålesund. Norsk Polarinstitutt og Sta- tens kartverk har også stasjoner i Ny-Ålesund.

Ny-Ålesund er definert som en «grønn» forsk- ningsstasjon og skal fungere som et naturviten- skapelig laboratorium. Annen næringsvirksom- het i og omkring Ny-Ålesund skal tilpasses de rammer som forskningsvirksomheten setter.

Det er ønskelig at infrastrukturen benyttes bedre på årsbasis, både til forskning og undervisning. Hoveddelen av forskningsaktiviteten foregår i løpet av sommerhalvåret.

Kings Bay AS er pålagt en rekke samfunnsoppgaver og er underlagt restriksjoner med hensyn til hva eiendommene kan benyttes til. Selskapet er derfor avhengig av tilskudd over statsbudsjettet. Målsettingen med statstilskuddet er å sette selskapet i stand til å utføre de oppgaver det er satt til å løse på en forsvarlig måte. Tilskuddet til Kings Bay AS skal utnyttes effektivt og målrettet i forhold til prioriteringene. Selskapet skal rapportere om økonomiske og andre forhold knyttet til konkrete kriterier for måloppnåelse.

På vegne av Nærings- og handelsdepartementet ivaretar Kings Bay AS også administrasjon av Bjørnøen AS. En del av tilskuddet til Kings Bay går til å dekke driften i Bjørnøen AS. De to selskapene har felles aksjonærvalgte styremedlemmer.

Resultatrapport 2010

Kings Bay AS har som målsetting at selskapets drift skal gå i balanse, mens større investeringer og andre ekstraordinære kostnader som påløper som følge av selskapets særlige forpliktelser, dekkes av tilskudd fra staten. Driftsinntektene økte med om lag 1,8 mill. kroner til 51,4 mill. kroner i 2010. Økningen skyldes høy aktivitet og vekst i antall forskerdøgn. Imidlertid økte også driftskostnadene. Årsresultatet ble minus kr 311 000.

Det var 27 034 overnattingsdøgn i Ny-Ålesund i 2010. Av dette var 13 669 forskerdøgn. Det er en økning på 175 forskerdøgn i forhold til 2009. Tilstedeværelsen av norske forskere gikk ned fra 6 148 forskerdøgn i 2009 til 5 338 i 2010.

I tillegg til daglig drift har det vært 19 offisielle besøksgrupper med til sammen ca. 250 personer innom Ny-Ålesund i 2010. Dette gir selskapet god publisitet og en del inntekter, men er også ressurskrevende og gir selskapet nye utfordringer.

Selskapet arbeider systematisk for å oppnå en kostnadseffektiv drift og en prissetting av tjenestene som dekker kostnadene ved driften. I 2010 har selskapet foretatt investeringer i bygningsmassen og øvrig infrastruktur for totalt 20 mill. kroner.

I 2010 ble Ny-Ålesund Symposium arrangert for femte gang med tema «The Changing Arctic and Its Global Implications». Deltakerne var nasjonale og internasjonale forskere, politikere og bedriftsledere. Flere departementer, Norges forskningsråd og Statkraft deltar i prosjektstyret.

A/S Bjørnøens driftsinntekter kommer fra utleie av eiendommen og utgjorde kr 179 496 i 2010. Driftskostnader utover dette dekkes av tilskudd fra Kings Bay AS og utgjorde kr 163 222 i 2010.

Utfordringer framover

De polare strøk er godt egnet for klimaforskning. Det legges til grunn at den forskningsaktiviteten som i dag foregår i Ny-Ålesund, vil fortsette å øke i omfang. Fredningen av Kongsfjorden mot kommersielt fiske og reketråling kan også bidra til økt forskningsaktivitet. Gjennom mange år har det vært et overordnet mål for Kings Bay AS å sikre Ny-Ålesunds posisjon som en av verdens fremste arktiske forskningslandsbyer. Dette forutsetter at Kings Bay AS gis økonomiske rammevilkår til fortsatt å holde et høyt kvalitativt nivå på infrastrukturtenestene.

Energiplanen for Ny-Ålesund ble utarbeidet i 2009 og fastslår at forskningslandsbyen fortsatt vil være avhengig av diesel som energikilde i overskuelig framtid da verken solceller eller vindkraft tilfredsstiller stedets framtidige behov og miljøhensyn. Imidlertid er det grunn til å tro at det er mulig å oppnå 30-40 pst. reduksjon i dieselforbruk gjennom enøk-tiltak på bygningsmassen. Kings Bay AS jobber aktivt med å gjennomføre enøk-tiltak. Kombinert med at det trolig kommer nye typer renseteknologi og dieselturbiner i løpet av få år, vil dette kunne gi vesentlig reduksjon i utslippsmengden av CO₂ og NO_x. Utviklingen avhenger helt av tempoet enøk-tiltakene kan realiseres i.

I tillegg utgjør pålegg fra Klima- og forurensningsdirektoratet om å sikre/reparere tankanlegget, som Kings Bay AS har overtatt fra ESSO, generelt høyere aktivitetsnivå med flere antall forskerdøgn, stadig strengere krav til sikkerhet ved flyplass/kaianlegg og økt interesse fra nye land som vil ha forskningsstasjoner i Ny-Ålesund, utfordringer som krever investeringsmidler.

Dagens forskermiljø har i økende grad behov for å sende store datamengder tidsmessig riktig (dvs. «i sanntid») kloden rundt. Statens kartverk sine planer om å etablere en fiberoptisk kabel mellom Longyearbyen og Ny-Ålesund vil muliggjøre dette og samtidig gi eksisterende og kommende forskningsmiljø et forbedret kommunikasjons-tilbud.

Ny-Ålesund har den største samlingen av fredede bygg på Svalbard, og ivaretagelse av denne kulturarven er en svært viktig oppgave for Kings Bay AS. I denne sammenheng har selskapet sam-

arbeidet med Riksantikvaren og Norsk institutt for kulturminneforskning om istandsetting av den såkalte Amundsen Villaen, som ble åpnet i mai 2011 i forbindelse med Nansen-Amundsenåret. Villaen er rehabilitert og ominnredet til representasjonslokale og direktørbolig.

Kap. 960 Raufoss ASA

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
71	Refusjon for miljøtiltak	12 386		8 200
	Sum kap. 0960	12 386		8 200

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 17. juni 2011 ble det under post 71 bevilget 8 mill. kroner til dekning av miljøtiltak i Raufoss Industripark, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011). Samtidig vedtok Stortinget å øke garantirammen for miljøtiltak til 124 mill. kroner.

Tilstandsbeskrivelse

Miljøtiltakene som er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004, har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken, bl.a. ved at mer enn 600 tonn tungmetaller er fjernet fra jordsmonnet og fraktet til forsvarlig sluttdeponering i godkjent deponi. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er forbedret de siste årene, og at påvirkningen fra Raufoss Industripark er betydelig redusert. I 2010 har det kun pågått avsluttende tiltak på enkelte lokaliteter der gjennomføring har måttet skje trinnvis og koordinert med driften av parken.

Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt påleggene fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) og miljømålene som er satt. Fortsatt vil det være behov for overvåking av Hunnselva, og det kan være behov for oppfølging og videre drift av enkelte tiltak. Det kan også komme ytterligere miljøforpliktelser knyttet til historisk relatert forurensning etter den industrielle virksomheten på Raufoss. Pr. 1. september 2011 har det blitt utbetalt til sammen ca. 92 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

I statsbudsjettet for 2012 legges det opp til å bevilge midler til miljøtiltak på Raufoss. I tillegg foreslås en fullmakt til å kunne overskride denne bevilgningen. Tidligere har utbetalinger til dette formålet vært knyttet til en fullmakt til å utgifts-

Budsjettforslag 2012

Det foreslås bevilget 17,5 mill. kroner til Kings Bay AS på statsbudsjettet for 2012. Bevilgningen skal gå til drift og investeringer i Kings Bay AS og nødvendige utgifter til administrasjon av Bjørnøen AS.

føre uten bevilgning. Samme framgangsmåte er allerede gjennomført for 2011 gjennom Stortingets behandling av Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2011. Gjeldende garantiramme på 124 mill. kroner foreslås dessuten videreført i 2012, jf. Forslag til vedtak IV, 2.

Budsjettforslag 2012

Det foreslås å bevilge 8,2 mill. kroner over kap. 960 Raufoss ASA, post 71 Refusjon for miljøtiltak, til dekning av beregnede kostnader i 2012 knyttet til oppfyllelse av varslede pålegg fra Klif. Videre foreslås det at departement gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 960, post 71, innenfor gitt garantiramme på 124 mill. kroner. Såfremt fullmakten benyttes, vil forslag til endret bevilgning bli fremmet i endringsproposisjon i vår- eller høstsesjonen.

Eksportfinans ASA

Med hjemmel i fullmakt fra Stortinget tiltrådte Nærings- og handelsdepartementet i juni 2008 en porteføljegarantiavtale mellom Eksportfinans ASA og selskapets aksjonærer. Garantiavtalen innebærer at selskapet på nærmere angitte vilkår sikres mot verdifall i en definert portefølje av verdipapirer innenfor en totalramme på 5 mrd. kroner. Avtalen bidrar dermed til å beskytte egenkapitalen i selskapet. Staten v/Nærings- og handelsdepartementet sitt samlede ansvar er begrenset oppad til 750 mill. kroner.

Ifølge garantiavtalen er den enkelte garantist hvert år fra og med 2011 forpliktet til å foreta utbetaling til Eksportfinans ASA av et beløp som tilsvarer garantistens andel av eventuelt verdifall

på likviditetsporteføljen pr. utgangen av februar. På den annen side skal Eksportfinans ASA foreta utbetaling til garantistene dersom det inntreffer verdistigning på porteføljen.

Pr. 28. februar 2011 utgjorde det urealiserte verdifallet som dekkes av garantiavtalen 709,6 mill. kroner. Statens andel av dette, 106,4 mill. kroner, ble utbetalt til Eksportfinans ASA i mars 2011 i henhold til fullmakt fra Stortinget, og bevilget i juni 2011 ved Stortingets behandling av Innst. 420 S, jf. Prop. 120 S (2010–2011).

I første halvår 2011 er risikopremiene i de internasjonale kapitalmarkedene blitt noe lavere, hvilket har medført at markedsverdien på Eksportfinans ASA sin likviditetsportefølje er økt. Pr. 31. juli 2011 utgjorde det urealiserte verdifallet som dekkes av garantiavtalen 670,3 mill. kroner. Statens andel av dette var 100,5 mill. kroner. Det knytter seg en høy grad av usikkerhet til hva markedsverdien for likviditetsporteføljen vil være 29. februar 2012, som er neste dato for beregning av garantibeløp mellom garantistene og Eksportfinans. På denne bakgrunn foreslås det at gjeldende fullmakt til å kunne foreta utgifts-/inntektsføring uten bevilgning av ut-/innbetalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA innenfor gitt garantiramme på 750 mill. kroner, videreføres i 2012, jf. Forslag til vedtak V, 1.

Norsk Hydro ASA

Norsk Hydro ASA gjennomførte i juli 2010 en fortrinnsrettsemisjon på omlag 10 mrd. kroner i forbindelse med selskapets overtakelse av majoriteten av Vale S.A. sin aluminiumsvirksomhet i Brasil. Basert på fullmakt fra Stortinget deltok Nærings- og handelsdepartementet i emisjonen, jf. Prop. 131 S og Innst. 370 S (2009–2010). Departementet fikk samtidig fullmakt til å stemme for en rettet emisjon mot Vale som ville medføre at statens eierandel i Hydro ble redusert til ca. 34,5 pst. Videre ga Stortinget sitt samtykke til at Nærings- og handelsdepartementet kan kjøpe aksjer i Norsk Hydro ASA slik at statens eierandel over tid økes til 39,9 pst. Den rettede emisjonen mot Vale, som ble gjennomført i februar 2011, innebar at Vale fikk en eierandel på 21,6 pst. i Norsk Hydro ASA, og at statens eierandel ble

redusert til 34,3 pst. Departementet har pr. 1. september 2011 ikke benyttet fullmakten til å kjøpe aksjer i Norsk Hydro ASA. Fullmakten foreslås derfor videreført i 2012, jf. Forslag til vedtak V, 2.

Saker i tilknytning til enkeltselskaper

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S (SNSK) har i henhold til Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) søkt Sysselmannen om tillatelse til åpning av kulldrift i Lunckefjell, som erstatning for dagens drift i Svea Nord-gruven. Søknaden og en konsekvensutredning ble overlevert Sysselmannen høsten 2010. Miljøverndepartementet har bestemt at søknaden skal avgjøres av departementet og ikke av Sysselmannen. Sysselmannen har gått inn for at det bør gis tillatelse til ny kullgruve i Lunckefjell, på visse vilkår. Saken ble våren 2011 sendt til endelig behandling i Miljøverndepartementet. I utgangspunktet er Lunckefjellprosjektet et investeringsvedtak for SNSKs styre. For å muliggjøre kulldrift i Lunckefjell har SNSK anslått et investeringsbehov i størrelsesorden 1 mrd. kroner. Prosjektet representerer dermed en betydelig investering som er forbundet med relativt stor forretningsmessig og finansiell risiko og får betydning for bl.a. selskapets egenkapitalsituasjon og utbyttekapasitet.

Endelig behandling i Nærings- og handelsdepartementet forutsetter at prosjektet gis tillatelse fra miljømyndighetene. I tråd med eierskapsforvaltningen er det en klar forutsetning at SNSKs kulldrift skal være bedriftsøkonomisk lønnsom. Nærings- og handelsdepartementet vil behandle Lunckefjellprosjektet basert på egne vurderinger og selskapets beregninger. Hvis Regjeringens behandling av saken konkluderer med at det ikke vil motsette seg åpning av gruvedrift i Lunckefjell, vil saken bli lagt fram for Stortinget. Bygging av infrastruktur skal etter planen starte i 2012, åpning av gruven med oppfarringsdrift i 2013–14 og strosseproduksjon fra 2015. SNSK har understreket at det er viktig at tidsplanen holdes, ettersom eventuell oppstart skal sammenfalle med at Svea Nord-gruven er utdrevet.

Kap. 3961 Selskaper under NHDs forvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
70	Garantiprovisjon, Statkraft SF	14 770	6 500	2 112
71	Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA	9 000	9 000	9 000
	Sum kap. 3961	23 770	15 500	11 112

Post 70 Garantiprovisjon, Statkraft SF

Pr. 31. august 2011 hadde Statkraft SF lån med statsgaranti pålydende om lag 1,1 mrd. kroner. Basert på forfallsstruktur på Statkraft SF sine statsgaranterte lån anslås garantiprovisjonen til 2,112 mill. kroner i 2012.

Post 71 Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA

Basert på fullmakt fra Stortinget tiltrådte Nærings- og handelsdepartementet i juni 2008 en

porteføljegarantiavtale med Eksportfinans ASA. Saken er nærmere omtalt i kap. 4 under avsnittet «Andre garantilignende ordninger» innledningsvis i proposisjonen. Statens andel av garantirammen er begrenset oppad til 750 mill. kroner. Pr. 31. juli 2011 utgjorde statens andel av det urealiserte verdifallet som dekkes av garantiavtalen 100,5 mill. kroner. Årlig garantiprovisjon skal i henhold til avtalen utgjøre 1,2 pst. av garantirammen. På denne bakgrunn foreslås bevilget 9,0 mill. kroner i garantiprovisjon fra Eksportfinans ASA i 2012.

Kap. 5656 Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
85	Utbytte	4 857 973	9 946 200	13 180 053
	Sum kap. 5656	4 857 973	9 946 200	13 180 053

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt.17. juni 2011 ble bevilgningen under post 85 økt med 6 356 mill. kroner, jf. Prop. 120 S og Innst. 420 S (2010–2011).

Post 85 Utbytte

Det budsjetteres med 13 180,053 mill. kroner i utbytte fra statens aksjer under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning i 2012. Beløpet omfatter forventet aksjeutbytte for regnskapsåret 2011 fra selskapene Statkraft SF, Cermaq ASA, DnB NOR ASA, Kongsberg Gruppen ASA, Norsk Hydro ASA, Telenor ASA, Yara International ASA, Aker Kværner Holding AS, Argentum Fondsinvesteringer AS, Eksportfinans ASA, Entra Eiendom AS, Flytoget AS, Mesta Konsern AS, Nammo AS, Norsk Eiendomsinformasjon as, Store Norske

Spitsbergen Kulkompani AS og GIEK Kredittforsikring AS.

Det er ikke budsjettert med utbytte fra SAS AB, Secora AS, Electronic Chart Centre AS eller Raufoss ASA under avvikling.

Regjeringen har ikke beregnet egne anslag på utbytte i 2012 for børsnoterte selskaper, men har teknisk videreført utbetalt utbytte pr. aksje i 2011.

For Argentum Fondsinvesteringer AS, Entra Eiendom AS, Flytoget AS og Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S er det budsjettert med utbytte på henholdsvis 300, 137, 74 og 113 mill. kroner. For Statkraft SF foreslås det et utbytte på 85 pst. av konsernets årsresultat etter skatt og minoritetsinteresser justert for urealiserte gevinster og tap. Basert på departementets resultatanslag utgjør dette et utbytte på 5 015 mill. kroner.

Del III
Spesielle temaer

7 Likestilling

7.1 Innledning

I dag er to av tre kvinner sysselsatte, og kvinner er i flertall innenfor høyere utdanning. Det er likevel store kjønnsforskjeller i utdannings- og yrkesvalg som innebærer at kvinner utgjør en uutnyttet ressurs i næringslivet blant ledere, styrerepresentanter, entreprenører og eiere. Dette er også bakgrunnen for at kvinner utgjør en definert målgruppe i næringspolitikken.

De næringsrettede virkemiddelaktørene Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er gitt et særskilt ansvar for å legge til rette for å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet. Aktørene skal bl.a. bidra til å få flere kvinner til å gå inn i lederstillinger eller bli styremedlemmer, satse på egne bedrifter eller en næringsrettet forskerkarriere. I 2010 bidro Innovasjon Norge med 2,2 mrd. kroner til kvinnerettede prosjekter og bedrifter gjennom sine virkemidler. Det utgjorde om lag 34 pst. av Innovasjon Norges samlede bevilgninger og en andelsmessig økning på 5 pst. sett i forhold til 2009. I perioden 2006–10 har SIVA benyttet totalt 36 mill. kroner til sin satsing «Kvinnovasjon» (Kvinner og entreprenørskap). Formålet er å øke antall bedriftsetableringer foretatt av kvinner i næringshagene og inkubatorene. I tråd med formålet for programmet har kvinneandelen i disse miljøene økt betydelig siden oppstarten av programmet i 2006. Andelen kvinnelige gründere i næringshageprogrammet utgjorde 41 pst. i 2010 (mot 30 pst. i 2008 og 40 pst. i 2009). Andelen kvinnelige ledere i næringshageselskapene var 49 pst. (opp fra 42 pst. i 2008 og 48 pst. i 2009).

Det er også andre virkemidler innenfor Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområde som har relevans i en likestillingssammenheng. Det gjelder bl.a. tilskudd til organisasjonen Ungt Entreprenørskap. Videre har departementet en aktiv oppfølging av kravene til kjønnsrepresentasjon i styrer hvor departementet forvalter statens eierinteresser. Reglene om kjønnsrepresentasjon i styrer for allmennaksjeselskaper trådte i kraft fra 1. januar 2008, og alle selskapene har innrettet seg etter disse reglene.

Fra 2006 har det vært krav om representasjon av begge kjønn i styrer i allmennaksjeselskaper (ASA). Antall kvinner som er daglige ledere er imidlertid fremdeles lavt. Tall fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser at andelen kvinner som daglige ledere i ASA er 6,5 pst. I aksjeselskaper som ikke er omfattet av loven er 83 pst. av styrerepresentantene og 86 pst. av de daglige lederne menn. For å få utnyttet kvinners kompetanse i næringslivet bedre i framtiden er det viktig å påvirke holdningene tidlig slik at jenter i større grad vurderer det å være bedriftsleder som et alternativ når de velger karriere.

Videre gis en orientering om hvordan Nærings- og handelsdepartementet i følger opp likestillings spørsmål i forvaltning av statens eierinteresser. Det redegjøres også for departementets interne status og arbeidet på likestillingsområdet for fem av de største etatene: Brønnøysundregistrene, Sjøfartsdirektoratet, Patentstyret, Norges geologiske undersøkelse og Justervesenet.

Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap

Ungt Entreprenørskap er en organisasjon som arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Entreprenørskap i opplæringen er spesielt viktig med tanke på likestilling i samfunns- og næringsliv. Det å satse på de unge gjennom entreprenørskap i utdanningen vil styrke framtidige generasjoners holdninger til og kunnskap om entreprenørskap.

Ungt Entreprenørskap arbeider bevisst for å inkludere jenter i sine aktiviteter, bl.a. gjennom målrettede programmer som «Jenter og ledelse». Satsingen har gitt positive resultater. Rapporter viser at andelen jenter i ledelse og styrer er omtrent 50 pst. i Ungt Entreprenørskaps Ungdomsbedrifter (videregående skole). Departementet vurderer resultatene av Ungt Entreprenørskaps aktiviteter som tilfredsstillende, og vil støtte organisasjonen med et tilskudd på 12 mill. kroner i 2012.

Kap. 920 Norges Forskningsråd, post 50 Tilskudd

I 2010 ble det bevilget om lag 1,34 mrd. kroner i tilskudd til Norges forskningsråd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Målet med tilskuddet til Norges forskningsråd er å utvikle et mer FoU-intensivt næringsliv. Flere programmer har lagt inn i sine utlysninger at prosjekter med kvinner i sentrale roller blir prioritert, gitt ellers lik prioritering og relevans. Antallet prosjekter finansiert av Norges forskningsråd med kvinnelig prosjektleder har vært stabilt på 26 pst. siden 2009. Samarbeidet med Innovasjon Norge og SIVA er videreført.

En vesentlig innsats i 2010 er lagt i utviklingen av den nasjonale satsingen «Balanse» som skal bidra til å øke kjønnsbalansen i faglige toppstillinger og forskningsledelse. «Balanse» setter en god ramme rundt arbeidet med kvinner som målgruppe, også innenfor næringsrettede områder. Nærings- og handelsdepartementet har videre en målsetting om å øke andelen kvinnelige doktorgradstipendiater. Forskningsrådet vedtok i 2007 en ny politikk for likestilling og kjønnsperspektiv. Som oppfølging av dette arbeidet har Forskningsrådet søkt å styrke eget kunnskapsgrunnlag og kartlegge kjønnsperspektivet i igangværende aktiviteter og programmer. Departementet vil, i samarbeid med Norges forskningsråd, bruke dette kunnskapsgrunnlaget og vurdere behovet for ytterligere målrettede tiltak.

Som oppfølging av Regjeringens «Handlingsplan for mer entreprenørskap blant kvinner», som ble lagt fram 2008, ble forskningsprogrammet MER entreprenørskap etablert i 2009 som et sentralt tiltak for oppfølging. Formålet med MER-programmet er å studere entreprenørskap generelt og entreprenørskap for kvinner spesielt. Programmet har varighet fram til 2014 og er en viktig forutsetning for å forstå hvorfor kvinner i mindre grad enn menn blir bedriftsledere, hvilke særskilte utfordringer de står overfor og hva offentlige myndigheter kan gjøre for å sikre den kompetansen. Et annet sentralt tiltak er VRI-programmets arbeid for kjønnsbalanse og kunnskapsoppbygging. Forskningsrådets øvrige innsats for å bedre kjønnsbalansen innenfor næringsrettet programvirksomhet ble for øvrig videreført i 2010.

Kap. 2421 Innovasjon Norge, post 50 Innovasjon – prosjekter, fond, og post 71 Nettverk, profilering og reiseliv – programmer

Innovasjon Norge er et særlovsselskap og fra 1. januar 2010 kom fylkeskommunene inn som

49 pst. deleiere av Innovasjon Norge. Hovedmålet for selskapet er å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering. Innovasjon Norge har vedtatt en strategi for en helhetlig kvinnesatsing. Satsingen Kvinner i fokus skal styrke kvinners posisjon og deltakelse i næringslivet. Videre skal satsingsprogrammet synliggjøre kvinnedeltakelsen, bygge nettverk for kvinner i næringslivet og sikre at en tilstrekkelig andel av Innovasjon Norges midler brukes til den delen av næringslivet hvor kvinner deltar. Det har vært en ambisjon at minst 25 pst. av de samlede midler Innovasjon Norge fordeler, skal gå til kvinnerrettede prosjekter og bedrifter. I 2009 ble dette oppnådd ved at 29 pst. av tilskuddsbevilgningene for 2009 var kvinnerettede. I 2010 var det en ytterligere økning til 34 pst. kvinnerettede bevilgninger. Innovasjon Norges særskilte kvinnesatsing besto i 2010 av tre delprogrammer og prosjekter med følgende mål og status:

Fyrtårn: Fyrtårnprogrammet er et leder- og bedriftsutviklingsprogram for kvinner som allerede har lykket som bedriftseiere eller -ledere. Målsettingen er å få fram kvinnelige etablerere, bidra til å videreutvikle deltakerbedriftene, synliggjøre dem, bygge nettverk og motivere andre kvinner til å starte og utvikle egen virksomhet. I 2010 ble det igangsatt et nytt Fyrtårnprogram med 21 deltakere. Deltakerne har kommet fra hele landet og representerer mange ulike bransjer. Det ble i tillegg arrangert en fyrtårnkonferanse for alle tidligere deltakere for å markere 10 års jubileum for Fyrtårnprogrammet.

LederMentor: LederMentor er et lederutviklingsprogram for kvinnelige ledere hvor hver deltaker får sin egen mentor. Målsettingen er å få flere kvinner inn i høyere lederposisjoner og styrer ved å støtte dem i deres karriereutvikling. I 2010 ble det igangsatt ledermentor Nord, Reiseliv og Øst.

Styrekandidater: Målet med programmet er å bidra til økt mangfold og bedre kvalitet i styrene. Programmet kvalifiserer styrekandidater gjennom egne kurs og gjør kandidatene tilgjengelige for styreledere og valgkomiteer gjennom Innovasjon Norges database over aktuelle styrekandidater. Ved utgangen av 2010 var det om lag 2 000 kvalifiserte kvinner og menn som var søkbare i databasen hvor om lag halvparten var kvinner.

I Regjeringens «Handlingsplan for mer entreprenørskap blant kvinner» er et av tiltakene å forsterke prioritering av kvinner i det offentlige

virkemiddelapparatet. Videre er det en ambisjon at kvinneandelen blant nye entreprenører skal være minst 40 pst. innen 2013. I oppdragsbrevet til Innovasjon Norge er kvinner framhevet som en prioritert målgruppe. I tråd med anmodning i oppdragsbrevet har Innovasjon Norge nedsatt klare mål for andelen kvinner i ulike programmer og tjenester.

Kap. 2426 SIVA SF, post 70 Tilskudd

Selskapet for industrivekst, SIVA SF, er et statsforetak under Nærings- og handelsdepartementet. Hovedmålet er, gjennom eiendomsvirksomhet og utvikling av sterke innovasjons- og verdiskapingsmiljøer, å bidra til innovasjon og næringsutvikling i alle deler av landet. SIVA har et særlig ansvar for å bidra til å fremme vekstkraften i distriktene. I 2006 startet en egen kvinnesatsing i næringshagene. Dette er et program finansiert av Kommunal- og regionaldepartementet. Programmet tilbyr samlokalisering, felles infrastruktur og et faglig og sosialt miljø til små og mellomstore bedrifter i distriktene. Prosjektet, kalt Kvinner og entreprenørskap eller «Kvinnovasjon», gjennomføres i nært samarbeid med Innovasjon Norges kvinnesatsing. Formålet er å øke antall bedriftsetableringer foretatt av kvinner i næringshagemiljøene. Etter et par år ble programmet utvidet til også å omfatte inkubatorprogrammene, og det ble opprettet regionale samarbeidsprosjekt der både næringshager og inkubatorer deltar. I den forbindelse åpnet Kommunal- og regionaldepartementet opp for at også inkubatorer finansiert over Nærings- og handelsdepartementets budsjett kan delta i satsingen. Dette bidro til økt trykk på Kvinnovasjonssatsingen. I regi av SIVA, etter bestilling fra Kommunal- og regionaldepartementet, gjennomføres en følgeevaluering av programmet som går fram til høsten 2011. I 2009 ble det utviklet og etablert 15 regionale kvinnoinnovasjonsprosjekter med til sammen 72 innovasjonsmiljøer. Ingen nye prosjekter ble tatt opp i 2010. Rapporter fra disse miljøene viser at både antallet gründere, så vel som kvinneandelen, i selskapsmassen har økt som resultat av konkrete aktiviteter igangsatt med støtte gjennom SIVA.

I 2010 var andelen nye kvinnelige gründere i næringshageprogrammet på 41 pst. Tilsvarende andel var 40 pst. i 2009 og 30 pst. i 2008. Andelen kvinnelige ledere i næringshageselskapene var på

49 pst. I 2010, mot 48 pst. i 2009. I industriinkubatorene var andelen nye kvinnelige gründere 28 pst. i 2010, mot 14 pst. i 2009. Kvinner i ledelsen i industriinkubatorene var 31 pst. i 2010, mot 29 pst. året før.

Oppfølging av likestilling i eierskapsforvaltningen

Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i 24 selskaper hvorav åtte allmennaksjeselskaper, ni heleide aksjeselskaper, to statsforetak, ett særlovselskap, tre deleide aksjeselskaper og ett AB (registrert i Sverige). Ett allmennaksjeselskap og ett heleid aksjeselskap er under avvikling.

Kjønnsrepresentasjonen i styrene i allmennaksjeselskapene, statsaksjeselskapene og statsforetakene er i samsvar med selskapslovgivningens bestemmelser om kjønnsrepresentasjon. For private aksjeselskaper (ASer) og svenske selskaper gjelder det ikke bestemmelser om kjønnsrepresentasjon. Også for disse selskapene er statens mål en mest mulig lik representasjon mellom kjønnene. Nærings- og handelsdepartementet følger dette opp i dialog med de andre eierne.

Gjennom Meld. St. nr. 13 (2010–2011) Aktivt Eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi (eierskapsmeldingen), jf. Innst. 392 S (2010–2011), kommuniserer staten som eier forventninger til selskapenes ivaretagelse av bedriftenes mangfold og likestilling. Det framgår av eierskapsmeldingen at Regjeringen vil arbeide for å øke andelen kvinnelige styreledere i statseide selskaper. I meldingen pekes det også på at selv om kjønnsrepresentasjon i styrene har vært et nødvendig grep, så er ikke dette tilstrekkelig for å sikre likestilling på alle nivåer i selskapet. Kvinner står for over halvparten av plassene på høyere utdanning, samtidig er det fortsatt få kvinner i ledende posisjoner i norske selskaper. Regjeringen uttrykker i meldingen forventninger om at selskaper med statlig eierandel utarbeider en strategi for hvordan den beste kompetansen i selskapet benyttes, herunder hvordan kvinner kan rekrutteres til topplederstillinger. Dette vil bli tatt opp i eierdialogen med selskapene, og staten forventer at styrene er aktive på dette feltet og at selskapene har en positiv utvikling og rapporterer på tiltak og utvikling.

Rapport 2010 – Oppfølging av likestillingslovens bestemmelser om redegjøringsplikt

Likestillingslovens § 1 a inneholder et krav til offentlige myndigheter og offentlige virksomheter om å redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Rede-

gjørelsen skal også omfatte virksomhetens iverksatte og planlagte tiltak for å fremme likestilling.

Beskrivelse av faktisk tilstand

Nedenfor følger en beskrivelse av likestilling i Nærings- og handelsdepartementet for 2010 på relevante personalområder.

Ansatte, lederstillinger og rekruttering fordelt på kjønn:

Kjønn	Ansatte		Lederstilling		Rekruttering	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
Menn	109	48	20	65	8	36
Kvinner	116	52	11	35	14	64
Totalt	225	100	31	100	22	100

Kolonnen *Ansatte* inkluderer også personer som er i permisjon. Av totalt 225 ansatte utgjør aktive stillinger 202. Fortsatt har Nærings- og handelsdepartementet ikke nådd målet om 40 pst. kvinner

i lederposisjoner, men i forbindelse med dette arbeidet har departementet i løpet av 2010 fått 43 pst. kvinner i toppledergruppen.

Lønnstrinn fordelt på stillingskoder og kjønn:

Stillingskoder	Menn – gj. snitt lønnstrinn	Kvinner – gj.snitt lønnstrinn
Alle stillingskoder	65	60
1064 konsulent	46	46
1408 førstekonsulent	47	50
1436 rådgiver	56	56
1448 seniorrådgiver	66	65
1271 underdirektør	72	69
1218 avdelingsdirektør	79	78

Gjennomsnittlig lønnstrinn for alle stillingskoder i departementet er samlet sett høyere for menn enn kvinner, henholdsvis ltr. 65 og ltr. 60. Dette skyldes bl.a. at kvinnene er overrepresentert i stillingsgrupper der det ikke kreves høyere utdanning. I den grad det er lønnsforskjeller innen samme stillingskode, skyldes dette gjerne ansienitet/markedsforhold.

De aller fleste som arbeider deltid er kvinner. Kvinner har mindre overtid enn menn, 38 pst. av totalt 9 998 overtidstimer.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

Nærings- og handelsdepartementet skal stimulere likestillingsarbeidet på de områder hvor departe-

mentet berøres som arbeidsgiver, jf. departementets tilpasningsavtale. I følge intensjonene skal ledere bl.a. bidra til at kvinner og menn får likeverdige arbeidsoppgaver og muligheter for faglig og personlig utvikling. Ved rekruttering ved tilnærmet like kvalifikasjoner, vil det kjønn som er underrepresentert ha fortrinnsrett til stilling dersom det representerer mindre enn 40 pst. av de ansatte i den aktuelle stillingsgruppe. Underrepresentert kjønn blir i kunngjøring oppfordret til å søke stillingen.

For å øke andelen kvinner i lederposisjoner, oppfordres kvinner til å søke utlyste lederstillinger. Til topplederstillinger sørges det for at aktuelle kvalifiserte kvinner finnes blant søkerne. For øvrig følges statens prosedyrekrav for rekruttering til disse stillingene.

Beskrivelse av planlagte tiltak

Tiltakene departementet har iverksatt for å fremme likestilling vil bli videreført, herunder tiltakene i forbindelse med rekruttering.

Nærings- og handelsdepartementets etater

I tillegg til å redegjøre for likestillingsområdet i departementet omtales de fem største etatene: Brønnøysundregistrene, Sjøfartsdirektoratet, Patentstyret, Norges geologiske undersøkelse og Justervesenet.

Beskrivelse av faktisk tilstand

Ansatte, lederstillinger og rekruttering fordelt på etater og kjønn

Etater / kjønn	Ansatte		Lederstillinger		Rekruttering	
	Antall	Pst.	Antall	Antall	Pst.	Antall
<i>Brønnøysundregistrene</i>						
Menn	214	41	30	64	32	46
Kvinner	303	59	17	36	37	54
Totalt	517	100	47	100	69	100
<i>Patentstyret</i>						
Menn	95	38	10	40	7	44
Kvinner	157	62	15	60	9	56
Totalt	252	100	25	100	16	100
<i>Sjøfartsdirektoratet</i>						
Menn	204	66	19	73	15	75
Kvinner	107	34	7	27	5	25
Totalt	311	100	26	100	20	100
<i>Norges geologiske undersøkelse</i>						
Menn	139	63	20	83	10	53
Kvinner	82	37	4	17	9	47
Totalt	221	100	24	100	19	100
<i>Justervesenet</i>						
Menn	63	72	2	50	5	83
Kvinner	25	28	2	50	1	17
Totalt	88	100	4	100	6	100

Patentstyret og *Justervesenet* oppfyller statens mål om minst 40 pst. representasjon av begge kjønn i lederstillinger.

Gjennomsnittslønn for summen av stillingskoder er noe høyere for menn enn kvinner for fire av etatene, mens *Justervesenet* har omtrent lik gjennomsnittslønn fordelt på kjønn. De lønnsmessige kjønnsforskjeller skyldes bl.a. at kvinner er underrepresentert i lederstillinger og overrepresentert i stillingskategorier innen støttefunksjoner som lønnsmessig ligger lavere enn saksbehandler- og lederstillinger.

I fire av etatene er de aller fleste som arbeider deltid kvinner, mens man ikke finner slike kjønnsforskjeller i *Justervesenet*.

Beskrivelse av iverksatte og planlagte tiltak

Det er særlig i *Sjøfartsdirektoratet* og *Norges geologiske undersøkelse* at kvinner er underrepresentert både blant ansatte og i lederposisjoner. Man forsøker imidlertid gjennom bl.a. rekrutteringstiltak å øke kvinneandelen. I *Brønnøysundregistrene* har andelen kvinner blant lederne vært synkende

fra 2008 (40 pst.) og ligger nå på 36 pst. Grunnet denne situasjonen oppfordrer man kvinner til å søke ved utlysning av lederstillinger.

I 2010 har *Brønnøysundregistrene* utarbeidet en ny personalpolitikk hvor likestilling er et eget satsingsområde, i tillegg til at likestillingsperspektivet eksplisitt er integrert innen områdene ledelse, rekruttering, lønn og kompetanse. Etaten har avholdt et utvidet lederforum om likestilling og likebehandling hvor forslag til aktiviteter og tiltak ble innarbeidet i den nye personalpolitikken. BR hadde en kvinneprofil under 2.3.3-forhandlingene i 2010 og har egne prosedyrer for oppfølging av gravide med tanke på å redusere sykefraværet gjennom systematisk tilrettelegging av arbeidssituasjonen.

Tiltakene i den nye personalpolitikken for *Brønnøysundregistrene* vil iverksettes i 2011. For å nå målet om 40 pst. kvinner i lederposisjoner er kvinner definert som en egen fokusgruppe i etatens markedsplan, som rekruttering også er en del av. I følge markedsplanen skal *Brønnøysundregistrene* også vurdere sin totale profil og hvordan etaten i større grad kan vises fram som en attraktiv arbeidsplass for kvinner med høyere utdanning. I arbeidet med lederutvikling vil etaten ha betydelig fokus på utvikling av interne team, og se nærmere på en lokal mentorordning for ledere. Tiltakene kan bl.a. medvirke til at flere kvinner ønsker seg lederposisjoner.

I *Patentstyrets* lønnspolitikk er det nedfelt at lønn og lønnsutvikling skal være uavhengig av kjønn, alder, etnisk eller kulturell bakgrunn. Lønnspolitikken og karriereutviklingen er derfor basert på et stillingsvurderingssystem, hvor alle stillinger i virksomheten vurderes og vektet i forhold til hverandre. Dette systemet bidrar til en nøytral lønns- og karriereutvikling uavhengig av bakgrunn, funksjonsevne, alder og kjønn. De lokale lønnsforhandlingene i 2010 hadde en klar likelønnsprofil. Dette resulterte i at den gjennom-

snittlige lønnsforskjellen mellom kvinner og menn ble noe redusert.

I 2011 det startet et prosjekt som skal ende opp i handlingsplaner for hvordan legge forholdene bedre til rette for mangfold på arbeidsplassen, dvs. når det gjelder kjønn, etnisitet, funksjonsevne og alder. Som følge av den gjennomsnittlige lønnsforskjellen mellom kvinner og menn i etaten, vil de se om lønnspolitikken gir noen utilsiktede kjønnsmessige skjevheter ved bl.a. å foreta en gjennomgang av datamateriale av lønnsutviklingen over tid. I forbindelse med utlysninger skal det underrepresenterte kjønn (dvs. mindre enn 40 pst.) oppfordres til å søke stillinger og foretrekkes til stillinger når kandidater har tilnærmet like kvalifikasjoner.

Sjøfartsdirektoratet har som målsetting å rekruttere kvinner dersom deres kvalifikasjoner er tilnærmet like gode som for mannlige søkere. Utfordringen er likevel at søkerne etaten etter spør normalt kommer fra mannsdominerte yrker og utdanningsvalg. I etatens personalreglement framgår det at kunngjøringen må utformes slik at man når den ønskede søkerkrets. Underrepresentert kjønn oppfordres til å søke når stillingen tilhører en stillingsgruppe som har mindre enn 40 pst. kvinner eller menn.

Norges geologiske undersøkelse har iverksatt tiltak for spesielt å øke andelen kvinner i lederstillinger. «Kvinner og motivasjon» er et tiltak for å motivere kvinner til å ta større ansvar for interne prosesser og beslutninger, og til å ta lederansvar. I mange lag er det etablert nestlederroller hvor man spesielt ønsker å utvikle kvinner til lederstillinger. Kvinner oppfordres til å søke ledige stillinger hvor lederegenskaper etterspørres.

I *Justervesenet* påser ledelsen at kvinner og menn under ellers like forhold skal ha samme lønnsutvikling. I etatens personalpolitiske dokument presiseres bl.a. at kvinner og menn gis samme mulighet til faglig utvikling, kurs og etter- og videreutdanning.

8 Sektorovergripende miljøpolitikk

«Den overordnede målsettingen for det norske samfunnet, og for verdenssamfunnet, er at utviklingen skal være økologisk, økonomisk og sosialt bærekraftig.»

Kilde: Nasjonal strategi for bærekraftig utvikling

Utfordringer knyttet til miljø og næringsliv

Politikk for en bærekraftig utvikling er å forvalte de menneskeskapte ressursene og natur- og miljøressursene, slik at kommende generasjoner skal ha et minst like godt grunnlag for framtidig velferd som dagens generasjon har. For å nå en målsetting om bærekraftig utvikling må miljøpolitikk og næringspolitikk sees i sammenheng.

De største miljøtruslene verden står overfor i dag er økende konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren, rask reduksjon i det biologiske mangfoldet på jorden, stadig voksende bruk og økende utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Dette er alle konsekvenser av menneskelig aktivitet. Degradering av miljøet er ikke verdiskaping, men verdiforringelse. Ved å internalisere miljøkostnadene må bedrifter og enkeltpersoner ta hensyn til den belastningen de påfører sine omgivelser.

Næringslivet opplever miljø som en rammebetingelse, et forretningsgrunnlag og en innsatsfaktor. Selv om Norge ligger langt framme i miljøpolitikken, vil også vår næringsvirksomhet og energiproduksjon ha miljømessige konsekvenser i form av avfall og utslipp til luft, vann og jord. En god nærings- og miljøpolitikk vil søke å minimere disse konsekvensene, samtidig med at hensynet til langsiktig verdiskaping ivaretas. Det globale miljøet blir ikke forbedret ved at norske bedrifter underlegges særnorske miljøkrav som gjør at virksomheter i stedet velger å etablere seg i land med lavere miljøstandarder. Det er viktig for både miljø og næringsvirksomhet at det tilstrebes harmoniserte konkurransevilkår på miljøområdet. Strenge krav til miljø vil da ikke virke vekstdem-

pende, men stimulere til nyskaping og innovasjon. Det er derfor viktig å søke gode, internasjonale avtaler for å løse grenseoverskridende miljøproblemer.

Den relative betydningen av at tjenesteytende sektor i økonomien øker vil også gjenspeiles i de miljøutfordringene næringslivet står overfor. Mens industrien har kunnet redusere sin miljøbelastning gjennom å endre produksjonsprosesser eller rense utslipp, vil tjenesteytende sektor i større grad drive sitt miljøarbeid gjennom bedring av rutiner, gjenvinning av avfall, krav til underleverandører og reduksjon av energibruk.

Mål for departementets arbeid

Det å ta miljøhensyn kan være en kilde til nyutvikling og verdiskaping. Varer og tjenester som bidrar til å løse miljøproblemer er forretningsgrunnlaget til mange bedrifter, og det åpner opp for helt nye markeder (som miljøteknologi og miljøtjenester). Slike virksomheter kan ofte bli etablert som følge av miljøkrav/-reguleringer som myndighetene stiller til andre deler av næringslivet, og dermed åpne for framvekst av ny virksomhet.

Regjeringen vil motivere næringslivet til å ligge i forkant i gjennomføringen av miljøtiltak for å sikre et bærekraftig framtidig næringsliv. Det er et mål for departementet å føre en aktiv innovasjonspolitik for å fremme utvikling og kommersialisering av mer miljøvennlige teknologier og tjenester. Dette bidrar til et bedret miljø og legger grunnlaget for at norsk næringsliv kan utvikle konkurransemessige fortrinn. En rekke næringer i Norge har sin basis i et rent miljø, f.eks. reiseliv, fiskeri og skogbruk. Reiselivsnæringene er i betydelig grad basert på attraktive natur- og miljøkvaliteter. Oppdrett og fiskeri er avhengig av internasjonal tillit til at norskekysten er lite forurenset. For disse næringene er det derfor positivt at norske myndigheter har satt strenge utslippskrav overfor oljeindustrien.

Tre sentrale mål for miljøarbeidet er å:

- bidra til en politikk og en ressursbruk nasjonalt og internasjonalt som kan forene miljøhensyn, handelspolitiske hensyn og næringshensyn
- bidra til å utvikle og ta i bruk miljøteknologi og mer miljøvennlige varer og tjenester
- arbeide aktivt i FNs sjøfartsorganisasjon IMO for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip

Resultater fra aktiviteten i 2010 og aktuelle tiltak framover

Tiltakene er knyttet til departementets tre mål og Miljøverndepartementets resultatområder.

Bidra til en politikk og en ressursbruk som kan forene miljøhensyn, handelspolitiske hensyn og næringshensyn

Nærings- og handelsdepartementet deltar løpende i interdepartementalt arbeid med miljøpolitiske spørsmål knyttet til nasjonal lovgivning, avgiftsutredninger og internasjonale miljø- og klimaforhandlinger.

Nærings- og handelsdepartementet tok initiativ i EFTA til en arbeidsgruppe som skulle undersøke muligheten for og hvordan bestemmelser om miljø kan innlemmes i EFTAs handelsavtaler. Våren 2010 åpnet regjeringen for at arbeidstakerrettigheter og miljø kunne behandles i et kapittel om bærekraftig utvikling i framtidige EFTA-handelsavtaler. EFTAs arbeidsgruppe la fram anbefalinger om et kapittel om bærekraftig utvikling på EFTAs ministermøte i juni 2010. Kapitlet bekrefter at internasjonal handel, herunder EFTAs handelsavtaler, skal bidra til bærekraftig utvikling og fastsetter en rekke forpliktelser for partene for å nå dette målet. Forslaget pålegger også partene med jevne mellomrom å gjennomgå oppfølgingen av kapitlet og internasjonal utvikling på området med sikte på å vurdere ytterligere tiltak for å fremme bærekraftig utvikling gjennom handelsavtaler.

Kapitlet om bærekraftig utvikling har vært lagt fram og forhandlet om i alle pågående og nye forhandlinger siden EFTAs ministermøte i juni 2010. Dette gjelder Norges bilaterale forhandlinger med Kina og EFTAs forhandlinger med Bosnia-Hercegovina, Hong Kong (avsluttet), India, Indonesia, Montenegro og tollunionen Russland, Hviterussland og Kasakhstan. Den ferdigforhandlede avtalen mellom Hong Kong og EFTA inneholder et kapittel om miljø med bestemmelser om

klima, miljøbeskyttelse og fremme av miljøvennlig handel og teknologi. Det ble videre framforhandlet en sideavtale om arbeidstakerrettigheter som er knyttet til frihandelsavtalen mellom EFTA og Hong Kong. Sideavtalen er basert på bestemmelsene om arbeidstakerrettigheter i EFTAs modellkapittel.

Norsk Romsenters nasjonale utviklingsprogrammer som SatHav, SatLuft og SatRisk dreier seg i betydelig grad om å bidra til hjemlig gjennomføring av miljø- og ressurovervåking i samarbeid med etater som Klima- og forurensningsdirektoratet, Kystvakten og Direktoratet for naturforvaltning. Dette omfatter temaer som spenner fra ras- og flomfare til ozon/UV-stråling, oljesøl og miljøkriminalitet.

Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) klassifiserer alle sine saker i tre ulike miljørisikokategorier i henhold til OECDs miljøretningslinjer for eksportkreditter og -garantier. GIEK går til dels lengre enn kravene fra OECD siden de også vurderer skipssaker og mindre saker. I 2010 rapporterte GIEK til OECD bare to poliser i høyeste miljøkategori (høyest miljørisiko) og ingen i den nest høyeste. GIEK deltar på møter i miljøekspertgruppen i OECD. Også offentlige støttede lån fra 108-ordningen som forvaltes av Eksportfinans er underlagt OECDs miljøretningslinjer for eksportkreditter og garantier.

Resultatområde 2 – Bevaring og bruk av kulturminner

Nærings- og handelsdepartementet følger opp prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer når det gjelder gamle nedlagte gruver. Departementet har i den forbindelse igangsatt prosjektet Kulturminner ved bergverk i samarbeid med Norsk Bergverksmuseum på Kongsberg. Prosjektet skal gjennomgå bergverk og kartlegge anlegg som kan være kulturhistorisk verdifulle. Anleggene kan være både bygg i statens eie og i privat eie. Det tas sikte på at arbeidet skal være ferdig i 2012.

Resultatområde 3 – Underområde 4: Miljøgifter

Klima- og forurensningsdirektoratet har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i gruveområder med antatt størst forurensningsrisiko. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard har siden 1989 gjennomført tiltak i disse områdene, og tungmetallavrenningen av kobber og sink er vesentlig redusert. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard vurderer i samarbeid med Klima- og

forurensningsdirektoratet ytterligere tiltak i disse og andre områder hvor det har vært mineralutvinning.

Sulitjelma: Målinger viser fortsatt at utslippene er for høye sammenliknet med kravene fra Klima- og forurensningsdirektoratet. Høsten 2010 sendte Klima- og forurensningsdirektoratet et foreløpig varsel til departementet om pålegg om ytterligere undersøkelser for å søke å finne ut hvilke effekter dagens kobberkonsentrasjon har på miljøet. Departementet avventer endelig beslutning fra Klima- og forurensningsdirektoratet om dette.

Løkken: Klima- og forurensningsdirektoratet har gitt Nærings- og handelsdepartementet pålegg om å iverksette forurensningsbegrensende tiltak ved Løkken Gruver. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard har deretter på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet utredet mulige forurensningsbegrensende tiltak samt lagt fram en vurdering og anbefaling av hva som bør iverksettes sammen med tiltaksplan og tidsplan. Departementets vurdering og anbefaling, sammen med Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbards forslag til forurensningsbegrensende tiltak, ble oversendt Klima- og forurensningsdirektoratet i mai 2010. Direktoratet sendte deretter forslaget på høring med høringsfrist i oktober 2010. Departementet avventer direktoratets beslutning i saken.

Folldal: Miljøverndepartementet har pålagt Nærings- og handelsdepartementet å redusere forurensningen fra gruveområdet i Folldal innen 2010. Det har vært gjennomført pilotprosjekt med våtmarksanlegg, men uten at ønsket resultat ble oppnådd. Målingene viser ingen endring i metalltransporten og den ligger fortsatt over kravet fra forurensningsmyndighetene. Etter avtale med Klima- og forurensningsdirektoratet er det utarbeidet en redegjørelse og beskrivelse om hva som er gjort av tiltak/forsøk, resultatene av disse og foreslått mulige nye tiltak. Redegjørelsen ble oversendt Klima- og forurensningsdirektoratet i mars 2010. Klima- og forurensningsdirektoratet sendte deretter saken på høring med høringsfrist i oktober 2010. Departementet avventer endelig beslutning om pålegg fra Klima- og forurensningsdirektoratet.

Røros: På Røros har Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard etablert et fullskala våtmarksanlegg for rensing og utfelling av tungmetall. Så langt fungerer det etablerte våtmarksanlegget som forventet. Målinger viser reduksjon av metalltransporten i Orva sammenliknet med tidligere målinger.

Raufoss: Miljøtiltakene som med statlig støtte er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004, har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken, bl.a. ved at mer enn 600 tonn tungmetaller er fjernet fra jordsmonnet og fraktet til forsvarlig sluttdeponering på godkjent deponi. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er forbedret de siste årene og at påvirkningen fra Raufoss Industripark er betydelig redusert. I 2010 har det kun pågått avsluttende tiltak på enkelte lokaliteter, der gjennomføring har måttet skje trinnvis og koordinert med driften av parken.

Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt påleggene fra Klima- og forurensningsdirektoratet og de miljømålene som er satt. Videre framover vil det være behov for fortsatt overvåking av Hunnselva, og det kan være behov for oppfølging og fortsatt drift av enkelte tiltak. Det kan også komme ytterligere miljøforpliktelser knyttet til historisk relatert forurensning etter den industrielle virksomheten i Raufoss-området; bl.a. kan mer forurensning komme for dagen under graving eller nyanlegg.

Utbetaling av statlige refusjonsbeløp skjer med hjemmel i bevilgning og overskridelsesfullmakt fra Stortinget på grunnlag av dokumenterte refusjonskrav for kostnader ved tiltak som omfattes av rettskraftige pålegg fra Klima- og forurensningsdirektoratet. Pr. 31. desember 2010 er det blitt utbetalt til sammen om lag 85 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

Klima- og forurensningsdirektoratet har signalisert at selv om tiltakene er gjennomført i samsvar med tidligere gitte pålegg vil det være behov for videre oppfølging. Det antas at Klima- og forurensningsdirektoratet vil komme med nye pålegg om videreføring av tiltak og overvåking av grunnvann og overvann knyttet til historisk forurensning i Raufoss Industripark.

Nærings- og handelsdepartementet forslår i budsjettet for 2012 en bevilgning på 8,2 mill. kroner til dekning av beregnede kostnader i 2012 knyttet til oppfyllelse av varslede pålegg fra Klima- og forurensningsdirektoratet.

Resultatområde 3 – Underområde 5: Avfall og gjenvinning

I de sektorvise resultatmålene på avfallsområdet legges det vekt på å stimulere til en avfallshåndtering som kan forene hensynet til naturmiljøet, verdiskapingen og til en markedsmessig håndtering av avfall. Nærings- og handelsdepartementet legger dette perspektivet til grunn i innspill til virkemiddelutforming på avfallsområdet i forbin-

delse med høringssaker og EUs direktiver på området.

Resultatområde 4 – Underområde 1: Klimaendringer

Regjeringen la i juni 2007 fram St.meld. nr. 34 (2006–2007) Norsk klimapolitikk (klimameldingen), som bl.a. inneholder klimahandlingsplaner for fastlandsindustrien og for nasjonal sjøtransport. Nærings- og handelsdepartementet deltok i utformingen av disse klimahandlingsplanene. Regjeringen vil legge fram en ny klimamelding i 2012. Nærings- og handelsdepartementet vil bidra i dette arbeidet.

Skip i innenriksfart er en del av dagens klima-regime. Innenriksfart er omfattet av CO₂-avgift på kjøp av bunkers. I Regjeringens maritime strategi «Stø kurs», som ble lagt fram i oktober 2007, er miljøvennlig vekst i de maritime næringer en viktig målsetting. Det er bl.a. gjennom Norges forskningsråd og Innovasjon Norge at Nærings- og handelsdepartementet har midler til å bidra til en mer miljøvennlig skipsfart.

I statsbudsjettene for 2008, 2009 og 2010 ble det bevilget totalt 300 mill. kroner til oppfølgingen av «Stø kurs». Det er bevilget midler til maritim forskning og innovasjon, miljøprosjekter i de maritime næringer og til utvikling av nærskipfartsflåten. Strategiens satsingsområder miljø, krevende miljøvennlige maritime operasjoner og avansert transport og logistikk, er prioriterte områder for de maritime virkemidlene i Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. MAROFF-programmet under Norges forskningsråd er blitt forlenget med en ny periode fram til 2020 og de prioriterte områdene i den maritime strategien står sentralt som kriterier for prosjektstøtte.

Innenfor romvirksomhet satses det både på nasjonale og internasjonale miljørelevante programmer. Norge deltar bl.a. i utviklingen av det europeiske GMES-programmet (Global Monitoring for Environment and Security). GMES er et miljøovervåkingssamarbeid mellom European Space Agency (ESA), Europakommisjonen og ESAs og EUs medlemsland. Fra 2012 vil det bli skutt opp en rekke miljø- og klimaovervåkings-satellitter som vil ha særdeles god dekning i nord. GMES er det europeiske bidraget til Global Earth Observation System of Systems (GEOSS), som er et verdensomfattende samarbeid om jordobservasjon. I 2005 ble det vedtatt en 10-års implementeringsplan for GEOSS. Norge har sluttet seg til retningslinjene for det videre arbeidet og har også bidratt finansielt. I framtiden vil dette systemet

kunne gi oss viktig informasjon om bl.a. klimaendringer og naturkatastrofer.

Norske myndigheter arbeider for å øke bevisstheten om verdensrommets rolle innenfor klimaovervåkingen og forsøker å påvirke den europeiske romfartsorganisasjonen ESA til å utvikle nye satellitter til klimaforskning. Et nytt aktivitetsprogram for lagring, repressering og analyse av klimadata fra satellitter er nylig vedtatt i ESA.

Aerosoler og skydannelse anses som det største usikkerhetsmomentet i dagens klimamodeller. EarthCARE er en av ESAs kommende forsknings-satellitter som vil gi økt forståelse av aerosolenes betydning for global oppvarming og skydannelse. EarthCARE er planlagt skutt opp i 2013–2014.

Istykkelsen i Polarthavet har vært dårlig kjent så langt. ESAs satellitt CryoSat, som ble skutt opp våren 2010, er spesiallaget for å måle istykkelse. Dette vil gi økt innsikt i hvor raskt drivisen smelter i nord.

Resultatområde 3 – Underområde 3: Oljeforurensning

Norge har lang erfaring i å bruke radarbilder fra satellitter til å overvåke oljesøl og ulovlig fiske. Mesteparten av denne varslingstjenesten utøves fra Tromsø ved KSAT. Europas nye radarsatellitt, Sentinel-1, som nå er under bygging i ESA, vil få en svært sentral rolle i framtidens oljesølovervåking.

Bidra til å utvikle og ta i bruk miljøteknologi og mer miljøvennlige varer og tjenester

Norges forskningsråd

Miljøspørsmål og kunnskap om miljøproblemenes årsaker, virkninger og løsninger er sektorovergripende. Forskning på feltet er avhengig av faglig samarbeid på tvers av faggrenser og sektorer. Miljørelevant forskning er derfor utbredt i satsinger som har andre hovedformål. Norges forskningsråd følger opp miljørelevant forskning gjennom brukerstyrte prosjekter innenfor de fleste av sine programmer. Miljørettet forskning innenfor marin og maritim sektor inkluderer forskning både på miljøkonsekvenser av påvirkninger i marine økosystemer og hvordan næringsvirksomhet kan drives med mindre miljøkonsekvenser. En rekke av de andre brukerstyrte programmene bidrar også med miljørelevant forskning innenfor klima, energi og industri. Norges forskningsråd vurderer også miljøkonsekvenser ved hvert enkelt prosjekt.

Norges forskningsråd støttet miljørelevant forskning med 1,4 mrd. kroner i 2010. Dette er en økning på om lag 300 mill. kroner (21 pst.) sammenliknet med 2009. Det meste av miljøforskningen skjer i programmer. En mindre del av miljøforskningen er i virkemidler som infrastruktur og institutttiltak og frittstående prosjekter.

Nærings- og handelsdepartementets bevilgning er i hovedsak rettet mot bærekraftig energi og miljøteknologi, gjennom programmer som Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA), Nanomat, Renergi og MAROFF.

Innovasjon Norge

Gjennom styringsdialogen med Innovasjon Norge legger Nærings- og handelsdepartementet bl.a. vekt på miljø og energi. Innovasjon Norge har de senere årene benyttet betydelige midler til miljøprosjekter. I 2010 gikk 1,2 mrd. kroner til prosjekter som vurderes som miljørettede. Dette er en andelsmessig økning på 2 pst. fra 2009 til 2010. De fleste miljørettede tiltakene som Innovasjon Norge har vært involvert i de senere årene, har vært prosjekter der utvikling eller implementering av et miljøprodukt eller tjeneste har stått sentralt. Innovasjon Norge har betydelige nettverksaktiviteter som er miljørelevante, og selskapet har samarbeidet med flere eksisterende bedriftsnettverk innenfor miljøteknologi.

Videre har Innovasjon Norge fra 2010 hatt en egen miljøteknologiordning. Rammen for ordningen ble økt fra 140 mill. kroner i 2010 til 257 mill. kroner i 2011. Det overordnede formålet med satsingen er å stimulere til flere miljøteknologiprojekter. Målgruppen er bedrifter i hele landet som skal igangsette pilot- og demonstrasjonsprosjekter innenfor miljøteknologi. Ordningen vil trolig ikke bidra til reduserte utslipp hos støttemottaker, men gjennom salg av produkter med mindre miljøskadelige effekter.

Klimaspor

Standard Norge har av Nærings og handelsdepartementet fått i oppgave å være en pådriver i ISOs arbeid med utvikling av internasjonale standarder for klimaspor. ISO-standarder for klimaspor antas å være fastsatt i 2013. I forbindelse med dette arbeidet har Standard Norge et nært samarbeid med norsk næringsliv med sikte på bl.a. å bidra til at standardene kan tilpasses norsk næringsstruktur og norske forhold.

Nasjonal strategi for miljøteknologi

I St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge (innovasjonsmeldingen) er et av de sentrale tiltakene at regjeringen skal legge fram en nasjonal strategi og opprette et strategisk råd for miljøteknologi. Det strategiske rådet ble opprettet høsten 2008 og ledes av nærings- og handelsministeren med bistand fra miljø- og utviklingsministeren. Rådet teller 26 medlemmer og har deltakelse fra næringsliv, kunnskapsmiljøer, arbeidstakersiden og miljøbevegelsen. I tillegg er det etablert et underliggende arbeidsutvalg og et næringslivssekretariat.

Nærings- og handelsministeren og miljøvern- og utviklingsministeren lanserte våren 2011 Regjeringens strategi for miljøteknologi, under tittelen Næringsutvikling og grønn vekst. Regjeringens politikk for miljøteknologi er bl.a. forankret i flertallsregjeringens regjeringsplattform, i St.meld. nr. 34 (2006–2007) Norsk klimapolitikk og i St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge. Regjeringens innsats på feltet miljøteknologi går gjennom 1) å legge til rette for produktutvikling, og dermed tilbudet av slik teknologi, ved 2) å styrke etterspørselen og markedene både nasjonalt og internasjonalt gjennom reguleringer og som pådriver og ved 3) å bidra til at faglig forståelse er utviklet og tilgjengelig. Det største enkelttiltaket i Regjeringens strategi er etablering av et Program for miljøteknologi, som skal bidra med støtte til norske foretak i deres arbeid med kommersialisering av miljøteknologi.

Relevante forskningsprogrammer i EU

Norge deltar i EUs Competitiveness and Innovation Programme (CIP). CIP består av tre ulike delprogrammer som alle skal fremme bærekraftig innovasjon. Nærings- og handelsdepartementet har koordineringsansvaret for CIP og ansvaret for å ivareta innovasjons- og entreprenørskapsdelen av programmet.

Innovasjons- og entreprenørskapsdelen støtter utvikling av nye miljøvennlige produkter, produksjonsprosesser og forretningsmodeller. Gjennom tiltaket Eco Innovation kan norske bedrifter søke om delfinansiering av miljøprosjekter. Målet er at innovative løsninger skal nå ut til et større marked og være med å løse felles europeiske miljøproblemer samtidig som konkurransevne og økonomisk vekst blir ivaretatt.

Resultatområde 3 – Underområde 1: Helhetlig hav- og vannforvaltning

Skip har mulighet til å transportere store godsmengder med høy energieffektivitet og lave utslipp pr. produkt. I tillegg gir infrastrukturen til sjøtransport begrensede naturinngrep. Det er likevel en rekke miljøutfordringer knyttet til skipsfart. Den raske etterspørselen etter transporttjenester vil med dagens teknologi utfordre rammene for en bærekraftig utvikling. I tillegg er det økt oppmerksomhet på mer miljøvennlige løsninger som innebærer at et skip designes, bygges, utstyres, driftes og resirkuleres på en måte som bidrar til minst mulig utslipp. Regjeringen er opptatt av at de norske maritime næringene skal ligge i front på miljøområdet. Dette krever sterk norsk satsing på forskning og innovasjon og vilje til å gå foran i implementering av nye mer miljøvennlige løsninger.

Miljøavtalen inngått mellom Miljøverndepartementet og 14 næringsorganisasjoner i mai 2008 var et viktig bidrag for å oppnå Norges forpliktelse gjennom Gøteborg-protokollen. I tillegg vil avtalen gi verdiskaping og sysselsetting i utstyrsindustrien.

Resultatområde 1 – Underområde 4: Friluftsliv

Som en oppfølging av Soria Moria-erklæringen la Nærings- og handelsdepartementet i desember 2007 fram en reiselivsstrategi hvor ett av tre hovedmål er at Norge skal være et bærekraftig reisemål. Som en del av oppfølgingen av dette arbeidet ble prosjektet Bærekraftig reiseliv 2015 satt i gang i 2008. Fem pilotdestinasjoner og seks bransjegrupper ble plukket ut for å arbeide med å utarbeide mål og kommersielle tiltak som kan sikre at utviklingen i områdene og de respektive bransjene går i en bærekraftig retning. I januar 2010 ble det lagt fram en resultatrapport basert på arbeidet som er gjort i bransjegruppene. Rapporten omtaler konkrete tiltak som kan bidra til å gjøre Norge til et bærekraftig reisemål. Arbeid med å følge opp forslagene fra bransjegruppene er iverksatt hos ulike aktører. Pilotdestinasjonene har en periode på tre år på å prøve ut mål, tiltak og måling av bærekraft i reiselivet.

En revidert nasjonalreiselivsstrategi vil etter planen bli lansert i begynnelsen av 2012. Bærekraft kan her bli betraktet som en grunnleggende premiss for utvikling av reiselivsnæringen i Norge.

I 2008 lansert et forskningsprogram for reiseliv i Norges forskningsråd. Bærekraftig reiseliv er

ett av tre fokusområder i programmet, og Vestlandsforskning har satt i gang et prosjekt som bl.a. skal bidra til økt kunnskap om muligheter og kritiske faktorer for et CO₂-nøytralt reiseliv. Prosjektet er i slutfasen, og en rapport leveres sommeren 2011.

Innovasjon Norge har overtatt arbeidet med sertifisering «Norsk økoturisme». Sertifisering tar sikte på å være en høythengende anerkjennelse for småskala, naturbaserte reiselivsbedrifter. Bedriftene må tilfredsstillende en rekke miljø- og kvalitetskriterier for å gjøre seg kvalifisert til kvalitetsstempelet. I januar 2011 lanserte Innovasjon Norge en ny sorteringsmulighet på sine visitnorway-sider, kalt gresstusten. Gresstusten viser hvilke reiselivsbedrifter som er miljøsertifisert, og det er blitt enkelt for kunder som ønsker å bruke miljøsertifiserte bedrifter å finne slike.

Resultatområde 4 – Underområde 3: Langtransporterte luftforurensninger

Norge fikk i april 2008 gjennomslag for et vedtak i IMO om nye og strenge krav som skal redusere luftforurensning fra skip. De nye kravene berører både svoveldioksider (SO_x) og nitrogenoksider (NO_x). For NO_x-utslipp ventes en beslutning som medfører at alle nybygde skip må redusere NO_x-utslippene med 80 pst. i ECA-områdene (Emission Controll Area-områdene). Fra 1. januar 2010 etableres det såkalte ECA soner. Det vil da være særskilte retningslinjer for drivstoffbruk i ECA sonene Østersjøen og Nordsjøen. Bl.a. vil det være krav til svovelinnhold i drivstoff på 0,1 pst. fra 2015.

Gjennom Gøteborg-protokollen har Norge forpliktet seg til å redusere de samlede årlige utslippene av nitrogenoksider (NO_x) til maksimalt 156 000 tonn innen 2010. For å stimulere til utslippsreduksjoner ble det fra 1. januar 2007 innført en avgift på NO_x-utslipp på 15 kroner pr. kilo utslipp. Avgiften omfatter skip med installert motoreffekt over 750 kW, større motorer, kjeler og turbiner i industrien samt fakler på offshoreinstallasjoner og landanlegg.

I Stortingets budsjettbehandling for 2007 ble det enighet om at det skulle åpnes for miljøavtaler mellom staten og avgiftspliktige aktører. Ved inngåelse av en miljøavtale skulle avgiftplikten bortfalle. I mai 2008 inngikk staten ved Miljøverndepartementet og 14 næringsorganisasjoner en avtale om NO_x-reducerende tiltak (NO_x-avtalen) med fastsatte mål. Virksomheter som slutter seg til avtalen får fritak for NO_x-avgift i 2008-10 mot at

de påtar seg forpliktelser overfor Næringslivets NO_x-fond. Reduksjonene skal være gjennomført innen utgangen av 2011. NO_x-avtalen ble i 2010 forlenget til å gjelde til 2018.

Fondet blir finansiert ved innbetalinger fra bedriftene i henhold til deres utslipp. Betalings-satsen pr. kg. NO_x fastsettes av fondet selv. Avtalen vil redusere bedriftenes kostnader betydelig og samtidig gi økt sikkerhet om oppnådde reduksjoner. Nærmere 650 virksomheter har sluttet seg til avtalen. Dette er over 93 pst. av antall registrerte avgiftspliktige, og disse representerer en enda større andel av det avgiftspliktige utslippet. Rapporteringen til NO_x-fondet viser at utslippet fra disse virksomhetene var omtrent 277 000 tonn i 2008-10, hvorav 120 000 tonn eller 43 pst. skriver seg fra olje- og gassproduksjon.

En betydelig del av støttetiltakene fra NO_x-fondet gjelder for skip. Tiltakene som har fått støtte er i stor grad katalytisk rensing av utslipp ved hjelp av urea, lav-NO_x løsninger ved ombygging av skipsmotorer, delfinansiering av ny motor, overgang til gass og gjenvinning av varme fra eksosgasser.

I forbindelse med tiltakspakken for verft og utstyersleverandører har Miljøverndepartementet invitert næringsorganisasjonene til forhandlinger om en forlengelse av NO_x-avtalen. Ordningen er notifisert og godkjent av EFTAs overvåkingsorgan ESA.

Arbeide aktivt i IMO for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip

Resultatområde 4 – Underområde 1: Klimaendringer

Regjeringen sier i klimameldingen fra 2007 at Norge skal fortsette pådriverrollen i FNs sjøfartsorganisasjon IMO. Skipsfarten er viktig for verdenshandelen og det forventes vekst i skipstransport fram til 2020. I arbeidet med å redusere skipsfartens klimagassutslipp skal Norge være innovativ, utrede og foreslå både markedsbaserte virkemidler og krav gjennom regler.

I dag er det ikke noe bindende klimaregime for internasjonal skipsfart. IMO har imidlertid en «Assembly resolution» som sier hva IMOs miljøkomité skal arbeide med for å oppnå utslippsreduksjoner. Klimaforliket fra januar 2008 viser til at skipsfart skal inn i en framtidig klimaavtale og at IMO skal trekkes med i dette arbeidet. Det er løpende en diskusjon i IMOs miljøkomité om et mulig markedsbasert system for klimagassreduksjoner fra hele skipsfartssektoren. Norge har presentert et forslag om et kvotehandelssystem i dette arbeidet.

Resultatområde 1 – Underområde 3: Fremmede arter og GMO

Introduksjon av fremmede organismer er i dag en trussel mot det biologiske mangfoldet i marine økosystemer. Skip som kommer fra andre deler av verden med liknende klimatiske og økologiske forhold utgjør den største faren. IMO vedtok i 2004 en ny konvensjon om håndtering og rensing av ballastvann og sedimenter fra skip (Ballastvannskonvensjonen). Konvensjonen fastslår at i en overgangsperiode skal ballastvann skiftes ut i åpent farvann. Krav til rensing av ballastvannet vil bli innført over en tidsperiode fra 2011 til 2016 avhengig av skipets størrelse og byggeår.

Konvensjonen er ikke trådt i kraft og spredning av fremmede arter via ballastvann vil derfor fortsatt være en utfordring i perioden fram mot 2020. Internasjonale overenskomster om skifte eller behandling av ballastvann og generelt økende bevissthet om ballastvannproblematikken forventes å redusere faren for skadevirkninger.

Norge har ratifisert IMOs konvensjon om ballastvann. Norge ved Sjøfartsdirektoratet har utarbeidet en nasjonal forskrift om hindring av spredning av fremmede marine organismer via ballastvann og sedimenter fra skip (ballastvannsforskriften). Forskriften vil gjennomføre ballastvannskonvensjonen. Forskriften stiller krav om at alle skip som seiler inn og ut av norsk økonomisk sone eller territorialfarvann og som har tatt opp ballastvann utenfor nærmere bestemte områder, skal håndtere ballastvannet ved rensing, utskifting eller levering til mottaksanlegg. Forskriften trådte i kraft 1. juli 2010. Regelverket vil sikre at Norge følger opp sine forpliktelser under ballastvannskonvensjonen og reduserer risikoen for introduserte arter i norske farvann.

Resultatområde 3 – Underområde 3: Oljeforurensning

I 2005 vedtok EU nye regler for bekjempelse av forurensning fra skip ved introduksjon av straffebestemmelser. Straffebestemmelsene dekker forurensning som følge av forsettlige og grovt uaktomme handlinger i EUs farvann og med tilliggende internasjonalt farvann. Rettsakten er EØS-relevant, men straffebestemmelsene omfattes ikke av EØS-avtalen. Imidlertid er Norge positivt til samarbeid med EU om bekjempelse av forurensning fra skip. I tillegg til utfasing av tungolje globalt, fremmet Norge et forslag i IMO om forbud mot bruk av tungolje for skip i Antarktis. Dette ble vedtatt i april 2008. IMO fastsatte et forbud mot bruk og frakt av

tungolje i Antarktis. Forbudet trer i kraft 1. august 2011. Det innebærer i praksis at skip innen få år ikke får gå på den sterkt forurensende tungoljen. Skip må da konvertere til et renere drivstoff som reduserer utslipp av svovel til luft, reduksjoner i partikkelutslipp og mindre oljeforurensing hvis det skulle skje et skipshavari nær land.

*Resultatområde 3 – Underområde 1:
Helhetlig hav- og vannforvaltning*

Skipsfart er en viktig faktor for økt aktivitet i Nordområdene. Helhetlig forvaltning av det marine miljøet i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten viser til forventet økning av sjøtransport i dette havområdet. I forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten er det identifisert enkelte områder som framstår som særlig verdifulle og sårbare i miljø- og ressursmessig forstand, og som derfor krever særlig aktsomhet. Norge har gjennom IMO fått godkjent seilingsleder utenfor territorialfarvannet på strekningen Vardø–Røst for trafikk som representerer en særlig miljørisiko.

IMO arbeider for tiden med en revisjon av Anneks V om søppel. Dette var et av tiltakspunktene i planen for helhetlig forvaltning av det marine miljøet i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten kom på høring i 2010. I mars 2011 ble St. meld. Nr. 10 (2010–2011) oversendt Stortinget der resultatene av arbeidet presenteres.

Skipstrafikken langs Norskekysten øker i takt med den generelle økonomiske utviklingen i Norge og i verden for øvrig. Økt petroleumsaktivitet både nordvest i Russland og i Norskehavet og Barentshavet bidrar også til vekst i skipstrafikken gjennom Norskehavet. Rammebetingelsene for en sikker, mer miljøvennlig og effektiv sjøtransport legges i stor grad på internasjonalt nivå og reguleres gjennom internasjonal rett. Det internasjonale regelverket legger således viktige rammer for Norges regulering av sjøtransporten i Norskehavet. Norge har fått gjennomslag for sitt forslag om etablering av et seilingsledsystem utenfor kysten Vestlandet og Sørlandet i IMO.

Båter over 300 bruttotonn er pålagt å ha et automatisk identifikasjonssystem, AIS, som sender informasjon om bl.a. skipets posisjon, fart, kurs, last og navn til Kystverket. En norsk AIS demonstrasjonssatellitt ble skutt opp sommeren 2010. Den vil gi et langt større dekningsområde

enn dagens landbaserte AIS-stasjoner og kan dermed bidra i kampen mot internasjonal miljøkriminalitet til sjøs i nord. Norge er ledende i Europa innenfor romfartsbasert AIS og leverte i 2010 den første AIS-mottakeren til den internasjonale romfartsstasjonen.

*Resultatområde 3 – Underområde 5:
Avfall og gjenvinning*

En ny konvensjon om opphugging av skip, basert på et norsk forslag, ble vedtatt på IMOs diplomatkonferanse i mai 2009. Konvensjonen er et viktig grunnlag for å hindre de store miljøproblemene ved skipsopphugging ved at den inneholder krav til skipet gjennom hele livssyklusen, inkludert at skipet skal klargjøres før det går til opphugging. Med skipet skal det følge en fullstendig innholdsliste av miljøfarlige stoffer. Videre skal opphuggingsstedene være autorisert til å hugge opp skipet på en forsvarlig måte, håndtere alle stoffer skipet inneholder og arbeidstakerne som utfører opphuggingen skal ha opplæring og beskyttelsesutstyr. Konvensjonen er ikke trådt i kraft internasjonalt.

Grønn stat

Miljøledelse i Nærings- og handelsdepartementet

Departementet har innført miljøledelse, ut fra overordnet mål om at departementets egen drift skal ivareta miljøhensyn. Det er utarbeidet en revidert handlingsplan i 2011, som bygger på veilederen Grønn stat og fokuserer på områdene bygg og energi, innkjøp, avfall, transport og rett bruk av teknologi (IKT). For å sikre at departementet ivaretar miljøledelse på en god måte, er det fastsatt indikatorer (tiltak) som har betydning for miljøarbeidet og hvordan disse skal følges opp i virksomheten. Dette omfatter bl.a. oppfølging av tiltak i Handlingsplanen for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Nærings- og handelsdepartementet skal ved innkjøp av varer og tjenester, enten innkjøp skjer i egen regi eller gjennom rammeavtaler som Nærings- og handelsdepartementet benytter seg av, stille miljøkrav og velge miljøvennlige varer der dette er relevant. Nærings- og handelsdepartementet skal søke å erstatte flyreise med alternativ transport, videokonferanser mv. der det er hensiktsmessig. Departementet har også formidlet krav til oppfølging av Handlingsplanen for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser til underliggende virksomheter.

9 Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Nærings- og handelsdepartementet

I henhold til rundskriv fra Finansdepartementet skal det gis en samlet framstilling av ansettelsesvilkårene til lederne i heleide statlige foretak i fagproposisjonene. For Nærings- og handelsdepartementet omfatter oversikten følgende selskaper:

Argentum Fondsinvesteringer AS

Konsernsjef Nils E. Joachim Høegh-Krohn mottok kr 3 020 000 i fastlønn og kr 1 747 000 i variabel lønn for 2010. Annen godtgjørelse utgjorde kr 253 000 og pensjonspremie kr 309 000. Selskapet har inngått en innskuddsbasert pensjonsordning som gjelder alle ansatte.

Electronic Chart Centre AS

Administrerende direktør Robert Sandvik mottok kr 923 970 i lønn for 2010. Annen godtgjørelse var på kr 32 919, mens ytelse til pensjonsforpliktelser utgjorde kr 5 221. Administrerende direktør har pensjonsordning gjennom Statens Pensjonskasse og har ingen etterlønn ved opphør av ansettelsesforholdet.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S

Administrerende direktør Bjørn Arnestad mottok kr 1 856 000 i lønn for 2010. Pensjonsrelaterte ytelser til administrerende direktør utgjorde kr 307 000. Andre godtgjørelser utgjorde kr 90 000.

Administrerende direktør inngår i samme ordinære alderspensjonsordning (67 år) som øvrige ansatte, men inngår ikke i førtidspensjonsordning fra 60 år. Det foreligger ikke sluttvederlagsordning eller bonusordning for administrerende direktør.

Kings Bay AS og Bjørnøen AS

Selskapene har felles administrerende direktør, Roger Jakobsen, og felles styre. Administrerende direktør mottok kr 717 686 i lønn for 2010. Andre

godtgjørelser utgjorde kr 26 807. Pensjonsrelaterte ytelser utgjorde kr 14 465 i 2010.

Entra Eiendom AS

Administrerende direktør Kyrre Olaf Johansen mottok fast lønn på kr 2 878 000, resultatavhengig lønn på kr 570 000 og andre godtgjørelser på kr 239 000 i 2010. Beregnet pensjonskostnad utgjorde kr 2 315 000.

Flytoget AS

Administrerende direktør Linda Bernander Silseth mottok kr 1 784 000 i fast lønn, resultatavhengig lønn på kr 332 000 og annen godtgjørelse med kr 155 000 i 2010. Pensjonspremie utgjorde kr 108 000.

Administrerende direktør har avtale om forlenget gjensidig oppsigelsestid i seks måneder. Dersom selskapet sier opp ansettelsesforholdet, gis i tillegg 12 måneders etterlønn. Etterlønn samordnes fullt ut med andre arbeidsinntekter.

Administrerende direktør inngår i selskapets kollektive pensjonsordning. Denne gir en pensjonsytelse på 66 pst. av sluttlønn (inntil 12 G), forutsatt full opptjening i selskapet ved fylte 67 år. Bonus er fastsatt til maksimalt tre måneders lønn.

Mesta Konsern AS

Administrerende direktør Harald Rafdal mottok kr 2 812 172 i lønn for 2010.

Årets pensjonskostnader til administrerende direktør utgjorde kr 568 257 og annen godtgjørelse utgjorde kr 198 535.

Administrerende direktør har avtale om seks måneders lønn i oppsigelsestiden og 12 måneders etterlønn. Administrerende direktør er medlem av selskapets kollektive pensjonsordning og har rett til 66 pst. av lønn ved oppnådd pensjonsalder. Administrerende direktør har avtalefestet rett til å fratre ved fylte 65 år. Administrerende direktør

har en fast årslønn på 2 mill. kroner, firmabil og mulighet til resultatlønsavtale.

Secora AS

Administrerende direktør Ole-Johnny Johansen mottok kr 1 255 153 i lønn for 2010. Øvrige godtgjørelser utgjorde kr 7 316. Pensjonskostnadene var kr 29 475. Selskapets styre har utarbeidet retningslinjer for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til daglig leder og andre ledende ansatte. Retningslinjene ligger til grunn for selskapets nåværende og framtidige lederlønspolitikk.

Norsk Eiendomsinformasjon as

Administrerende direktør Per Chr. Selmer mottok kr 1 505 689 i lønn for 2010. Andre ytelser utgjorde kr 153 987. Samlet pensjonspremie var kr 212 486. Administrerende direktør har rett til 12 måneders lønn utover oppsigelsestiden dersom han sies opp av selskapets styre. Det er inngått en individuell pensjonsavtale med administrerende direktør. Årlig alderspensjon gjelder fra fylte 64 år og utgjør 66 pst. av lønn inntil 12 G og 60 pst. av lønn over 12 G.

SIVA SF

Administrerende direktør Harald Kjelstad mottok kr 1 450 000 i lønn for 2010. Annen godtgjørelse utgjorde kr 134 000. Pensjonskostnadene utgjorde kr 560 000. Etter styrets beslutning eller ved vesentlige endringer av SIVAs virksomhet har administrerende direktør rett og/eller plikt til å fratrukke sin stilling. Han har likevel rett til å arbeide som seniorkonsulent og opprettholde lønn og andre ytelser inntil redusert arbeidsplikt kan iverksettes fra fylte 60 år eller ved full pensjoning fra og med 67 år. Redusert arbeidsplikt innebærer inntil 50 pst. av full stilling og 66 pst. av full lønn. Pensjonsrettighetene, som også omfatter

pensjonsmessig dekning for lønn over 12 G, opprettholdes som om han var fullt yrkesaktiv.

Statkraft SF

Christian Rynning-Tønnesen tiltrådte som ny konsernsjef 1. mai 2010. Rynning-Tønnesen mottok kr 2 606 133 i lønn og kr 132 716 i andre ytelser for 2010. Pensjonsavsetningen utgjorde kr 1 425 270. Rynning-Tønnesen har en pensjonsalder på 67 år med en pensjonsytelse på 66 pst. av årslønnen forutsatt full opptjeningstid, det vil si 30 år.

For avgåtte konsernsjef Bård Mikkelsen, som i henhold til avtale kunne fratrukke sin stilling ved fylte 62 år, ble det kostnadsført kr 1 204 112 i lønn, kr 64 145 i andre ytelser og kr 1 624 155 i pensjonsavsetning i 2010.

Hvert medlem av konsernledelsen, med unntak av konsernsjef, har en bonusordning som kan gi en årlig utbetaling på inntil kr 500 000. Bonusen utbetales basert på oppnåelse av individuelt fastsatte mål.

Konsernsjefen og enkelte av konserndirektørene har under gitte betingelser en avtale om etterlønn i inntil 12 måneder ut over lønn i ordinær oppsigelsestid.

Medlemmene av konsernledelsen har en pensjonsalder fra tidligst 65 år med rett til 66 pst. av årslønnen basert på full opptjening. I perioden mellom 62 og 67 år har medlemmene av konsernledelsen avtaler som innebærer en gjensidig rett til nedtrapping av arbeidsoppgaver og arbeidsvederlag.

Innovasjon Norge

Administrerende direktør Gunn Ovesen mottok kr 1 952 000 i lønn for 2010. Øvrige godtgjørelser utgjorde kr 94 000. Pensjonskostnadene var kr 70 000. Det er ikke inngått noen etterlønsavtale med administrerende direktør ut over ordinære oppsigelsesvilkår på seks måneder.

10 Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper

Retningslinjene erstatter Retningslinjer for statlig eierskap: Holdning til lederlønn, fastsatt 8. desember 2006.

Retningslinjene har til hensikt å formidle hvilke forhold staten vil legge vekt på i sin stemmegivning når lederlønnfastsettelsen behandles på selskapets generalforsamling, foretaksmøte el.l. De reflekterer også statens holdning til disse spørsmålene i selskaper der lederlønnfastsettelse ikke er egen sak på generalforsamlingen.

Retningslinjene gjelder for statsforetak, regionale helseforetak, særlovselskaper, statsaksjeselskaper, samt allmennaksjeselskaper og aksjeselskaper hvor staten har en direkte eierandel. Selskaper hvor staten har indirekte eierskap eller porteføljeinvesteringer, gjennom f.eks. Argentum Fondsinvesteringer AS og Statens Pensjonsfond, omfattes ikke av retningslinjene.

Retningslinjene gjelder ledende ansatte, jf. definisjoner nedenfor. Eierdepartementene vil legge til grunn et «følg eller forklar»-prinsipp ved håndhevelsen av retningslinjene.

Retningslinjene endrer ikke styrets ansvar eller rollefordelingen mellom generalforsamling og styre.

Der hvor næringsspesifikt regelverk stiller strengere eller mer detaljerte krav til selskapene, har slikt regelverk forrang i forhold til disse retningslinjene.

Med virkning fra 1. april 2011 er fastsatt følgende veiledende retningslinjer:

Definisjoner

- *Ledende ansatte* omfatter daglig leder og andre ledende ansatte, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006), som viser til regnskapsloven og allmennaksjelovens regler om «ledende ansatte».
- Med *godtgjørelsesordning* menes i disse retningslinjene en lønnspakke bestående av ett eller flere av følgende elementer: fast lønn, variabel lønn (bonus, aksjeprogram, opsjoner og tilsvarende) og andre goder (pensjonsytelser, etterlønnordninger, frynsegoder og tilsvarende).

- Med *opsjoner* som avlønningsform menes her rett til å kjøpe aksjer til på forhånd avtalt pris. Retningslinjene sidestiller opsjonsavtaler hvor eventuell gevinst utbetales direkte uten foregående fysiske transaksjoner (syntetiske opsjoner) med alminnelige opsjoner, jf. regnskapslovens krav til rapportering.
- Med *aksjeprogram* menes ordninger med direkte aksjeeierskap uten foregående opsjon. Dette kan innebære at den ansatte får aksjen som betaling, rabatt ved aksjekjøp eller bonusutbetaling med betingelse om å kjøpe aksjer. Retningslinjene omfatter ikke aksjespareprogram for alle ansatte.
- *Sluttvederlag* omfatter her kompensasjoner i tilknytning til fratredelse og kan inneholde etterlønn, arbeidsfrie perioder, andre finansielle ytelser og naturalytelser.

Hovedprinsipper for fastsettelse av godtgjørelsesordninger

- Lederlønnene i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. Selskapene skal bidra til moderasjon i lederlønnene.
- Hovedelementet i en godtgjørelsesordning bør være den faste grunnlønnen.
- Ordningene må utformes slik at det ikke oppstår urimelig godtgjørelse på grunn av eksterne forhold som ledelsen ikke kan påvirke.
- De enkelte elementer i en lønnspakke må vurderes samlet, med fast lønn, eventuell variabel lønn og andre goder som pensjoner og sluttvederlag som en helhet. Styret skal ha en oversikt over den samlede verdi av den enkelte leders avtalte godtgjørelse, og redegjøre for dette på en lett tilgjengelig måte i selskapets regnskaper.
- Det er hele styrets ansvar å fastsette retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Daglig leders godtgjørelse fastsettes av styret.

- I børsnoterte selskaper og selskaper som ikke defineres som små foretak⁵, bør styret etablere et eget godtgjørelsesutvalg, som forbereder styrets behandling av lederlønnssaker.
- Styret må påse at lederlønnsordningene ikke gir uheldige virkninger for bedriften eller svekker selskapets omdømme.
- Godtgjørelse for styrearbeid skal ikke være prestasjonsbasert eller variabel.
- Personer i ledelsen skal ikke ha særskilt godtgjørelse for styreverv i andre selskaper i samme konsern.
- Avtaler inngått før ikrafttreden av disse retningslinjene kan opprettholdes.

Opsjoner

- Opsjoner og andre opsjonslignende ordninger skal ikke benyttes i selskaper der staten har eierandel.

Aksjeprogrammer

- Aksjeprogrammer kan benyttes dersom de er særlig egnet til å nå langsiktige mål for selskapets utvikling, og der de bransjemessige forhold ligger til rette for bruk av slike ordninger. Aksjebasert avlønning må utformes slik at den bidrar til langsiktig innsats for selskapet og bør innebære bindingstid på aksjene på minst tre år.

Variabel lønn

Eventuell variabel lønn skal bygge på følgende prinsipper:

- Det må være klare sammenhenger mellom de mål som ligger til grunn for den variable lønnen, og virksomhetens mål.
- Variabel lønn må være basert på objektive, definerbare og målbare kriterier.
- Kriteriene skal være basert på forhold lederen kan påvirke.
- Flere relevante målekriterier bør legges til grunn.
- En ordning med variabel lønn må være transparent og klart forståelig. Ved redegjørelse for ordningen er det vesentlig å få belyst den forventede og den maksimale utbetalingen for hver enkelt deltaker i programmet.
- Ordningen skal være tidsbegrenset.
- Samlet variabel lønn det enkelte år bør ikke overstige seks måneders fastlønn, med mindre særskilte hensyn tilsier det.

Pensjonsytelser

- Pensjonsvilkår skal være på linje med andre ansattes vilkår i selskapet.
- Pensjonsytelser basert på et pensjonsgrunnlag over 12 G skal, for den delen som går ut over 12 G, organiseres som innskuddspensjon, med innskuddet begrenset til maksimalt 30 pst. av fastlønn ut over 12 G. Innbetaling av innskuddspensjon skjer til en separat juridisk enhet atskilt fra foretaket med bindende virkning.
- Der virksomheten er helt eller delvis finansiert over statsbudsjettet, bør samlet pensjonsgrunnlag ikke overstige 12 G, med mindre konkurransemessige hensyn tilsier det.
- Ved avtale om pensjon skal det tas utgangspunkt i opptjeningstid som gjelder for tilsvarende andre ansatte i virksomheten.
- Det skal tas hensyn til pensjon som er opptjent fra andre stillinger.
- Samlet godtgjørelsesgrad bør ikke overstige 66 pst. av lønn.
- Ut over en eventuell ytelsesordning begrenset til et pensjonsgrunnlag på 12 G, skal det for virksomheter ikke lenger påløpe noen utbetalinger av pensjonsytelser når lederen ikke lenger er ansatt i virksomheten.
- Styret må ha oversikt over de totale kostnadene av pensjonsavtalen før den inngås.

Sluttvederlag

- I forhåndsavtale hvor toppleder fraskriver seg bestemmelsene om oppsigelsesvern i arbeidsmiljøloven kan det avtales sluttvederlag. Sluttvederlag bør ikke benyttes ved frivillig avgang.
- Samlet godtgjørelse for sluttvederlag som inkluderer godtgjørelse for oppsigelsestid og sluttvederlag bør ikke overstige 12 månedslønner.
- Ved ansettelse i ny stilling eller ved inntekt fra næringsvirksomhet som vedkommende er aktiv eier av, bør sluttvederlaget reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av den nye årsinntekten. Reduksjon kan først skje etter at vanlig oppsigelsestid for stillingen er ute.
- Sluttvederlag kan holdes tilbake hvis vilkårene for avskjed foreligger, eller hvis det i perioden hvor det ytes sluttvederlag, oppdages uregelmessigheter eller forsømmelser som kan lede til erstatningsansvar eller at vedkommende blir tiltalt for lovbrudd.

⁵ Lov 17. juli 1996 nr 56 om årsregnskap (regnskapsloven).

11 Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter

Innledning

Det er i tilknytning til budsjettproposisjonen for 2012 utarbeidet tre standardtabeller med følgende nøkkeltall for Norsk Romsenter:

Tabell 1 Utgifter og inntekter etter art: Formålet med tabellen er å vise virksomhetenes brutto utgifter og inntekter basert på kontantprinsippet og artsinndelt etter samme prinsipper som gjelder for de bruttobudsjetterte virksomhetene.

Tabell 2 Inntekter etter inntektskilde: De fleste nettobudsjetterte virksomheter har flere inntektskilder og formålet med tabellen er å gi en oversikt over de ulike inntektskildene.

Tabell 3 Virksomhetens kontantbeholdning pr. 31. desember med spesifikasjon av de formål kontantbeholdningene skal benyttes til: Formålet med tabellen er å vise de totale overføringer til neste budsjettår og sammensetningen av overføringene.

Tabeller med kommentarer (alle beløp i 1 000 kroner)

Utgifter og inntekter etter art

Utgiftsart	2008	2009	2010	2011
<i>Driftsutgifter</i>				
Lønnsutgifter	20 695	26 927	28 505	29 400
Varer og tjenester	50 755	44 303	71 121	44 200
Sum driftsutgifter	71 450	71 230	99 626	73 600
<i>Investeringsutgifter</i>				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	742	178	659	650
Sum utgifter til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	742	178	659	650
<i>Overføringer fra virksomheten</i>				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	0	0	0	0
Utbetalinger til andre virksomheter	420 649	479 257	571 117	649 190
Sum overføringer fra virksomheten	420 649	479 257	571 117	649 190
<i>Finansielle aktiviteter</i>				
Andre finansielle utgifter	0	0	20	20
Sum finansielle aktiviteter	0	0	20	20
Sum utgifter	492 841	550 665	671 422	723 460

Inntektsart	2008	2009	2010	2011
<i>Driftsinntekter</i>				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	0	0	0	0
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	0	0	0	0
Refusjoner	0	0	149	0
Andre driftsinntekter	47 471	55 951	59 869	37 500
Sum driftsinntekter	47 471	55 951	60 018	37 500
<i>Inntekter fra investeringer</i>				
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Sum investeringsinntekter	0	0	0	0
<i>Overføringer til virksomheten</i>				
Inntekter fra statlige bevilgninger	451 354	508 883	610 300	682 120
Andre innbetalinger	0	0	0	0
Sum overføringer til virksomheten	451 354	508 883	610 300	682 120
<i>Finansielle aktiviteter</i>				
Innbetaling ved salg av aksjer og andeler	0	0		0
Andre finansielle innbetalinger (f.eks. innbetaling av rente)	65	6	2	10
Sum finansielle aktiviteter	65	6	2	10
Sum inntekter	498 890	564 840	670 320	719 630
Netto endring i kontantbeholdning	6 049	14 175	-1 102	-3 830

Inntekter etter inntektskilde

Inntektstype	2008	2009	2010	2011
<i>Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget</i>				
Bevilgninger fra fagdepartementet	451 354	501 258	610 300	682 120
Bevilgninger fra andre departement	500	7 625	9 170	5 600
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	0	0	0	0
Tildelinger fra Norges forskningsråd	0	0	0	0
Sum bevilgninger til statsoppdraget	451 854	508 883	619 470	687 720
<i>Offentlige og private bidrag</i>				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	400	0	0	0
Bidrag fra private	1 200	1 200	1 200	1 200
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	9 317	10 654	9 872	1 200
Sum bidrag	10 917	11 854	11 072	12 200
<i>Oppdragsinntekter m.v.</i>				
Oppdrag fra statlige virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra private	0	0	500	500
Andre inntekter og tidsavgrensninger	36 119	44 103	39 278	19 210
Sum oppdragsinntekter m.v.	36 119	44 103	39 778	19 710
Sum inntekter	498 890	564 840	670 320	719 630

Kommentarer til tabell 2

- Bidrag fra private er betaling fra Kongsberg Satellite Services AS (KSAT) i forbindelse med datarettigheter til Radarsat-programmet. Beløpet trekkes i fra den statlige bevilgningen til Radarsat-programmet.
- Tilskudd fra internasjonale organisasjoner er overføring fra den europeiske romorganisasjonen ESA, som bidrag til EASP-programmet på Andøya Rakettskytefelt. Beløpet knytter seg til Frankrikes, Tysklands og Sveits' del av programmet.
- Andre inntekter og tidsavgrensninger er inntekter fra avtaler Norsk Romsenter har med NASA og ESA om å levere tjenester til NPP-programmet og Hinode-programmet, samt kommunikasjonstjenester til NASA og NOAA via fibersambandet til Svalbard. Disse inntektene motsvares av nærmest identiske utgiftsposter, og eventuelle forskjeller skyldes valuta-effekt.

Virksomhetens kontantbeholdninger pr. 31. desember

Balansedag 31. desember	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010	Endring fra 2009 til 2010
<i>Kontantbeholdning</i>				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	33 062	47 237	46 135	-1 102
Beholdning på andre bankkonti	0	0	0	0
Andre kontantbeholdninger	0	0	0	0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	33 062	47 237	46 135	-1 102
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår</i>				
Feriepenger m.v.	1 732	1 857	2 127	270
Skattetrekk og offentlige avgifter	1 985	2 086	2 164	78
Gjeld til leverandører	4 853	709	1 646	937
Gjeld til oppdragsgivere	0	0	0	0
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	-8 338	-1 345	-5 187	-3 842
Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår	232	3 307	750	-2 557
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i framtidige budsjettår</i>				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	0	0	0	0
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	2 663	4 263	1 253	-3 010
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	18 084	19 526	23 567	4 041
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål	3 559	5 009	4 735	-274
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	0	1 674	2 568	894
Sum avsetninger til planlagte tiltak i framtidige budsjettår	24 306	30 472	32 123	1 651

Balansedag 31. desember	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010	Endring fra 2009 til 2010
<i>Andre avsetninger</i>				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	0	0	0	0
Fri virksomhetskapital	6 914	12 279	13 262	983
Sum andre avsetninger	6 914	12 279	13 262	983
<i>Langsiktig gjeld (netto)</i>				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler	1 610	1 179	0	-1 179
Annen langsiktig gjeld	0	0	0	0
Sum langsiktig gjeld	1 610	1 179	0	-1 179
Sum netto gjeld og forpliktelser	33 062	47 237	46 135	-1 102

Kommentarer til tabell 3

- Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet dreier seg om valutaeffekt som rettes opp i påfølgende budsjettår.
- Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepar-

temetet er prosjekter som finansieres over nasjonale følgeprogrammer som ennå ikke er utbetalt.

- Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål er midler til medfinansiering av følgeprogrammer fra andre organisasjoner, hvor midlene ikke er satt i ansvar.

Nærings- og handelsdepartementet

t i l r å r :

1. I Prop. 1 S om statsbudsjettet for år 2012 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 900–960, 2421, 2426 og 2460	kr	51 197 338 000
b. Sum inntekter under kap. 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625 og 5656	kr	56 992 870 000

Forslag
til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2012,
kapitlene 900–960, 2421, 2426 og 2460, 3900–3961, 5325, 5326,
5460, 5574, 5613, 5614, 5625 og 5656

I
Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
900	Nærings- og handelsdepartementet			
	01 Driftsutgifter	185 588 000		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	68 100 000		
	70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner	20 000 000		
	72 Tilskudd til beredskapsordninger	3 100 000		
	73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap, <i>kan overføres</i>	12 000 000		288 788 000
	Sum Administrasjon			288 788 000
Infrastruktur og rammebetingelser				
901	Styret for det industrielle rettsvern			
	01 Driftsutgifter	216 200 000		216 200 000
902	Justervesenet			
	01 Driftsutgifter	104 700 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	2 200 000		106 900 000
903	Norsk akkreditering			
	01 Driftsutgifter	34 200 000		34 200 000
904	Brønnøysundregistrene			
	01 Driftsutgifter	311 200 000		
	22 Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>	167 200 000		478 400 000
905	Norges geologiske undersøkelse			
	01 Driftsutgifter	169 000 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	71 500 000		240 500 000
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Driftsutgifter	16 800 000		
	30 Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	10 500 000		
	31 Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	61 400 000		88 700 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>		1 600 000 000	1 600 000 000
910	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Driftsutgifter		332 050 000	332 050 000
913	Standardisering			
	70 Tilskudd		28 000 000	28 000 000
	Sum Infrastruktur og rammebetingelser			3 124 950 000
	Forskning, innovasjon og internasjonalisering			
920	Norges forskningsråd			
	50 Tilskudd		1 360 000 000	1 360 000 000
922	Romvirksomhet			
	50 Norsk Romsenter		50 200 000	
	70 Kontingent i European Space Agency (ESA)		131 500 000	
	71 Internasjonal romvirksomhet		333 800 000	
	72 Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>		42 100 000	
	73 Galileo		103 500 000	661 100 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer			
	70 Tilskudd		35 000 000	35 000 000
929	Norsk Designråd			
	70 Tilskudd		36 800 000	36 800 000
934	Internasjonaliseringstiltak			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		13 000 000	
	73 Støtte ved kapitalvareeksport		449 000 000	462 000 000
937	Svalbard Reiseliv AS			
	71 Tilskudd		2 100 000	2 100 000
	Sum Forskning, innovasjon og internasjonalisering			2 557 000 000
	Statlig eierskap			
950	Forvaltning av statlig eierskap			
	21 Spesielle driftsutgifter		25 700 000	25 700 000
953	Kings Bay AS			
	70 Tilskudd		17 500 000	17 500 000
960	Raufoss ASA			
	71 Refusjon for miljøtiltak		8 200 000	8 200 000
	Sum Statlig eierskap			51 400 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Statsbankene				
2421	Innovasjon Norge			
	50 Innovasjon – prosjekter, fond		233 200 000	
	70 Bedriftsutvikling og administrasjon		311 000 000	
	71 Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, <i>kan overføres</i>		380 700 000	
	72 Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>		285 000 000	
	73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft, <i>kan overføres</i>		5 000 000	
	76 Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>		257 000 000	
	78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond		3 800 000	
	90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>		42 100 000 000	
	96 Egenkapital, Investinor AS		1 500 000 000	45 075 700 000
2426	SIVA SF			
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>		44 500 000	
	90 Lån, <i>overslagsbevilgning</i>		55 000 000	99 500 000
	Sum Statsbankene			45 175 200 000
Statens forretningsdrift				
2460	Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	24 Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risikoavsetningsfond	-120 000 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	120 000 000		
	Sum Statens forretningsdrift			
Sum departementets utgifter			51 197 338 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Ordinære inntekter				
3900	Nærings- og handelsdepartementet			
	02 Ymse inntekter		105 000	105 000
3901	Styret for det industrielle rettsvern			
	05 Inntekt av informasjonstjenester		7 000 000	
	07 Inntekter knyttet til NPI		3 500 000	
	08 Gebyrer immaterielle rettigheter		42 200 000	52 700 000
3902	Justervesenet			
	01 Gebyrinntekter		57 100 000	
	03 Inntekter fra salg av tjenester		11 700 000	
	04 Oppdragsinntekter		2 200 000	71 000 000
3903	Norsk akkreditering			
	01 Gebyrinntekter og andre inntekter		27 500 000	27 500 000
3904	Brønnøysundregistrene			
	01 Gebyrinntekter		413 000 000	
	02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter		29 000 000	
	03 Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen		53 200 000	495 200 000
3905	Norges geologiske undersøkelse			
	01 Oppdragsinntekter		28 500 000	
	02 Tilskudd til samfinansieringsprosjekter		43 000 000	71 500 000
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Leie av bergrettigheter og eiendommer		200 000	
	02 Behandlingsgebyrer		500 000	700 000
3910	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR		140 400 000	
	02 Maritime personellsertifikater		10 500 000	
	03 Diverse inntekter		5 000 000	
	04 Gebyrer for skip i NIS		42 500 000	
	05 Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt		5 200 000	203 600 000
3950	Forvaltning av statlig eierskap			
	96 Salg av aksjer		25 000 000	25 000 000
3961	Selskaper under NHDs forvaltning			
	70 Garantiprovisjon, Statkraft SF		2 112 000	
	71 Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA		9 000 000	11 112 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
5325	Innovasjon Norge			
	50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning		5 000 000	
	51 Tilbakeføring av tapsfondmidler til såkornkapitalfond		134 700 000	
	70 Låneprovisjoner		54 500 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer	41 900 000 000		42 094 200 000
5326	SIVA SF			
	70 Låne- og garantiprovisjoner		6 600 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer		55 000 000	61 600 000
5460	Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	71 Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning		15 700 000	
	72 Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland		2 800 000	
	91 Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen		100 000	18 600 000
	Sum Ordinære inntekter			43 132 817 000
	Skatter og avgifter			
5574	Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet			
	71 Avgifter immaterielle rettigheter		140 000 000	140 000 000
	Sum Skatter og avgifter			140 000 000
	Renter og utbytte m.v.			
5613	Renter fra SIVA SF			
	80 Renter		29 500 000	29 500 000
5614	Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	80 Renter		100 000	100 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge			
	80 Renter på lån fra statskassen		490 000 000	
	81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen		3 000 000	
	85 Utbytte, lavrisikolåneordningen		15 000 000	
	86 Utbytte fra investeringsfond for Nord-vest-Russland og Øst-Europa		2 000 000	510 000 000
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning			
	85 Utbytte	13 180 453 000		13 180 453 000
	Sum Renter og utbytte m.v.			13 720 053 000
	Sum departementets inntekter			56 992 870 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 postene 01 og 21	kap. 3900 post 02
kap. 901 post 01	kap. 3901 postene 05, 07 og 08
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03
kap. 902 post 21	kap. 3902 post 04
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 22	kap. 3904 post 03
kap. 905 post 21	kap. 3905 postene 01 og 02
kap. 910 post 01	kap. 3910 post 03

III

Utbetaling under garantiordninger
(trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan foreta utbetalinger til Garanti-instituttet for eksportkreditt uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under byggelånsgarantiordningen overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt, post 91 Utbetaling iflg. trekkfullmakt – byggelånsgarantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer

og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene.

2. overskride bevilgningen under kap. 960 Raufoss ASA, post 71 Refusjon for miljøtiltak, innenfor gitt garantiramme på 124 mill. kroner.

V

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan:

1. utgifts-/inntektsføre ut-/innbetalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA uten bevilgning, under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 70 Utbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA og kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap, post 87 Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, innenfor gitt garantiramme på 750 mill. kroner.
2. utgiftsføre kjøp av aksjer i Norsk Hydro ASA uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer. Fullmakten gjelder inntil statens eierandel er kommet opp i 39,9 prosent.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og

gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd	182,5 mill. kroner
2421		Innovasjon Norge	
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	100,0 mill. kroner

2. gi tilsagn om tilskudd på 50,81 mill. euro i tillegg til eksisterende bevilgning for å delta i de frivillige programmene til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 90,71 mill. euro.

ut over bevilgning under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.

3. gi Eksportfinans ASA tilsagn om statlig dekning av framtidig underskudd på avregningskontoen for eksisterende eksportkredittordning, den såkalte 108-ordningen. Fullmakten gjelder for samlede framtidige underskudd som oppstår som følge av tilsagn om lån fram til 31. desember 2012. Fullmakten har som forutsetning at:

- a. Eksportfinans ASA fram til 31. desember 2012 kan gi tilsagn om lån ved leveranser av kapitalvarer og skip til utenlandske importører og til norske redere i internasjonal konkurranse til de gunstigste rentevilkår og kredittider som OECD (Arrangement on Officially Supported Export Credits) tillater.
- b. Eksportfinans ASA sin innlånspraksis for ordningen må godkjennes av Nærings- og handelsdepartementet. Departementet kan for øvrig utarbeide nærmere retningslinjer for ordningen.

VIII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan gi:

1. Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 40 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 200 mill. kroner.
2. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 120 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning. Garantivirkosomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially Supported Export Credits» setter. Alminnelig garantiordning skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.
3. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 3 150 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utviklingsland, men likevel slik at rammen ikke overskrider sju ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond. Garantivirkosomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser utover gitt bevilgning i forbindelse med kjøp av utredninger og lignende

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner til utredninger og lignende

Supported Export Credits» setter. Virksomheten skal drives i balanse på lang sikt, gitt bevilgninger til grunnfondet. Nærings- og handelsdepartementet kan i samråd med Utenriksdepartementet gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

4. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 5 000 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien. Ordningen skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.
5. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme på 20 000 mill. kroner ved etablering av langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

IX

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 80 000 000 euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet, kapittel III.
2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner.

X

Utlånsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om:

1. nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 500 mill. kroner.
2. nye lån under lavrisikolåneordningen innenfor en ramme på 2 500 mill. kroner.

XI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til miljøtiltak

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken.

Andre fullmakter

XII

Fullmakt om såkornfond opprettet mellom 1997 og 2000

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan gi Innovasjon Norge fullmakt til, ved overveiende sannsynlighet for konkurs i et av såkornfondene opprettet mellom 1997 og 2000, å:

1. konvertere hele eller deler av statens ansvarlig lån til egenkapital.
2. nedskrive deler av statens ansvarlige lån.
3. godkjenne salg av et såkornfond.
4. godkjenne endringer i et fonds administrative lokalisering.

XIII

Fullmakter vedrørende Norsk Romsenter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan gi Norsk Romsenter fullmakt til å:

1. selge andeler i selskaper hvor institusjonen forvalter eierandeler, og kjøpe andeler i nye selskaper.
2. benytte utbytte fra selskaper hvor institusjonen forvalter eierandeler og inntekter fra salg av andeler i slike selskaper til romrelatert virksomhet, herunder kjøp av andeler i nye selskaper.

XIV

Fullmakt til å bortfeste

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2012 kan bortfeste hjemfalte gruveieendommer til museale formål vederlagsfritt.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Aurskog AS 10/2011

